

KIRJANMERKIT

KÄSIKIRJA VERKON
VIHAPUHEEN TORJUMISEEN
IHMISOIKEUSKASVATUKSEN AVULLA

kansalaisuus kiusaaminen ihmisoikeuskasvatus vihamielisyys
suvaitsevaisuus vastuullisuus romanivastaisuus solidaarisuus
muukalaisvihamielisyys oikeus rikos suvaitsemattomuus
kunnioitus seksismi moniarvoisuus rasismi rauha nationalismi
ennakkoluuloisuus osallistuminen antisemitismi tasa-arvo homofobia
turvallisuus ihmisarvo islaminpelko vapaus syrjintä demokratia viha

EI
VIHAPUHEELLE

KIRJANMERKIT

KÄSIKIRJA VERKON VIHAPUHEEN TORJUMISEEN
IHMISOIKEUSKASVATUKSEN AVULLA

KIRJOITTANEET JA TOIMITTANEET

ELLIE KEEN JA MARA GEORGESCU

VASTAAVA TOIMITTAJA

RUI GOMES

NO HATE
SPEECH
MOVEMENT

Kirjanmerkit – käsikirja verkon vihapuheen torjumiseen ihmisoikeuskasvatuksen avulla

Tässä käsikirjassa esitetyt näkemykset eivät välttämättä edusta Euroopan neuvoston kantaa.

Tämän julkaisun tekijänoikeudet omistaa Euroopan neuvosto. Tätä julkaisua tai sen osia ei saa julkaista uudelleen tai käyttää kaupallisiin tarkoituksiin missään muodossa, sähköisesti (CD-rom, internet, jne.) tai mekaanisesti, mukaan lukien kopioinnin ja tallentamisen mihinkään tallennus- tai toistolaitteeseen, ilman julkaisuyksikön kirjallista lupaa (Publishing Division, Directorate of Communication of the Council of Europe, e-mail publishing@coe.int). Kopio Euroopan nuorisokeskukselle (European Youth Centre Budapest, 1-3 Zivatar utca, H-1024 Budapest, Unkari, e-mail eycb.secretariat@coe.int).

Tämän julkaisun sisällön kopiointi on sallittu ainoastaan ei-kaupalliseen koulutuskäyttöön ja sillä edellytyksellä, että lähdeviittaukset tehdään asianmukaisesti.

Kaikki muu tähän julkaisuun liittyvä viestintä tulee ohjata Euroopan neuvoston nuoriso-osastolle (Youth Department of the Council of Europe):

European Youth Centre Strasbourg (Euroopan nuorisokeskus Strasbourgissa)
30, rue Pierre de Coubertin
F-67075 Strasbourg Cedex – Ranska
S-posti: youth@coe.int

Kannen kuvien lähteet (vasemmalta oikealle):

- Euroopan neuvosto
- No hate Ninja Project (Rede Portuguesa de Jovens para a Igualdade de Oportunidades entre Mulheres e Homens & Associação PAR – respostas sociais)
- Földi László
- Horváth Dániel
- National Campaign Committee Slovakia

Ulkoasu: Horváth Dániel

Englanninkielinen alkuteos:

Bookmarks – A manual for combating hate speech online through human rights education,

ISBN 978-92-871-7840-4, © Council of Europe, 2014

ESIPUHE

Käsissäsi oleva Kirjanmerkit-käsikirja on arvokas työväline vihapuheen pysäyttämiseen ja ihmisoikeuksien vahvistamiseen. Mietit ehkä, mitä väliä sillä on? Eikö ihmisillä ole demokraattisessa yhteiskunnassa oikeus ilmaista itseään vapaasti? On totta, että sananvapaus on perustavanlaatuinen ihmisoikeus, joka koskee myös muita loukkaavia, järkyttäviä tai häiritseviä ajatuksia. Sananvapaus tuo kuitenkin mukanaan vastuuta ja selkeitä velvollisuuksia. Vihapuhe ei ole suojattua puhetta. Vihan sanat voivat johtaa todellisiin viharikoksiin, ja viharikokset ovat jo tuhonneet ja riistäneet liian monta elämää.

Vihapuheesta on tullut yksi yleisimmistä suvaitsemattomuuden ja muukalaisvihamielisyyden ilmenemismuodoista tämän päivän Euroopassa. Erityisen huolestuttavaa on vihapuheen lisääntyminen poliittisessa keskustelussa ja se, kuinka vihapuheesta on tullut arkipäiväinen osa julkista keskustelua erityisesti verkossa. Kun ei-hyväksyttävästä alkaa tulla hyväksyttävää, ”normaalia”, ovat ihmisoikeudet uhattuina. Euroopan neuvoston No Hate Speech Movementin (Suomessa Ei vihapuheelle -liike) tarkoituksena on vähentää verkossa ilmenevän vihapuheen yleistä hyväksymistä ja estää sen muuttuminen hyväksyttäväksi ja normaaliksi.

Tuskin kukaan kiistää, etteikö internet tarjoaisi tärkeitä uusia välineitä viestintään, solidaarisuuden ilmaisemiseen, sosiaalisen muutoksen organisointiin ja viihteeseen. Emme kuitenkaan saa hyväksyä internetin väärinkäyttöä ja hyödyntämistä virtuaaliseen kidutukseen ja vihan ajatusten ja tekojen julistamiseen. Verkossa sananvapauden täytyy merkitä myös oikeutta toimia pelkäämättä.

Euroopan neuvosto on ollut uranuurtaja vihapuheen määrittelemisessä ja verkossa ilmenevän rasmin ja muukalaisvihamielisyyden tuomitsemisessa. Lainsäädännölliset toimenpiteet ovat tärkeitä, mutta ne eivät yksin riitä. Koulutus on ainoa pitkän tähtäimen ratkaisu: vihapuheen ehkäiseminen, tuomitseminen ja solidaarisuuden edistäminen uhreja kohtaan.

Ihmisoikeuksista oppiminen, ihmisoikeuksien kautta ja niitä varten oppiminen, on välttämätöntä sille, että ihmisoikeudet pysyvät jatkuvasti esillä yhteiskunnassamme tapahtuvien nopeiden muutosten keskellä. Tämä koskee erityisesti lapsia ja nuoria, ja ihmisoikeuksien pitäisi ehdottomasti olla olennainen osa mediakasvatusta ja internetlukutaidon opettamista.

Ei vihapuheelle -liikkeen toteuttavat nuoret itse. Nuoret tekivät aloitteen liikkeen käynnistämisestä, ja he päättävät kuinka se toimii. Tämä on tärkeää, koska myös verkossa tapahtuvien ihmisoikeusloukkausten, vihapuheen ja kiusaamisen uhrit ovat useimmiten nuoria.

Toivon, että tämä käsikirja löytää tiensä kouluihin, nuorisotaloihin ja nuorisojärjestöihin – sekä verkkoon. Kannustan opiskelijoita, opettajia, nuorten kanssa työskenteleviä ja kaikkia muita käyttämään sitä vapaasti ja tulemaan mukaan liikkeeseen. Käyttäkäämme tätä käsikirjaa apuna, kun nousemme vihapuhetta vastaan.

Thorbjørn Jagland
Euroopan neuvoston pääsihteeri

KIITOKSET

Haluamme kiittää kaikkia niitä, jotka ehdotuksillaan ja palautteellaan antoivat panoksensa tämän käsikirjan tekemiseen, erityisesti:

- No Hate Speech Movementin seurantaryhmän jäsenet Sergio Belfor, Ghofran Ounissi, Shannon Stephens (Advisory Council on Youth), Laurence Hermand Aleksandra Mitrovic-Knezević, Dicle Akinci (European Steering Committee on Youth), Lien Vanbrabant (European Youth Information and Counselling Agency), Maggie Dokupilova (European Youth Forum), Dariusz Grzemny (kouluttaja) ja Kristiina Ling (European Youth Card Association)
- Claudia Lenz (The European Wergeland Centre), Anni Siltanen (Insafe) ja Vitor Tomé (konsultti)
- Euroopan neuvostosta Anne Weber (ihmisoikeuskomissaarin toimisto), Gordana Berjan (Children's Programme), Lee Hibbard, Elvana Thaci ja James Lawson (Internet Governance Unit), Paula Eck-Walters (Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission sihteeristö), Josef Huber, Yulia Pererva (koulutusosasto), Anca-Ruxandra Pandea, Menno Ettema, Aileen Donegan, Claire Uszynski ja Maud Hoffman Boivin (nuoriso-osasto).

Olemme parhaamme mukaan lisänneet teksteihin ja harjoituksiin lähdeviitteet ja asiaankuuluvat viittaukset niiden tekijöihin. Pahoittelemme mahdollisesti puuttuvia lähdetietoja, ja korjaamme ne mielellämme seuraavaan painokseen.

Sisällysluettelo

KAPPALE 1 – KIRJANMERKIT-KÄSIKIRJASTA	7
1.1 Johdanto käsikirjaan	8
1.2 Verkon vihapuheen ongelma	9
KAPPALE 2 – EI VIHAPUHEELLE -LIIKE	12
2.1 Tietoa liikkeestä	13
2.2 Mitä nuoret voivat itse tehdä?	16
KAPPALE 3 – KÄSIKIRJAN KÄYTTÄJÄLLE	17
3.1 Miksi tätä käsikirjaa tarvitaan	18
3.2 Käsikirjan rakenne	19
3.3 Harjoitusten toteutus	20
3.4 10 asiaa, jotka kannattaa tehdä ja 10 asiaa, jotka kannattaa jättää tekemättä	22
3.5 Teemoja ja kysymyksiä	23
KAPPALE 4 – 21 HARJOITUSTA VERKON VIHAPUHEEN TORJUMISEEN IHMISOIKEUSKASVATUKSEN AVULLA	24
Päivä oikeudessa	28
Rauhalan uusi moskeija	35
Toiminta ja kampanjointi askel askeleelta	43
Pelin uusi henki	52
Tarkistetaan faktat	58
Vapauksien taistelu	63
Kiusaamistilanteita verkossa	69
Rajaton vapaus?	72
Ryhmä X	76
Uusi yritys	81
Kisataan oikeuksista!	85
Sääntöjen lukua	91
Juuret ja oksat	97
Pahiten sanottu	101
Puhutaan asiat selviksi	106
Tarinat, joita kerrotaan	110

Vihapuheen ymmärtäminen	114
Toiminta verkossa	120
Käytä ja jaa	124
Verkkohyökkäys	127
Verkkoprofiilit	131
KAPPALE 5 – TAUSTATIETOJA	136
5.1 Vihapuhe verkossa	137
5.2 Ihmisoikeudet	144
5.3 Sananvapaus	149
5.4 Rasismi ja syrjintä	155
5.5 Yksityiselämä ja turvallisuus	160
5.6 Demokratia ja osallistuminen	163
5.7 Kampanjastrategiat	168
5.8 Internet lukutaito	171
5.9 Verkkokiusaaminen	180
5.10 Euroopan neuvosto ja verkon vihapuhe	184
KAPPALE 6 – LIITTEET	187
6.1 Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (tiivistelmä)	188
6.2 Euroopan ihmisoikeussopimus ja sen lisäpöytäkirjat (tiivistelmä)	189
6.3 Muita verkon vihapuheen torjumiseen liittyviä tietolähteitä	192

KAPPALE 1

KIRJANMERKIT-KÄSIKIRJASTA

1.1 Johdanto käsikirjaan	8
1.2 Verkon vihapuheen ongelma.....	9

1.1 JOHDANTO KÄSIKIRJAAN

Tämä käsikirja on suunniteltu tukemaan Ei vihapuheelte -liikettä, joka on Euroopan neuvoston käynnistämä, verkon vihapuhetta vastustava nuorisoliike. Käsikirja auttaa opettajia ja muita kasvattajia käsittelemään vihapuheen ongelmaa niin virallisessa koulujärjestelmässä kuin sen ulkopuolellakin. Käsikirja on suunniteltu työskentelyyn 13–18-vuotiaiden kanssa, mutta harjoituksia voidaan muokata myös muille ikäryhmille ja erilaisille oppijoille sopiviksi.

Verkkovihaa käsittelevän kasvatuksen ja koulutuksen tarpeen voi nähdä myös verkossa tapahtuvan solvaamisen lisääntymisessä. Iso osa siitä on hyvin kärjistynyttä ja sävylltään rasistista, ja se uhkaa demokraattisten yhteiskuntien perusarvoja. Verkkoviha ei kuitenkaan ole ainoastaan rasismiin ja syrjintään liittyvä ongelma, vaan se liittyy myös siihen, miten internetiä käytetään. Siksi ilmiö on suhteellisen uusi, eikä sitä vielä osata täysin tunnistaa tai ymmärtää. Verkon vihapuhe on uutuutensa takia ongelma, jonka suhteen maailma ei oikein osaa vielä toimia.

Monet tämänhetkiset yritykset torjua verkkovihaa keskittyvät valvontajärjestelmiin, vihan poistamiseen silloin kun se näyttäytyy. Tämä käsikirja lähestyy vihapuhetta oireena laajemmasta ongelmasta. Harjoitusten tarkoitus on auttaa kiinnittämään huomiota vihapuheen syihin sekä opettaa suhtautumista vihapuheeseen silloin, kun sitä kohtaa.

”Kepit ja kivet voivat murtaa luitani, mutta sanat eivät voi koskaan minua vahingoittaa.”
Oletko samaa mieltä?

Verkon vihapuhe on kuin haitallisesta kasvista versovat lehdet. Kasvin juuret ovat syvällä yhteiskunnassa, eikä lehtien leikkaaminen poista ongelman syitä.

IHMISOIKEUSNÄKÖKULMA

Tämän käsikirjan harjoitusten tarkoituksena on auttaa nuoria kehittämään omaa tietoisuuttaan ja sellaisia taitoja ja asenteita, joita tarvitaan, jotta verkko heijastelisi reaali maailmassa asetettuja periaatteita. Näistä periaatteista sovittiin yli 60 vuotta sitten ja ne tunnetaan ihmisoikeuksina. Niillä tarkoitetaan jokaisen ihmisyyksilön ihmisarvoa, yhdenvertaisia oikeuksia, vapautta ja oikeutta osallistua päätöksentekoon ja niiden sääntöjen määrittelyyn, jotka ohjaavat jokapäiväistä elämäämme.

Kuten koko Ei vihapuheelte -liike, myös tämä käsikirja käsittelee vihapuhetta ihmisoikeuksiin liittyvänä ongelmana, ja harjoituksissa sovellettavat kasvatusta- ja opetusmenetelmät perustuvat ihmisoikeusperiaatteille ja -standardeille. Käsikirja auttaakin paitsi käsittelemään verkon vihapuhetta, myös ymmärtämään ihmisoikeuksia ja sitä, miten ihmisoikeudet koskevat yhtä lailla verkkoympäristöä kuin verkon ulkopuolista maailmaa. Kasvatusta- ja opetusmenetelmistä kerrotaan tarkemmin kappaleessa 3, perustietoa ihmisoikeuksista löytyy kappaleesta 5.

DEMOKRATIA JA KANSALAI SUUS... VERKOSSA

Tämä käsikirja perustuu sille ajatukselle, että verkko on julkinen tila, ja siksi kaikki demokraattisen yhteiskunnan periaatteet *voivat*, ja niiden *pitää*, päteä myös verkossa. Verkossa nuorilla on erittäin

tärkeä rooli vihapuheen torjumisessa.

Nuoret ovat verkkokansalaisia, mikä tarkoittaa, että he voivat ilmaista tavoitteitaan ja huoliaan verkossa, toimia aktiivisesti ja saattaa ihmisoikeuksia verkossa rikkovat vastuuseen teoistaan. Mikä tärkeintä, nuoret voivat puolustaa ihmisoikeuksia verkossa.

Verkossa voi myös osallistua, ja tähän liittyy tietoa siitä, miten internetiä hallinnoidaan. Tässä käsikirjassa tarkastellaan harjoitusten avulla verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen tapoja sekä sitä kuinka nuoret voivat toimia verkossa ja kampanjoida siellä paremman ja turvallisemman Internetin puolesta.

Demokratiaan, verkkokampanjointiin ja internetlukutaitoon liittyvät teemat esitellään kappaleessa 5.

1.2 VERKON VIHAPUHEEN ONGELMA

UUSIA MAHDOLLISUUKSIA, UUSIA VAAROJA

Ihmisten välisen vuorovaikutuksen mahdollisuudet ovat internetin myötä kasvaneet räjähdysmäisesti. Internet antaa periaatteessa mahdollisuuden olla yhteydessä lähes kehen tahansa toiseen ihmiseen maailmassa. Verkossa mikä tahansa yksittäinen ajatus voi ainakin teoriassa levitä tuntemattomilta syrjäseuduilta kaikkien muiden ihmisten tietoisuuteen! Jokainen, joka pääsee internetiin, on nyt sekä julkaisija että julkinen puhuja. Vaikuttaa siltä, että vain harvat voivat puuttua siihen, mitä verkossa halutaan sanoa.

Internetin tuomaa muutosta ei monikaan haluaisi peruuttaa, mutta ei kuitenkaan ole yllättävää, että verkossa jatkuvasti lisääntyvä vuorovaikutus on alkanut heijastaa ja ruokkia myös monia sellaisia vaikeuksia, joita ihmiskunta on kohdannut tosimaailmassakin. Suvaitsemattomuus ja viha ovat olleet osa ihmisten muodostamia yhteiskuntia lähes aikojen alusta asti. Lukuisissa tutkimuksissa on havaittu näiden ilmiöiden lisääntyneen viime vuosina.

Ongelma on, että jos erilaisuutta ei suvaita, ja jos suvaitsemattomuutta ei rajoiteta ja seurata, niin suvaitsemattomuus – ja viha – löytävät ilmaisunsa ihmisten teoissa ja puheissa. Internet on luonut uusia tapoja sanoa asioita ja avannut uusia keinoja sanoa asioita useammille ihmisille. Verkossa sanottujen asioiden valvonta ja rajoittaminen on kuitenkin huomattavasti vähäisempää kuin verkon ulkopuolella. Verkossa voi sanoa asioita, joita ei kehtaisi sanoa julkisesti verkon ulkopuolella, tosimaailmassa.

Tiedätkö sinä, mitä kaikkea internetissä on?

Katso esimerkkejä sivulta 140 tai tee oma haku.

Kuka valvoo?

Onko verkossa helpompi kertoa synkimmistä ajatuksistaan?

Jos verkon ulkopuolella tapahtuva vihapuhe on tunnistettu yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, johon halutaan puuttua, voiko verkossa tapahtuvan vihapuheen jättää huomioimatta?

Kumpi on pahempi...?

Julkisessa tapaamisessa sanottu

*"Jos olet homo, niin hakeudu hoitoon.
Sitten olet ihminen."*

Internetin keskustelupalstalla julkaistu

*"Jos olet homo, niin hakeudu hoitoon.
Sitten olet ihminen."*

ONGELMAN LAAJUUS

*"Raiskaan sinut huomisiltana yhdeksältä. Nähdäänkö kotinurkillasi????"*¹
*"Teitä ei haluta tänne! Pysykää omassa maassanne ja tuhotkaa se, älkääkää meidän!!!"*²
*"Olet tyhmä ****. Äitisi on mutakuono ja isäsi raiskaaja."*³

Verkossa ilmenevän vihapuheen määrän seuraaminen on tunnetusti vaikeaa. Oikeastaan juuri tämä vaikeus tekee vihapuheen levittämisen verkossa niin helpoksi ja sen valvomisen vaikeaksi hallituksille ja muille toimijoille. Muutamat järjestöt ovat yrittäneet selvittää ongelman laajuutta. Kaikki niistä ovat todenneet, että vihapuhe verkossa on ilmeisesti lisääntymässä.

Vihasisivustojen määrä kasvaa

- Simon Wiesenthal -keskuksen vuosittaisen Digital Terror & Hate -raportin 4) vuoden 2011 painoksessa todettiin, että ongelmallisia, vihakulttuuriin pohjautuvia sosiaalisen median sivustoja, foorumeita, blogeja, Twitter-tilejä jne. oli 14 000, ja niiden määrä oli lisääntynyt 12 % (edellisenä vuonna 11 500).
- Internetturvaohjelmien valmistaja Websense, joka on ilmoittanut tunnistaneensa noin 15 000 viha- ja taisteluvivustoa, kertoi rasististen, viha-aiheisten ja taisteluvivustojen määrän kolminkertaistuneen vuonna 2009⁵.

Muut tutkimukset ovat pyrkineet selvittämään, kuinka paljon nuoret kohtaavat vihaa toimiessaan verkossa.

Nuoret ja viha verkossa

- Eurooppalaisista 9–16-vuotiaista verkon käyttäjistä 6 prosenttia kertoi kokeneensa verkkokiusaamista ja 3 % tunnusti kiusanneensa itse muita.⁶
- Kanadassa 16 % nuorista verkon käyttäjistä kertoi julkaiseensa verkkokommenteja, jotka olivat vihamielisiä toista ihmistä tai ihmisryhmää kohtaan.⁷
- 78 % verkkokyselyyn vastanneista ilmoitti kohdanneensa verkossa vihapuhetta säännöllisesti. Kolme yleisintä vihapuheen kohdetta olivat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat hltiq-ihmiset (70 %), muslimit (60 %) ja naiset.⁸

LOPPUVIITTEET

- 1 Tviitti Stella McCreasyille (Britannian parlamentin jäsen)
- 2 Facebookin Bugger off Asylum Seekers -sivulta
- 3 Tviitti, joka lähetettiin, kun alkuaan Kongon tasavallasta kotoisin oleva jalkapalloilija Fabrice Muamba kuoli kentällä
- 4 Digital Terrorism and Hate Report julkaistiin helmikuussa 2011 Museum of Tolerancessa: <http://www.wiesenthal.com/site/apps/nlnet/content2.aspx?c=IsKWLBPJLnF&b=4441467&ct=9141065>
- 5 Racism, hate, militancy sites proliferating via social networking, Networkworld, toukokuu 2009: www.networkworld.com/news/2009/052909-hate-sites.html
- 6 EU KidsOnline -kyselytutkimus: [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf)
- 7 Kanadassa vuosina 2003–2005 kouluissa toteutettu 'Young Canadians in a Wired World' -kyselytutkimus, johon osallistui 5 272 lasta ja nuorta 4.–11. luokka-asteilta. Lisäksi vanhempien ja 11–17-vuotiaiden nuorten fokusryhmistä saatiin laadullisia tutkimustuloksia.
- 8 Euroopan neuvoston verkkokysely, joka toteutettiin Ei vihapuheelle -liikkeeseen liittyen vuonna 2012: www.coe.int/youthcampaign

KAPPALE 2

EI VIHAPUHEELLE -LIIKE

2.1 Tietoa liikkeestä	13
2.2 Mitä nuoret voivat itse tehdä?	16

EUROOPAN NEUVOSTON NUORISOLIIKE IHMISOIKEUKSIEN PUOLUSTAMISEKSI VERKOSSA

Euroopan neuvoston ministerikomitean määritelmän mukaan vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat rotuun perustuvaa vihaa, muukalaisvihamielisyyttä, antisemitismiä tai muuta suvaitsemattomuuteen pohjautuvaa vihaa, mukaan lukien hyökkäävänä kansallismielisyytenä tai etnosentrisyytenä ilmenevä suvaitsemattomuus sekä vähemmistöihin, siirtolaisiin ja maahanmuuttajataustaisiin kohdistuva syrjintä ja vihamielisyys. Ei vihapuheelle -liikkeen kannalta muutkin syrjinnän ja ennakkoluulon muodot, kuten romanivastaisuus, kristinuskonpelko, islaminpelko, naisviha, seksismi ja seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä, ovat selvästi vihapuhetta.

Lisätietoa kampanjasta: www.eivihapuheelle.fi, www.nohatespeechmovement.org

2.1 TIETOA LIIKKEESTÄ

Euroopan neuvoston verkon vihapuheen vastaisen kampanjoinnin tavoitteena on lisätä tietoisuutta vihapuheesta, muuttaa siihen liittyviä asenteita ja kannustaa nuoria toimimaan sitä vastaan. Ei vihapuheelle -liike toimii sekä Euroopan tasolla (No Hate Speech Movement) että kansallisina liikkeinä Euroopan neuvoston jäsenmaissa (Suomessa Ei vihapuheelle -liike). No Hate Speech Movement käynnistyi 22.3.2013, Suomessa Ei vihapuheelle -liikkeen avaus pidettiin 27.3.2013. Kampanjointi jatkuu vuoteen 2015 asti. Liike on osa Euroopan neuvoston laajempaa pyrkimystä edistää ihmisoikeuksia verkossa.

Euroopan neuvosto näkee vihapuheen uhkana demokratialle ja ihmisoikeuksille. Ihmisoikeudet ovat Ei vihapuheelle -liikkeen keskiössä. Tarkoituksena ei ole ainoastaan käyttää oikeudellisia keinoja ja järjestelmiä verkkovihan vastaiseen taisteluun tai välttämättä edes poistaa vihaa silloin, kun sitä ilmenee. Liike kannustaa kunnioittamaan sananvapautta ja pyrkii kehittämään vaihtoehtoisia tapoja vastata vihapuheeseen, mukaan lukien ennaltaehkäisy, koulutus, tietoisuuden lisääminen, käyttäjien itsesääntelyn lisääminen ja kohteiden tukemiseen kannustaminen. Liikkeessä on pohjimmiltaan kyse ihmisoikeuksien edistämisestä verkkoympäristössä ja verkon tekemisestä turvallisemmaksi kaikille.

LIIKKEEN TAVOITTEET

Liikkeellä on seuraavat tavoitteet:

- Lisätä tietoisuutta verkossa ilmenevästä vihapuheesta ja vaaroista, joita se aiheuttaa demokratialle ja yksittäisille nuorille.
- Edistää media- ja internetlukutaitoa.
- Auttaa nuoria puolustamaan ihmisoikeuksia verkossa ja verkon ulkopuolella.
- Vähentää verkon vihapuheen yleistä hyväksyntää.
- Kartoittaa verkon vihapuhetta ja kehittää välineitä sen torjumiseen.
- Tukea ihmisiä ja ryhmiä, joihin kohdistuu vihapuhetta verkossa, ja osoittaa heille solidaarisuutta.
- Edistää eurooppalaisten vihapuhetta torjuvien sopimusten ja menetelmien kehittämistä ja niistä sopimista.
- Kehittää nuorten osallistumista ja kansalaisuutta verkossa, ja tutustuttaa nuoret internetin hallintaan liittyviin prosesseihin.

KAMPANJOINNIN VÄLINEITÄ

KANSALLISET KAMPANJATOIMIKUNNAT

Euroopan neuvosto ja sen eurooppalaiset yhteistyökumppanit tukevat liikettä. Käytännön toteutuksesta vastaavat jäsenmaiden kansalliset kampanjatoimikunnat.

LIIKKEEN YLEINEN PORTAALI

www.coe.int/youthcampaign

Tämä on eurooppalaisten kampanjatoimijoiden ja kansallisten kampanjoiden portaali. Portaalista löytyy ajankohtaista tietoa liikkeen toiminnasta sekä muun muassa eri maiden kampanjatoimikuntien ja koordinaattoreiden yhteystiedot.

EI VIHAPUHEELLE -LIIKKEEN VERKKOSIVUT

www.eivihapuheelle.fi

www.nohatespeechmovement.org

Tietoa liikkeen toiminnasta Suomessa löytyy sivustolta www.eivihapuheelle.fi. Euroopan laajuisen No Hate Speech Movementin toimintaa voi seurata sivuilla www.nohatespeechmovement.org. Verkkosivujen tarkoitus on tukea liikettä ja muodostaa liikkeen julkisivu. Sivulla on nuorten omia viestejä ja nuorten tekemiä ja julkaisemia videoita ja valokuvia. Sivustoa hallinnoivat verkossa toimivat vapaaehtoiset aktivistit.

HATE SPEECH WATCH

www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch

Hate Speech Watch on osa No Hate Speech Movementin verkkosivuja, ja siellä käyttäjät voivat julkaista kohtamiaan esimerkkejä verkon vihapuheesta. Siellä voi myös keskustella muiden liikkeessä mukana olevien nuorten kanssa erilaisista tavoista suhtautua vihapuheeseen ja organisoida vihapuheen vastaista toimintaa.

BLOGIT

Liikkeen englanninkielisillä sivuilla www.nohatespeechmovement.org on blogi, jossa liikkeen aktivistit ja yhteistyökumppanit kertovat tapahtumista ja aloitteista, joita toteutetaan ympäri Eurooppaa. Suomenkielisten verkkosivujen blogissa (<http://eivihapuheelle.fi/blogi>) kerrotaan liikkeen toiminnasta Suomessa. Blogit tarjoavat myös mahdollisuuden keskustella vihapuheeseen ja liikkeeseen liittyvistä ajankohtaisista asioista.

KESKUSTELUFOORUMI "JOIN THE DISCUSSION"

No Hate Speech Movementin keskustelufoorumilla <http://forum.nohatespeechmovement.org> kuka tahansa voi keskustella niin verkossa kuin verkon ulkopuolellakin tapahtuvasta vihapuheesta ja muista kampanjaan liittyvistä asioista. Keskustelua valvovat verkossa toimivat vapaaehtoiset ja aktivistit.

TAPAHTUMAT

Vaikka liike toimii aktiivisesti verkossa, siihen kuuluu myös verkon ulkopuolisia tapahtumia kuten seminaareja, konferensseja, nuorisotapahtumia, festivaaleja ja flash mobeja. Lisäksi järjestetään erilaisia koulutustapahtumia niin virallisen koulutusjärjestelmän yhteydessä kuin sen ulkopuolella.

EUROOPPALAISET TAPAHTUMAPÄIVÄT

Eurooppalaisia tapahtumapäiviä järjestetään koko kampanjoinnin ajan, ja niihin osallistuu sekä kansallisissa liikkeissä että Euroopan laajuisessa liikkeessä toimivia aktivisteja. Kukin tapahtumapäivä keskittyy vihapuheen eri osa-alueisiin ja kannustaa toimimaan kohderyhmien tukemiseksi. Tapahtumapäivät sisältävät erilaista ohjelmaa ja verkkotapahtumia, joita ohjaavat vapaaehtoiset valvojat. Tapahtumapäivien päivämäärät ja teemat päivitetään säännöllisesti. Seuraa siis liikkeen verkkosivuja!

Tässä vuoden 2014 tapahtumapäivien teemoja:

- 11.2. Turvallisempi internet -päivä
- 8.3. Naisviha ja seksismi vastustaminen
- 21.3. Rasismin ja muukalaisvihamielisyyden vastustaminen
- 8.4. Romanivastaisuuden esiintuominen ja solidaarisuus romaneita kohtaan
- 17.5. Homofobian ja transfobian vastustaminen
- 20.6. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tukeminen
- 22.7. Solidaarisuus viharikosten uhreja kohtaan
- 21.9. Islaminpelon ja uskontoihin liittyvän suvaitsemattomuuden vastustaminen
- 9.11. Fasismien ja antisemitismi vastustaminen
- 10.12. Ihmisoikeudet verkossa

Päivitetty luettelo tapahtumapäivistä löytyy sivulta www.coe.int/youthcampaign

VÄLINEITÄ OPPIMISEEN JA OPETUKSEEN

KIRJANMERKIT-KÄSIKIRJA

Tämä käsikirja on liikkeen tärkeä työväline. Se on suunniteltu opettajille ja muille nuorten kanssa toimiville kasvattajille ja sen tarkoitus on auttaa lisäämään nuorten tietoisuutta kampanjasta ja innostaa lisää nuoria mukaan liikkeeseen.

LIIKKEEN VIDEOT

Videot kertovat verkossa ilmenevästä vihapuheesta ja esittelevät Ei vihapuheelle -liikkeen toimintaa ja menetelmiä. Videoita löytyy liikkeen verkkosivustoilta www.eivihapuheellet.fi ja www.nohatespeechmovement.org.

2.2 MITÄ NUORET VOIVAT ITSE TEHDÄ?

Alla olevassa listassa mainittujen toimintatapojen lisäksi liikkeeseen voi osallistua monella muullakin tavalla. Lisää ehdotuksia löytyy tämän käsikirjan harjoitusten Ideoita jatkotoimintaan -kappaleista. Tässä muutamia tapoja, joilla ryhmäsi voi osallistua liikkeeseen:

- Tule mukaan liikkeeseen osoitteissa www.eivihapuheellet.fi ja www.nohatespeechmovement.org.
- Tilaa liikkeen englanninkielinen uutiskirje, julkaise valokuvia tai videoita ja keskustele muiden kanssa liikkeen verkkosivuilla www.eivihapuheellet.fi, <http://forum.nohatespeechmovement.org> ja sosiaalisen median palveluissa.
- Osallistu eurooppalaisiin tapahtumapäiviin ja järjestä itse paikallisia tapahtumia.
- Tutustu liikkeen suomalaisiin verkkosivuihin www.eivihapuheellet.fi ja katso, kuinka voit ryhmäsi kanssa osallistua liikkeeseen Suomessa. Liikkeen toiminnasta muissa maissa saat tietoa sivustolla www.coe.int/youthcampaign.
- Kerro omasta toiminnastasi muille ja lue muiden toiminnasta liikkeen blogissa ja sosiaalisen median kanavissa.
- Osallistu keskusteluun verkon vihapuheesta ja liikkeestä englanninkielisellä keskustelupalstalla <http://forum.nohatespeechmovement.org>.
- Levitä liikkeen viestejä Facebookissa (www.facebook.com/eivihapuheellet ja www.facebook.com/nohatespeech), Twitterissä (www.twitter.com/eivihapuheellet ja www.twitter.com/nohatespeech) sekä Instagramissa (www.instagram.com/eivihapuheellet ja www.instagram.com/nohatespeech).
- Toimi verkossa ja verkon ulkopuolella ihmisoikeuksien edistämiseksi ja nouse vastustamaan vihapuhetta!

Liike kehittyi koko ajan verkossa ja verkon ulkopuolella toimivien vapaaehtoisten ja aktivistien ansiosta. Siksi liikkeen verkkosivuilta löytyy lisää materiaalia, ideoita, apuvälineitä, vetoomuksia ja tietoa tulevista tapahtumista. Anna ryhmällesi aikaa selailla verkkosivuja ja keskustelkaa sen jälkeen ryhmässä siitä, miten voitte osallistua liikkeeseen.

KAPPALE 3

KÄSIKIRJAN KÄYTTÄJÄLLE

3.1 Miksi tätä käsikirjaa tarvitaan?	18
3.2 Käsikirjan rakenne	19
3.3 Harjoitusten toteutus	20
3.4 10 asiaa, jotka kannattaa tehdä ja 10 asiaa, jotka kannattaa jättää tekemättä ...	22
3.5 Teemoja ja kysymyksiä	23

Tässä kappaleessa kerrotaan lyhyesti käsikirjan rakenteesta, tavoitteista ja siinä käytetyistä menetelmistä. Kappaleen tarkoitus on auttaa ymmärtämään käsikirjassa käytettyjä kasvatus- ja opetusmenetelmiä ja helpottaa ryhmän toiminnan suunnittelemista ja ohjaamista.

3.1 MIKSI TÄTÄ KÄSIKIRJAA TARVITAAN?

Vihapuhe on hyökkäys niitä vastaan, jotka ovat usein jo valmiiksi haavoittuvaisia, ja se kylvää siemenet jännitteille, eriarvoisuuden lisääntymiselle ja usein väkivallalle. Euroopan neuvosto näkee vihapuheen demokratiaan ja ihmisoikeuksiin kohdistuvana uhkana.

Ei vihapuheelle -liikkeessä tiedostaan, että vihapuheeseen puuttuminen vaatii työskentelyä monella eri tasolla. Ongelma itse, tai sen ratkaisut, eivät aina ole mutkattomia. Tämä käsikirja on suunniteltu tukemaan kasvatusyötä, jonka avulla nuoret voivat löytää omat tapansa puuttua verkon vihapuheeseen ja suhtautua siihen. Käsikirjan tavoitteena on kehittää nuorten ymmärrystä, osaamista ja intoa, joita he tarvitsevat osallistuaan liikkeeseen aktiivisesti ja voidakseen osaltaan kehittää verkkoa niin, että siellä kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja demokraattisen osallistumisen periaatteita.

Nuoret eivät ole pelkästään sivustakatsojia, kun verkossa ilmenee vihapuhetta. Monet heistä ovat olleet vihapuheen kohteita, ja jotkut ovat puolestaan menneet mukaan vihapuheeseen ja ottaneet muita kohteikseen. Nämä kolme eri roolia on syytä tiedostaa koulutustilanteissa ja huomioida nuoret kaikissa näissä rooleissa. Tämänkin huomioiden käsikirjan harjoitukset keskittyvät seitsemään keskeiseen tavoitteeseen.

KÄSIKIRJAN TAVOITTEET

- Auttaa sekä virallisessa koulutusjärjestelmässä että sen ulkopuolella työskenteleviä kiinnittämään nuorten huomio vihapuheeseen ja tuomaan kouluyhteisöt mukaan Ei vihapuheelle -liikkeeseen.
- Kehittää nuorten taitoja ja kiinnostusta vihapuheen tunnistamiseen ja kannustaa heitä verkossa toimiviksi ihmisoikeusaktivisteiksi.
- Lisätä tietoisuutta ihmisoikeusperiaatteista ja edistää sellaista internetiä, joka heijastaa näitä periaatteita.
- Tukea ihmisoikeuskasvatusta koulujärjestelmän ulkopuolisen opetuksen kautta, ja kehittää lasten ja nuorten keskuudessa kriittistä ajattelua.
- Voimaannuttaa niitä, jotka jo ovat joutuneet vihapuheen uhreiksi tai jotka ovat todennäköisiä vihapuheen uhreja.
- Edistää myötätuntoa niitä ihmisiä ja ryhmiä kohtaan, joihin vihapuhe voi verkossa kohdistua.
- Murtaa vihapuheen yleisimpiin kohteisiin liittyviä ennakkoluuloja ja myyttejä.

KÄSIKIRJAN OPETUSMENETELMÄT

Tässä käsikirjassa käytetään ihmisoikeuskasvatuksen menetelmiä. Euroopan neuvoston demokraatia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskeva peruskirja (2010) määrittelee ihmisoikeuskasvatuksen näin:

Se on ”koulutusta, kasvatusta, tietoisuuden lisäämistä, tietoa, käytäntöjä ja toimintaa, joilla oppijoille pyritään antamaan tietoa, taitoja ja ymmärrystä ja kehittämään heidän asenteitaan ja käyttäytymistään siten, että **he saavat edellytykset osallistua yleismaailmallisen ihmisoikeuskulttuurin rakentamiseen ja puolustamiseen yhteiskunnassa** ihmisoikeuksia ja perusvapauksia edistävällä ja suojaavalla tavalla.”

Ihmisoikeuskasvatus käsittää kolme osa-aluetta:

- **Ihmisoikeuksista oppiminen:** Tieto ihmisoikeuksista, siitä mitä ne ovat ja kuinka niitä turvataan ja suojellaan.
- **Ihmisoikeuksien kautta oppiminen:** Ymmärrys siitä, että ihmisoikeuskasvatusta on toteutettava ihmisoikeusarvoja kunnioittaen (esimerkiksi osallistuminen, mielipiteen- ja sananapaus, ja niin edelleen) ja siitä, että ihmisoikeuskasvatuksessa prosessi on yhtä tärkeä kuin opetettava sisältö.
- **Ihmisoikeuksia varten oppiminen:** Oppijoiden taitojen, asenteiden ja arvojen kehittäminen niin, että he soveltavat ihmisoikeuksia omassa elämässään ja toimivat ihmisoikeuksien edistämiseksi ja puolustamiseksi joko yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Euroopan neuvoston julkaisema *Compass*-käsikirja nuorten ihmisoikeuskasvatukseen sisältää lisätietoa ihmisoikeuskasvatuksesta. Se voi auttaa ohjaajia ymmärtämään ihmisoikeuskasvatuksen näkökulmia ja menetelmiä. Lisätietoa löytyy osoitteesta: www.coe.int/compass.

3.2 KÄSIKIRJAN RAKENNE

JOHDANTOKAPPALEET

Tämän ja kahden edellisen kappaleen tarkoitus on kuvata se kokonaisuus, johon käsikirjan harjoitukset liittyvät. Käsikirjan koko sisältöön kannattaa tutustua, koska se auttaa ymmärtämään itse käsikirjaa ja liikettäkokonaisuutena.

Osa kappaleen 1 sisällöstä käsitellään tarkemmin verkon vihapuhetta koskevassa kappaleessa 5.1, joka antaa hyvän käsityksen verkon vihapuheeseen liittyvien asioiden kirjosta ja auttaa ymmärtämään, kuinka tärkeää vihapuheeseen puuttuminen on.

Kappale 2 esittelee lyhyesti Euroopan neuvoston verkon vihapuhetta vastustavan liikkeen. Koska tämä käsikirja painottaa toimintaa, kampanjaan osallistuminen tukee käsikirjan harjoituksia ja lisää liikkeenvoimaa. Suosittelemme myös tutustumista liikkeen verkkosivuihin (www.eivihapuheelle.fi ja www.nohatespeechmovement.org). Sivustoilla on tarkempaa tietoa aiheesta ja lukuisia osallistumismahdollisuuksia nuorille.

KESKEISET TEEMAT

Käsikirja rakentuu kahdeksan verkon vihapuheeseen suoraan liittyvän teeman ympärille. Nämä teemat ja joitain niihin liittyviä kysymyksiä esitellään sivulla 23. Kysymykset eivät ole kaiken kattavia, vaan niiden tarkoitus on nostaa esiin joitakin erityisen tärkeitä asioita kuhunkin teemaan liittyen.

Useimmissa käsikirjan harjoituksista käsitellään useampaan teemaan liittyviä asioita, joista jokainen on itsessäänkin tärkeä. Siksi moni harjoituksista sopii hyvin rasminvastaisuuteen, internetlukutaitoon, kansalaisuuskasvatukseen, ihmisoikeuskasvatukseen ja muihin aiheisiin liittyvään työskentelyyn yleisemminkin.

HARJOITUKSET

Käsikirjan pääosassa on 21 harjoitusta, joista kukin keskittyy yhteen tai useampaan teemaan. Harjoitukset on luokiteltu niiden vaativuustason mukaan: tason 4 harjoituksissa tarvitaan jonkin verran aiempaa kokemusta tai tietoa aiheesta, kun taas tason 1 harjoitukset sopivat ryhmille, joille aihe on uusi.

Sivujen 25–27 taulukon avulla voit valita teemojen, harjoituksen keston ja vaativuustason mukaan sopivimmat harjoitukset. Vaikka useimmilla ohjaajilla ei luultavasti ole tarvetta tai mahdollisuutta toteuttaa kaikkia käsikirjan harjoituksia, niissä käsiteltävät, toisiinsa liittyvät teemat ovat itsessäänkin tärkeitä, ja kaikkia harjoituksia voi hyödyntää vihapuheen käsittelemisen lisäksi myös monien muiden ongelmien käsittelyssä.

Kukin harjoitus sisältää myös osuuden, jossa annetaan ideoita jatkotoimintaan. Ne ovat tärkeitä harjoituksessa saatujen tietojen ja taitojen lujittamiseen ja auttavat nuoria osallistumaan liikkeeseen ja tuntemaan omat mahdollisuutensa vaikuttaa kampanjoinnin onnistumiseen.

TAUSTATIEDOT

Kappaleessa 5 olevat taustatiedot on suunniteltu tukemaan harjoituksia. Kappaleissa 5.1 ja 5.2 käsitellään verkon vihapuhetta ja ihmisoikeuksia, ja ne ovat liittyvät olennaisesti kaikkiin harjoituksiin. Muihin taustatietoihin voi viitata tarvittaessa ja silloin, kun niistä puhutaan harjoituksissa.

3.3 HARJOITUSTEN TOTEUTUS

Harjoitusten ohjeet ovat kohtalaisen yksityiskohtaiset, ja lisäohjeita löytyy Vinkejä ohjaajille -osioista. Vinkeissä kerrotaan myös mahdollisista vaikeuksista, joita harjoitukseen voi liittyä, joten niihin kannattaa tutustua etukäteen.

Seuraava kappale sisältää yleisiä suosituksia, joiden avulla harjoituksista on mahdollisimman paljon hyötyä, sekä lyhyen kuvauksen käsikirjassa käytetyistä kasvatusta- ja koulutusmenetelmistä. Käsikirjan lopussa olevasta suositeltavien ja vältettävien asioiden listasta voi nopeasti tarkistaa, mitä asioita kannattaa erityisesti pitää mielessä.

Lisää ohjeita ja ideoita ihmisoikeuskasvatuksen toteuttamiseen löytyy Compass-julkaisun kappaleesta 1: www.coe.int/compass.

OHJAAJAN ROOLI

Harjoituksissa puhutaan ohjaajasta, kun viitataan harjoituksen käytännön toteutuksesta vastaavaan henkilöön. Ohjaaja on henkilö, joka huolehtii asioiden etenemisestä ja tukee ja kannustaa muita oppimaan ja kehittämään omia mahdollisuuksiaan. Hyvin tehdyt järjestelyt ovat avain ihmisoikeuskasvatukseen ja

näiden harjoitusten onnistuneeseen toteutukseen.

Näiden aiheiden parissa voi hyvin työskennellä, vaikkei olisikaan aiheen asiantuntija. Hyvin toteutetut harjoitukset eivät edellytä erityisosaamista tai asiantuntemusta, paitsi kenties kykyä ymmärtää nuoria ja taitoa eläytyä heidän maailmaansa. Tämän käsikirjan harjoitukset onnistuvat parhaiten, jos ryhmää kannustetaan tutkimaan ja etsimään oma tapansa suhtautua mutkikkaisiin ja monesti kiistanalaisiin asioihin. Voit hyvin kertoa ryhmälle, että tutkit asiaa itsekin heidän kanssaan. Oppijoiden suora osallistuminen oppimistilanteissa lisää oppimisen tehoa ja laatua, ja osallistuminen liittyy olennaisesti myös ihmisoikeuksien kautta oppimiseen. Ohjaajan ei näin ollen tarvitse olla kaikkien aiheiden asiantuntija, mutta hänen pitäisi osata auttaa oppijoita löytämään tietoa ja muodostamaan omat vastauksensa ja mielipiteensä.

TURVALLISEN YMPÄRISTÖN LUOMINEN

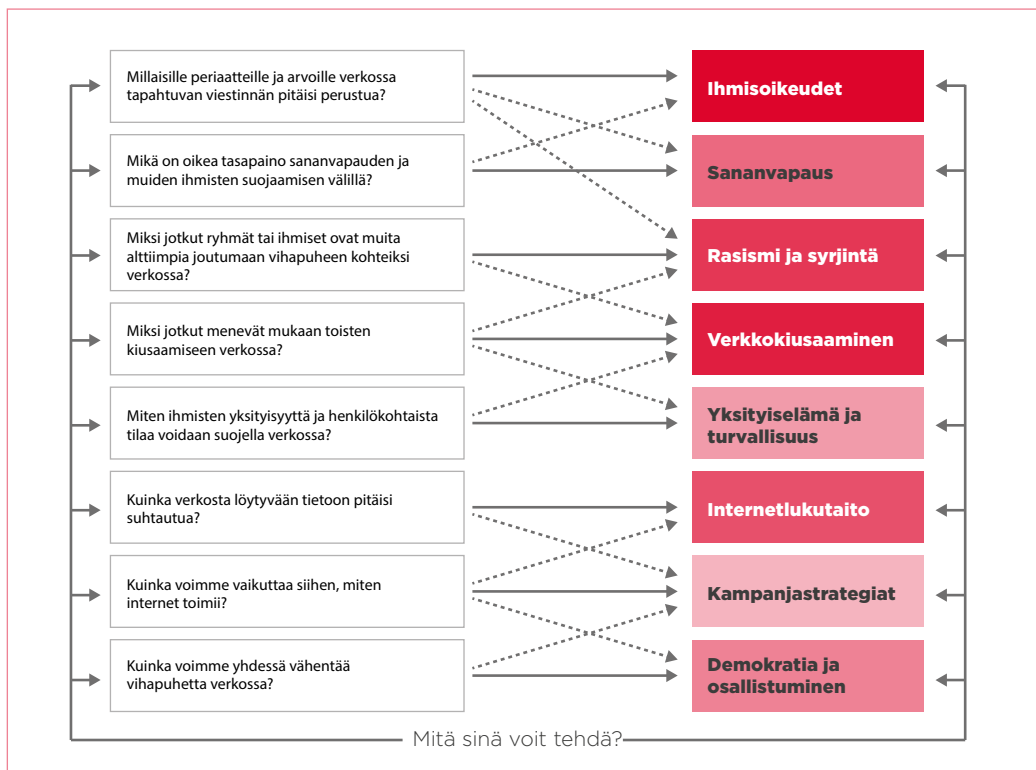
Monet käsikirjan harjoitukset ja siinä käsiteltävät asiat voivat koskettaa osaa osallistujista henkilökohtaisesti. Jotkut osallistujat ovat voineet joutua kiusaamisen tai verkkokiusaamisen kohteiksi, ja kiusaajat voivat jopa olla samassa ryhmässä. Osa on saattanut kokea rasistista häirintää tai syrjivää kohtelua. On erittäin tärkeää, että huomioit nämä mahdollisuudet ja kerrot osallistujille, että tukea on tarvittaessa tarjolla. Varmista, että pystyt myös itse tarjoamaan tukea tai ohjaamaan osallistujat jonkun luo, joka pystyy auttamaan. InSafen (www.safeinternet.org) ja InHopen (www.inhope.org) kautta saa tietoa eri maiden auttavista tahoista ja apua verkkokiusaamisesta ilmoittamiseen. Monilla jäsenmailla on myös viranomaisia, jotka tarjoavat tukea verkkokiusaamistilanteisiin ja joille kiusaamisesta voi ilmoittaa. Ohjaajien kannattaa tutustua näihin tahoihin etukäteen ja kutsua tarvittaessa niiden edustajia avuksi koulutuksiin.

Osallistujien pitäisi pystyä keskustelemaan harjoituksissa esiin nousevista asioista mahdollisimman turvallisin mielin. Ryhmälle voi asettaa joitakin perussääntöjä. Ryhmä voi esimerkiksi sopia, että muiden mielipiteitä kunnioitetaan ja kaikenlaista häirintää, mollaamista ja henkilökohtaista arvostelua vältetään.

3.4 10 ASIAA, JOTKA KANNATTAA TEHDÄ JA 10 ASIAA, JOTKA KANNATTAA JÄTTÄÄ TEKEMÄTTÄ

1	Rohkaise osallistujia ilmaisemaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan ja kertomaan omista kokemuksistaan.	Älä väitä kenenkään ehdotuksia turhiksi, asiaankuulumattomiksi tai tyhmiksi!
2	Pyri luomaan keskinäisen kunnioituksen ilmapiiri, turvallinen ympäristö, jossa kaikki tuntevat voivansa ilmaista oman mielipiteensä.	Älä anna ryhmän jättää ketään ulkopuolelle tai huomioitta, äläkä salli ennakkoluuloja tai epäkunnioittavaa käytöstä ketään kohtaan. Pyri alusta asti asettamaan joitakin peruseriaatteita.
3	Rohkaise keskustelua ja asioiden kyseenalaistamista. Kyseenalaistamisen ja epäilysten ilmaiseminen auttaa oppimaan.	Älä pidä pitkiä esitelmiä, ne latistavat osallistujien mielenkiinnon
4	Yhdistä käsiteltävät aiheet osallistujien elämään ja todellisiin asioihin heidän ympäristössään.	Älä esitä yleistyksiä, jotka eivät kosketa osallistujia.
5	Unohda korulauseet! Anna osallistujien kyseenalaistaa vakiintuneet käsitykset, ja tee itsekin niin.	Älä saarnaa tai käytä asemaasi saadaksesi viimeisen sanan.
6	Ole rehellinen osallistujille. Jos olet rehellinen, osallistajat arvostavat sinua enemmän ja ovat luultavasti itsekin avoimempia.	Älä teeskentele tietäväsi, jos et ole varma. Sano, että selvität asian, tai kehotat osallistujia selvittämään se itse.
7	Luota osallistujiin. Heidän on löydettävä vastaukset itse.	Älä puhu osallistujille alentavasti tai yritä johdatella heitä vastentahtoisesti.
8	Ota osallistujien ehdotukset vakavasti. He tulevat luultavasti mukaan innokkaammin, jos tuntevat olevansa osallisia.	Älä pidä turhan tiukasti kiinni suunnitelmistasi. Seuraa osallistujien kiinnostuneisuutta, jos he haluavatkin liikkua johonkin toiseen suuntaan.
9	Vetoa osallistujien luontaiseen inhimilliseen myötätuntoon. Kysy, miltä heistä tuntuu, tai miltä heistä <i>tuntuisi</i> , jos...	Älä luovuta, jos osallistujien mielipiteet tuntuvat tylyiltä tai ajattelemattomilta. Näytä heille toisenlainen näkökulma.
10	Kohtele osallistujia tasavertaisina, sekä suhteessa toisiinsa että suhteessa sinuun. Sinäkin olet vain ihminen!	Älä jätä osallistujia ulkopuolisiksi tai tee oletuksia siitä, mihin he pystyvät tai mihin he eivät pysty. Ihmiset voivat olla täynnä yllätyksiä!

3.5 TEEMOJA JA KYSYMYKSIÄ

KAPPALE 4

21 HARJOITUSTA

VERKON VIHAPUHEEN TORJUMISEEN IHMISOIKEUSKASVATUKSEN AVULLA

Päivä oikeudessa	28
Rauhalan uusi moskeija.....	35
Toiminta ja kampanjointi askel askeleelta	43
Pelin uusi henki	52
Tarkistetaan faktat	58
Vapauksien taistelu	63
Kiusaamistilanteita verkossa	69
Rajaton vapaus?.....	72
Ryhmä X.....	76
Uusi yritys	81
Kisataan oikeuksista!	85
Sääntöjen lukua	91
Juuret ja oksat	97
Pahiten sanottu	101
Puhutaan asiat selviksi	106
Tarinat, joita kerrotaan	110
Vihapuheen ymmärtäminen.....	114
Toiminta verkossa	120
Käytä ja jaa	124
Verkkohyökkäys.....	127
Verkkoprofiilit	131

YHTEENVETO HARJOITUKSISTA

Otsikko	Teemat	Kuvaus	Taso	Kesto
Päivä oikeudessa	Sananvapaus Ihmisoikeudet Rasismi ja syrjintä	Osallistajat esittävät pienoisoikeudenkäynnin, joka perustuu todelliseen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsittelemään tapaukseen.	4	120 minuuttia
Rauhan uusi moskeija	Demokratia ja osallistuminen Rasismi ja syrjintä Internetlukupaito	Tässä harjoituksessa simuloidaan kansalaisten kuulemista ja keskustelua verkossa. Keskustelu koskee uuden moskeijan rakentamista perinteisesti kristitylle alueelle.	4	3 tuntia tai kolme 50 minuutin sessiota
Toiminta ja kampanjointi askel askeleelta	Rasismi ja syrjintä Kampanjastrategiat Ihmisoikeudet	Tämä harjoitus koostuu neljästä erillisestä harjoituksesta, jotka johtavat vihapuheen ja viharikosten vastaiseen toimintaan. Eri osat voidaan toteuttaa myös erikseen tai muiden tämän käsikirjan harjoitusten yhteydessä.	4	Kolme sessiota: 90 minuuttia, 60 minuuttia ja 45 minuuttia osille 1, 2 ja 4. Lisäksi aikaa kampanjan toteutukseen (osa 3).
Pelin uusi henki	Rasismi ja syrjintä Internetlukupaito Kampanjastrategiat Demokratia ja osallistuminen	Kampanja esitellään osallistujille ja he laativat oman minikampanjansa nettipelien seksismiä vastaan.	3	60 minuuttia
Tarkistetaan faktat	Internetlukupaito Rasismi ja syrjintä Kampanjastrategiat	Osallistujia pyydetään tekemään homofobisesta häirinnästä taustatutkimusta poliitikoille. He arvioivat verkossa julkaistun tiedon luotettavuutta ja kehittävät omat toimintastrategiansa.	4	60 minuuttia
Vapauksien taistelu	Demokratia ja osallistuminen Sananvapaus Rasismi ja syrjintä	Harjoituksessa kaksi yhteisöä, joilla on vastakkaiset käsitykset sananvapaudesta, joutuvat elämään yhdessä samalla saarella.	4	120 minuuttia
Kiusaamistilanteita verkossa	Verkkokiusaaminen Demokratia ja osallistuminen Internetlukupaito	Tässä harjoituksessa osallistajat arvioivat sitä, miten he luulisivat itse suhtautuvansa erilaisiin kiusaamistilanteisiin, ja keskustelevat vaihtoehtoisista tavoista toimia.	1	45 minuuttia
Rajaton vapaus?	Sananvapaus Demokratia ja osallistuminen Ihmisoikeudet	Osallistajat pohtivat sananvapauden käsitettä erilaisten esimerkkitaustusten avulla. Heidän tehtävänsä on päättää, miten ristiriitaisiin, hyökkäviin tai jopa vaarallisiin kommentteihin ja viesteihin pitäisi suhtautua.	2	45 minuuttia
Ryhmä X	Rasismi ja syrjintä Ihmisoikeudet Yksityiselämä ja turvallisuus	Osallistajat vertailevat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määriteltyjä oikeuksia ja nuoriin romaneihin usein kohdistuvaa häirintää ja hyökkäyksiä.	4	60 minuuttia

Otsikko	Teemat	Kuvaus	Taso	Kesto
Uusi yritys	Verkkokiusaaminen Demokratia ja osallistuminen Rasismi ja syrjintä	Tässä harjoituksessa pelataan roolipeliä, jossa yksi menee mukaan kiusaamiseen ryhmäpaineen vuoksi. Osallistujat esittävät tilanteen uudesta saavuttaakseen toisenlaisen lopputuloksen.	2	60 minuuttia
Pelataan oikeuksista!	Ihmisoikeudet Rasismi ja syrjintä Yksityiselämä ja turvallisuus	Tämä harjoitus antaa perustietoa ihmisoikeuksista joukkuepelin avulla. Osallistujat esittävät joukkueensa jäsenille eri ihmisoikeuksia käyttämällä apunaan mitä vain, paitsi sanoja.	1	60 minuuttia
Sääntöjen lukua	Kampanjastrategiat Internetlukutaito Demokratia ja osallistuminen	Osallistujat etsivät verkkosivuston tai -yhteisön käyttöehdot tai ohjeet ja tekevät tarvittaessa sivustolle ilmoituksen sopimattomasta sisällöstä. He keskustelevat myös ilmoituksen tekemisen hyödyistä ja haitoista, erityisesti liittyen Web 2.0:n mahdollisuuksiin.	3	60 minuuttia
Juuret ja oksat	Rasismi ja syrjintä Ihmisoikeudet Kampanjastrategiat	Osallistujat tutkivat verkon vihapuheen syitä ja seurauksia ongelmapuuh-menettelyn avulla. Tämä harjoitus sopii hyvin toteutettavaksi Ryhmä X -harjoituksen jälkeen, mutta se voidaan toteuttaa myös erillisenä harjoituksena.	2	45 minuuttia
Pahiten sanottu	Rasismi ja syrjintä Demokratia ja osallistuminen	Tämä harjoitus sopii johdannoksi verkon vihapuheen käsittelyyn. Osallistujat asettavat esimerkkejä homoihin kohdistuvasta vihapuheesta järjestykseen sen mukaan, mikä niistä on heidän mielestään pahin.	1	45 minuuttia
Puhutaan asiat selviksi	Kampanjastrategiat Rasismi ja syrjintä Internetlukutaito	Tässä harjoituksessa käytetään akvaariokeskustelu-menetelmää ja pohditaan tyyppillisiä eri ryhmiin kohdistuvia ennakkoluuloja yhteiskunnassamme. Osallistujat arvioivat kriittisesti yleisesti hyväksytyjä käsityksiä ja kehittävät perusteluja vihapuhetta vastaan.	1	45 minuuttia
Tarinat, joita kerrotaan	Rasismi ja syrjintä Ihmisoikeudet Sananvapaus	Osallistujat analysoivat pienryhmissä uutisjulkaisuja keskittyen siihen, miten niissä kuvataan maahanmuuttajia ja maahanmuuttoa. Ryhmien tulokset esitellään kollaaseina.	2	60 minuuttia

Otsikko	Teemat	Kuvaus	Taso	Kesto
Ymmärretään vihapuhetta	Ihmisoikeudet Rasismi ja syrjintä	Osallistujat tarkastelevat esimerkkejä vihapuheesta ja keskustelevat sen mahdollisista seurauksista yksilöille ja yhteiskunnalle.	2	60 minuuttia
Toiminta verkossa	Kampanjastrategiat Rasismi ja syrjintä Ihmisoikeudet	Tässä harjoituksessa on tarkoitus motivoida osallistujia kertomalla aiemmin toteutetuista rasisminvastaisista tempauksista. Osallistuvat miettivät yhdessä, miten he voisivat toteuttaa vastaavia tempauksia verkossa.	3	60 minuuttia
Käytä ja jaa	Yksityiselämä ja turvallisuus Internetlukupaito Verkkokiusaaminen	Tässä harjoituksessa osallistujat täyttävät kaavion ja esittävät sen avulla, miten he mieluiten jakavat erilaista tietoa verkossa. Ryhmässä keskustellaan siitä, miten voi olla varovaisempi jakaessaan omia tietojiaan verkossa.	1	40 minuuttia
Verkkohyökkäys	Internetlukupaito Kampanjastrategiat Rasismi ja syrjintä	Osallistujat suunnittelevat (kuvitteellisen) kampanjasivuston uudelleen niin, että se selviäisi paikalliselta yhteisöltä tulvivista rasistisista kommentteista.	3	90 minuuttia
Verkkoprofiilit	Rasismi ja syrjintä Internetlukupaito Demokratia ja osallistuminen	Tässä harjoituksessa toimitaan kuvitteellisella Internetin keskustelupalstalla. Osallistujat tervehtivät toisiaan eri ryhmiin liittyvien stereotyyppisten käsitysten mukaisesti. Harjoituksessa osallistujat laativat ohjeet verkossa tapahtuvalle vuorovaikutukselle.	1	Osa 1: 35 minuuttia Osa 2: 25 minuuttia

taso 4

RYHMÄ
9–15KESTO
120'

PÄIVÄ OIKEUDESSA

Osallistajat esittävät pienoisoikeudenkäynnin, joka perustuu todelliseen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa käsitelyyn tapaukseen.

TEEMAT	Sananvapaus, ihmisoikeudet, rasismi ja syrjintä
VAATIVUUSTASO	Taso 4
RYHMÄN KOKO	9–15
KESTO	120 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• pohtia kuinka tasapainottaa sananvapaus ja rasististen hyökkäysten tai vihapuheen kohteiden tarve suojeluun• tutustua siihen, miten sananvapaus on Euroopan ihmisoikeussopimuksessa (10 artikla) suojattu ja miten sitä voidaan rajoittaa• ymmärtää Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen rooli
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• kopiot sivujen 32–34 korteista• kyniä ja paperia muistiinpanoja varten• tilaa pienryhmille, mieluiten erillisissä huoneissa
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Kopioi ja leikkaa sivuilla 32–34 olevat kortit. Jokainen osallistuja tarvitsee oman kortin ja kopion oikeustapauksesta. Tuomareita, Tanskan hallituksen edustajia ja Jens Jersildin edustajia pitäisi olla yhtä monta (tai lähes yhtä monta).• Numeroi ryhmien roolikortit niin, että jokaista numeroa vastaa yksi tuomari, yksi Jens Jersildin edustaja ja yksi Tanskan hallituksen edustaja.• Tarvitset riittävästi tilaa, jotta jokainen "tuomioistuin" (kolme henkilöä) voi istua erillään muista.

OHJEET

1. Kerro ryhmälle, että käsittelette Tanskan hallitusta vastaan tehtyä valitusta, joka käsiteltiin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa. Osallistuvat esittävät tapaukseen liittyviä henkilöitä: tuomareita, Tanskan hallitusta ja Jersild-nimistä toimittajaa, joka tuomittiin rasistisia näkemyksiä sisältävän televisio-ohjelman tuottamisesta. Kerro osallistujille tarvittaessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimesta, Euroopan ihmisoikeussopimuksesta ja siitä, että tapauksessa on kyse sananvapaudesta.
2. Kysy osallistujilta, miten he ymmärtävät sananvapauden ja kerro siitä vielä lyhyesti. Voit käyttää apunasi alla olevaa (tai kappaleessa 5 kerrottua) tietoa.

Puheen vapaus, tai oikeus ilmaista itseään vapaasti, on perustavanlaatuinen ihmisoikeus. Ihmisten pitäisi saada ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan, koska ajatukset, mielipiteet ja uskomukset ovat tärkeä osa identiteettiä.

Sananvapautta täytyy puolustaa myös siksi, että se on avainasemassa demokraattisessa yhteiskunnassa. Joskus sananvapautta voidaan kuitenkin rajoittaa, jos se voi aiheuttaa vahinkoa muille ihmisille tai olla vaaraksi yhteiskunnalle.

3. Lue ääneen tapauksen kuvaus (sivulla 32) ja varmista, että tapauksen yksityiskohdat ovat kaikille selvät.
4. Jaa osallistujat kolmeen jotakuinkin yhtä suureen ryhmään.
 - Ryhmä A edustaa Jens Jersildiä.
 - Ryhmä B edustaa Tanskan hallitusta.
 - Ryhmä C edustaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomareita.
5. Jaa ryhmille kopiot roolikorteista ja tapauksen kuvauksesta. Selitä, että ryhmillä on 30 minuuttia aikaa keskustella ja selvittää oma kantansa, ennen kuin he tapaavat muiden ryhmien edustajat ja oikeudenkäynti alkaa. Osallistujien täytyy valmistella omat puheenvuoronsa ennen oikeudenkäyntiä, ja tuomareiden täytyy valmistella kysymykset kummallekin osapuolelle.
6. Kun 30 minuutin valmistautumisaika on kulunut, pyydä osallistujia etsimään muista ryhmistä henkilöt, joilla on sama numero kuin heillä itsellään, ja muodostamaan heidän kanssaan uusi ryhmä. A-ryhmän henkilö, jolla on numero 1, etsii siis B-ryhmän ja C-ryhmän henkilöt, joilla myös on numero 1.
7. Selitä, että jokainen uusi pienryhmä edustaa pienoistuomioistuinta. Tuomioistuimilla on nyt 20 minuuttia aikaa käsitellä tapausta. Kumpikin osapuoli esittää kantansa ja tuomarit esittävät heille kysymyksensä.
8. Tämän jälkeen tuomarit päättävät itsenäisesti, onko Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa rikottu. Kutsu koko ryhmä koolle ja pyydä tuomareita ilmoittamaan päätöksensä ja sen perustelut.
9. Anna muiden kahden osapuolen edustajille tilaisuus vastata annettuihin tuomioihin. Kerro sitten millaisen tuomion Euroopan ihmisoikeustuomioistuin todellisuudessa antoi tässä tapauksessa (sivu 31). Kysy osallistujilta, mitä mieltä he ovat tuomiosta.
10. Siirry harjoituksen purkuun ja arviointiin. Varmista, että osallistujat ovat luopuneet rooleistaan, ennen kuin keskustellette alla olevista kysymyksistä.

HARJOITUKSEN PURKU

- Mitkä olivat mielestäsi vaikeimpia asioita käsitellyssä tapauksessa?
- Oliko mielestäsi vaikea esittää rooliasi?
- Tekikö tuomari mielestäsi oikean päätöksen tapauksessasi? Mitkä olivat tärkeimmät asiat lopullisessa ratkaisussa?

Kerro osallistujille alla oleva taustatieto:

Vaikka Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tehtävä ei ollut päättää olivatko Greenjacketsien kommentit rangaistavia, oikeus otti siihen kantaa lopullisessa

ratkaisussaan. Tuomareiden mielestä Greenjacketsien kommentit eivät kuuluneet sananvapauden piiriin. Toisin sanoen, heillä ei olisi pitänyt olla oikeutta ilmaista sellaisia mielipiteitä.

- Oletko samaa mieltä? Mitkä asiat puoltavat heidän oikeuksiensa rajoittamista, ja mitkä seikat puhuvat sitä vastaan?
- Oletko joskus nähnyt vastaavia esimerkkejä rasismista verkossa? Miten suhtautuisit siihen?
- Pitäisikö ihmisillä mielestäsi olla oikeus julkaista rasistisia kommentteja tai vihapuhetta verkossa?
- Mitä voisit itse tehdä vähentääksesi tällaista herjaamista?

VINKKEJÄ JÄRJESTÄJILLE

- Monistettaviin materiaaleihin on kerätty muutamia Greenjacketsien kommentteja. Arvioi itse, voiko niitä jakaa osallistujille.
- Kun samassa roolissa olevat kokoontuvat yhteen kohdassa 5, kerro heille, että oikeuskäsittelyä varten heidät jaetaan eri ryhmiin, joten kaikkien kannattaa tehdä omia muistiinpanoja. He eivät voi laskea muiden osallistujien varaan! Kannusta osallistujia käyttämään osa ajasta tapauksen yksityiskohdista keskustelemiseen muiden kanssa, ja osa omien avauspuheenvuorojensa valmisteleamiseen. Tuomareiden pitäisi selvittää tapauksen yksityiskohdat ja miettiä millaista tietoa he tarvitsevat kummaltakin osapuolelta voidakseen antaa ratkaisunsa.
- Selitä oikeudenkäynnin kummallekin osapuolelle, että vaikka he eivät olisi samaa mieltä sen henkilön kanssa, jota he esittävät, heidän tehtävänsä on esittää tuomareille paras mahdollinen puolustus.
- Olisi hyvä, jos tuomioistuimet voisivat kokoontua eri huoneissa (kohta 7), tai ainakin riittävän kaukana toisistaan, etteivät he kuule toistensa puhetta.
- Pyydä tuomareita huolehtimaan ajankäytöstä oikeudenkäynnissä. He voivat halutessaan suunnitella etukäteen, kuinka paljon aikaa varataan kysymyksille, ja kuinka aika jaetaan osapuolten kesken. Painota sitä, että kummallekin osapuolelle pitää varata jotakuinkin yhtä paljon aikaa, mutta aikaa pitää varata myös epäselvien kohtien selventämiseen.
- Osallistujille voi olla hyvä kertoa, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei oikeastaan ottanut kantaa Jens Jersildin toimintaan, vaan se arvioi Tanskan valtion toimintaa Jersildiä kohtaan. Euroopan neuvoston jäsenmaiden on varmistettava, että niiden kansallinen lainsäädäntö suojaa yksilöiden ihmisoikeuksia. Kun Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta pyydetään ratkaisua johonkin asiaan, se arvioi suojaavanko asianosaisen valtion lait tai lain tulkinta riittävästi näitä oikeuksia.

MUUNNELMIA

Voit toteuttaa oikeudenkäynnin roolipelinä, jossa yksi ryhmä esiintyy ja muut ovat yleisöä. Roolipelaajille voi antaa roolikortit etukäteen ja pyytää heitä valmistelemaan puheenvuorojaan. Roolipelin jälkeen yleisöä voidaan pyytää kertomaan mielipiteensä prosessista.

TOIMINTAEHDOTUKSIA

Osallistujat voivat selvittää, onko heidän suosikkisivustoillaan rasistiseen solvaamiseen tai muuhun vihapuheeseen liittyviä sääntöjä tai ohjeita.

- He voivat etsiä muutaman esimerkin ja vertailla yhdessä eri sivustojen sääntöjä ja ohjeita. Keskustelkaa siitä, suojelevatko ne heidän mielestään käyttäjiä riittävästi, ja kuinka he haluaisivat muokata niitä. Osallistujat voivat julkaista ehdotuksensa Ei vihapuheelle -liikkeen sivustoilla ja sosiaalisessa mediassa ja kannustaa muitakin verkossa toimivia aktivisteja painostamaan kyseisiä sivustoja muutoksiin.
- Osallistujat voivat myös valita yhden tai kaksi sivustoa, joilla on ohjeistus vihapuheen varalle, ja seurata kuinka hyvin ohjeiden noudattamista valvotaan. He voivat ilmoittaa löytämänsä vihapuheen Hate Speech Watchille ja huomauttaa siitä kyseisten sivustojen ylläpitäjille viitaten sivuston omaan ohjeistukseen.

Kehitä osallistujien kanssa vastauksia Jersildin tapauksessa esiin tulleisiin rasistisiin mielipiteisiin. Osallistujat voivat sitten käyttää näitä vastauksia kohdatessaan vastaavia rasistisia näkemyksiä.

Tehkää osallistujien kanssa video monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden merkityksestä demokraattisessa yhteiskunnassa.

MUITA LÄHTEITÄ

EUROOPAN IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIMEN TUOMIO

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin käsitteli tapausta vuonna 1994. Ihmisoikeustuomioistuin oli eri mieltä tanskalaisen tuomioistuimen kanssa ja päätti, että Jens Jersildiä ei olisi pitänyt rangaista elokuvan tekemisestä ja esittämisestä. Oikeuden mielestä elokuvasta kävi riittävän selvästi ilmi, että rasistiset kommentit eivät olleet hyväksyttäviä, eivätkä elokuvan tekijät hyväksyneet niitä, eikä ollut vaaraa, että yleisö ymmärtäisi elokuvan viestin väärin. Oikeus kommentoi asiaa näin:

”Elokuva pyrki selvästi haastattelujen avulla analysoimaan ja selittämään yhtä nuorisoryhmää, jonka jäsenet olivat turhautuneita ja rajoitettuja sosiaalisen asemansa vuoksi, heillä oli rikosrekisterit ja väkivaltaisia asenteita. Elokuva käsitteli siten jo tuolloin yleiseksi huolenaiheeksi nousseen ilmiön eri puolia.”

Tuomioistuin huomautti myös, että uutisten välittäminen on ensiarvoisen tärkeää demokraattisessa yhteiskunnassa, jotta lehdistö voi toimia ”vallan vahtikoirana”. Lisäksi tuomioistuin totesi, että toimittajan tuomitsemiseen jonkun toisen sanomisten julkaisemisesta pitäisi olla erittäin painavat perusteet. Yksi vaipan lehdistön keskeisistä tehtävistä on mahdollistaa ja rohkaista julkista keskustelua yhteiskunnallisesti merkittävistä asioista.

MONISTEET

TAPAUKSEN KUVAUS

Tapauksessa kantajana on Jens Olaf Jersild, Tanskan kansalainen, joka työskentelee Danmarks Radiolle (joka lähettää myös televisio-ohjelmia). Kyseistä uutiskanavaa pidetään vakavasti otettavana, ja sen yleisö on hyvin tiedostavaa.

Jersild halusi esittää televisiossa Greenjackets-nimisestä rasistisesta ääriryhmästä kertovan dokumenttielokuvan. Hän otti yhteyttä ryhmän jäseniin ja järjesti heidän kanssaan pitkän haastattelun. Sitten hän leikkasi elokuvan muutaman minuutin pituiseksi ja lisäsi siihen omia kommenttejaan. Lopputulos esitettiin osana uutisohjelmaa ja näytettiin kansallisessa televisiossa.

Ohjelmassa Greenjacketsin jäsenet esittivät loukkaavia ja halventavia kommentteja maahanmuuttajista ja etnisistä ryhmistä Tanskassa, vertaillen tummaihoisia miehiä gorilloihin ja väittäen, etteivät he ole ihmisiä. Tanskalainen tuomioistuin totesi Greenjacketsin jäsenet syyllisiksi rasistien kommenttien esittämiseen ja tuomitsi Jersildin heidän rohkaisemisestaan ja kommenttien julkaisemisesta laajalle yleisölle.

Jersild valitti tuomiostaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle, koska hänen mielestään tanskalaisen tuomioistuimen antama tuomio rikkoi hänen sananvapauttaan (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artikla).

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen piti päättää, oliko tanskalaisilla tuomioistuimilla oikeus rajoittaa Jersildin oikeutta julkaista kommentit. Oli siis arvioitava sitä, miten näiden rasististen kommenttien kohteita tulee suojella, ja toisaalta pohtia yleisön oikeutta saada tietää Greenjacketsin kaltaisten ryhmien olemassaolosta, sekä puntaroida näiden asioiden välistä tasapainoa.

Käytä tätä monistetta harkintasi mukaan

Ohjelmassa näytettyjä kommentteja:

"[Amerikan] Pohjoisvaltiot halusivat, että neekerit olisivat vapaita ihmisiä, mutta eivät ne ole ihmisiä. Ne ovat eläimiä."

"Jos katsot kuvaa gorillasta, ja sitten neekeriä, niin niillähän on sama ruumiinrakenne ja kaikki, matala otsa ja kaikkea."

"Ei neekeri ole ihminen, se on eläin, niin kuin kaikki muutkin ulkomaalaiset työläiset, turkkilaiset, jugoslaavit ja miksi niitä nyt sanotaan."

"...me emme pidä siitä millaisia ne ovat... emme pidä siitä, kun ne kävelevät ympäriinsä niissä Zimbabwe-vaatteissaan ja puhuvat sitten sitä hula-hulaa kadulla..."

"Ne myyvät huumeita, puolet Vestren vankilan asukeista on siellä huumeiden takia... ne ovat niitä ihmisiä, jotka istuvat vankilassa huumeiden myynnistä."

MONISTEET

ROOLIKORTTI: JENS JERSILD

Olet vakavasti otettava toimittaja, ja halusit tehdä ohjelman rasismista ja muukalaisvihamielisyystestä. Ohjelmasta seurasi kaksi asiaa:

1. Se kuvasi ongelman laajuutta ja Greenjacketsin jäsenten ääri-rasistisia mielipiteitä.
2. Se osoitti, että Greenjackets on rikollisryhmä, jonka jäsenistä monet ovat tunne-elämältään kypsyyttä mättömiä ja sosiaalisesti rajoittuneita.

Sinun mielestäsi on yhteiskunnallisesti tärkeää ymmärtää molemmat näkökulmat. Mielestäsi ohjelmasi onnistui kiinnittämään kumpaankin huomiota, osittain kuvaamalla joitain pahimpia mielipiteitä, ja osittain kuvaamalla haastatteleminen nuorten huonoa koulutustasoa, taustaa ja heidän sosiaalisia vaikeuksiaan. Et usko, että kukaan katsojista voisi ymmärtää ohjelmasi tukevan siinä ilmaistuja rasistisia mielipiteitä.

Toimittajana pidät sananvapautta erittäin tärkeänä. Liialliset rajoitukset estäisivät toimittajia kertomasta yleisölle todellisista – ja vastenmielisistä – asioista. Sinun mielestäsi toimittajien velvollisuus on tuoda sellaisia asioita yleiseen tietoisuuteen, jotta ne voidaan tunnistaa ja niihin voidaan puuttua.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artikla (yksinkertaistettuna)

1. Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoa ja ajatuksia ilman rajoituksia.
2. Sananvapautta voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä demokraattisen yhteiskunnan tai erityisesti muiden ihmisten oikeuksien suojaamiseksi.

ROOLIKORTTI: TANSKAN HALLITUS

Sinun mielestäsi on oikein, että Jersild sai tuomion tanskalaisessa tuomioistuimessa. Hänen ohjelmansa sisälsi äärimmäisen rasistisia näkemyksiä, joita ei pitäisi esittää suurelle yleisölle. Ohjelma oli sensaationhakuinen, eikä siinä riittävän selvästi selitetty, että siinä esitetyt mielipiteet ovat vaarallisia, eikä niitä pidä hyväksyä. Sinun mielestäsi toimittajien velvollisuus on huolehtia siitä, etteivät katsojat järkyty tai tule harhaan johdetuiksi. Katsojat eivät mielestäsi olisi ymmärtäneet, että ohjelmassa esitetyt rasistiset näkemykset olivat toimittajan mielestä järkyttäviä, eikä hän hyväksynyt niitä, tai että sellaiset kommentit ovat ajattelemattomia, vahingollisia ja lainvastaisia.

Jersild toimitti ohjelman niin, että siinä näytettiin kaikkein pahimmat Greenjacketsin jäsenien kommentit. Sinun mielestäsi hänen ei olisi pitänyt haastatella jäseniä ja rohkaista heitä ilmaisemaan sellaisia mielipiteitä, eikä hänen missään tapauksessa olisi pitänyt antaa heidän näkemyksilleen laajaa julkisuutta esittämällä niitä ohjelmassaan. Sinun mielestäsi ohjelmaa ei olisi pitänyt tehdä ja Jersild on vastuussa siitä, että hän on antanut laajaa julkisuutta niin vaarallisille mielipiteille.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artikla (yksinkertaistettuna)

1. Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoa ja ajatuksia ilman rajoituksia.
2. Sananvapautta voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä demokraattisen yhteiskunnan tai erityisesti muiden ihmisten oikeuksien suojaamiseksi.

MONISTEET

ROOLIKORTTI: TUOMARI

Sinun tehtäväsi on ohjata oikeudenkäynnin kulkua ja päättää, toimivatko tanskalaiset oikeusistuimet mielestäsi oikein ja oliko Jersild tosiaankin syyllinen, vai onko hänen oikeuksiaan loukattu.

Oikeudenkäynnin kulku:

Kerro aluksi Jersildille ja Tanskan hallituksen edustajalle siitä, että kummallakin osapuolella on muutama minuutti aikaa esitellä oma kantansa tapaukseen. Sen jälkeen sinä esität osapuolille kysymyksiä ja he voivat vastata toistensa puheenvuoroihin. Muistuta osapuolia siitä, että heidän on käytäyttyävä asiallisesti ja noudatettava sinun antamiasi ohjeita!

Päätöksen tekeminen:

Sinun on päätettävä onko oikein sallia Jersildin ohjelman julkinen esittäminen. Sananvapauden perusteella näin vaikuttaisi olevan, mutta sananvapaus ei ole *ehdoton* oikeus, vaan sen tulee olla tasapainossa muiden yhteiskunnallisten kysymysten ja muiden ihmisoikeuksien kanssa. Sinun tehtäväsi on arvioida, oliko tämä tasapaino tässä tapauksessa kohdallaan.

Punnitse näitä avainkysymyksiä, kun kuuntelet osapuolten todistelua:

- Olisivatko katsojat mielestäsi voineet ymmärtää ohjelman niin, että siinä kannatettiin rasistisia näkemyksiä?
- Oliko tärkeää, että yleisö sai tietää Greenjacketsien rasistisista mielipiteistä ja heidän taustoistaan, vai olisiko ollut tärkeämpää, etteivät sellaiset mielipiteet leviäisi laajalle yleisölle?

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artikla (yksinkertaistettuna)

1. Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoa ja ajatuksia ilman rajoituksia.
2. Sananvapautta voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä demokraattisen yhteiskunnan tai erityisesti muiden ihmisten oikeuksien suojaamiseksi.

TASO 4

RYHMÄ
15–30KESTO
180'

RAUHALAN UUSI MOSKEIJA

Tässä harjoituksessa simuloidaan kansalaisten kuulemista ja keskustelua verkossa. Keskustelu koskee uuden moskeijan rakentamista perinteisesti kristitylle alueelle.

TEEMAT Demokratia ja osallistuminen, rasismi ja syrjintä, internetlukutaito

VAATIVUUSTASO Taso 4

RYHMÄN KOKO 15–30

KESTO Joko yksi 2,5–3 tunnin kerta tai kolme noin 50 minuutin kertaa

TAVOITTEET

- tutustua uskonnollisten vähemmistöjen oikeuksiin ja siihen, miten ne liittyvät verkon vihapuheeseen
- kehittää verkkokeskustelutaitoa ja arviointikykyä
- pohtia sitä, miten demokraattinen keskustelu ja osallistuminen voivat lisätä suvaitsevaisuutta muita ihmisiä tai uskontoja kohtaan

TARVIKKEET

- internetyhteys, vähintään viisi tietokonetta
- tilat ryhmien kokoontumiselle
- kaksi ohjaajaa
- äänestyslipukkeet valtuuston jäsenille (tarpeen mukaan)

VALMISTELUT

- Kopioi kaikille osallistujille jaettavat monisteet sivuilta 38–42.
- Luo ryhmälle oma suljettu työskentelytila verkkoon. Ohjaajien vinkeissä on ehdotuksia eri vaihtoehdoista.
- Luo jokaiselle osallistujalle käyttäjätunnus tai varmista etukäteen, että kaikki pystyvät kirjautumaan olemassa olevilla tunnuksillaan (katso ohjaajien vinkit).

OHJEET

1. Lue osallistujille sivulla 38 oleva kuvaus tilanteesta. Selitä, että he ovat nyt Rauhalan asukkaita, jotka ovat huolestuneita uuden moskeijan rakentamisesta kaupungin omistamalle tyhjälle tontille.
2. Jaa opiskelijoille monisteet sivuilta 39–42 ja pyydä heitä valitsemaan roolit. Selitä, mitä kansalaisten kuulemisessa tapahtuu ja varmista, että kaikki ovat ymmärtäneet ohjeet.

3. Merkitse ryhmien tapaamispaikat ja käytettävissä olevat tietokoneet etukäteen. Tarkista, että jokaisella on käyttäjätunnus ja salasana.
4. Kerro niille, joiden tehtävä on antaa asiasta lausunto, että lausunnot on julkaistava ennen kuin yleinen kuulemistilaisuus alkaa. Kehota kaikkia hyödyntämään 30 minuutin aika ennen kuulemistilaisuuden alkua. He voisivat:
 - Sopia näkemyksistä ryhmän kesken ja jakaa roolit tai kannanotot (tarpeen mukaan).
 - Tavata muiden ryhmien edustajia.
 - Tarkistaa, että he pystyvät kirjautumaan harjoituksen verkkosivulle.
 Jos tietokoneiden käyttö tai käyttöaika on rajattu, muistuta osallistujia siitä, että heidän kannattaa olla ykestokkaita kannanotoissaan, koska heillä voi olla vain yksi tilaisuus tehdä kantansa selväksi.
5. Ilmoita, että kuulemiseen valmistautuminen alkaa ja selitä, että kuulemistilaisuus avautuu verkossa yleisölle 30 minuutin kuluttua.
6. Ilmoita 30 minuutin kuluttua, että avoin kuulemistilaisuus alkaa, ja pyydä yleisöä lukemaan ryhmien laatimat kannanotot ja tekemään niihin omat kommenttinsa.
7. Kuulemisen jälkeen kaupunginjohtaja ilmoittaa avoimen kuulemistilaisuuden päättyneeksi. Sen jälkeen kaupunginvaltuuston jäsenet kokoontuvat äänestämään. Jos äänet jakautuvat tasan, kaupunginjohtajan ääni ratkaisee.
8. Kaupunginjohtaja ilmoittaa päätöksen. Pyydä osallistujia tuomaan tuolinsa rinkiin harjoituksen purkua varten.

HARJOITUKSEN PURKU

Aloita palautekierros tervehtimällä kaikkia osallistujia heidän oikeilla nimillään. Tämä kannattaa tehdä, jotta osallistujat päästävät irti harjoituksen aikana omaksumistaan rooleista.

Kysy osallistujilta, mitä mieltä he olivat juuri kokemastaan prosessista:

- Yllättikö äänestyksen tulos? Olisiko se sopinut esittämällesi roolihahmolle?
- Onko verkkokuuleminen mielestäsi hyvä tapa päättää tämän tällaisista asioista? Mitkä ovat sen edut ja haitat?

KYSYMYKSIÄ VERKKOKUULEMISEN AIKANA ESIIN TULLEISTA AJATUKSISTA:

- Mitä mieltä olit siitä, että rasistiset ja loukkaavat kommentit piti poistaa?
- Vaikuttiko tämä siihen, millaisia kommentteja päätit kirjoittaa?
- Oliko vaikea päättää, mitkä kommentit piti poistaa? (kysymys ylläpitäjille)
- Olitko yhtä mieltä ylläpitäjien päätösten kanssa?

YHTEYS VERKON VIHAPUHEESEEN:

- Mitä mieltä olit siitä, että rasistiset ja loukkaavat kommentit piti poistaa?
- Vaikuttiko tämä siihen, millaisia kommentteja päätit kirjoittaa?
- Oliko vaikea päättää, mitkä kommentit piti poistaa? (kysymys ylläpitäjille)
- Olitko yhtä mieltä ylläpitäjien päätösten kanssa?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Luo verkkoon suljettu sivu ennen harjoituksen alkua. Se voi olla esimerkiksi Facebook-sivu tai käyttäjätili jossain muussa yhteisöpalvelussa. Mahdollisia vaihtoehtoja löytyy täältä: <http://cooltoolsforschools.wikispaces.com/collaborative+tools>. Varmista, että kaikki osallistujat pystyvät kirjautumaan sivulle.
- Tarvitset avuksesi toisen ohjaajan. Vaikka ryhmien on tarkoitus työskennellä itsenäisesti, he voivat tarvita tukea tai ohjausta valmistautuessaan kuulemiseen. Valmistautumisvaiheessa voi esimerkiksi olla tarpeen varmistaa, että osallistujat käyttävät ajan muiden tapaamiseen tai suunnittelevat, mitä aikovat sanoa tapaamisessa.
- Jos tietokoneita ei ole tarpeeksi, voi olla tarpeen asettaa kommentoinnille aikaraja (tai rajata kommenttien sanamäärää), jotta kaikki saavat tilaisuuden julkaista kommenttinsa.
- Harjoituksen purussa kannattaa välttää toistamista itse simulaatiota. Osallistujien täytyy yrittää irtaantua harjoituksessa omaksumistaan rooleista, jotta he voivat kunnolla pohtia kokemaansa. Auta osallistujia arvioimaan simulaatiota omana itsenään, ei roolihenkilöinä.

MUUNNELMIA

Voit vähentää tai rajoittaa sanamäärää, jonka kukin osallistuja saa julkaista joko omissa lausunnoissaan tai niiden kommentteissa. Kokeile kommenttien rajoittamista tviittien mittaisiksi, siis korkeintaan 140 merkin pituisiksi.

Harjoituksen voi myös toteuttaa useina eri päivinä. Tällöin yhteiseen harjoituskertaan ei tarvita niin paljoa aikaa, kun osallistujat voivat julkaista kommenttinsa kotoaan.

Jos verkkotyökaluja ei ole saatavilla, voi harjoituksen toteuttaa myös ilman niitä. Tässä muodossa harjoitus on muunnos Euroopan neuvoston *Compass*-julkaisussa olevasta harjoituksesta. Lisää tietoa löytyy täältä: www.coe.int/compass.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Mitä uskonnollisia tai etnisiä vähemmistöjä Suomessa on, ja kuinka mediassa kirjoitetaan niistä? Etsi valtakunnallisilta uutissivustoilta tai paikallisuutisista kirjoituksia ryhmistä, joita on usein esitetty huonossa valossa. Kirjoita sitten jutun tehneelle toimittajalle tai kommentoi julkaisua, jos se on kyseisellä sivulla mahdollista.

Järjestävätkö oman kotipaikkasi paikallisviranomaiset kansalaisten kuulemistilaisuuksia verkossa? Voivatko nuoret viestiä paikallisten valtuutettujen kanssa verkon välityksellä? Etsi muiden osallistujien kanssa verkosta viestintä- ja vaikuttamisvälineitä, ja nosta nuoria koskevia asioita esille niiden avulla.

Ota yhteyttä paikkakunnallasi toimiviin vähemmistöjä edustaviin järjestöihin ja käy tapaamassa heitä selvittääksesi, miten kotipaikkakunnallasi suhtaudutaan moninaisuuteen.

MONISTEET

Kaikille osallistujille, voidaan myös julkaista harjoituksen verkkosivulla

RAUHALAN UUSI MOSKEIJA

Asut idyllisessä Rauhalassa, joka on noin 80 000 asukkaan pikkukaupunki. Viimeisten 60 vuoden aikana kaupungin väestön rakenne on muuttunut valtavasti. Suurin syy muutokselle on se, että nuoret muuttavat suurempiin kaupunkiin etsimään töitä, mutta kaupunkiin on myös muuttanut paljon maahanmuuttajaperheitä, joista monet ovat kotoisin muslimimaista. Osa maahanmuuttajaperheistä on asunut täällä jo usean sukupolven ajan, mutta monet rauhalalaiset suhtautuvat heihin edelleen epäluuloisesti ja kohtelevat heitä uusina tulokkaina. Nykyään maahanmuuttajataustaisten osuus Rauhalan väestöstä on lähes 15 %.

Viime aikoina kaupunkilaisten välejä on kiristännyt se, että rauhalalaiset muslimit haluavat rakentaa moskeijan kaupungin omistamalle tyhjälle tontille. Kyseinen tontti on ollut pitkään tyhjiällä ja siitä on vuosia valitettu kaupungille. Se on kaupungin tärkeimmän ostoskadun lähellä ja siitä on tullut huumeidenkäyttäjien suosima paikka, jossa ilkeävalta on jatkuva ongelma.

Kun sitten eräs varakas liikemies tarjoutui ratkaisemaan tämän ongelman kaupungin puolesta, kaupunginjohtaja ajatteli onnensa koittaneen. Kaupunki suostuikin nopeasti antamaan tontin uudelle moskeijalle ja kattamaan 20 % sen rakennuskustannuksista. Liikemiehen osuuden jälkeen rakennuskustannuksista oli vielä kattamatta 10 % ja tämä oli tarkoitus kerätä paikalliselta muslimiyhteisöltä.

Rakentaminen oli tarkoitus aloittaa tällä viikolla – mutta Rauhalan hiljainen pikkukaupunki on ollut kaikkea muuta kuin hiljainen sen jälkeen, kun kaupunki päätti moskeijan rakentamisesta. Viikko sitten kaupungin muslimeja vastustava ryhmä murtautui kaupungin viralliselle Twitter-tilille ja lähetti lukuisia rasistisia ja herjaavia twiittejä. Osassa niistä kehoitettiin ihmisiä menemään kaduille osoittamaan mieltään ja jahtaamaan ulkomaalaisia. Tätä seurasi muslimeihin kohdistuneiden rasististen hyökkäysten lisääntyminen, ja osa hyökkäyksistä johti väkivaltaan. Yhdessä tapauksessa yksi henkilö loukkaantui vakavasti. Muutama muslimiryhmä on vastannut hyökkäyksiin ja eri ryhmien välinen väkivalta vaikuttaa lisääntyvän.

Rauhalan kaupunginjohtaja on kehottanut rauhallisuuteen ja ilmoittanut, että moskeijan rakentamista koskeva päätös käsitellään uudestaan, kun asukkaita on ensin kuultu avoimessa kuulemistilaisuudessa. Kaupunki päätti järjestää avoimen kuulemistilaisuuden verkossa, jotta mahdollisimman moni voisi osallistua siihen.

MONISTEET

Kaikille osallistujille

KUULEMISMENETTELY

Kuulemistilaisuus on avoin kaikille Rauhalan 18 vuotta täyttäneille asukkaille.

Seuraavia rekisteröityneitä yhdistyksiä / yksilöitä pyydetään antamaan etukäteen lausuntonsa, jossa he kertovat kantansa ehdotetun moskeijan rakentamisesta. Lausunnot on julkaistava verkossa ennen kuin kuulemistilaisuus avautuu yleisölle.

- Rauhalan **kaupunginjohtaja** ja **apulaiskaupunginjohtaja** (yhteinen lausunto)
- **Kaupunginvaltuuston jäsenet**, jotka edustavat perinteellistä puoluetta, populistista puoluetta ja moniarvoisuuspuoluetta (yksi lausunto kultakin puolueelta)
- **Järjestöt:** Nuorten toimintaryhmä "Rauhalan nuoret ihmisoikeuksien puolesta", "Menneisyys ja nykyisyys -yhdistys", "Rauhalan muslimiyhdistys" (yksi lausunto kultakin järjestöltä)

Lausunnot julkaistaan kaupunginvaltuuston sivuilla, **jossa kaikki 18 vuotta täyttäneet asukkaat voivat kommentoida niitä. Kaikki uhkaaviksi, rasistisiksi tai hyökkääviksi arvioidut kommentit poistetaan sivuilta.**

Kuulemistilaisuus kestää 30 minuuttia. Sen jälkeen valtuuston jäsenet äänestävät asiasta. Jos äänet jakautuvat tasan, kaupunginjohtajan ääni on ratkaiseva.

Valtuuston päätös on lopullinen.

Roolikortit

RAUHALAN KAUPUNGINJOHTAJA

Olet kaupungin johtohahmo ja haluat kovasti, että rauha ja hyvät suhteet saadaan palautettua kaupunkiin. Mielestäsi on tärkeää, että vaikutat puolueettomalta koko käsittelyn ajan, koska arvostat mainettasi reiluna välittäjänä eri ryhmien välillä. Haluaisit löytää ratkaisun, joka on mahdollisimman monen mielestä hyväksyttävä.

Ennen kuin kuulemistilaisuus avautuu yleisölle, sinun täytyy kirjoittaa lausunto, jossa kerrot oman kantasi. Keskustele siitä apulaiskaupunginjohtajan kanssa. Jos sinulle jää aikaa, keskustele myös eri ryhmien tai muiden asukkaiden kanssa, kuulostele yleistä mielipidettä ja yritä selvittää, miten voisit vähentää väkivallan riskiä.

Osallistut äänestykseen vain siinä tapauksessa, että äänet jakautuvat tasan. Jos niin käy, sinun äänesi ratkaisee lopputuloksen.

MONISTEET

APULAISKAUPUNGINJOHTAJA

Työskentelet kaupunginjohtajan kanssa ja autat häntä laatimaan lausunnon kannastaan. Sinua voidaan myös pyytää tapaamaan kaupungin ääriryhmien edustajia ennen kuulemistilaisuuden alkua. Yritä saada heidät vakuutetuiksi siitä, että olisi tärkeää löytää kaikkia tyydyttävä ratkaisu.

Kun kuulemistilaisuus alkaa, sinun tehtäväsi on auttaa kaupunginjohtajaa keskusteluissa eri ryhmien tai asukkaiden kanssa. Yrittäkää selvittää yleistä mielipidettä ja sitä, miten voisitte vähentää väkivallan riskiä.

Et osallistu äänestykseen.

SIVUSTON YLLÄPITÄJÄT (2 HENKILÖÄ)

Sinun tehtäväsi on seurata keskustelua ja tarkistaa, etteivät kommentit ole rasistisia tai mahdollisesti loukkaavia. Sellaiset kommentit on poistettava valtuuston verkkosivuilta välittömästi. Mieti ennen kuulemistilaisuuden alkamista miten päätät, mitkä kommentit ovat sopimattomia. Voit koota lyhyet ohjeet.

Voit myös julkaista kommentteja, joissa huomautat ihmisille, että heidän kielenkäyttönsä ei ole sopivaa, tai kehottaa osallistujia suhtautumaan muihin keskustelijoihin kohteliaasti ja huomaavaisesti.

Et osallistu äänestykseen.

KAUPUNGINVALTUUSTON JÄSENET: PERINTEELLINEN PUOLUE (2-3 HENKILÖÄ)

Edustat kaupunginvaltuustossa perinteellistä puoluetta ja vastustat ankarasti moskeijan rakentamista. Sinun mielestäsi on väärin käyttää kaupungin maata ja kaupungin varoja sellaisen uskonnollisen paikan rakentamiseen, joka ei kunnioita tämän maan ja tämän kaupungin perinteitä. Mielestäsi maahanmuuttajaperheet saisivat olla onnellisia saadessaan asua täällä, eikä heidän pidä yrittää tuoda omia erikoisia tapojaan maahan, jossa he ovat vieraina.

Jotkut puolueesi jäsenistä ovat voimakkaasti islaminvastaisia. Heidän mielestään nykyisiä väkivaltaisuuksia saattoikin odottaa yhteisöltä, joka noudattaa niin väkivaltaista uskontoa. Haluaisit kovasti pienentää kaupungin muslimiväestöä, koska mielestäsi muslimit ovat rappeuttaneet Rauhalan perinteisiä arvoja. Olet myös varma siitä, että moskeijasta tulisi terroristien värväyspaikka.

Kirjoita oma kannanotoksi ja julkaise se verkkosivuilla ennen avointa kuulemistilaisuutta. Kirjoita lyhyesti ja ykestokkäästi!

Kaikki puolueenne jäsenet voivat äänestää valtuuston päätöksestä.

MONISTEET

KAUPUNGINVALTUUSTON JÄSENET: POPULISTINEN PUOLUE (1-2 HENKILÖÄ)

Edustat kaupunginvaltuustossa populistista puoluetta. Alun perin kannatit päätöstä rakentaa moskeija kyseiselle tontille, koska olet huomannut muslimiyhteisön hyvän vaikutuksen kaupungin talouteen, etkä haluaisi vieraannuttaa heitä. Olet kuitenkin hyvin huolissasi asukkaiden valituksista ja viimeaikaisesta väkivallasta. Olet myös huolissasi omasta valtuustopaikastasi seuraavissa vaaleissa, joten kannatat luultavasti sitä vaihtoehtoa, joka tuntuu aiheuttavan vähiten kiistaa.

Kirjoita oma kannanottosi ja julkaise se verkkosivuilla ennen avointa kuulemistilaisuutta. Kirjoita lyhyesti ja ykestokkäästi!

Kaikki puolueenne jäsenet voivat äänestää valtuuston päätöksestä.

KAUPUNGINVALTUUSTON JÄSENET: MONIARVOISUUSPUOLUE (1-2 HENKILÖÄ)

Edustat kaupunginvaltuustossa moniarvoisuuspuoluetta. Sinun mielestäsi se, että suhteellisen suuri osa Rauhalan asukkaista on kotoisin eri puolilta maailmaa, on rikastuttanut kaupungin kulttuurielämää ja tehnyt siitä kiinnostavamman paikan. Mielestäsi on epäreilua, että kaupunki on niin pitkään evännyt monilta asukkailta mahdollisuuden harjoittaa omaa uskontoaan. Haluaisit lisätä vuoropuhelua Rauhalan eri yhteisöjen välille, ja olet osaltasi pyrkinyt hillitsemään väkivaltaisuuksia ja saattamaan vastakkaiset osapuolet keskustelemaan toistensa kanssa. Tiedät, että tyhjillään oleva tontti aiheuttaa sosiaalisia ongelmia, ja että kaupungilla ei nyt ole varaa kehittää tonttia itse.

Kirjoita oma kannanottosi ja julkaise se verkkosivuilla ennen avointa kuulemistilaisuutta. Kirjoita lyhyesti ja ykestokkäästi!

Kaikki puolueenne jäsenet voivat äänestää valtuuston päätöksestä.

RAUHALAN MENNEISYYS JA NYKYISYYS -YHDISTYKSEN JÄSENET (2-4 HENKILÖÄ)

Sinä edustat yhtä moskeijan päävastustajista. Yhdistyksenne jäsenet ovat Rauhalan perinteistä (ei-muslimi) yhteisöistä ja suurin osa teistä on asunut Rauhalassa koko ikänsä. Mielestäsi on tärkeää säilyttää kaupungin vanha, ikiaikainen ilme. Moskeijalle suunniteltu paikka on hyvin keskeinen ja moskeija näkyisi lähes kaikkialla keskustan alueella. Kaupungin keskustorilta katsottuna se voisi jopa peittää näkymän kaupungin keskuskirkolle. Sinun mielestäsi kaupungin tunnelma on muuttumassa kokonaan toisenlaiseksi sinne vasta hiljattain saapuneen yhteisön myötä. Et ymmärrä, miksi tänne muualta muuttaneet eivät voisi elää täällä tälläkäläisten sääntöjen mukaan.

Jäsenenne ovat viime vuosina muuttuneet radikaalimmiksi ja yhdistystänne on syytetty avoimesta rasismista ja osallisuudesta kaduilla puhjenneeseen väkivaltaan. Sinulla on läheiset suhteet perinteelliseen puolueeseen, jolla on edustajansa kaupunginvaltuustossa.

Kirjoita oma kannanottosi ja julkaise se verkkosivuilla ennen avointa kuulemistilaisuutta. Kirjoita lyhyesti ja ykestokkäästi!

MONISTEET

RAUHALAN NUORET IHMISOIKEUKSIEN PUOLESTA

-RYHMÄN JÄSENET (2-4 HENKILÖÄ)

Ryhmänne perustettiin kiinnittämään huomiota Rauhalan nykynuorten suurimpiin ongelmiin. Sinun mielestäsi moskeijan rakentaminen ratkaisisi sekä sen, että muslimiyhteisö tarvitsee paikan uskontonsa harjoittamista varten, että ne lukuisat sosiaaliset ongelmat, joita kyseisen tontin tyhjillään oleminen on aiheuttanut. Kannatat moskeijan rakentamista, mutta olet huolissasi siitä, ettei muihin sosiaaliin ongelmiin puututa, jos kaupunki joutuu osallistumaan moskeijan rakentamiseen. Erityisesti nuorisolle osoitettua budjettia on viimeisten viiden vuoden aikana leikattu tasolle, joka ei alkuunkaan vastaa kaupungin nuorten tarpeita.

Kirjoita oma kannanottosi (korkeintaan 250 sanaa) ja julkaise se verkkosivuilla ennen avointa kuulemistilaisuutta.

RAUHALAN MUSLIMIYHDISTYKSEN JÄSENET (2-4 HENKILÖÄ)

Yhdistyksenne on jo vuosia pyytänyt kaupunkia tarjoamaan muslimiyhteisölle paikan, jossa he voisivat kokoontua harjoittamaan uskontoaan, mutta pyyntö on aina torjuttu taloudellisiin syihin vedoten. Mielestäsi on epärealistista pyytää muslimiyhteisöä kattamaan 10 % rakennuskustannuksista, erityisesti koska useimmilla heistä on taloudellisesti vaikea tilanne, ja koska kristityillä on uskontonsa harjoittamiseen 11 eri paikkaa, joilla on huomattavasti vähemmän käyttäjiä kuin moskeijalla olisi.

Mielestäsi yhteisönne kaupungille antamaa panosta ei arvosteta ja yhteisönne jäseniä syrjitään monella tavalla. Kieltämällä moskeijan rakentamisen kaupunki kiistää mielestäsi yhteisönne jäseniltä heidän perusoikeutensa harjoittaa uskontoaan. Tiedät, että osalla yhdistyksenne jäsenistä on yhdistyksen virallista kantaa radikaalimmat näkemykset ja olet huolissasi siitä, että jotkut muslimit ovat vastanneet yhteisönne kohdistuneisiin hyökkäyksiin väkivaltaisesti. Pelkää, että kaupungin aiemman päätöksen peruminen vieraannuttaisi muslimiasukkaita entisestään ja saattaisi lisätä yhteisöjen välistä väkivaltaa.

Kirjoita lausunto omasta kannastasi ja julkaise se verkkosivuilla ennen avointa kuulemistilaisuutta. Kirjoita lyhyesti ja ykestokkäästi!

RAUHALAN ASUKKAAT

Olet huolissasi tästä kiistasta, joka tuntuu valtaavan koko Rauhalan. Et ole vielä päättänyt kenen kannalla olet. Haluat ensin tietää enemmän eri järjestöjen ja valtuustossa olevien puolueiden näkemyksistä, ja päättää vasta sitten oman kantasi. Et voi julkaista omia kommenttejäsi, ennen kuin kuulemistilaisuus avautuu yleisölle (30 minuutin kuluttua harjoituksen alkamisesta), mutta voit lukea muiden kannanottoja, kun ne julkaistaan verkkosivuilla. Sinun kannattaa myös tavata muita asukkaita, yhdistysten edustajia ja kaupunginvaltuutettuja, ja kuunnella heidän perustelujaan.

Mieti mitä haluat sanoa sitten, kun kuuleminen avautuu yleisölle ja muista, että kommentit saavat olla korkeintaan 150 sanaa. Kun kaikki ovat saaneet tilaisuuden kommentoida, voit tehdä toisen kommentin, jos siihen on vielä aikaa.

Tämä harjoitus perustuu Compass, the Manual for Human Rights Education with Young People -julkaisussa olevaan "A Mosque in Sleepyville" -harjoitukseen. Katso www.coe.int/compass.

TASO 4

RYHMÄ
MIKÄ VAINKESTO
KATSO
ALLA

TOIMINTA JA KAMPANJOINTI ASKEL ASKELEelta

Tämä harjoitus koostuu neljästä erillisestä harjoituksesta, jotka johtavat vihapuheen ja viharikosten vastaiseen toimintaan. Eri osat voidaan toteuttaa myös erikseen tai muiden tämän käsikirjan harjoitusten yhteydessä.

TEEMAT Rasismi ja syrjintä, kampanjastrategiat, ihmisoikeudet

VAATIVUSTASO Taso 4

RYHMÄN KOKO Mikä vain

KESTO Neljä erillistä osiota: osa 1 (90 minuuttia), osa 2 (60 minuuttia) ja osa 4 (45 minuuttia).
Myös osa 3:een eli kampanjan toteutukseen täytyy varata riittävästi aikaa.

OSA 1 (90 minuuttia) käsittelee romanien historiaa ja heidän kärsimyksiään mm. natsien holokaustin aikana. Tämän osan voi toteuttaa myös omana harjoituksenaan ilman muita osia. Tarkoituksena on antaa ryhmälle tietoa romaniväestön kohdistuneista vihan lietsomista rikoksista, joihin ei ole juuri kiinnitetty huomiota, ja joiden vaikutukset tuntuvat edelleen.

OSA 2 (60 minuuttia) koostuu toiminnan tai kampanjan suunnittelusta. Toiminnan tavoitteena on lisätä yleisön tietoisuutta romaniväestön kokemuksista ja ilmaista solidaarisuutta romaniväestöä kohtaan. Tässä osassa voidaan suunnitella myös mitä tahansa muuta Ei vihapuheelte -liikkeeseen liittyvää toimintaa, tai sitä voidaan käyttää muiden käsikirjassa olevien harjoitusten jatko-osana.

OSA 3 on itse toiminta. Ryhmä tekee itse ohjeet tämän osan toteutukseen!

OSA 4 (45 minuuttia) on harjoituksen purku. Tämän osan kysymyksiä voi yleistettyinä käyttää minkä tahansa Ei vihapuheelte -liikkeeseen liittyvän toiminnan purkuun.

OSA 1: HISTORIAN OPPITUNNIT

KESTO 90 minuuttia

- TAVOITTEET**
- lisätä tietoisuutta natsien holokaustin romaniuhreista ja luoda solidaarisuutta romaneita kohtaan
 - kiinnittää huomiota äärimmäisen syvälle juurtuneisiin ennakkoluuloihin ja vihapuheeseen, ja tarkastella niiden vaikutuksia tänä päivänä
 - aikaansaada solidaarisuutta romaneja kohtaan ja kannustaa ryhmää toimimaan rasismia ja syrjintää vastaan
- TARVIKKEET**
- fläppipaperia ja tusseja
 - monisteet sivulta 50, "Lyhyt historia X:n vainosta" (tilanteen mukaan)
- VALMISTELUT**
- Kerro ennen harjoituksen alkua osallistujille, että tarkoituksena on keskustella holokaustista. Keskustele erikseen niiden kanssa, joille aiheen käsittely voi olla vaikeaa.
 - Ota kopioita monisteista, yksi jokaiselle pienryhmälle.

OHJEET

1. Pyydä osallistujia muodostamaan 2–3 hengen ryhmiä, joiden jäsenillä on yhteinen identiteetti. Yhteinen identiteetti voi tarkoittaa joko etnistä identiteettiä tai kansallisuutta, mutta se voi liittyä myös erilaisiin sosiaalisiin tai uskonnollisiin ryhmittymiin (tai vaikkapa jalkapallojoukkueisiin!). Anna osallistujille noin 10 minuuttia aikaa keskustella identiteetistään pienryhmissään.
2. Jaa osallistujille "Lyhyt historia X:n vainosta" tai kerro heille osia siitä antaaksesi heille käsityksen niistä toistan toistaan seuranneista julmuuksista, joita romaniväestö on joutunut kokemaan. Älä vielä kerro, mistä väestöstä on kyse.
3. Keskustelkaa hetki heränneistä ajatuksista, mieluiten niin, että osallistajat pysyvät pienryhmissään. Pyydä sitten pienryhmiä yhdistymään jonkun toisen pienryhmän kanssa, ja anna heille 15 minuuttia aikaa keskustella seuraavista kysymyksistä:
 - Miltä heistä tuntuisi, jos heidän ryhmänsä olisi lähihistoriansa aikana joutunut kokemaan tällaista kohtelua. (Pyydä osallistujia keskittymään siihen ryhmäidentiteettiin, jonka he valitsivat kohdassa 1).
 - Minkälaiset asiat olisivat heidän mielestään kaikkein vaikeimpia yhteisölle, joka olisi joutunut kokemaan jotain tällaista?
 - Entä, jos nykyään olisi ihmisiä, jotka kiistäisivät, että holokausti tapahtui? Mikä saisi heidät kiistämään nämä tosiasiat?
4. Kutsu koko ryhmä koolle ja pyydä heitä kertomaan pienryhmiensä keskusteluista. Kysy heiltä sitten tietääkö tai arvaako kukaan, mistä väestöstä oli kyse. Jos kukaan ei arvaa, kerro että kyse oli romaneista ja kysy, mitä he tietävät romanien tilanteesta tänä päivänä. Kuinka romaneja kohdellaan nykyään ja kuinka paljon yleisesti tiedetään romaniväestön historiallisesta kärsimyksestä? Kuinka vihapuhe koskettaa romaneja tänä päivänä?

5. Kerro osallistujille, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa on käsitelty tapauksia, joissa on todettu lukuisia romaniväestöön kohdistuvia ihmisoikeusrikkomuksia lähes jokaisessa Euroopan maassa. Muistuta heitä siitä, että niin mediassa kuin ihmisten keskuudessa yleensäkin ilmenee hyvin suvaitsemattomia asenteita romaneja kohtaan, ja että romanit ovat usein häirinnän ja viharikosten kohteina. Kysy osallistujilta, ovatko he itse kohdanneet esimerkkejä siitä, joko reaali maailmassa tai verkossa.
6. Jos toteutat tätä harjoitusta johdantona johonkin Ei vihapuheelte -liikkeeseen liittyvään toimintaan, kerro osallistujille Dosta!-kampanjasta ja kerro, että harjoituksen seuraavassa osassa etsitään tapoja toimia romaneihin kohdistuvan syrjinnän vähentämiseksi.

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Harjoituksessa käsitellään asioita ja tapahtumia, jotka voivat järkyttää joitakin osallistujia. Jos ryhmässä on romaneja, on luonnollisestikin hyvä varoittaa heitä etukäteen ja valmistautua tukemaan heitä tarvittaessa. Natsien holokaustin uhreiksi joutui kuitenkin monia muitakin kansanryhmiä, joihin kuuluvia aihe voi myös erityisesti koskettaa. Tämä koskee luultavasti erityisesti juutalaisia, koska juutalaisten valtavat kärsimykset ovat yleisesti tiedossa. Selvitä etukäteen millaisia osallistujia ryhmässä on mukana ja miten harjoitus saattaa heihin vaikuttaa.
- Voit kertoa osallistujille muista ryhmistä, jotka joutuivat natsien vainon kohteiksi, tai kysyä heiltä osaavatko he kertoa niistä. Natsien vainot kohdistuivat esimerkiksi näihin ryhmiin:
 - puolalaiset (noin 2,5 miljoonaa ei-juutalaista puolalaista kuoli)
 - muut slaavit
 - neuvostoliittolaiset (erityisesti sotavangit)
 - ei-eurooppalaiset, erityisesti afrikkalais- ja aasialaistaustaiset
 - mielenterveysongelmaiset ja oppimisvaikeuksista kärsivät
 - kuurot ja fyysisesti vammaiset
 - homoseksuaalit ja transsukupuoliset
 - poliittiset toisinajattelijat, erityisesti kommunistit ja vasemmistolaiset
 - ”vääräuskoiset” uskonnolliset ryhmät, erityisesti Jehovan todistajat.
- Ohjaa keskustelua aiheesta mahdollisimman hienotunteisesti ja joustavasti. Älä kiirehdi, jos vaikuttaa siltä, että osallistujat tarvitsevat enemmän aikaa tunteidensa ilmaisemiseen.
- Pienryhmätyöskentelyä varten kannattaa miettiä etukäteen, voiko se olla erityisen vaikeaa joillekin osallistujille. Jos näin on, voi olla helpointa määrätä kaikille jokin ryhmäidentiteetti, esimerkiksi miehet ja naiset, eri aineita opiskelevat, ne jotka pitävät jalkapallosta, tenniksestä tai yleisurheilusta, ja niin edelleen.
- Harjoituksen monisteissa on lyhyt yhteenveto romanien kohtelusta holokaustin aikana. Siinä kaikki viittaukset romaneihin tai ”mustalaisiin” on korvattu X-kirjaimella. Kun käytät tätä yhteenvetoa harjoituksessa, voit puhua yleisesti ”ryhmästä” tai pyytää osallistujia kuvittelemaan, että kyse on heidän omasta ryhmästään.
- Osallistujia pyydetään harjoituksessa valitsemaan itselleen tärkeä identiteetti, jotta heidän olisi helpompi ymmärtää, miltä tuntuu joutua ryhmänä vainon kohteeksi. Jos ryhmässä on voimakkaita

romaneihin kohdistuvia ennakkoluuloja, heidän voi kuitenkin olla vaikea samaistua romanien vaikeuksiin. Jos näin on, on asiaa ehdottomasti käsiteltävä: Varaa ensimmäisen osan neljännen kohdan jälkeen aikaa keskustella osallistujien näkemyksistä. Kerro, että arviolta 75–80 % romaneista surmattiin holokaustin aikana, joissain maissa jopa 90 %. Kehota osallistujia miettimään, miltä heistä tuntuisi menettää 90 % omasta väestöstään, tai 90 % koolla olevasta ryhmästä: 20 hengen ryhmästä vain kaksi selviäisi.

- Voit kertoa osallistujille viharikoksista ja keskustella siitä, miten ne liittyvät vihapuheeseen, ja verkon vihapuheeseen. Viharikokset ovat rikoksia, jotka kohdistuvat yksilöön tai ryhmään, ja joiden motiivina on viha koko ryhmää kohtaan. Voitte keskustella siitä, miten lievätkin vihan ilmaisut tai rasistiset herjat voivat helposti yltyä vakavammiksi ja saada ihmisiin kohdistuvat rikokset vaikuttamaan oikeutetuilta.
- ”Dosta” on romanikieltä ja tarkoittaa suomeksi ”riittää jo”. Dosta!-kampanjan tarkoituksena on lisätä tietoisuutta ja tuoda ei-romanit ja romanit lähemmäksi toisiaan. Tietoa kampanjasta löytyy osoitteesta: <http://dosta.org>. Jos harjoituksessa on käytettävissä Internet-yhteys, voisi olla hyödyllistä käyttää vähän aikaa tämän sivuston tutkimiseen. On muitakin romanien holokaustia käsitteleviä verkkosivuja, joilta osallistajat voivat etsiä tietoa:
 - www.romagenocide.org
 - www.sintiundroma.de/en/sinti-roma/the-national-socialist-genocide-of-the-sinti-and-roma.html
 - romafacts.uni-graz.at/index.php/history
 - www.romasinti.eu
 - www.romasintigenocide.eu/en/home

HARJOITUKSEN PURKU

Anna harjoituksen lopussa osallistujille aikaa keskustella harjoituksen ja siinä kerrottujen asioiden herättämistä tunteista. Voit aloittaa pyytämällä jokaista sanomaan vuorollaan yhden sanan, joka kuvaa hänen tunteitaan.

- Saitko uutta tietoa tai autoiko harjoitus sinua ymmärtämään jotain paremmin?
- Vaikuttiko harjoitus siihen, miten suhtaudut romaneihin?
- Mistä luulet johtuvan, että romanien kärsimyksistä natsihallinnon aikana ei nykyään juurikaan tiedetä?
- Luuletko, että jos siitä tiedettäisiin laajemmin, romaneja kohdeltaisiin nykyään toisin?
- Mitä sinä voit tehdä levittääksesi tietoa tästä?
- Mitä natsien holokaustista on opittu, vai opittiinko siitä mitään? Pystytkö selittämään, miten vihapuheesta tuli niin yleistä, että hirvittäviä rikoksia voitiin kohdistaa valtavaan määrään ihmisiä? Näetkö tässä mitään yhtymäkohtia verkossa ja verkon ulkopuolella nykyään tapahtuvaan vihapuheeseen?

MUUNNELMIA

Voit käyttää tämän harjoituksen rakennetta keskustellaksesi mistä tahansa holokaustin aikana vainotusta kansanryhmästä, jonka kärsimyksistä ei yleisesti tiedetä. Joitakin tällaisia ryhmiä on mainittu ohjaajien vinkeissä.

OSA 2: TOIMINTASUUNNITELMAN TEKEMINEN

Tämä osa harjoitusta perustuu Compass-julkaisun kappaleeseen 3 (Taking Action). Getting Results -kohdasta löydät yksityiskohtaisempia ohjeita. Compass-julkaisu löytyy osoitteesta (englanniksi): www.coe.int/compass.

KESTO 60 minuuttia

TAVOITTEET

- oppia ymmärtämään, kuinka tehokasta toimintaa suunnitellaan
- pohtia tapoja, joilla internetiä voidaan hyödyntää kampanjoinnissa
- kehittää toimintasuunnitelma, jonka ryhmä sitten toteuttaa

TARVIKKEET

- kappioita kaaviosta (tarpeen mukaan)
- fläppipaperia ja tusseja

VALMISTELUT

- Ota sivun 51 kaaviosta kappioita tai piirrä tyhjä versio fläppipaperille.

OHJEET

1. Selitä osallistujille, että heidän tehtävänsä on suunnitella toimintaa, jonka tavoitteena on kiinnittää huomiota verkossa ilmenevään romaneihin (tai johonkin muuhun ryhmään) kohdistuvaan vihapuheeseen. Muistuta osallistujia verkon vihapuheen laajuudesta ja vaikutuksista. Pyydä heitä kertomaan omista kokemuksistaan.
2. Pyydä ryhmää miettimään yhdessä verkon vihapuheeseen liittyviä ongelmia, erityisesti sellaisia asioita, joihin he voisivat kohdistaa toimintansa. Kehota heitä miettimään vihan eri asteita lievistä häirinnästä viharikoksiin yllyttämiseen. Kehota heitä pohtimaan erilaisia keskustelupalstoja ja toimijoita, jotka osaltaan lisäävät vihapuheen määrää verkossa. Kirjoita ryhmän ehdotukset fläppitaululle.
3. Kerro, että ryhmän täytyy valita yksi ehdotus, jota he alkavat työstää. Kerro osallistujille, ettei sillä, minkä vaihtoehdon he valitsevat, ole juurikaan merkitystä, kunhan se on saavutettavissa eikä liian kunnianhimoinen.
4. Keskustelkaa hetki eniten kannatusta saaneista vaihtoehdoista ja yrittäkää valita sellainen vaihtoehto, joka sopii kaikille osallistujille.
5. Jaa kopiot sivun 51 kaaviosta tai käytä fläppipaperille piirtämäsi tyhjää versiota. Käytä kaavion otsikoita ja käy siinä olevat laatikot läpi osallistujien kanssa. Varmista, että:
 - osallistujien suunnittelema toiminta edistää ongelman ratkaisua
 - toimintasuunnitelma on ryhmän toteutettavissa käytettävissä olevilla resursseilla ja mahdolliset vastoinkäymiset huomioiden
 - tavoiteltava ratkaisu on niin konkreettinen, että osallistajat pystyvät arvioimaan onko se saavutettu vai ei.
6. Tehkää luettelo tehtävistä, jotta jokainen tietää, mitä heidän pitää tehdä ja koska. Mallia voit katsoa Compass-julkaisun Taking Action -luvusta: www.coe.int/compass (englanniksi).

7. Varmista harjoituksen purku osuudessa, että kaikki ovat tyytyväisiä suunnitteluprosessiin ja lopputulokseen, ja valmiina toteuttamaan suunnitelman.

HARJOITUKSEN PURKU

- Mitä mieltä olet tekemästänne toimintasuunnitelmasta?
- Onko jokaisella mielestään tehtävää, ja ovatko kaikki tyytyväisiä rooleihinsa?
- Onko vielä jotain päätettävää tai huomioitavaa ennen toiminnan käynnistämistä?
- Mistä tiedämme, onko toiminta onnistunut?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Voit tehdä ryhmän kanssa Juuret ja oksat -harjoituksen ja keskittyä siinä valitsemaan ongelman, johon liittyen osallistujat sitten toimivat. Näin ryhmä saa laajemman käsityksen siitä, miten ongelmat liittyvät toisiinsa, ja pystyy siten rakentamaan kattavamman toimintasuunnitelman.
- Anna ryhmälle mahdollisimman vapaat kädet ongelman valitsemisessa ja kaavion käsittelemisessä. Toiminta on tehokkaampaa, jos ryhmä tuntee suunnitelman omakseen. Varmista kuitenkin, että mahdolliset vaikeudet suunnitelman toteuttamisessa on huomioitu ja mieti, miten ne voitaisiin ratkaista.
- Jos suinkin mahdollista, olisi todella hyvä, jos suunnitteluvaiheessa ja ennen varsinaisen toiminnan alkua työskentelyyn osallistuisi myös romaneja tai muun valitsemanne kohderyhmän edustajia. Harjoituksesta tulee todentuntuisempi, jos pystytte kutsumaan jonkun puhumaan ryhmälle, ja samalla osallistujat saavat hyödyllisiä ideoita. Vähintäänkin sinun pitäisi tarkistaa kohderyhmänne edustajilta, että suunnittelemanne toiminta on tervetullutta. Voit myös ottaa yhteyttä paikalliseen ryhmään tai järjestöön, joka työskentelee kohderyhmänne kanssa tai sen tukena.
- Kaavion ehdotusten sijaan voit käyttää Compass-julkaisun Taking Action -luvussa olevaa yleisluontoisempaa versiota tai piirtää omasi fläppipaperille. Jos osallistujilla on vaikeuksia keksiä tapoja puuttua verkon vihapuheeseen, voit käyttää kampanjastrategioita käsittelevässä luvussa olevia ehdotuksia.

MUUNNELMIA

Harjoituksen voi myös toteuttaa liittyen johonkin toiseen ryhmään, johon kohdistuu usein vihapuhetta verkossa. Ennen toiminnan suunnittelemista kannattaa ryhmän kanssa tehdä jokin toinen harjoitus, joka syventää osallistujien ymmärrystä ja motivoi heitä työskentelemään havaitsemiensa ongelmien parissa. Monet tämän käsikirjan harjoituksista sopivat johdannoksi, esimerkiksi:

- ”Pelin uusi henki” auttaa käsittelemään sukupuoleen liittyvää vihapuhetta.
- ”Pahiten sanottu” auttaa käsittelemään turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttajayhteisöihin kohdistuvaa vihapuhetta.

Verkon vihapuhetta vastaan voi toki toimia niin verkossa kuin verkon ulkopuolellakin. Kun keskustellette mahdollisista toimintatavoista, voit ehdottaa, että ryhmä keskittyy verkossa tapahtuvaan toimintaan.

OSA 3: TOIMINNAN TOTEUTUS

Tässä vaiheessa ryhmät keskittyvät kampanjan toteuttamiseen. Varaa toteutukselle riittävästi aikaa.

OSA 4: PROSESSIN ARVIOIMINEN JA SIITÄ OPPIMINEN

- Toimintasuunnitelman toteuttamisen jälkeen on tärkeää käydä toimintaa ja siihen johtanutta prosessia yhdessä läpi. Jos kampanja jatkuu edelleen, on siihen johtaneesta prosessista hyvä keskustella lyhyesti pian kampanjan alkamisen jälkeen. Tämä on tärkeää, koska monesti kertaluontoisilla tapahtumilla ei tunnu olevan juurikaan vaikutusta, mikä voi tuntua lannistavalta. Keskustele tässä osassa harjoitusta osallistujien kanssa siitä, tuntuuko heistä, ettei toiminta oikeastaan ”kannattanut” tai että se meni huonosti. Muistuta heitä siitä, että kampanjat koostuvat yleensä lukuisista tapahtumista ja toiminnoista, joista kaikki yhdessä voivat auttaa muuttamaan käyttäytymistapoja ja asenteita.
- Käytä osallistujien ajatuksia oppimiskokemuksina tulevien tapahtumien suunnittelemista ajatellen.
- Aloita tapaaminen kysymällä osallistujien tuntemuksia toimintapäivän jälkeen. Nopea kysymyskierros riittää.
- Jaa osallistujat 4–5 henkilön ryhmiin ja pyydä heitä keskustelemaan seuraavista kysymyksistä pienryhmissä:
 - Mikä onnistui mielestäsi hyvin?
 - Oliko jokin vaikeampaa kuin olit kuvitellut, tai tuliko vastaan yllätyksiä?
 - Mitkä olivat mielestäsi toimintanne tärkeimmät saavutukset? Vastasivatko ne alkuperäisiä tavoitteita?
 - Voisiko tästä mielestäsi oppia jotain seuraavaa kertaa ajatellen?
- Pyydä koko ryhmä koolle ja keskustelkaa yhdessä erilaisista vastauksista näihin kysymyksiin. Päättävä tapaaminen muutamaan yleiseen havaintoon koko prosessista:
 - Oliko tyytyväinen omaan osuuteesi tämän toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa?
 - Mitkä ovat mielestäsi keskeiset asiat, jota tästä voisi oppia, jos järjestäisitte uudestaan jonkinlaista toimintaa (mihin tahansa asiaan liittyen)?
 - Mitkä olivat sinulle itsellesi tärkeimmät tulokset? Ovatko omat näkemyksesi tai asenteesi muuttuneet millään tavalla?
 - Miten aloittamaanne toimintaa voisi mielestäsi jatkaa? Haluaisitko yrittää?

IDEOITA (JATKO)TOIMINTAAN

Kannusta ryhmää jatkamaan työtään havaitsemiensa ongelmien parissa! He voivat kohdistaa toimintansa johonkin osan 2 alussa listalle kootuista ongelmista, tai kokeilla erilaisia tapoja puuttua jo valitsemaansa ongelmaan. Tämän harjoituksen suunnitteluprosessissa tehdystä pohjatyöstä on jatkossa hyötyä muuta toimintaa valmistellessa, ja se on voinut myös innostaa osallistujia tulemaan aktiivisemmin mukaan kampanjaan.

Varmista vielä, että osallistujat lähettävät kertomuksen toiminnastaan Ei vihapuheelte -liikkeelle. He voivat myös olla yhteydessä muihin, myös muissa maissa toimiviin ryhmiin, ja suunnitella jatkoa nyt aloitamalleen työlle.

MONISTEET

LYHYT HISTORIA X-VÄESTÖN VAINOSTA

- 1890 Saksassa järjestetään konferenssi liittyen X-roskaväkeen. Asevoimille annetaan lupa valvoa X:n liikkeitä.
- 1909 X-kysymyksen ratkaisemiseksi järjestetään konferenssi. Suosituksen mukaan kaikki X:t pitää merkitä selkeästi, jotta heidät pystyy helposti tunnistamaan.
- 1920 Kaksi tutkijaa esittelee käsitteen "elinkelvoton elämä" ja ehdottaa, että X:t pitäisi steriloida ja koko kansanryhmä hävittää.
- 1922 (ja koko 1920-luvun): Kaikki Saksan alueella olevat X:t valokuvataan ja heiltä otetaan sormenjäljet.
- 1926 Laki "X-ruton" torjumisesta hyväksytään. (Tämä kohtelu on perustuslain vastaista.)
- 1927 Bavariassa rakennetaan leirejä X-väestön vangitsemista varten. 8000 X:ää viedään näille leireille.
- 1928 Kaikki X:t asetetaan pysyvään poliisivalvontaan. Eräs professori julkaisee artikkelin, jossa väitetään, että "ulkomaalainen veri saapui Eurooppaan X:ien myötä". X:ien säilömistä varten rakennetaan lisää leirejä.
- 1934 X:iä steriloidaan pistoksin ja kastroimalla, ja heitä lähetetään muun muassa Dachauin, Dieselstrassen ja Sachsenhausenin leireille. Vuoden aikana voimaan astuu kaksi lakia, jotka kieltävät saksalaisilta avioliiton "juutalaisten, X:ien ja neekerien" kanssa.
- 1938 12.–18.6. satoja X:iä eri puolilla Saksaa ja Itävaltaa pidätetään, hakataan ja vangitaan. X:t ovat ensimmäinen vainottu väestö, jolta kielletään koulunkäynti.
- 1939 Rotuhygieniavirasto julkaisee lausunnon, jossa todetaan, että "kaikkia X:iä tulee kohdella perinnöllisesti sairaina. Ainoa parannuskeino on eliminointi. (Tavoitteena tulee siksi olla tämän viallisen väestönosan eliminoiminen arkailematta.)"
- 1940 Holokaustin ensimmäinen joukkomurha: 250:tä X-lastaa käytetään koekaniineina syanidikaasun testaamisessa Buchenwaldin keskitysleirillä. Tänä vuonna X:iltä kielletään oikeus työntekoon.
- 1941 Heinäkuussa aletaan toteuttaa natsien päätöstä "tappaa kaikki juutalaiset, X:t ja mielisairaat". Holokausti alkaa. Krimillä murhataan 24.12. yhdessä yössä 800 X:ää.
- 1944 1.8. Auschwitz-Birkenaussa 4000 X:ää surmataan kaasulla ja poltetaan yhdessä suuroperaatiossa.
- 1945 Sodan päätyttyä natsit ovat tuhonneet 70–80 % X-väestöstä. Ainuttakaan X:ää ei kutsuttu todistamaan Nürnbergin oikeudenkäynneissä, eikä kukaan todistanut heidän puolestaan. X:t eivät ole kansanryhmänä koskaan saaneet korvauksia sotarikoksista.
- 1950 Ensimmäinen lukuisista Saksan hallituksen lausunnoista, joissa todetaan, ettei Saksalla ole velvollisuutta maksaa X-väestölle korvauksia sotarikoksista.
- 1992 Saksa "myy" turvapaikanhakijoita takaisin Romaniaan 21 miljoonalla Yhdysvaltain dollarilla ja 1.11. heitä aletaan kuljettaa käsiraudoitettuina. Jotkut X:t tekevät mieluummin itsemurhan kuin suostuvat lähtemään. Saksan uutistoimisto pyytää länsimaisia toimittajia välttämään karkotus-sanat (engl. deportation) käyttöä, koska siitä tulee epämiellyttäviä historiallisia mielleyhtymiä.

Teksti on muokattu Ian Hancockin kirjoittamasta Brief Romani Holocaust Chronologysta.

Tämän harjoituksen perustana on Dosta! joka löytyy julkaisusta Compass - Manual for Human Rights Education with Young People, Euroopan neuvosto 2012.

MONISTE – KAAVIO

MIHIN ONGELMAAN HALUATTE PUUTTUA?

- siihen, että ihmiset eivät tiedä romanien holokaustista
- **romaniväestöön liittyviin stereotyyppioihin**
- siihen, ettei romanien holokaustia ole tunnustettu virallisesti
- **siihen, ettei koulutusjärjestelmässä kiinnitetä huomiota holokaustin romaniuhreihin**
- siihen, että vain harvat ovat saaneet minkäänlaisia korvauksia
- romanien vieraantumiseen ja syrjäytymiseen

MIKÄ ON KOHDEYLEISÖNNE?

- oman yhteisöemme asukkaat
- **nuoret**
- kansalliset poliitikot
- **paikallisten koulujen opettajat**
- holokaustista selviytyneet
- romanit (nuoret)

MITÄ MUUTOKSIA HALUAISITTE SAADA AIKAAN?

- romanien holokaustin tunnustaminen
- **enemmän ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta**
- muistomerkin holokaustin romaniuhreille
- **koulussa järjestettävän tapahtuman, jona aiheena on romanien holokausti**
- vähintään yhden hyväksytyin korvaushakemuksen
- yhteyksiä romaninuoriin

KUINKA MUUTOS TOTEUTETAAN?

- heille esitetään todisteita **he kuulevat asioista romanien näkökulmasta**
- kansallista painostusta ja julkisuutta **nuoret esittävät pyyntöjä omille kouluilleen**
- virallisia korvaushakemuksia
- enemmän tietoa ja ymmärrystä toistemme tavoista ja kiinnostuksen kohteista

MITEN AIOTTE VAIKUTTAA KOHDERYHMÄÄNNE?

- kirjoittaa lehtijutun ja järjestää yleisötapahtuman
- **kohtaamisia romanien kanssa**
- yhteydet valtakunnalliseen lehdistöön, vetoamus, jonka tavoitteena on vähintään 1 000 allekirjoittajaa
- **jakaa tietoa oman yhteisön nuorille**
- jakaa tietoa oikeuksista ja mahdollisuuksista, ja avustaa hakemusten tekemisessä
- yhteinen kulttuuritapahtuma

TASO 3

RYHMÄ
15+KESTO
60'

PELIN UUSI HENKI

Kampanja esitellään osallistujille ja he laativat oman minikampanjansa nettipelien seksismiä vastaan.

TEEMAT	Rasismi ja syrjintä, internetlukutaito, kampanjastrategiat, demokratia ja osallistuminen
VAATIVUSTASO	Taso 3
RYHMÄN KOKO	15 tai enemmän
KESTO	60 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• käsitellä verkossa ja erityisesti peliyhteisöissä tapahtuvaa seksististä häirintää• kehittää verkkokampanjointitaitoja• saada osallistujat mukaan Ei vihapuheelte -liikkeeseen
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• fläppipaperia ja tusseja
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Kopioi ohjekortit (sivut 55–56) ja sivulla 57 oleva näyte vihapuheesta (voit käyttää myös kalvoja).• Tutustu Ei vihapuheelte -liikkeeseen (tämän käsikirjan kappale 2 tai liikkeen verkkosivut www.eivihapuheelte.fi ja www.nohatespeechmovement.org)

OHJEET

1. Näytä osallistujille sivun 57 monisteessa olevat esimerkit vihapuheesta ja kysy heidän mielipiteitään. Johdattele keskustelua tarpeen mukaan muutamalla kysymyksellä, esimerkiksi:
 - Miltä luulet naisesta tuntuvan, kun hän saa tällaisia viestejä?
 - Onko tällainen häirintä mielestäsi yleistä?
 - Miltä luulisit naisesta tuntuvan, jos hän haluaisi liittyä peliin, mutta näkisi siellä paljon tällaisia muihin naispelaajiin kohdistuvia kommentteja?
2. Kerro osallistujille, että naisiin kohdistuva häirintä on todella yleistä paitsi internetin peliyhteisöissä, myös muussa verkkovuorovaikutuksessa. Voit kysyä, ovatko he nähneet siitä esimerkkejä toimiessaan verkossa, ja ovatko naispuoliset osallistujat itse kokeneet tällaista häirintää.
3. Selitä, että nämä ovat esimerkkejä verkossa tapahtuvasta vihapuheesta, ja että vihapuhe on ihmisoikeusloukkaus. Jos tällaisia kommentteja kohdistettaisiin naisiin tai tyttöihin tosielämässä verkon

ulkopuolella, ne olisivat usein lainvastaisia.

4. Kerro osallistujille, että Euroopan neuvosto on käynnistänyt Euroopan laajuisen kampanjan, jonka tavoitteena on saada nuoret toimimaan verkossa tapahtuvaa vihapuhetta vastaan. Kampanjasta kerrotaan alla, ja lisää tietoa löydät tietoa tämän käsikirjan kappaleesta 2, sekä kampanjan verkkosivuilta www.eivihapuheelle.fi ja www.nohatespeechmovement.org.

Euroopan neuvoston verkon vihapuhetta vastaan käynnistämisen kampanjan tavoitteena on kiinnittää huomiota verkon vihapuheeseen. Vihapuhe lisääntyy jatkuvasti verkossa, ja se voi aiheuttaa vakavaa vahinkoa sen kohteiksi joutuville ja koko yhteiskunnalle. Vihapuheen vastainen liike toimii monin eri tavoin. Se pyrkii esimerkiksi lisäämään tietoisuutta ongelmasta, kiinnittämään huomiota niihin asenteisiin ja ennakkoluuloihin, jotka johtavat verkossa näkyvään vihaan, innostamaan nuoria toimimaan sitä vastaan, tukemaan ja rakentamaan solidaarisuutta verkon vihapuheen uhreja kohtaan, ja niin edelleen. Kaikki nuoret ovat tervetulleita mukaan liikkeeseen.

5. Kerro, että harjoituksessa pohditaan erilaisia tapoja osallistua liikkeeseen tarkastelemalla naispelaajiin kohdistuvaa seksististä häiritä. Osallistujat suunnittelevat oman mini-kampanjansa tähän ongelmaan liittyen. He työskentelevät pienryhmissä ja kartoittavat yhdessä keinoja tavoittaa tähän ongelmaan eri tavoin liittyviä kohderyhmiä.
6. Näytä osallistujille lista kohderyhmistä ja pyydä heitä valitsemaan niistä yksi, johon he kohdistavat mini-kampanjansa. Ryhmien olisi hyvä olla jotakuinkin yhtä suuria.
 - **Ryhmä 1:** naispelaajat
 - **Ryhmä 2:** naispelaajia jo häiritsevät ja ne, jotka voisivat hyvin häiritä heitä
 - **Ryhmä 3:** muut pelaajat (ne, jotka eivät välttämättä osallistu häirintään, mutta eivät myöskään puutu siihen)
 - **Ryhmä 4:** päättäjät, paikallispoliitikot, kansanedustajat, ministerit ja niin edelleen
 - **Ryhmä 5:** verkkopalvelujen ja -sisällön tarjoajat, sivustojen omistajat ja ylläpitäjät, yhteisötuottajat
 - **Ryhmä 6:** suuri yleisö, jonka pitäisi ymmärtää ongelman vakavuus ja auttaa tukemaan kampanjaa
7. Anna jokaiselle ryhmälle fläppipaperia ja ohjekortti. Kerro, että heillä on noin 20 minuuttia aikaa miettiä, mitä menetelmiä he aikovat käyttää tavoittaakseen kohderyhmänsä. Muistuta osallistujia siitä, että muut ryhmät työskentelevät eri kohderyhmien parissa. Ryhmien pitäisi siis keskittyä niihin menetelmiin ja viesteihin, jotka todennäköisimmin tavoittavat juuri heidän kohderyhmänsä huomion ja antavat siten hyvän lisän koko kampanjaan. Hyvä kampanja houkuttelee mukaan niin paljon ihmisiä kuin suinkin mahdollista!
8. Pyydä ryhmiä esittelemään omat ehdotuksensa noin 20 minuutin kuluttua. Varaa aikaa kysymyksille ja selventäville kommentteille.
9. Selitä osallistujille, että todellisen kampanjan strategian suunnitteluun tarvitaan enemmän kuin 15 minuuttia! Usein alkuperäisiä ehdotuksia muokataan tai jopa hylätään ja korvataan toisilla ideoilla. Hyvää strategiaa valmistellaan useiden ihmisten voimin usein monta kuukautta, ja sitä voidaan testata ennen kuin kampanja käynnistetään oikeasti. Harjoituksen purussa keskustellaan siitä, mitä mieltä osallistujat olivat kampanjastrategiansa ensimmäisestä luonnoksesta.

HARJOITUKSEN PURKU

KYSYMYKSIÄ STRATEGIASTA JA VERKKOKAMPANJOINNISTA:

- Oliko mielestäsi helppoa keksiä tapoja kampanjoida verkossa? Mitä etuja ja haittapuolia verkossa toimimisessa on?
- Olitko tyytyväinen ehdottamaanne strategiaan? Näetkö sen toteuttamisessa mitään ongelmia?
- Olisiko kampanja mielestäsi tehokkaampi, jos siihen liittyisi toimintaa myös verkon ulkopuolella? Millaista toimintaa se voisi olla?
- Onnistuitteko mielestäsi suuntaamaan kampanjanne oikealle yleisölle? Miten te käytännössä teitte sen?

KYSYMYKSIÄ SEKSISMISTÄ JA HÄIRINNÄSTÄ VERKOSSA:

- Onko tärkeää keskustella verkkopelaamiseen liittyvästä seksismistä? Miksi on tai miksi ei?
- Onko tärkeää keskustella verkon vihapuheesta yleensä? Miksi on tai miksi ei?
- Pystytkö sinä itse mielestäsi vaikuttamaan näihin asioihin? Haluaisitko vaikuttaa niihin?
- Opitko mielestäsi tästä harjoituksesta jotain? Ovatko mielipiteesi muuttuneet jotenkin, tai auttoiko se sinua ymmärtämään jotain paremmin?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Saatat olla sitä mieltä, että harjoituksessa käytetyt esimerkit häirinnästä eivät sovi ryhmällesi. Voit muokata niitä, poistaa kaikkein loukkaavimmat kommentit, tai keksiä omat esimerkkisi. Osa naispuolisista osallistujista on luultavasti myös kokenut seksististä häirintää verkossa. Voit kysyä heiltä esimerkkejä.
- Olisi hyvä, jos harjoitukseen olisi käytettävistä vähän enemmän aikaa. Jos tämä on mahdollista, voit antaa osallistujille 30 minuuttia aikaa keskustella strategioistaan ja tutustua Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuihin tai muihin verkkokampanjoihin.
- Jos ryhmä on pieni, voit jättää osan kohderyhmistä käyttämättä ja valita ne, jotka ovat mielestäsi osallistujille tärkeimpiä.
- Monet menetelmät ja viestit ovat samoja riippumatta kohderyhmästä. Yhteen kohderyhmään keskittymisen tarkoitus on kiinnittää osallistujien huomio juuri niihin viesteihin, jotka luultavimmin saavat vastakaikua heidän kohderyhmässään.
- Kiinnitä huomiota pienryhmien sukupuolijakaumaan. Parhaassa tapauksessa jakauma on jotakuinkin tasainen.
- Kun osallistajat esittelevät strategioitaan, kannusta muita ryhmiä antamaan rakentavaa palautetta. Voit pyytää heitä sanomaan aina ensin jotain positiivista strategiasta ja kertomaan vasta sen jälkeen, miten sitä voitaisiin heidän mielestään parantaa.

MUUNNELMIA

Osallistajat voivat tehdä ryhmätyön viikon kestäväenä projektina. Heitä voi kannustaa tutustumaan muihin verkkosivuihin, kartoittamaan ongelman laajuutta, ja selvittämään verkossa tapahtuvaan seksistiseen häirintään ja hyväksikäyttöön liittyvää lainsäädäntöä.

Osallistujat voivat myös keskittyä suunnittelutyössään johonkin toiseen aiheeseen, kuten kaikkialla verkossa ilmenevään rasismiin, kiusaamiseen tai seksismiin. Ryhmät voivat myös valita oman aiheensa, mutta heidän kannattaa kuitenkin valita jokin tietty kohderyhmä.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Osallistujat voivat jatkaa pelaamiseen liittyvän seksismin käsittelemistä esimerkiksi tekemällä oman tutkimuksensa ongelman laajuudesta. He voisivat alkaa seurata valitsemiaan pelejä ja niissä esiintyvää vihapuhetta pienissä ryhmissä. Vihapuheesta voi tehdä ilmoituksen Hate Speech Watchiin ja tilanteen mukaan myös kyseisen sivuston ylläpidolle.

Osallistujat voivat jatkaa lupaavimmilta vaikuttavien strategioiden kehittämistä ja toteuttaa ne. He voivat käyttää omia profiileitaan sosiaalisessa mediassa, foorumeilla ja keskustelupalstoilla, levittää niiden avulla tietoa tästä ongelmasta ja herättää keskustelua.

Jos osallistujat pelaavat paljon verkossa, he voivat keskustella tästä muiden verkkopelaajien kanssa. He voivat myös miettiä valmiiksi sopivia viestejä, joita voi käyttää kohdatessaan tällaista häirintää peleissä.

Pyydä osallistujia esittelemään tuntemiaan pelejä ja keskustele heidän kanssaan peleissä esiintyvistä vihapuheista.

MONISTEET

RYHMÄ 1: NAISPELAAJIEN TUKEMINEN

Ryhmänne keskittyy naispelaajiin. Niihin, jotka ovat kokeneet häirintää ja niihin, jotka ovat huolissaan häirinnän kohteeksi joutumisesta.

- Mitkä ovat keskeiset viestinne?
- Miten voitte osoittaa tukeanne naispelaajille?
- Mitä toimintaohjeita voitte antaa heille?

Miettikää, mitä verkkotyökaluja voisitte käyttää rakentaaksenne naispelaajien välille solidaarisuutta.

RYHMÄ 2: HÄIRITSIJÖIDEN TAVOITTAMINEN

Ryhmänne yrittää tavoittaa niitä, jotka usein häiritsevät naispelaajia ja niitä, jotka voisivat hyvin häiritä.

- Mitkä ovat keskeiset viestinne?
- Miten voitte vakuuttaa heidät muuttamaan käyttäytymistään?
- Mitä tietoa tarvitsette?

Miettikää mitä verkkotyökaluja voisitte käyttää tavoittaaksenne mahdollisimman suuren osan kohderyhmästänne.

TASO

RYHMÄ 3: VERKKOPELAAJIEN KANNUSTAMINEN TOIMINTAAN

Ryhmänne keskittyy niihin verkkopeliyhteisöjen jäseniin, jotka näkevät pelaajiin kohdistuvaa vihapuhetta, mutta eivät itse osallistu siihen.

- Millaista tietoa he tarvitsevat?
- Mitä haluaisitte heidän tekevän?
- Miten saatte heidät toimimaan?

Miettikää, mitä verkkotyökaluja voitte käyttää, jotta saisitte mahdollisimman monta pelaajaa mukaan toimintaan.

RYHMÄ 4: PÄÄTTÄJIEN TAVOITTAMINEN

Ryhmänne keskittyy niihin, jotka voisivat mahdollisesti puuttua ongelmaan asemansa takia, esimerkiksi kansanedustajiin tai hallituksen jäseniin.

- Mitkä ovat keskeiset viestinne?
- Miten saatte kohderyhmänne puuttumaan ongelmaan?
- Millaisia toimenpiteitä suosittelisitte heille?

Miettikää, mitä välineitä voitte käyttää tavoittaaksenne mahdollisimman monta kohderyhmäänne kuuluvaa.

RYHMÄ 5: VERKKOPALVELUIDEN TARJOAJIEN JA SISÄLLÖNTUOTTAJIEN TAVOITTAMINEN

Ryhmänne keskittyy niihin, jotka voivat mahdollisesti puuttua ongelmaan suoraan, esimerkiksi sivustojen omistajat, verkkopalvelujen tarjoajat ja verkkoyhteisöjen yhteisötuottajat.

- Mitkä ovat keskeiset viestinne?
- Miten saatte kohderyhmänne puuttumaan ongelmaan?
- Millaisia toimenpiteitä suosittelisitte heille?

Miettikää, mitä välineitä voitte käyttää tavoittaaksenne mahdollisimman monta kohderyhmäänne kuuluvaa.

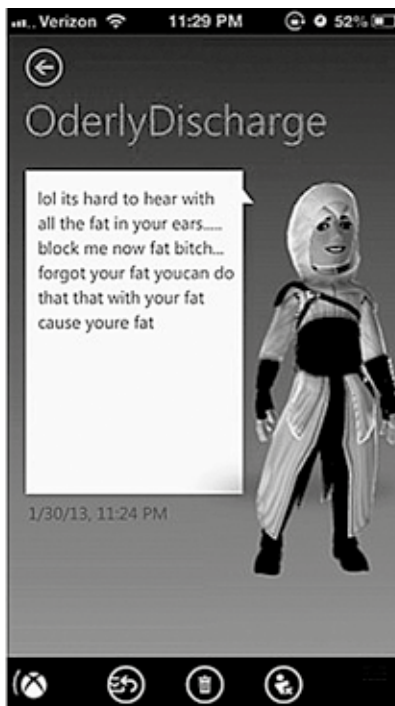
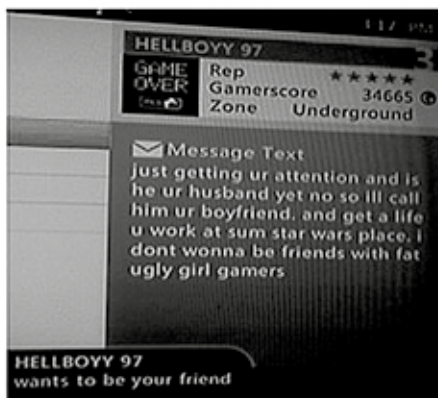
RYHMÄ 6: YLEISEN TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN

Ryhmänne yrittää saada suuren yleisön puuttumaan ongelmaan.

- Mitkä ovat keskeiset viestinne?
- Mitä haluatte ihmisten tekevän?
- Mitä tietoa tarvitsette?

Miettikää, mitä verkkotyökaluja voitte käyttää kannustamaan ihmisiä mukaan kampanjaanne.

TASO

ON 4/29/2012 AT 1:13 PM
Garry Garry69 wrote:

am gonna slit your throat you fucking slut for having a full friends list you fucking cunt i hate you go an fucking die you slag!

Message will expire in 30 days | Block user

Say something here...

Kuvakaappausten lähde: fatuglyorslutty.com (hakupäivä 9.10.2013)

TASO 4

RYHMÄ
10–20KESTO
60'

TARKISTETAAN FAKTAT

Osallistujia pyydetään tekemään homofobisesta häirinnästä taustatutkimusta poliitikoille. He arvioivat verkossa julkaistun tiedon luotettavuutta ja kehittävät omat toimintastrategiansa.

TEEMAT	Internetlukutaito, rasismi ja syrjintä, kampanjastrategiat
VAATIVUUSTASO	Taso 4
RYHMÄN KOKO	10–20
KESTO	60 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• arvioida verkosta löytyvän tiedon luotettavuutta• tarkastella vihapuheeseen liittyviä vaikeuksia, joita nuoret homot kohtaavat verkossa• pohtia omaa käyttäytymistä suhteessa verkosta löytyvään sisältöön
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• internetyhteys• paperia ja kyniä• fläppitaulu ja tusseja
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Varmista, että osallistujilla on käytettävissään internetyhteys.• Kopioi tutkijoiden tehtävälistasta ja tarkkailijoiden ohjeet (sivu 59).• <i>Tarvittaessa:</i> Pyydä vapaaehtoisia tekemään tarkkailijoiden tehtävät etukäteen. Noin puolet ryhmästä tarvitaan tarkkailijoiksi. Näytä heille tarkkailijoiden ohjeet ja varmista, että he ymmärtävät millaista tietoa heidän on tarkoitus etsiä, ja kuinka taulukko täytetään.

OHJEET

1. Selitä, että harjoituksessa käsitellään internetiä tietolähteenä. Kysy, kuinka paljon osallistujat käyttävät internetiä tähän tarkoitukseen, ja miltä sivustoilta he yleensä etsivät tietoa.
2. Jaa osallistujille alla oleva kuvaus ja tarkista, että kaikki ymmärtävät tehtävän.

Nuoriin homoihin on kohdistunut useita homofobisia hyökkäyksiä erityisesti verkkosivustoilla ja verkossa julkaistuissa videoissa. Niiden seurauksena, ja eri järjestöjen voimakkaan painostuksen jälkeen, on eduskunnassa päätetty keskustella asiasta. Hallitus on ehdottanut lakimuutosta, joka ohjaisi budjetista rahaa kasvatus- ja koulutushankkeisiin, joilla puututtaisiin homofobisiin asenteisiin ja tuettaisiin nuoria homoja. Kaikki pääoppositiopiouluet vastustavat uutta lakia.

Kuvitelkaa, että teette taustatutkimusta poliitikolle, joka haluaa pitää puheenvuoron keskustelussa. Hän on pyytänyt teitä valmistelemaan puheenvuoroaan varten muistion tärkeimmistä keskustelussa esiin nostettavista asioista. Teillä on 20 minuuttia aikaa tehdä taustatutkimusta.

3. Kerro osallistujille, että he työskentelevät neljän hengen ryhmissä. Kaksi heistä toimii tutkijoina ja kaksi tarkkailee tutkijoiden menetelmiä. Kerro, että tutkimukseen tarvitaan kunnolliset menetelmät. Pyydä heitä mainitsemaan asioita, joihin pitäisi kiinnittää huomiota tutkimustyössä, ja listaa nämä asiat fläp-pitaululle.
4. Pyydä vapaaehtoisia toimimaan tarkkailijoina, jos tätä ei tehty jo etukäteen. Jaa loput ryhmästä niin, että jotakuinkin yhtä monta osallistujaa työskentelee hallitukselle ja eri oppositiopuolueille. Jaa ryhmille kortit, jossa kerrotaan heidän tehtävänsä.
5. Kerro osallistujille, että heillä on 30 minuuttia aikaa tutkimuksen tekemiseen. Ehdota, että he käyttävät ensimmäiset 20 minuuttia tiedon etsimiseen ja jättävät lopuksi 10 minuuttia aikaa niistä pääkohdista sopimiseen, jotka he esittelevät kansanedustajalleen.
6. Kun ryhmä on saanut tehtävänsä valmiiksi, pyydä heitä siirtymään pois tietokoneiden luota. Anna vielä 5–10 minuuttia aikaa siihen, että ryhmän tarkkailijat voivat kertoa tärkeimmät huomionsa.
7. Pyydä osallistujia esittelemään ne asiat, jotka he valitsivat kansanedustajansa puheenvuoroon. Ne voi esittää yksinkertaisena listana, koska tarkoituksena on esitellä asiat kansanedustajalle, ei pitää itse puhetta.
8. Varaa jokaisen esittelyn jälkeen tarkkailijoille aikaa kertoa omat tuloksensa, ja muiden ryhmien jäsenille esittää kysymyksiä annetusta tiedosta ja käytetyistä menetelmistä. Siirry tämän jälkeen harjoituksen purkuun.

HARJOITUKSEN PURKU

KYSYMYKSIÄ TUTKIMUKSESTA JA SEN ESITTELEMISESTÄ KANSANEDUSTAJILLE

- Oliko harjoitus mielestäsi helppo? Mikä siinä oli vaikeinta?
- Miten valitsit ne verkkosivustot, joilta etsit tietoa? Kuinka paljon mietit verkkosivujen luotettavuutta tai valitsemasi tiedon todenperäisyyttä?
- Keskityitkö etsimään kansanedustajasi näkemystä tukevaa tietoa vai pyritkö tekemään puolueettoman selvityksen aiheesta? Miten oikean tutkijan pitäisi mielestäsi toimia?
- Etsitkö esimerkkejä homoihin kohdistuvasta vihapuheesta? Jos jotkut ryhmät eivät etsineet, olisiko se heidän mielestään ollut oleellista?
- Luuletko, että kansanedustajasi olisi tyytyväinen tutkimukseesi? Luuletko, että hänen edustamansa ihmiset olisivat siihen tyytyväisiä?

KYSYMYKSIÄ INTERNETIN KÄYTÖSTÄ TUTKIMUSTYÖSSÄ

- Opitko mitään tärkeää internetin käyttämisestä tutkimustyön lähteenä? Harjoituksen alussa koottiin lista asioista, joihin kannattaa kiinnittää huomiota. Haluaisitko nyt lisätä listaan jotain?
- Yllätyitkö siitä, miten erilaista tietoa ihmiset löysivät? Miten selität tämän?
- Miten voi selvittää, onko verkkosivusto luotettava tai voiko tietoon luottaa? Teetkö yleensä niin?

KYSYMYKSIÄ HOMOFOBIASTA JA VERKON VIHAPUHEESTA

- Löysitkö esimerkkejä syrjinnästä tai häirinnästä?
- Löysitkö mielestäsi väärää tai epäoikeudenmukaista tietoa?
- Mitä vaaroja liittyy siihen, että kuka tahansa voi julkaista mielipiteensä verkossa? Miten voisi ehkäistä sitä, että muut suhtautuvat näihin mielipiteisiin tosiasioina?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Harjoitus toimii paremmin, jos tarkkailijat ohjeistetaan etukäteen tehtävänsä. Jos tämä on mahdollista, voi kussakin pienryhmässä olla vain yksi tarkkailija, ja tutkijoita voi olla enemmän.
- Tutkijoista ei pitäisi tuntua siltä, että tarkkailijat arvostelevat heidän suoritustaan. Voit selittää, että tarkkailijoiden tehtävä on tarkastella erilaisia tutkimusmenetelmiä, ja että tällaista tehtävää voi lähestyä monin eri tavoin.
- Voit halutessasi olla näyttämättä tutkijoille tarkkailijoiden listaa. Tällöin tutkijat eivät saa ennakkotietoa niistä asioista, joihin tarkkailijoiden on tarkoitus kiinnittää huomiota, ja tulokset voivat olla kiinnostavampia. Se voi kuitenkin myös aiheuttaa lisäpainetta tutkijoille, ja listan näyttäminen kaikille parantaisi tutkijoiden ja tarkkailijoiden välistä yhteistyötä.
- Harjoituksen purussa voitte keskustella siitä, vaikuttaako tutkimustyöhön mahdollisesti se, millaista tulosta tutkimukselta toivotaan. Tässä yhteydessä voit myös kysyä, miten osallistujat yleisesti ottaen suhtautuvat näkemäänsä tietoon, jota he eivät haluaisi uskoa todeksi.
- Yksi verkossa olevan väärän tai vahvasti puolueellisen tiedon yleisyyteen liittyvistä vaaroista on se, että sitä voidaan niin helposti levittää totuutena. Voitte keskustella siitä, epäilevätkö osallistujat levittäneensä verkosta löytämiään "faktoja", ja onko heidän levittämänsä tieto saattanut osaltaan lisätä joihinkin ryhmiin tai yksilöihin kohdistuvia ennakkoluuloja.
- Voit käyttää internetlukutaitoon liittyvää muistilistaa apunasi, kun täydennät osallistujien ehdotuksia siitä, miten verkossa julkaistun tiedon luotettavuutta voi arvioida. Painota sitä, että suurin osa näkemästämme tiedosta sisältää myös mielipiteitä. On monta tapaa esittää tieto niin, että jokin tietty näkemys korostuu. Jos esimerkiksi jättää kertomatta esimerkkejä homofobisesta vihapuheesta, voi luoda vaikutelman, ettei se ole ongelma.
- Voit etsiä verkosta tietoa huijausviestien jäljittämisestä ja keskustella osallistujien kanssa siitä, miten virheelliset uutiset voimistavat osaltaan vihapuhetta.

MUUNNELMIA

Osallistujat voivat perehtyä myös johonkin muuhun ryhmään ja siihen kohdistuvaan vihapuheeseen, esimerkiksi naisiin, romaneihin tai muihin etnisiin vähemmistöihin tai turvapaikanhakijoihin.

Harjoituksen voi toteuttaa myös ilman tarkkailijoita niin, että jokainen toimii omana tarkkailijanaan. Käy siinä tapauksessa tarkkailijoiden lista ryhmän kanssa etukäteen läpi ja pyydä heitä arvioimaan omia menetelmiään tutkimuksen edetessä.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Osallistajat voivat hioa harjoituksessa koottua listaa niistä asioista, jotka pitäisi huomioida, kun tekee tutkimusta verkossa, ja laatia sen perusteella omat ohjeensa. He voivat myös koota muistilistan siitä, mitä pitää muistaa kun jakaa tietoa muille, ja jakaa kokoamansa listan muille aktivisteille Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa. Suuri osa vihapuheesta on ihmisten ajattelemattomuuttaan levittämiä ennakkoluuloisia tai muita loukkaavia mielipiteitä.

Osallistajat voivat testata joko sivun 62 muistilistaa tai omaa listaansa jollakin suosituilla uutissivustolla. Mediassa levitetään usein eri väestöryhmiin liittyviä ennakkoluuloja. Se voi saada lukijat ajattelemaan, että näiden ryhmien herjaaminen on hyväksyttävää.

Löydät lisää vääriin tietoon suhtautumiseen liittyviä harjoituksia, joita voit tehdä ryhmäsi kanssa, osoitteesta: mediasmarts.ca/sites/default/files/tutorials/facing-online-hate/index.html.

Pyydä osallistujia esittelemään niitä sivustoja, joilta he useimmiten etsivät tietoa. Selvittäkää yhdessä, kuinka luotettavia ja puolueettomia nämä sivustot ovat.

MONISTEET

POLIITIKKO 1:

Poliitikkosu on hallituksen jäsen. Hänen täytyy puolustaa uutta lakia voimakkaasti. Etsi verkosta tietoa, josta voisi olla apua hänen puheenvuoronsa laatimisessa. Tee sitten lista noin viidestä tärkeimmästä asiasta, jotka hänen pitäisi mielestäsi mainita puheenvuorossaan.

POLIITIKKO 2:

Poliitikkosu on opposition edustaja. Hän vastustaa sitä, että budjetissa varattaisiin rahaa tähän ongelmaan puuttumiseen. Etsi verkosta tietoa, josta voisi olla apua hänen puheenvuoronsa laatimisessa. Tee sitten lista noin viidestä tärkeimmästä asiasta, jotka hänen pitäisi mielestäsi mainita puheenvuorossaan.

POLIITIKKO 3:

Poliitikkosu on vähemmistöpuolueen jäsen. Puolue ei ole vielä päättänyt vastustaako se vai tukeeko se lakiehdotusta. Etsi verkosta tietoa, joka auttaisi tätä poliitikkoa muodostamaan kantansa. Tee sitten lista noin viidestä tärkeimmästä asiasta, jotka hänen pitäisi mielestäsi mainita puheenvuorossaan.

MONISTEET

TARKKAILIJAT

Sinun tehtäväsi on yrittää analysoida tutkijoiden menetelmiä. Yritä kerätä mahdollisimman paljon tietoa muistilistalla oleviin kysymyksiin liittyen. Voit pyytää tutkijoita selittämään, mitä he tekevät tai miksi he ovat valinneet jonkin lähestymistavan, kunhan et häiritse heidän työskentelyään turhan paljon.

TARKKAILIJOIDEN MUISTILISTA

Tiedonhaussa käytetyt hakusanat	
VIERAILLUT SIVUSTOT:	
Sivuston nimi	
Sivustolla vietetty aika (noin)	
Poliittinen suuntaus (homomyönteinen, homovastainen, puolueeton)	
Miksi sivusto valittiin?	
Sivuston arvovalta: – Miksi sivustoon pitäisi luottaa? – Tarkistiko ryhmä tämän?	
Tarkistiko ja ilmoittiko ryhmä verkosta lainaamiensa tietojen lähteen?	
Muita huomioita siitä, miten tutkijat lähestyivät tehtäväänsä	

TASO 4

RYHMÄ
10–20KESTO
120'

VAPAUKSIEN TAISTELU

Harjoituksessa kaksi yhteisöä, joilla on vastakkaiset käsitykset sananvapaudesta, joutuu elämään yhdessä samalla saarella.

TEEMAT Demokratia ja osallistuminen, sananvapaus, rasismi ja syrjintä

VAATIVUSTASO Taso 4

RYHMÄN KOKO 10–20

KESTO 120 minuuttia

TAVOITTEET

- tarkastella erilaisuuteen, moniarvoisuuteen ja vihapuheeseen liittyviä asioita
- pohtia sananvapauden merkitystä demokraattisen yhteiskunnan toiminnalle
- keskustella sananvapauden rajoittamattomuuden hyvistä ja huonoista puolista
- kehittää neuvottelutaitoja

TARVIKKEET

- paperia ja kyniä
- kokoonmistila kummallekin yhteisölle (erilliset tilat)
- 2 ohjaajaa (jos mahdollista)
- sivujen 66–68 monisteet

OHJEET

1. Selitä, että harjoituksessa on kyse simulaatiosta, ja jaa ryhmä kahteen yhteisöön. Ixprat-yhteisön pitäisi olla suurempi, noin kaksi kolmasosaa osallistujista. Jäljelle jäävä kolmannes edustaa Pastik-yhteisöä. Kerro, että simulaation ensimmäisessä osassa työskennellään erillisissä yhteisöissä, ja ryhmä yhdistetään 20 minuutin kuluttua.
2. Toinen ryhmistä siirtyy toiseen huoneeseen. Kummankin ryhmän ohjaaja lukee ääneen ryhmän edustamaan yhteisöön liittyvät tiedot sivuilta 66–67 ja jakaa halutessaan sen jälkeen osallistujille monisteet, joista he voivat tarpeen mukaan itse tarkistaa tietoja.
3. Aloita keskustelu kummankin ryhmän kanssa kysymällä osallistujien mielipiteitä elämästä saarella. Kysy, haluaisivatko he asua siellä. Kun asiaa on pohdittu jonkin aikaa, esitä ryhmille seuraavat kysymykset:

Pastikit

Mikä teitä huolestuttaa tai mietityttää uudelle saarelle muuttamisessa?

Ixpratit

Mikä teitä huolestuttaa siinä, että saarelle tulee suuri määrä maahanmuuttajia, jotka eivät tunne

kulttuurianne tai perinteitänne?

4. Kutsu 20 minuutin kuluttua kumpikin ryhmä koolle. Pyydä saarelaisia esittäytymään ja kannusta heitä halutessaan kertomaan lyhyesti näkemyksistään. Varaa tähän korkeintaan 10 minuuttia.
5. Kerro noin kymmenen minuutin kuluttua osallistujille alla oleva tieto:

Vuoden kuluttua saarella on ilmennyt useita ongelmia. Yhteisöjen väliset jännitteet ovat kasvaneet ja monet pelkäävät vakavia levottomuuksia. Presidentti on kutsunut teidät työryhmään etsimään ratkaisua näihin ongelmiin.

6. Jaa koko yhteisö pienempiin työryhmiin niin, että jokaisessa ryhmässä on (noin) kaksi pastikia ja neljä ixpratia. Jaa jokaiselle ryhmälle yksi sivulla 68 kuvatuista ongelmista.
7. Kerro ryhmille, että heillä on 20 minuuttia aikaa päättää siitä, miten ongelma ratkaistaan. Selitä, että ratkaisuehdotuksesta äänestetään ja työryhmän jäsenten enemmistön on kannatettava sitä, jotta se voidaan hyväksyä. Muistuta heitä siitä, että jos uutta päätöstä ei saada aikaan, nykytilanne jatkuu.
8. Pyydä 20 minuutin kuluttua kaikki koolle esittelemään päätöksensä. Anna jokaiselle työryhmälle 2–3 minuuttia aikaa antaa palautetta ja esitellä ratkaisunsa, ja pyydä muilta lyhyitä kommentteja. Siirry sitten harjoituksen purkuun.

HARJOITUKSEN PURKU

Kehota aluksi osallistujia jättämään roolinsa ja kerro heille, että nyt on tarkoitus keskustella harjoituksesta kokonaisuutena. Aiempiin väittelyihin ei enää pitäisi palata.

- Mitä mieltä olit harjoituksesta? Mistä pidit ja mistä et?
- Oliko helppoa esittää omaa rooliasi ja pysyä roolissasi silloin, kun saarelaiset kohtasivat?
- Mitä mieltä olit neuvotteluprosessista ja sitä seuranneesta päätöksentekoprosessista? Mitkä asiat olivat sinulle tärkeimpiä, kun yrititte etsiä ratkaisua?
- Oliko reilua että ixprateilla oli käytännössä veto-oikeus mihin tahansa ehdotukseen, koska he olivat enemmistössä? Miten voitaisiin varmistaa, että vähemmistöjen oikeudet ja mielipiteet ovat oikeudenmukaisesti edustettuina tosielämässä?
- Muuttiko harjoitus mitään omassa tavassasi ajatella? Jos muutti, niin mitä ja miksi?
- Vastasiko harjoitus mielestäsi hyvin todellisuutta? Muistuttiko se mistään nyky-yhteiskunnan ongelmista?
- Miten sinun mielestäsi pitäisi suhtautua siihen, kun ihmiset sanovat loukkaavia, suvaitsemattomia ja joskus vaarallisiakin asioita?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Kuvaukset saaren elämästä ovat suhteellisen pitkiä, jotta osallistajat saisivat kiinni yhteisöjensä hengestä. Kuvaukset kannattaa lukea ennemmin tarinana kuin tietoisikuna.
- Voit pyytää verkkokampanjaa käsittelevää ryhmää keskittymään ongelmaan verkon näkökulmasta. Heitä kannattaa ainakin ohjata pohtimaan ongelmaa myös verkon näkökulmasta, muiden ehdotusten ohella.

- Ohjaa harjoituksen etenemistä mahdollisimman vähän. Varmista, että kaikki ymmärtävät aikarajat ja tehtävän luonteen, mutta anna heidän lähestyä tehtäviään parhaaksi katsomillaan tavoilla. Puutu työskentelyyn vain, jos osallistujat ovat käsittäneet jotain väärin, tai jos jännitteet tai kiistat haittaavat työskentelyä.
- Sananvapauteen liittyvästä tiedosta olisi hyötyä osallistujille. Ajan salliessa voit antaa heille taustatietoja.

MUUNNELMIA

Jos aikaa on vähän, voi kuvauksia lyhentää ja kaikki työryhmät voivat loppuneuvotteluissa keskustella ensimmäisestä ongelmasta, mikä nopeuttaa neuvotteluja.

Jos ryhmien ensimmäisissä (erillisissä) tapaamisissa jää aikaa, voit kysyä osallistujilta haluaisivatko he sanoa jotain sitten, kun ryhmät kohtaavat. Näitä asioita osallistujat voivat sitten käyttää omissa lyhyissä esittelyissään ryhmien tapaamisen ensimmäisten 10 minuutin aikana.

Jos ryhmä on kovin suuri, saattaa olla tarpeen jakaa uusi yhteisö pienempiin ryhmiin, jotta kaikki pääsevät osallistumaan. Uusissa pienryhmissä pitäisi kussakin olla noin kolmannes pastikeja jäseniä ja kaksi kolmasosaa ixprateja. Ryhmät voivat myös halutessaan nimetä yhden tai kaksi puhemiestä edustamaan yhteisöään.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Osallistujat voivat laatia omalle ryhmälleen samanlaisen sääntöehdotuksen kuin neuvotteluissa tehtiin. Siitä voidaan äänestää ja sitä voidaan käyttää ohjenuorana ryhmän toiminnalle joko verkossa tai sen ulkopuolella.

Osallistujat voivat tutkia Suomen suurimpia maahanmuuttajaryhmiä. He voivat perehtyä niihin syihin, joiden takia ihmiset ovat muuttaneet tänne, selvittää kokevatko maahanmuuttajat muun yhteiskunnan kunnioittavan heidän oikeuksiaan ja mielipiteitään, ja tarkastella sitä, miten maahanmuuttajia kuvataan mediassa, niin verkossa kuin verkon ulkopuolellakin. Voit myös kutsua eri yhteisöjen edustajia puhumaan ryhmälle.

Voitte myös tarkastella sitä, miten Suomesta pois muuttaneita suomalaisia kohdellaan heidän uusissa kotimaissaan.

MONISTEET

PASTIKIN SAARI

Asut pienellä saarella, jonka rajat on suljettu. Saarelle ei ole tullut maahanmuuttajia, eikä oikeastaan turistejakaan niin pitkään kuin kukaan jaksaa muistaa. Yhteisönne on hiljainen ja rauhallinen. Rauhalli ja konfliktittomuudella on saarelle vahvat perinteet ja niitä pidetään ”kansallisina etuoikeuksina”. Perustuslaissakin on artikla, jossa todetaan näin:

Kenenkään ei tule sanoa tai tehdä mitään sellaista, joka voisi loukata tai järkyttää muita.

Tätä artiklaa valvotaan tarkoin, ja sen rikkomisesta rangaistaan ankarasti. Sitä rikotaankin harvoin, koska on paljon helpompaa olla yhtä mieltä muiden kanssa. Erimielisyydestä on tullut pastikeille tuskallista, koska se vaivaa mieltä.

Maasi kutsuu itseään demokratiaksi. Vaalit järjestetään joka vuosi, ja lähes kaikki äänestävät. Yleensä samat ihmiset tulevat kuitenkin valituiksi, koska vaihtoehtoisista toimintatavoista ei juurikaan keskustella.

Yleisesti ottaen keskustelut, julkiset ilmoitukset ja jopa tiedotusvälineet pitäytyvät yleisesti hyväksytyissä näkemyksissä. Se ei häiritse suurinta osaa ihmisistä, koska he eivät muista tai eivät osaa kuvitella toisenlaista tapaa toimia. Saarella ei juuri kuulla uutisia maapallon muista paikoista tai tunnetta muiden kulttuurien kirjallisuutta. Mikään ei oikeastaan muutu, koska muutokset koetaan häiritseviksi.

Vuosien varrella ihmiset ovat huomanneet, että saaren rantaviiva muuttuu. Meren pinta on noussut, ja moni aiemmin asutettu osa maasta on jäänyt veden alle. Tämä ei alun perin haitannut, koska maata oli riittävästi kaikille, ja rannikolla asuvat yhteisöt muuttivat yksinkertaisesti sisämaahan päin. Viime vuosina ongelma on kuitenkin kärjistynyt. Jotkut saarelaiset alkoivat puhua siitä keskenään, mutta keskustelu todettiin häiritseväksi, joten hallitus kielsi sen.

Elämä jatkui enimmäkseen rauhallisena, ennalta arvattavana ja vailla konflikteja tai erimielisyyksiä, kunnes eräänä kauheana tuulisena päivänä saareen iski voimakas hurrikaani. Taloja tuhoutui, useita ihmisiä kuoli, ja suurin osa maata jäi tulvien alle. Kun aallot vetäytyivät, suurin osa sadosta oli tuhoutunut, ja suolavesi tappoi loputkin viljat. Lähes koko infrastruktuuri oli tuhoutunut. Ruoasta oli pulaa, taudit alkoivat levitä, eikä lääkintävälineitä ollut riittävästi. Saari vajosi kaaokseen. Ihmiset alkoivat jopa olla eri mieltä siitä, mitä olisi parasta tehdä.

Juuri kun alkoi vaikuttaa siltä, että kaikki toivo oli menetetty, naapurisaari Ixpratilta saapui viesti. Viestissä ilmaistiin vilpittömä huoli pastikien tilanteesta ja tarjottiin kaikille halukkaille mahdollisuus muuttaa Ixpratille. Sinä olet yksi niistä, jotka päättivät muuttaa.

MONISTEET

IXPRATIN SAARI

Asut Ixpratın saarella Tyynellämerellä, valtameren ylittävän ikaikaisen meriväylän varrella. Saarenne on perinteisesti ollut riippuvainen kaupankäynnistä ja yhteyksistä muihin maihin, ja saarellanne on ollut avointen rajojen politiikka jo satoja vuosia. Matkalaisilla ja useista eri kulttuureista tulleilla maahanmuuttajilla onkin ollut suuri vaikutus elämään saarella. Tämän kaiken lopputuloksena on erittäin monimuotoinen väestö, jossa vallitsee erilaisten mielipiteiden, uskomusten, kulttuurien ja perinteiden kirjo.

Saaren kansallinen kulttuuri suosii tällaista moniarvoisuutta. Ihmiset ovat kiinnostuneita eri uskonnoista, erilaisista ideologioista, ja erilaisista tavoista tehdä asioita. Näin moniarvoisessa yhteiskunnassa kaikki eivät toki innostu kaikista ajatuksista tai ideologioista, ja erimielisyydet ja konfliktit ovat osa elämää Ixpratilla. Lähes jokaiseen kahden ihmisielen kohtaamiseen liittyy ajatusten, uskomusten ja ideoiden törmäyksiä. Myös melkein kaikissa tapaamisissa on jossain vaiheessa eripuraa, tai ne päättyvät erimielisyyksiin. Erimielisyydet ovat lähestulkoon koko kansan yhteinen harrastus.

Tästä syystä Ixpratilla ei ole lakeja, jotka säätelisivät sitä, mitä ihmiset tai ryhmät voivat sanoa toisilleen, tai mitä he voivat sanoa toisistaan. Jotkut sanovatkin kammottavia asioita, ja joskus se johtaa siihen, että ihmiset tekevät kammottavia asioita. Tekeminen on laissa kiellettyä, sanominen ei.

Elämä Ixpratilla on mielenkiintoista ja haastavaa ja jatkuvasti muuttuvaa. Arvostat kulttuurin rikkautta ja sitä, että voit sanoa mitä haluat, mutta tiedät, etteivät loputon riitely ja erimielisyys aina johda onnellisuuteen. Oikeastaan erimielisyydet ovat mielestäsi usein hyvin uuvuttavia ja varsin kivuliaita. Aina ei ole helppoa kuulla ihmisten sanovan asioita, jotka ovat mielestäsi väärin, varsinkaan jos ne ovat sinusta julmia. Olet myös huomannut, että julma ja suvaitsematon kielenkäyttö kohdistuu joihinkin yhteiskunnan ryhmiin useammin kuin muihin.

Siitäkin huolimatta mielestäsi on tärkeää, ettei ketään koskaan estetä ilmaisemasta mielipiteitään.

Eräänä tuulisena päivänä saarelle saapuu uutinen siitä, että voimakas hurrikaani on osunut erääseen toiseen Tyynenmeren saareen. Et tiedä saaresta juuri mitään, sen asukkaat ovat elleet keskenään. Olet kuullut kerrottavan, että saaren asukkaat ovat todella tyhmiä ja vanhanaikaisia, mutta itse et ole tavannut ketään sikäläistä. Tiedät, että saarelle on lähes mahdotonta päästä vierailemaan.

Hallitus on ilmoittanut, että Pastikin saari tuhoutui hurrikaanissa niin pahoin, että suurin osa sen elonjääneistä asukkaista muuttaa Ixpratille. Uudet asukkaat saadaan luultavasti mahtumaan jonnekin, mutta nykyiset asukkaat joutuvat joustamaan paljon. Työt on jaettava, eikä kaikille välttämättä riitä asuntoja.

MONISTEET

ONGELMIA TYÖRYHMIEN KÄSITELTÄVIKSI

ONGELMA 1:

Verkossa on käynnistynyt ”Etsi pastikin kieli” -kampanja, joka leviää myrskyn lailla. Kampanjan verkkosivuilla on esimerkiksi tällaisia iskulauseita:

- *Tökkää pastik-tolloa ja testaa, vinkuuko se!*
- *Ei kieltä, ei mieltä!*
- *Etsi kieli ja voita älypuhelin!*

Ihmisiä houkutellaan julkaisemaan kuvia pastikien kielistä. Verkossa on ”kieligalleria”, josta löytyy kuvia ja videoita ihmisistä pakottamassa pastikeja avaamaan suunsa, valaisemassa heidän suutaan taskulampuilla, poseeraamassa kameroineen tai osoittamassa jonkun kieltä. Kampanja kasvaa ja voimistuu, ja on ollut useita tapauksia, joissa pastikien kimppuun on hyökätty kaduilla. Pastikit ovat vastanneet kampanjaan sanomalla, etteivät he suostu osallistumaan loukkaavan sävyiseen keskusteluun henkilöiden kanssa, joita he eivät kunnioita.

ONGELMA 2:

Ryhmä nuoria ixpratilaismiehiä huuteli kadulla nuorelle pastikilaistytölle. He haukkuivat tyttöä ”lihavaksi laiskuriksi” ja ”saastaiseksi huoraksi” ja sanoivat, ettei hänellä ole päässään kieltä tai omaa mieltä. Tyttö on sittemmin ollut huonossa kunnossa, eikä hän ole poistunut talosta tai puhunut kenellekään kahteen viikkoon. Kolmeen päivään hän ei ole syönyt mitään, ja hänen vanhempansa ovat epätoivoisia.

ONGELMA 3:

Hiljattain julkaistussa raportissa ilmeni, että pastikien työttömyysaste on huomattavasti korkeampi kuin koko väestön keskimäärin, ja ettei pastikeilla ole lainkaan edustajia parlamentissa, eikä kovin montaa muissakaan päätöksentekoaikavälissä. Raportissa tarkasteltiin muitakin sosiaalisia tekijöitä, kuten stressin tasoa ja mielenterveysongelmia, koulutusastetta ja rikollisuutta. Pastikien tilanne tuntuu kaikilla mittapuilla olevan huonompi kuin minkään muun yhteiskuntaryhmän. Muu yhteiskunta myös suhtautuu pastikeihin musertavan kielteisesti.

TASO 1

RYHMÄ
10–20

KESTO
45'

KIUSAAMISTILANTEITA VERKOSSA

Tässä harjoituksessa osallistujat arvioivat sitä, miten he luulisivat itse suhtautuvansa erilaisiin kiusaamistilanteisiin, ja keskustelevat vaihtoehtoisista tavoista toimia.

TEEMAT Verkkokiusaaminen, demokratia ja osallistuminen, internetlukutaito

VAATIVUUSTASO Taso 1

RYHMÄN KOKO 10–20

KESTO 45 minuuttia

- TAVOITTEET
- ymmärtää kiusaamisen erilaisia muotoja ja verkossa ja sen ulkopuolella tapahtuvan kiusaamisen välisiä yhteyksiä
 - tunnistaa erilaisia tapoja vastata kiusaamiseen, verkkokiusaamiseen ja verkon vihapuheeseen
 - lisätä tietoutta siitä, kuinka tärkeää on reagoida kiusaamiseen

- VALMISTELUT
- Tee neljä A4-kokoista paperikylttiä ja kiinnitä ne huoneen eri kulmiin. Kirjoita kyltteihin:
 - ei tee mitään
 - vastaa kiusaajalle
 - ilmoittaa käytöksestä
 - jotain muuta
 - Varmista, että osallistujilla on riittävästi tilaa liikkua huoneessa.

OHJEET

1. Aloita kysymällä osallistujilta, mitä kiusaaminen heidän mielestään tarkoittaa. Kehota heitä miettimään erilaisia tapoja kiusata muita.
2. Osoita huoneen kulmissa olevia kylttejä ja selitä, että luet kohta kuvauksia erilaisista kiusaamistilanteista. Osallistujien pitää valita seuraavista vaihtoehtoista se, joka parhaiten kuvaa sitä, miten he itse toimisivat tilanteessa:
 - Ei tee mitään.
 - Vastaa kiusaajalle tai kiusaajille (esimerkiksi osallistumalla keskusteluun, iskemällä takaisin, tai tekemällä jotain muuta. Jos kiusaaja ei ole tiedossa, tätä vaihtoehtoa ei välttämättä ole).

- Ilmoittaa käytöksestä (esimerkiksi opettajalle, vanhemmille, sivuston valvojalle tai viranomaisille).
 - Tekee jotain muuta (kutsuu esimerkiksi muita keskusteluun, perustaa tukiryhmän, ja niin edelleen. Osallistujilta voi kysyä muita ideoita).
3. Selitä osallistujille, että aina kun olet lukenut kiusaamistilanteen kuvauksen sivulta 71, he siirtyvät siihen kulmaan, jossa oleva kyltti parhaiten vastaa sitä, miten he luultavasti reagoisivat kuvatussa tilanteessa. Pyydä heitä olemaan rehellisiä sen suhteen, miten he uskoisivat toimivansa.
 4. Lue ensimmäinen kuvaus ääneen ja anna osallistujille aikaa valita kulmansa. Kun he ovat asemissaan, pyydä kustakin kulmasta muutamaa kertomaan, miksi he valitsivat kyseisen tavan reagoida. Lue sitten seuraava kuvaus ja jatka, kunnes riittävän monta tapausta on mielestäsi käsitelty.

HARJOITUKSEN PURKU

Esitä harjoituksen purussa joitakin alla olevista kysymyksistä:

- Mitä mieltä olit harjoituksesta? Mihin tilanteisiin oli mielestäsi vaikeinta vastata ja miksi?
- Oliko kaikissa esimerkeissä mielestäsi kyse kiusaamisesta?
- Oletko koskaan kohdannut verkkokiusaamista joko uhrina tai sivustakatsojana? Miten verkossa ja verkon ulkopuolella tapahtuva kiusaaminen mielestäsi liittyvät toisiinsa? Onko niiden välillä merkittäviä eroja?
- Muuttiko harjoitus sitä, mitä ajattelet kiusaamisesta tai verkkokiusaamisesta? Luuletko, että reagoisit jatkossa toisin?
- Mitä voit tehdä verkkokiusaamisen vastustamiseksi?
- Kenen pitäisi toimia verkon vihapuhetta vastaan? Mitä esimerkiksi median toimijoiden, palveluntarjoajien, poliisin, vanhempien ja kouluviranomaisten pitäisi tehdä?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Jos ryhmä on suuri tai osallistujat eivät ole tottuneet yleiseen keskusteluun, kannattaa ehkä käyttää kuvitteellista mikrofonia niin, että kaikki halukkaat puhujat joutuvat odottamaan vuoroaan.
- Osallistujat saattavat haluta valita enemmän kuin yhden vaihtoehdon, esimerkiksi kiusaajalle vastaamisen ja käytöksestä ilmoittamisen. Pyydä heitä siinä tapauksessa menemään siihen kulmaan, joka on heistä tärkein, ja anna heille tilaisuus perustella valintansa.
- Muista, että joitakin osallistujia saatetaan kiusata, ja kiusaajat voivat olla samassa ryhmässä. Huomioi eri osallistujien erilaiset tarpeet ja ristiriidat, äläkä painosta ketään vastaamaan, jos he vaikuttavat vastentahtoisilta.
- Jos osallistujien joukossa on kiusaamisen kohteita, harjoitus saattaa nostaa heidän huolensa pintaan ja johtaa siihen, että he huomaavat tarvitsevansa muiden tukea. Voit joko tehdä selväksi, että pystyt itse tarjoamaan heidän tarvitsemaansa tukea (luottamuksellisesti) tai että voit auttaa heitä hakemaan muuta apua. Voit etukäteen selvittää paikallisia tai valtakunnallisia auttavia tahoja, esimerkiksi tuki-puhelimia tai verkkopalveluita ja kiusaamisen uhreja auttavia järjestöjä.
- Jos osallistujat eivät tiedä verkkokiusaamisesta paljoakaan tai eivät tunnu ymmärtävän sen vahingollisuutta, voit käyttää tämän käsikirjan taustatietoja ja kertoa heille sekä itse ongelmasta että siitä, miten muut ovat siihen suhtautuneet. Vihapuheen ja kiusaamisen yhteyttä on hyvä aina tilaisuuden tullen painottaa (erityisesti silloin, kun kiusaamiseen liittyy vihapuhetta).

MUUNNELMIA

Harjoitusta voi yksinkertaistaa antamalla osallistujille vain kaksi vaihtoehtoa: "ei tee mitään" ja "tekee jotain". Nämä vaihtoehdot asetetaan huoneen vastakkaisiin pätyihin ja osallistajat asettuvat niiden välille sen mukaan, miten todennäköisesti he valitsisivat jommankumman vaihtoehdon.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Mikä tahansa jatkotoiminta on tehokkaampaa, jos osallistajat ovat päättäneet ryhmän toiminnasta yhdessä. Voitte keskustella eri tavoista, joilla he voivat jatkaa toimintaansa, esimerkiksi lisäämällä yleistä tietoisuutta ongelmasta (verkossa tai sen ulkopuolella), perustamalla tuki- tai solidaarisuusryhmiä, tekemällä kiusaamisen vastaiset säännöt ryhmälle/luokalle/koululle, käynnistämällä Ei verkkokiusaamiselle -kampanjan ja niin edelleen.

Voitte myös liittyä Ei vihapuheelle -liikkeeseen ja jakaa verkkosivustoilla ja sosiaalisessa mediassa verkkokiusaamisen uhreja tukevia videoviestejä sekä neuvoja siitä, miten verkkokiusaamistilanteissa voi toimia.

MONISTEET

TILANTEIDEN KUVAUKSET

Olet saanut useita loukkaavia sähköposteja ja tekstiviestejä tuntemattomilta lähettäjiltä tai tuntemattomista numeroista. Osa viesteistä on uhkaavia, ja ilmeisesti kiusaajat tuntevat sinut. Miten toimit?

Jotkut koulusi oppilaat ovat muokanneet kuviasi, julkaisseet ne verkossa ja lisänneet niihin ilkeitä kommentteja. Luulet tietäväsi tekijät. Miten toimit?

Luokallenne on juuri tullut ulkomaalainen poika. Ystäväsi pilkkaavat häntä ja ovat alkaneet julkaista hänestä rasistisia vitsejä sosiaalisessa mediassa. He pyytävät sinua jatkuvasti jakamaan vitsejään ja tviittejään. Miten toimit?

Jotkut luokkakaverisi ovat levittäneet sinusta loukkaavia juoruja sosiaalisessa mediassa. Monet lapset eivät enää leiki kanssasi tai edes puhu sinulle. Ystäväsikin alkavat uskoa, että juurut ovat totta. Mitä teet?

Opettaja kertoo luokalle, että joitain oppilaita kiusataan vakavasti ja yhden nuoren kimppuun hyökättiin kotimatalla. Opettaja pyytää kaikkia asiasta jotain tietäviä tulemaan tunnin jälkeen juttelemaan hänen kanssaan kahden kesken. Luulet tietäväsi tekijät, mutta sinua pelottaa, koska olet saanut useita tekstiviestejä, joissa kielletään sanomasta mitään. Miten toimit?

Näet tuntemasi tytön itkemässä yksin leikkikentällä. Tiedät muiden lasten kiusaavan häntä ja haukkuvan häntä tyhmäksi, hitaaksi rumilukseksi, koska hänellä on oppimisvaikeuksia. Omat ystäväsi ovat pahimpia kiusaajia ja pilailevat usein tytön kustannuksella, kun olette yhdessä. Miten toimit?

*Tämä harjoitus on muunnelmä "Bullying Scenes"-harjoituksesta, joka on julkaistu *Compasso, Manual on Human Rights Education for Children*, www.coe.int/compass. Suomenkielinen versio *Compassitosta* löytyy osoitteesta: www.unicef.fi/files/unicef/Koulut/Compassito_SU_pdf_netiversio.pdf.*

TASO 2

RYHMÄ
12–20KESTO
45'

RAJATON VAPAAUS?

Osallistujat pohtivat sananvapauden käsitettä erilaisten esimerkkitapausten avulla. Heidän tehtävänsä on päättää, miten ristiriitaisiin, hyökkääviin tai jopa vaarallisiin kommentteihin ja viesteihin pitäisi suhtautua.

TEEMAT	sananvapaus, demokratia ja osallistuminen, ihmisoikeudet
VAATIVUUSTASO	Taso 2
RYHMÄN KOKO	12–20
KESTO	45 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">tutustua sananvapauden käsitteeseenymmärtää, miksi sananvapaus on tärkeä niin yksilöille kuin yhteiskunnallekinkeskustella siitä, miksi sananvapauden rajoittaminen voi joskus olla tarpeen ihmisoikeuksien suojaamiseksi, erityisesti jos tilanteeseen liittyy vihapuhetta
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">fläppitaulu ja tussejakopioita sivun 75 korteista
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">Kopioi sivun 75 kortit (kaikille pienryhmille).

OHJEET:

- Kysy osallistujilta, mitä sananvapaus heidän mielestään tarkoittaa. Kerää heidän ajatuksiaan fläppitaululle ja viritä keskustelua seuraavista asioista, jos osallistujat eivät itse ota niitä puheeksi:
 - Tarkoittaako sananvapaus sitä, että voi sanoa mitä vain?
 - Jos jotkut ilmaisut pitäisi mielestäsi kieltää, niin kuinka voitaisiin päättää, mikä pitää kieltää? Kenen pitäisi päättää siitä?
 - Miten muuten ilmaisemme itseämme kuin puhumalla ja kirjoittamalla (musiikki, teatteri, kuvat, elekieli, jne.)?
- Älä yritä ratkaista ongelmia saman tien. Kysele osallistujien mielipiteitä ja selitä, että nämä ovat monimutkaisia asioita, joihin perehdytään tarkemmin harjoituksen edetessä.
- Kysy osallistujilta, onko ketään heistä joskus estetty sanomasta jotain, mitä he olisivat halunneet sanoa kotona, koulussa tai julkisesti. Miltä se tuntui? Miksi heistä olisi ollut tärkeää saada ilmaista oma näkemyksensä?

4. Kerro lyhyesti sananvapaudesta. Voit käyttää alla olevaa tietoa, ja etsiä tarvittaessa lisätietoja sivuilta 149–154 löytyvistä taustatiedoista:

SANANVAPAAUS

Oikeus ilmaista ajatuksia ja mielipiteitä vapaasti on tärkeä ihmisoikeus, joka on määritelty kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Tämä on arvokas oikeus siksi, että ajatukset, mielipiteet ja kyky viestiä muiden kanssa ovat olennainen osa sitä, mitä merkitsee olla ihminen, mutta myös siksi, että viestintä ja keskustelu ovat välttämättömiä demokraattisen yhteiskunnan toiminnalle. Toisten ymmärtäminen ja rinnakkaiselo muiden kanssa ovat riippuvaisia avoimesta ja vapaasta viestinnästä, vaikka joskus joutuisimmekin kuulemaan mielipiteitä, jotka eroavat omistamme. Sananvapaus ei kuitenkaan ole ehdoton, kaikissa tilanteissa pätevä rajoittamaton oikeus. Se on oikeus, jonka täytyy olla tasapainossa muiden oikeuksien ja yhteiskunnan yleisen hyvän kanssa. Jos ilmaisu on joko äärimmäisen vahingollinen joillekin yksilöille tai se voisi vahingoittaa yhteiskuntaa, sitä *voidaan* rajoittaa.

5. Kerro osallistujille, että he keskustelevat pienryhmissä (4–5 henkilöä) tapauksista, joissa verkossa on julkaistu muita ihmisiä ja heidän ihmisoikeuksiaan loukkaavia asioita. Ryhmien tehtävä on päättää, pitäisikö julkaisut tai niiden osia näissä tapauksissa poistaa verkosta eli toisin sanoen, pitäisikö sananvapautta rajoittaa.
- Jos pitäisi, niin mitä pitäisi poistaa ja miksi?
 - Jos ei pitäisi, niin miksi ei? Mitä muuta voisi tehdä, ja kuka voisi tehdä jotain?
6. Jaa osallistujat 4–5 hengen ryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle kopio sivulla 75 kuvatuista tapauksista. Anna ryhmille 20 minuuttia aikaa keskustella tapauksista. Heidän pitäisi myös yrittää perustella päätöksensä.

HARJOITUKSEN PURKU

Käy läpi kaikki esimerkkitapaukset ja kysy ryhmien vastauksia niihin. Keskustelkaa lyhyesti myös siitä, miten ryhmät perustelevat vastauksensa. Nosta muita keskeisiä asioita esille alla olevien kysymysten avulla:

- Oliko esimerkeissä yhtään tapausta, josta ryhmänne ei päässyt yhteisymmärrykseen? Mitkä olivat tärkeimmät asiat, joista olitte eri mieltä?
- Oliko sillä merkitystä, kuka oli julkaissut kommentit? Oliko sillä merkitystä, *kuinka moni* vastasi julkaisuun, tai *miten* siihen vastattiin?
- Päätittekö joistain yleisistä periaatteista, joiden mukaan sananvapautta voi (tai pitää) rajoittaa? Mitä vaaroja liittyy liialliseen rajoittamiseen? Mitkä ovat liiallisen sallivuuden vaarat?
- Onko verkkosivustojen sulkeminen tai loukkaavien julkaisujen poistaminen mielestäsi tehokas tapa torjua vihapuhetta verkossa?
- Onko Suomessa sääntöjä, jotka rajoittavat sitä, mitä ihmiset saavat sanoa verkossa tai verkon ulkopuolella? Koskevatko samat säännöt verkossa tapahtuvaa ilmaisua?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Kun osallistajat keskustelevaltapauksista, pyydä heitä miettimään myös siitä, kuinka paljon sisältöä verkosta pitäisi heidän mielestään poistaa, jos he päätyvät siihen, että jotain pitäisi poistaa. He voivat esimerkiksi päättää poistaa koko sivuston (tai profiilin), yksittäisiä julkaisuja tai videoita, tai julkaisun tehneen käyttäjän, ja niin edelleen.
- Kannattaa ehkä muistuttaa osallistujia siitä, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin pitää kaikkea sananvapauden rajoittamista hyvin vakavana toimenpiteenä! Sitä voi rajoittaa vain erittäin painavista syistä.
- Voit pohtia osallistujien kanssa sitä, miten paljon keskustelut auttoivat heitä muodostamaan oman mielipiteensä ja sitä, mitä se puolestaan kertoo sananvapaudesta.
- Tarpeen mukaan ja ajan salliessa voit selittää, että ihmisoikeussopimukset ja sananvapaus koskevat oikeastaan sitä, kuinka *valtioiden* pitäisi toimia. Sananvapauden rajoittaminen verkossa on usein mutkikkaampaa, koska yksityiset yritykset ”omistavat” suurimman osan internetistä (esimerkiksi yksityiset palvelujentarjoajat, yritysten omistamat uutissivut, jne.). Siihen, kuinka paljon valtiot voivat ja kuinka paljon niiden pitäisi rajoittaa verkossa tapahtuvaa viestintää, liittyy useita kysymyksiä. Kappaleessa 5 löydät taustatietoa sananvapaudesta.
- Yritä selvittää ennen harjoitusta, olisivatko mitkään esimerkkitapauksista Suomessa lainvastaisia.
- Harjoituksen lopuksi voi olla hyvä miettiä vaihtoehtoisia tapoja toimia käsitellyissä tilanteissa. Kappaleessa 2 olevassa Ei vihapuheelle -liikkeen kuvauksessa on mainittu joitain ehdotuksia. Muistuta osallistujia siitä, että loukkaavien julkaisujen tai koko verkkosivuston poistaminen ei ole ainoa mahdollinen toimintatapa. Se voi myös olla vaikea toteuttaa käytännössä, kun otetaan huomioon verkossa olevan sisällön määrä.

MUUNNELMIA

Esimerkkitapaukset voidaan käsitellä roolileikkinä. Jokainen pienryhmä voi harjoitella yhden esimerkkitapauksista ja esittää sen muille. Esityksen jälkeen koko ryhmä keskustelee yhdessä parhaasta mahdollisesta tavasta toimia tilanteessa.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Miten paljon osallistajat tietävät kansanedustajista? Osallistajat voivat tutkia kansanedustajien julkisia kommentteja vähemmistöistä tai muista haavoittuvaisessa asemassa olevista ryhmistä ja kirjoittaa heille sitten ilmaistakseen joko tukensa tai eriävän mielipiteensä. Jos kaikki osallistajat lähettävät oman kirjeensä, voitte saada vastauksiakin.

Keskustelkaa ryhmän kanssa siitä, mitä voi tehdä, jos kohtaa rasistisia julkaisuja verkossa. Kehittää yhdessä valmiita vastauksia ja lyhyitä viestejä, joita osallistajat voivat käyttää aina kohdatessaan verkossa vihapuhetta.

MONISTEET

ESIMERKKITAPAUKSIA

1. "Suomi suomalaisille" -ryhmä perustaa "perinteisiä arvoja" julistavan verkkosivuston. Monet sivun julkaisuista ovat rasistisia. Sivusto houkuttelee paljon kommentteja ja kiivasta keskustelua. Osa keskustelusta sisältää erittäin loukkaavaa kielenkäyttöä, mutta isossa osassa kommentteja vastustetaan sivuston rasistista ajatusmaailmaa.
 - Pitäisikö jotain tästä poistaa verkosta? Jos pitäisi, niin kuinka paljon ja miksi?
 - Jos ei pitäisi, niin mitä muuta voitaisiin tehdä?
2. Nikolay-niminen poliitikko vaatii omalla verkkosivullaan romaniyhteisön häätämistä vaalipiiristään ja syyttää heitä korkeista rikostilastoista. Tämän seurauksena romaneihin kohdistuu useita hyökkäyksiä eri puolilla maata. Media alkaa uutisoida romanien tekemistä rikoksista, mutta ei romaneihin kohdistuneista rikoksista.
 - Pitäisikö jotain tästä poistaa verkosta? Jos pitäisi, niin kuinka paljon ja miksi?
 - Jos ei pitäisi, niin miksi ei? Mitä muuta voitaisiin tehdä?
3. Roope julkaisee omassa blogissaan sarjakuvan, jossa esitetään tunnettu poliitikko sormet verisinä kuolleiden ruumiiden keskellä. Monet kommentoivat sarjakuvaa, ja useimmat kommentoijista kannattavat sitä.
 - Pitäisikö jotain tästä poistaa verkosta? Jos pitäisi, niin kuinka paljon ja miksi?
 - Jos ei pitäisi, niin miksi ei? Mitä muuta voitaisiin tehdä?
4. Ella julkaisee julkisessa profiilissaan videon, jossa pilailaan vammaisten kustannuksella ja kuvataan heidät kyvyttömiksi olioiksi. Sivuston kävijätilastoista näkyy, ettei juuri kukaan ole nähnyt videota, eikä kukaan ole kommentoinut sitä.
 - Pitäisikö jotain tästä poistaa verkosta? Jos pitäisi, niin kuinka paljon ja miksi?
 - Jos ei pitäisi, niin miksi ei? Mitä muuta voitaisiin tehdä?
5. Toimittaja näkee esimerkissä 4 mainitun videon ja aloittaa kampanjan Ellan profiilin poistamiseksi kyseisestä yhteisöpalvelusta. Tämän jälkeen tuhannet kävijät näkevät videon. Ihmiset alkavat kommentoida sitä: "Kaikkien aikojen paras video!", "Meidän pitäisi alkaa olla realistisia vammaisten suhteen.", jne.
 - Pitäisikö jotain tästä poistaa verkosta? Jos pitäisi, niin kuinka paljon ja miksi?
 - Jos ei pitäisi, niin miksi ei? Mitä muuta voitaisiin tehdä?
6. Dina, joka on tunnettu julkisuuden henkilö, julkaisee verkkopalstalla artikkelin, jossa hän väittää transukupuolisten naisten olevan "loukkaus ihmisyyttä vastaan". Verkkoon ilmestyy Dinaa vastustava verkkosivusto, jossa kerrotaan yksityiskohtia hänen yksityiselämästään. Dina saa satoja henkilökohtaisesti loukkaavia sähköposteja ja tviittejä. Osa viesteistä sisältää uhkauksia.
 - Pitäisikö jotain tästä poistaa verkosta? Jos pitäisi, niin kuinka paljon ja miksi?
 - Jos ei pitäisi, niin miksi ei? Mitä muuta voitaisiin tehdä?

TASO 4

RYHMÄ
12-24KESTO
60'

RYHMÄ X

Osallistujat tarkastelevat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määritellyjä oikeuksia ja nuoriin romaneihin yleisimmin kohdistuvaa häirintää ja hyökkäyksiä.

TEEMAT	Rasismi ja syrjintä, ihmisoikeudet, yksityiselämä ja turvallisuus
VAATIVUUSTASO	Taso 4
RYHMÄN KOKO	12-24
KESTO	60 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• pohtia sitä, miten vihapuheen kohteeksi joutuneiden ihmisoikeuksia loukataan monin eri tavoin• lisätä tietoisuutta romanien oikeuksista ja heidän usein kokemistaan ihmisoikeusrikkomuksista• yhdistää Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määritellyt oikeudet todellisiin tilanteisiin, joissa niitä on rikottu
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• kopioita ryhmä X:n tarinasta (yksi jokaiselle pienryhmälle).• useita kopioita Euroopan ihmisoikeussopimuksesta (lyhennetty versio) sivulta 79, vähintään kaksi kopiota jokaiselle pienryhmälle• fläppipaperia ja tusseja• sakset ja liimaa (tarpeen mukaan)
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Valmistele jokaista pienryhmää varten fläppipaperi, jonka keskelle on kiinnitetty ryhmä X:n tarina sivulta 79.

OHJEET

1. Lue ryhmä X:n tarina ääneen (sivulta 79). Selitä, että kertomuksen kaikki esimerkit ovat tyypillisiä esimerkkejä eräästä vähemmistöstä, jolla ei ole omaa maata, mutta jonka edustajia elää useissa eri maissa. Anna osallistujille mahdollisuus arvata, mistä vähemmistöstä on kyse, ja vahvista sitten, että esimerkit kuvaavat tyypillisiä romanien kokemuksia Euroopan eri maissa.
2. Kysy tarinan herättämiä ajatuksia. Selitä, että useimmat tarinassa kuvatuista asioista ovat vastoin ihmisoikeussopimuksia ja ovat kaikissa Euroopan maissa lainvastaisia. Muistuta tarvittaessa osallistujia ihmisoikeuksista yleensä ja erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksesta. Sivuilta

189–191 löydät taustatietoa.

3. Kerro, että harjoituksessa työskennellään pienryhmissä (4–5 henkilöä) ja tarkastellaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen lyhennetyn version avulla sopimuksessa määriteltyjä oikeuksia tarinassa kuvattuihin tilanteisiin.
4. Jaa jokaiselle kopio ihmisoikeussopimuksesta. Lukekaa se yhdessä läpi, jos osallistujat kaipaavat muistin virkistystä. Vastaa mahdollisiin kysymyksiin ihmisoikeuksien sisällöstä.
5. Pyydä osallistujia muodostamaan pienryhmät, noin viisi osallistujaa kussakin ryhmässä, ja anna ryhmille fläppipaperit, joihin on kiinnitetty ryhmä X:n tarina. Pyydä heitä kirjoittamaan fläppipaperille tekstin viereen havaitsemansa yhtymäkohdat lapsen kertomuksen ja ihmisoikeuksien välillä.
6. Anna ryhmille noin 20 minuuttia aikaa yhdistää tarina ja oikeudet. Kiinnitä valmiit fläppipaperit seinälle, ja anna osallistujien tutustua toistensa papereihin ja niissä oleviin eroihin ja yhtäläisyyksiin.
7. Siirry harjoituksen purkuun.

HARJOITUKSEN PURKU

Kutsu osallistujat takaisin koolle ja aloita harjoituksen purku alla olevien kysymysten avulla.

- Yllätytkö kuullessasi, kuinka monenlaisten loukkausten kohteeksi romaniväestön edustajat usein joutuvat? Luuletko, että jotkut tai kaikki näistä esimerkeistä voisivat tapahtua Suomessa?
- Oletko joskus itse kuullut tai todistanut romaneihin kohdistuvaa herjaavaa puhetta? Oletko nähnyt sitä verkossa?
- Kuvittele, että huomaisit jonkun kommentoineen romaneja ilkeään sävyyn omassa profilissaan sosiaalisessa mediassa. Mitä tekisit? Luuletko, että sillä olisi merkitystä, jos ihmiset alkaisivat vastustaa sellaisia kommentteja tai julkaista niiden sijaan positiivisia juttuja?

Keskustele alla olevien kysymysten avulla osallistujien mahdollisista romaneihin liittyvistä ennakkoluuloista:

- Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen (ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen) kirjoittajat ajattelivat, että ketään ei pitäisi koskaan tuomita sen perusteella, mihin ryhmään he kuuluvat. Oletko samaa mieltä?
- Mitä ajattelet tarinan lapsen kommentista, että rikollisia on kaikissa yhteisössä, mutta yleensä sen perusteella ei väitetä, että kaikki muutkin yhteisön jäsenet olisivat rikollisia? Miksi niin kuitenkin sanotaan ”kaikista romaneista”, tuntematta ”kaikkia romaneja”?
- Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen laatijat ajattelivat myös, että on joitakin asioita, joita ei pitäisi tehdä kenellekään riippumatta siitä, mitä he ovat tehneet. Oletko samaa mieltä?
- Miltä sinusta tuntuisi, jos sinua herjattaisiin jatkuvasti omassa yhteisössäsi? Miten saattaisit silloin käyttäytyä?
- Mitä tiedät romaniväestön elämästä? Entä heidän kohtaamistaan ongelmista?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Monilla osallistujilla voi olla vahvoja ennakkoluuloja romaneista. Yritä välttää niistä keskustelemista, ennen kuin ryhmät ovat työstäneet fläppipapereitaan. Käsittele tätä harjoituksen jälkeen harjoituksen purkukappaleessa olevien kysymysten avulla.

- Kun ryhmät työstävät fläppipapereitaan, voit kertoa heille, että ihmisoikeuksien ja tapausten yhteyksiä voi kuvata millä tahansa menetelmällä: monisteen tai kortit voi leikata ja liimata fläppipaperiin, tusseilla voi kirjoittaa artikloita tai piirtää nuolia, ja niin edelleen. Jos ihmisoikeuksista kertovat kortit loppuvat kesken, kehota heitä käyttämään mielikuvitustaan loppujen yhteyksien ilmaisemisessa.
- Tarina ei ole oikeasti romanilapsen kertoma, mutta kaikki siinä olevat esimerkit ovat todellisia lähes kaikissa Euroopan maissa. Voit käyttää alla olevia linkkejä hyväksesi, jos haluatte keskustella tarkemmin tarinassa kuvatuista loukkauksista.
- Voit halutessasi selittää osallistujille, että kaikkia ihmisoikeuksia ei ole mainittu korteissa. Euroopan ihmisoikeussopimus sisältää vain osan jokaiselle kuuluvista ihmisoikeuksista, ja korteissa on vain osa sopimuksessa määritellyistä oikeuksista.
- Käytä sivun 80 Oikeudet käytännössä -monistetta apunasi, kun käsittelette ryhmien valmistelemia fläppipapereita. Huomaa, että moni tarinassa mainituista loukkauksista rikkoo useampaa kuin yhtä oikeutta ja että melkein kaikki niistä loukkaavat syrjinnän vastaista kieltoa.
- Muistuta osallistujia siitä, että ihmisoikeusrikkomukset eroavat jonkin verran "tavallisista" rikoksista. Ne liittyvät hallitusten tai virallisessa asemassa olevien henkilöiden, kuten opettajien, poliisien ja vanginvartijoiden toimintaan. Viranomaisten velvollisuus on olla itse loukkaamatta ihmisiä, mutta heidän velvollisuuksiinsa kuuluu myös ihmisten suojaaminen muiden hyökkäyksiltä. Jos poliisi ei suhtaudu vakavasti herjaamisesta tehtyyn ilmoitukseen, se voi syyllistyä ihmisoikeuksiin liittyvien velvollisuuksiensa laiminlyöntiin.

MUUNNELMIA

Tätä harjoitusta voidaan soveltaa myös ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen Euroopan ihmisoikeussopimuksen sijaan.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Pyydä osallistujia tutustumaan romanien asemaan Suomessa. Eri ryhmät voivat tutkia eri aiheita.

Osallistajat voivat seurata useasti käyttämiään sivustoja ja etsiä niiltä romaneihin liittyviä negatiivisia kommentteja. Kommentit voi julkaista Hate Speech Watchissa liikkeen englanninkielisillä verkkosivuilla www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch

Euroopan neuvoston romanien historiasta kokoaman tietopaketin avulla voit tutustuttaa osallistajat romanien historiaan ja nykyiseen asemaan eri puolilla Eurooppaa. Lisätietoa löydät osoitteesta: www.coe.int/t/dg4/education/roma/histoCulture_en.asp

MONISTEET

RYHMÄ X

Olen X-ryhmän lapsi. Koulussa minun laitettiin erityisluokalle, joka on tarkoitettu niille, joilla on oppimisvaikeuksia. Meitä ei päästetä tavallisille luokille. Muut lapset kiusaavat minua ja ystäviäni usein, koska kuulumme X-ryhmään. Opettajat eivät puutu siihen mitenkään. Jotkut opettajatkin kiusaavat meitä. Heitä ei koskaan rangaista. Tiedän, että yhdessä maassa kaikki ryhmä X:n lapset laitettiin oppimisvaikeuksista kärsiville tarkoitettuihin erityiskouluihin.

Ihmiset eivät halua meitä lähelleen. Vaikka he eivät edes tunne meitä, he huutavat meille tai hakkaavat meitä vain sen takia, keitä me olemme, tai keitä he luulevat meidän olevan. No, mehän olemme lapsia, ihan niin kuin hekin. Ja miten meidän pitäisi käyttäytyä, jos joku huutaa meille ja hakkaa meidät? Pitäisikö meidän pitää heistä sen takia?

Jos menemme poliisiin luo, meitä ei usein kuunnella. Poliisit sanovat, että kaikki oli varmasti meidän syytämme, koska olemme rettelöitsijöitä. Mistä he sen tietävät? Luulin, että tuomioistuimet päättäisivät siitä. Poliisi pysäyttlee meitä jatkuvasti kadulla ilman mitään syytä. He sanovat, että olemme varmaankin varastaneet jotain, ja meidät pitää tutkia. Joinain viikkoina minun on pysäytetty kuusikin kertaa, mutta en ole koskaan varastanut mitään.

Olen kuullut, että vartijat hakkasivat joitakin yhteisömme jäseniä, kun he olivat vankilassa. Miksei toisten ihmisten hakkaajia rangaista? Vanginvartijoidenkin pitäisi noudattaa lakia.

Viime kesänä kyläämme tuli marssimaan ihmisiä, jotka olivat kaikki pukeutuneet samalla tavalla ja jotka lauloivat meitä vastustavia lauluja. Meitä pelotti ja sulkeuduimme koteihimme. Ne ihmiset kivittivät kotejamme ja hakkasivat muutamia nuoria, jotka yrittivät saada heidät lähtemään pois. Poliisi ei tehnyt mitään...

Hallituksenkin jäsenet loukkaavat meitä usein, ihan niin kuin kaikki ryhmä X:ään kuuluvat olisivat samanlaisia ja kaikki olisivat rikollisia. Mutta emmehän me ole. Kaikissa yhteisöissä on rikollisia. Hallitus ei loukkaa kaikkia muihin yhteisöihin kuuluvia vain sillä perusteella, että jotkut yhteisöjen jäsenet ovat syylistyneet rikoksiin. Miksei ryhmä X:stä kerrota yhtään mukavia tarinoita? Mehän olemme ihan samanlaisia kuin muutkin.

Televisiossa ja verkossakin ihmiset sanovat meistä ihan mitä tahansa. Olen kyllästynyt verkkokeskusteluihin, joissa kerrotaan kuinka saastaisia ja tyhmiä me olemme, tai paljon pahempaakin. Meidän käsketään lähteä pois tästä maasta, mennä kotiin ja mennä töihin niin kuin kaikki muutkin. Isäni palaa halusta mennä töihin, mutta kukaan ota häntä, koska hän on X-ryhmää.

Miten meidän pitäisi elää? Miltä meistä pitäisi tuntua, kun kaikki sanovat meistä inhottavia asioita, vaikka eivät edes tunne meitä? Se on vaikeaa. Joskus en haluaisi mennä ulos, koska pelkään, että joku alkaa huudella tai hakkaa minut.

MONISTEET

OIKEUDET KÄYTÄNNÖSSÄ

Syrjintäkielto koskee oletettavasti *kaikkia* näistä esimerkeistä (Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 14 tai 12. pöytäkirja). Myös seuraavat oikeudet voivat liittyä niihin:

Erityisluokkia tai -kouluja romanilapsille	1 pöytäkirjan 2 artikla.
Opettajat kiusaavat oppilaita	Mahdollisesti 8 artikla (yksityiselämä). Mahdollisesti 3 artikla, jos kiusaaminen on hyvin vakavaa. Jos kiusaaminen vaikuttaa lasten koulutukseen, saattaa myös 1 pöytäkirja 2 artikla tulla kysymykseen.
Opettaja ei rangaista	Jos kukaan ei suhtaudu ilmoituksiin vakavasti, mahdollisesti 8 artikla (tai 3 artikla, jos kiusaaminen on hyvin vakavaa). Mahdollisesti myös 1 pöytäkirjan 2 artikla.
Ihmiset huutelevat romaneille ja marssivat heidän kotikylässään	Mahdollisesti 8 artikla, jos herjaaminen ja loukkaukset ovat vakavia ja jatkuvia, ja jos poliisi ei puutu niihin.
Romaneja hakataan	Mahdollisesti 8 artikla, jos poliisit eivät vastaa ilmoituksiin. Jos väkivalta on vakavaa tai toistuvaa, mahdollisesti myös 3 artikla.
Poliisi ei suhtaudu ilmoituksiin vakavasti	8 tai 3 artikla, riippuen ilmoituksen vakavuudesta. Jos ihmishenkiin kohdistuu uhkia, mahdollisesti myös artikla 2.
Poliisi pysäyttää ja tutkii romaneja	Mahdollisesti 5 artikla (vapaus), jos ihmisiä pysäytellään toistuvasti ilman pätevää syytä. Myös 8 artikla (yksityiselämä).
Vankilaviranomaiset hakkaavat romaneja	Mahdollisesti 3 artikla, jos väkivalta on vakavaa. Myös 8 artikla.
Vankilaviranomaisia ei rangaista	Mahdollisesti 3 artikla, jos väkivalta on vakavaa. Myös 8 artikla.
Hallituksen jäsenet herjaavat romaneja	Mahdollisesti 8 artikla, jos herjaaminen on vakavaa ja vaikuttaa siihen, miten muut suhtautuvat romaneihin.
Herjaaminen verkossa ja mediassa	Tämä ei välttämättä ole varsinainen ihmisoikeusloukkaus, koska tekijä ei ole viranomainen. Herjaamisen pitäisi olla todella vakavaa, ja siitä pitäisi olla virallisia ilmoituksia, joihin viranomaiset eivät olisi puuttuneet.
Romanien vaikeudet löytää töitä taustansa vuoksi	Mahdollisesti 8 artikla, erityisesti jos jokin julkinen organisaatio kieltäytyy tarjoamasta töitä jollekulle siksi, että hän on romani.
Ulkona liikkuminen pelottaa	Jos ulkona liikkuvaan romanilapseen kohdistuu todellinen uhka, eikä poliisi puutu siihen, artikkelat 8 tai 3 (tai 2) voivat tulla kyseeseen.

TASO 2

RYHMÄ
10–20KESTO
60'

UUSI YRITYS

Tässä harjoituksessa pelataan roolipeliä. Joku menee mukaan kiusaamiseen ryhmäpaineen vuoksi. Osallistujat esittävät tilanteen uudestaan saavuttaakseen toisenlaisen lopputuloksen.

TEEMAT Verkkokiusaaminen, demokratia ja osallistuminen, rasismi ja syrjintä

VAATIVUUSTASO Taso 2

RYHMÄN KOKO 10–20

KESTO 60 minuuttia

- TAVOITTEET
- ymmärtää, miten kiusaaminen toimii
 - kehittää solidaarisuutta ja empatiaa kiusaamisen uhreja kohtaan
 - kannustaa osallistujia toimimaan verkossa kiusaamista ja vihapuhetta vastaan

- VALMISTELUT
- Valitse ennen harjoitusta neljä vapaaehtoista ja pyydä heitä näyttämään lyhyt esitys muulle ryhmälle (korkeintaan 5 minuuttia). Anna vapaaehtoisille kopiosivulla 84 olevasta tarinasta, jotta he voivat valmistautua etukäteen. Auta heitä tarvittaessa pääsemään alkuun.
 - Varmista, että esitystä varten on riittävästi tilaa.

OHJEET

1. Kerro ryhmälle, että harjoitus alkaa lyhyellä esityksellä. Lue alla oleva taustakuvaus ääneen, esittele vapaaehtoiset, ja pyydä heitä sitten aloittamaan esitys.

TAUSTAKUVAUS:

Albert on hiljainen ja häntä pidetään vähän erilaisena. Hänellä ei ole kovinkaan montaa ystävää ja hän epäilee usein, etteivät hänen luokkalaisensa pidä hänestä. Joskus hän heittäytyy peliksi saadakseen muut lapset nauramaan ja siinä hän onkin hyvin taitava (vaikka opettaja ei aina sitä hyväksyisikään!).

Kerran kun Albert oli taas naurattanut luokkaa tunnilla ja oli sen jälkeen lähdössä koulusta, Daniel ja Jarkko, luokan suosituimpia poikia, tulivat juttelemaan hänen kanssaan. Kolmikko nauroi yhdessä Albertin käytökselle ja he kävelivät yhdessä kotiin. Albert oli ylpeä itsestään. Hänestä tuntui, että hänet oli viimein hyväksytty.

2. Aloita nyt esitys.

3. Kysy esityksen jälkeen osallistujien mielipiteitä. Johdattele keskustelua tarvittaessa muutamalla kysymyksellä, esimerkiksi:
 - Onko tarina mielestäsi realistinen?
 - Mitä mieltä olet Albertin käytöksestä?
 - Miltä luulet Ahmedista tuntuneen?
4. Pyydä osallistujia miettimään, miten he itse olisivat käyttäytyneet Albertin asemassa. Kerro sitten, että esitys toteutetaan nyt uudestaan, mutta tällä kertaa pyydät muita osallistujia osallistumaan esitykseen ja kehittämään Ahmedin (ja Albertin) kannalta paremman lopputuloksen.
5. Aloita esitys uudestaan (samoilla vapaaehtoisilla), mutta keskeytä se tietyissä kohdissa ja pyydä uusia vapaaehtoisia vaihtamaan paikkoja jonkun roolihahmon kanssa. Tämän voi tehdä muutaman kerran, jotta useampi pääsee osallistumaan.
6. Pyydä esityksen jälkeen jokaista keksimään jotain erilaista, mitä Albert olisi voinut alkuperäisen tarinan lopussa julkaista verkossa. Jotain, mikä olisi auttanut korjaamaan vahinkoa. Se voi olla tviitti, yksityisviesti, kommentti tai mitä tahansa muuta. Siirry sitten harjoituksen purkuun.

HARJOITUKSEN PURKU

Varmista, että osallistujat ovat päässeet irti rooleistaan, jos he olivat mukana esityksessä. Painota sitä, että seuraaviin kysymyksiin pitäisi vastata omana itsenään, ei sen roolihahmon näkökulmasta, jota esitti.

- Mitä mieltä olit tästä harjoituksesta?
- Mitkä asiat saivat Albertin menemään mukaan kiusaamiseen?
- Onko sinun mielestäsi helppoa vastustaa tällaisia paineita omassa elämässäsi?
- Entä, jos tämä tapahtuisi verkossa? Miltä osin tilanne olisi sama? Mikä olisi erilaista?
- Oletko koskaan nähnyt jonkun yksityisessä profiilissa tai muualla verkossa julkaisuja, jotka kohdistuvat johonkin henkilöön samalla tavalla kuin Albertin toiminta tässä tarinassa?
- Mitä voisit tehdä estääksesi tällaisten asioiden julkaisemisen tai vähentääksesi niiden vaikutusta?
- Opitko harjoituksesta jotain, tai muuttiko se sitä, mitä ajattelet kiusaamisesta?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Varmista, että tiedät mahdollisista ryhmän sisäisistä jännitteistä ennen harjoituksen toteuttamista. Voit tarvittaessa muokata harjoitusta niin, ettei se heijastele kehenkään osallistujaan kohdistuvia vahvasti kielteisiä asenteita. Erityisesti voit vaihtaa Ahmedin kansalaisuuden tai muuttaa Albertin kommentteja tai vaihtaa poikahahmoja tyttöihin.
- Valitse vapaaehtoiset huolella. Yritä valita sellaisia vapaaehtoisia, joilla ei todennäköisesti ole mitään yhteyttä tarinassa esiin nostettaviin asioihin. Kerro ensimmäisille vapaaehtoisille, ettei esityksen tarvitse olla pitkä.
- Esityksen jälkeen voit varata aikaa, jotta nekin, jotka eivät olleet mukana esityksessä voivat tehdä omat ehdotuksensa. Esityksen toistaminen enemmän kuin kolme kertaa voi alkaa tuntua puuduttavalta, mutta osallistujia voi pyytää kuvaamaan muita mahdollisia tapoja muuttaa lopputulosta.
- Jos esitys nostattaa voimakkaita tunteita osallistujissa, kannattaa tehdä jokin lyhyt harjoitus ennen

harjoituksen purkua, jotta osallistujat pääsevät irti rooleistaan. Yleensä riittää, että pyytää jokaista sanomaan nimensä ääneen tai järjestää nopean leikin tai jumpan.

- Yritä olla esittämättä omaa näkemystäsi esityksessä kuvatussa käytöksestä. Esitä sen sijaan kysymyksiä, jotka auttavat osallistujia näkemään asian eri näkökulmista. On tärkeää, että osallistujat tuntevat voivansa puhua rehellisesti omista asenteistaan ja käytöksestään, myös siitä, jos heistä on vaikeaa vastustaa ryhmäpainetta.

MUUNNELMIA

Esityksen ja roolileikin sijaan tarinaa voidaan käsitellä esimerkkitapauksena, jonka vaihtoehtoisista ratkaisuista keskustellaan joko pienryhmissä tai koko ryhmän voimin.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Pyydä osallistujia kehittämään solidaarisuusviestejä verkkokiusaamisen uhreille, tai listaamaan ehdotuksia niille, joita painostetaan osallistumaan kiusaamiseen. Ehdotukset voi jakaa Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa.

Tehkää toimintasuunnitelma sen varalle, että osallistujat kohtaavat verkossa verkkokiusaamista joko uhrina tai sivustakatsojana. Ryhmä voi sopia yhteisesti toteuttavansa jonkin toimintasuunnitelmassa mainitun asian aina kohdatessaan verkossa kiusaamista.

Internetistä löytyy lukuisia verkkokiusaamista käsitteleviä järjestöjä ja sivustoja. Varmista, että osallistujat tietävät tukea tarjoavista tahoista, joiden puoleen he voivat tarvittaessa harjoituksen jälkeen kääntyä. Etsi hakukoneella paikallisia toimijoita, tai etsi yleistietoa esimerkiksi seuraavilta sivuilta: www.stopcyberbullying.org ja yp.direct.gov.uk/cyberbullying.

MONISTEET (VAPAAEHTOISILLE)

OHJEET

Valmistele lyhyt esitys, jossa kuvataan alla oleva tilanne. Esityksen pitäisi alkaa siitä, kun Daniel ja Jarkko tulevat Albertin luokse koulun jälkeen. Päätäkää kuka esittää Danielia, Jarkkoa, Albertia ja Ahmedia.

- Daniel, Jarkko: koulun suosittuja poikia, jotka aloittavat kiusaamisen.
- Albert: poika, jolla on vaikeuksia luoda ystävyysuhteita. Daniel ja Jarkko saavat hänet mukaansa.
- Ahmed: uusi poika, joka on kotoisin Etiopiasta.

ALOITAKAA ESITYS TÄSTÄ:

Kun Daniel, Jarkko ja Albert kävelevät kotiin, he näkevät Ahmedin kävelemässä yksin heidän edellään. Ulkomailta kotoisin oleva Ahmed on hiljattain tullut luokalle. Osa lapsista kiusaa häntä, koska hän puhuu kieltä huonosti, on useimpia luokkatovereitaan pienempi ja pukeutuu nuhjuisiin vaatteisiin.

Daniel ja Jarkko nopeuttavat askeleitaan saadakseen Ahmedin kiinni. Sitten he alkavat huudella Ahmedille loukkauksia, repiä hänen laukkuun ja kysellä käyttävätkö kaikki Etiopiassa samanlaisia vaatteita kun hän, ja pitäisikö hänen mennä vauvojen luokalle, jos hän ei osaa puhua koulussa puhuttavaa kieltä.

Albertilla on epä mukava olo. Daniel ja Jarkko vilkuilevat häntä, kannustavat häntä liittymään joukkoon ja kyselevät, mitä Albert ajattelee. Lopulta Albert esittää mielestään nokkelan kommentin siitä, miten Etiopiassa ihmiset asuvat puissa ja puhuvat apinoiden kieltä. Daniel ja Jarkko nauravat, mutta Albert näkee, että Ahmed on järkyttynyt ja pelkää heitä kolmea.

Kun Albert tulee kotiin, hänellä on paha olo. Hän tietää miltä tuntuu, kun muut kiusaavat, ja hän sanoi Ahmedille paljon pahemmin kuin muut ovat hänelle koskaan sanoneet. Mutta Danielin ja Jarkon kanssa oli hauskaa ja heidän ystävyytensä tuntui tärkeältä. Hän kirjautui Facebook-tililleen ja pyysi Danielia ja Jarkkoa kavereikseen. Sitten hän julkaisi profilissaan kommenttinsa etiopialaisista.

TASO 1

RYHMÄ
10-16

KESTO
60'

KISATAAN OIKEUKSISTA!

Tämä harjoitus antaa perustietoa ihmisoikeuksista joukkuepelin avulla. Osallistujat esittävät joukkueensa jäsenille eri ihmisoikeuksia käyttämällä apunaan mitä vain, paitsi sanoja.

TEEMAT Ihmisoikeudet, rasismi ja syrjintä, yksityiselämä ja turvallisuus

VAATIVUUSTASO Taso 1

RYHMÄN KOKO 10-16

KESTO 60 minuuttia

TAVOITTEET

- ymmärtää ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määritellyt ihmisoikeudet
- miettiä ihmisoikeuksien suojaamista verkkomaailmassa
- keskustella siitä, miten ihmisoikeudet ja verkon vihapuhe liittyvät toisiinsa

TARVIKKEET

- kopioita oikeuksista kertovista korteista sivulta 90: yksi kopio jokaiselle joukkueelle
- kopioita arvauskorteista: viisi kopiota sivusta 89
- kopioita ihmisoikeuksien yleismaailmallisesta julistuksesta (tiivistelmä) sivulta 188: riittävästi kopioita kaikille
- fläppipaperia ja tusseja (tarpeen mukaan)
- riittävästi tilaa kahdelle joukkueelle, mieluiten eri huoneissa
- kaksi ohjaajaa (mahdollisuuksien mukaan)

VALMISTELUT

- Leikkaa oikeuksista kertovat kortit sivulta 90 ja arvauskortit sivulta 89 valmiiksi
- Voit halutessasi kopioida kerääjien ohjekortteja tai kirjoittaa ohjeet fläppitaululle tai kalvolle

OHJEET

YLIMÄÄRÄINEN ALKUHARJOITUS (RYHMILLE, JOILLE IHMISOIKEUDET EIVÄT OLE TUTTUJA)

1. Kysy osallistujilta mitä ihmisoikeudet heidän mielestään tarkoittavat. Kirjoita ehdotuksia fläppitaululle, ja kysy tarvittaessa lisäkysymyksiä, esimerkiksi:
 - Kenelle ihmisoikeudet kuuluvat?
 - Osaatko nimetä ihmisoikeuksia?

- Kenen kuuluu varmistaa, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan?
- Mistä ihmisoikeudet tulevat?

2. Kerro lyhyesti ihmisoikeuksista, esimerkiksi näin:

Ihmisoikeudet kuuluvat *kaikille* ja ne ovat hallituksia sitovia sääntöjä. Ihmisoikeudet merkitsevät sitä, että hallituksilla on velvollisuus huolehtia siitä, että yksilöitä suojellaan muun muassa epäoikeudenmukaiselta kohtelulta, törkeältä häirinnältä ja väkivallalta. Ihmisoikeudet ovat tärkeitä siksi, että ne suojaavat meitä itseämme, ja koska ne merkitsevät sitä, ettei kenenkään pitäisi käyttäytyä toisia kohtaan tavalla, joka loukkaa heidän oikeuksiaan.

VARSINAINEN HARJOITUS

3. Kerro osallistujille, että harjoituksessa pelataan joukkueina peliä, jossa muistutetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen sisältämistä oikeuksista. Selitä pelin tavoite ja säännöt (sivu 88) ja jaa ryhmä 6–8 osallistujan joukkueisiin. Jaa kaikille joukkueille seuraavat tarvikkeet:
 - Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen tiivistelmä
 - kaksi arvauskorttia
 - kerääjien ohjeet (voi myös kirjoittaa fläppitalulle)
 - fläppipaperia ja tusseja kummallekin joukkueelle (tarpeen mukaan).
4. Jos osallistujat eivät tunne ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta, anna heidän lukea artiklat ja esittää tarvittaessa kysymyksiä, jos he eivät ymmärrä joitain oikeuksia.
5. Käy säännöt läpi (sivu 88) ja varmista, että kaikki ovat ymmärtäneet ne. Aloita sitten peli!
6. Peli päättyy, kun toinen joukkue on arvannut kaikki oikeudet tai toiselta joukkueelta loppuvat kysymyskortit. Pyydä osallistujilta palautetta, ja anna heidän toipua kilpailun aiheuttamasta jännityksestä! Aloita harjoituksen purku alla olevien kysymysten avulla.

HARJOITUKSEN PURKU

MIETTEITÄ PELISTÄ:

- Oliko joitain oikeuksia erityisen vaikea ymmärtää?
- Ovatko jotkut näistä oikeuksista mielestäsi tarpeettomia? Jos ovat, niin mitkä oikeudet?
- Pitäisikö näiden oikeuksien päteä mielestäsi myös verkossa, ei pelkästään reaali maailmassa? Millaisissa tilanteissa nämä oikeudet voisivat koskea myös verkossa toimimista?
- Kunnioitetaanko verkossa mielestäsi ihmisoikeuksia?

MIETTEITÄ IHMISOIKEUKSISTA:

- Oliko joitain oikeuksia erityisen vaikea ymmärtää?
- Ovatko jotkut näistä oikeuksista mielestäsi tarpeettomia? Jos ovat, niin mitkä oikeudet?
- Pitäisikö näiden oikeuksien päteä mielestäsi myös verkossa, ei pelkästään reaali maailmassa? Millaisissa tilanteissa nämä oikeudet voisivat koskea myös verkossa toimimista?
- Kunnioitetaanko verkossa mielestäsi ihmisoikeuksia?

MIETTEITÄ VIHAPUHEESTA:

- Selitä lyhyesti, että vihapuheella tarkoitetaan kaikkia sellaisia johonkin ryhmään tai yksilöön kohdistuvia vihan ilmaisuja, jotka ovat ilkeitä ja loukkaavia, ja jotka voivat johtaa kyseisen ryhmän jäseniin kohdistuviin väkivaltaisuuksiin. Selvennä asiaa kysymällä osallistujilta muutamia esimerkkejä.
- Mitkä pelissä mukana olleista oikeuksista saattaisivat koskea vihapuhetta? Miksi?
- Jos olisit itse verkossa tapahtuvan vihapuheen kohteena, mitä oikeuksia tarvitsisit todennäköisimmin?
- Mitä vihapuheen leviämiseksi verkossa voitaisiin tehdä?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Peli toimii paremmin, jos ohjaajia on kaksi. Ohjaajien täytyy varmistaa, etteivät kerääjät vastaa epävirallisiin arvauksiin (esimerkiksi pudistelemalla päätään tai näyttämällä kannustavalta).
- Osallistujat voivat esittää oikeuksia pareittain. Tästä voi olla hyötyä, kun osallistujat saavat keskustella oikeuksien merkityksestä, mutta se voi myös pitkittää harjoitusta.
- Kun kerääjät tulevat hakemaan uuden oikeuksista kertovan kortin, muistuta heitä palauttamaan käytetyt arvauskortit. Tarkista, mitä kortteihin on kirjoitettu, ja jaa tarvittaessa uudet arvauskortit.
- Halutessasi voit keskittyä yhteen tai kahteen asiaan, joihin tutustutaan syvällisemmin. Älä pyri käsittelemään kaikkia kysymyksiä!
- Mietteitä joukkueiden ”kytköksistä” voidaan käyttää muista kytköksistä keskustelemiseen, esimerkiksi kotimaahan tai etniseen ryhmään liittyvistä yhteyksistä. Voit keskustella niistä tunnesiteistä, joita ihmiset usein tuntevat ”omaa” ryhmäänsä kohtaan, ja keskustella niiden avulla rasismiin ja syrjintään liittyvistä kysymyksistä.

MUUNNELMIA

Harjoituksen voi toteuttaa puhtaasti piirrostehtävänä, draamatehtävänä, tai sekä että, niin kuin ohjeissa on kerrottu.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Pyydä osallistujia etsimään verkosta uutisjuttu, jossa kuvataan ihmisoikeusloukkauksia. Muistuta heitä siitä, että ihmisoikeusrikkomukset eivät välttämättä ole tavanomaisia rikoksia: ihmisoikeusrikkomuksiin liittyy *valtiovallan* epäonnistuminen ihmisten suojelemisessa.

MONISTEET

JOUKKUEPELI: PELIN SÄÄNNÖT

Pelin tavoite: arvata kaikki ihmisoikeuskortit ennen toista joukkuetta (tai toisia joukkueita) tai kerätä eniten arvauskortteja pelin loppuun mennessä.

Säännöt:

- Yksi joukkueen pelaaja on kerääjä, joka hakee ihmisoikeuskortit ohjaajalta. Kerääjien tehtävä on ilmaista korttiin kirjoitettu oikeus muulle joukkueelle sanomatta sanaakaan. Kerääjät voivat käyttää apunaan piirroksia, eleitä tai pantomiimia kuvatakseen korttiin kirjoitetun oikeuden, mutta he eivät saa käyttää muuta rekvisiittaa.
- Loput joukkueen jäsenet saavat listan ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen oikeuksista ja heidän tehtävänsä on arvata, mistä oikeudesta kortissa on kysymys. Koko joukkueen pitää keskustella ja sopia tästä yhdessä, ennen virallisen arvauksen tekemistä. Kun he ovat päättäneet joukkueen arvauksesta, se merkitään arvauskorttiin ja annetaan kerääjälle, minkä jälkeen kerääjä vastaa.
- Jokaista oikeutta kohden voidaan käyttää korkeintaan kaksi arvauskorttia. Jos oikeutta ei ole kahden kortin jälkeen arvattu, se merkitään ei-arvatuksi ja seuraava kerääjä hakee ohjaajalta uuden kortin. Samalla kerääjä palauttaa käytetyt arvauskortit.

Jos ensimmäinen arvaus on oikein, joukkue saa kaksi uutta arvauskorttia.

Jos toinen arvaus on oikein, joukkue saa yhden uuden arvauskortin.

Jos oikeutta ei ole kahden arvauksen jälkeen arvattu, uusia arvauskortteja ei anneta.

- Uuden kortin hakee aina eri kerääjä. Kun kaikki ovat saaneet vuoronsa, alkaa uusi kierros.
- Peli päättyy, kun yksi joukkue on arvannut kaikki kortit oikein, tai kun toiselta joukkueelta loppuu arvauskortit.

Muista!

- Kaikki ihmisoikeudet eivät ole mukana pelissä. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa on 30 oikeutta, pelissä arvattavia kortteja on vain 12.
- Joukkueet saavat aluksi 20 arvausta. Heidän kannattaa käyttää arvauksiaan säästeliäästi! Joukkue, jolta loppuvat arvauskortit ensin, häviää pelin.

KERÄÄJIEN OHJEET

Et saa sanoa mitään, kun on sinun vuorosi olla kerääjä. Voit piirtää kuvia, elehtiä tai käyttää pantomiimia auttaaksesi joukkuettasi arvaamaan, mitä kortissa lukee. Älä yritä käyttää muuta rekvisiittaa.

Jos joukkueesi tekee epävirallisen arvauksen (jota ei ole kirjoitettu arvauskortille), et saa vastata.

Voit kannustaa joukkuettasi ja nyökyttää tai pudistaa päätäsi, jos he kysyvät jotain muuta, esimerkiksi "lakaisetko lattiaa", "oletko vankilassa" tai "onko tuo jäätelö", mutta ET SAA SANOA MITÄÄN.

MONISTEET

ARVAUSKORTIT

Arvauskortti	Arvauskortti
<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>	<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>
Arvauskortti	Arvauskortti
<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>	<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>
Arvauskortti	Arvauskortti
<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>	<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>
Arvauskortti	Arvauskortti
<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>	<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>
Arvauskortti	Arvauskortti
<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>	<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>
Arvauskortti	Arvauskortti
<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>	<i>Kirjoittakaa arvauksenne tähän</i>

MONISTEET

IHMISOIKEUSKORTIT

1 artikla	14 artikla
Kaikilla ihmisillä on samat ihmisoikeudet.	Jokaisella on oikeus hakea turvapaikkaa toisesta maasta, jos häntä vainotaan.
2 artikla	18 artikla
Ketään ei saa syrjiä.	Jokaisella on oikeus omaan uskontoonsa.
3 artikla	19 artikla
Jokaisella on oikeus elämään.	Jokaisella on oikeus ilmaista itseään vapaasti (sanoa, mitä haluaa).
5 artikla	20 artikla
Ketään ei saa kiduttaa.	Jokaisella on oikeus liittyä yhdistyksiin ja kokoontua muiden kanssa.
11 artikla	21 artikla
Jokaisella on oikeus tulla kohdelluksi syyttömänä, kunnes toisin todistetaan.	Jokaisella on oikeus äänestää vaaleissa ja osallistua maansa hallitsemiseen.
12 artikla	27 artikla
Jokaisella on oikeus yksityisyyteen.	Jokaisella on oikeus ottaa osaa yhteisönsä kulttuurielämään.

TASO 3

RYHMÄ
MIKÄ VAINKESTO
60'

SÄÄNTÖJEN LUKUA

Osallistujat etsivät verkkosivuston tai -yhteisön käyttöehdot tai ohjeet, ja tekevät tarvittaessa sivustolle ilmoituksen sopimattomasta sisällöstä. He keskustelevat myös ilmoituksen tekemisen hyödyistä ja haitoista, erityisesti liittyen Web 2.0:n mahdollisuuksiin.

TEEMAT Kampanjastrategiat, internetlukutaito, demokratia ja osallistuminen

VAATIVUUSTASO Taso 3

RYHMÄN KOKO Mikä vain

KESTO 60 minuuttia

TAVOITTEET

- ymmärtää niitä tapoja, joilla verkon sisältöjä säännellään, mukaan lukien verkon vihapuheen kieltävät säännöt
- tutkia muutamien suosittujen sivustojen käyttöehtoja ja arvioida niiden kelvollisuutta
- keskustella verkosta löytyvien raportointijärjestelmien hyödyntämisen tehokkuudesta vihapuheen torjumisessa

TARVIKKEET

- tietokoneita, joissa on internetyhteys
- kyniä ja sivujen 95–96 kysymyslomakkeet

VALMISTELUT

- Kopioi sivujen 95–96 kysymyslomakkeet. Tarvitset yhden kopion jokaiselle neljän hengen pienryhmälle.

OHJEET

1. Kysy osallistujilta, kuka päättää internetin säännöt. *Onko* siellä sääntöjä? Mihin ne on kirjattu?
2. Selitä sivuilta 94–95 löytyvän tiedon avulla, että verkossa pätee eritasoisia sääntöjä: on sivustojen (tai palvelinten) omistajien asettama sääntöjä, on valtionhallinnon asettamia sääntöjä, ja on kansainvälisessä oikeudessa ja ihmisoikeussopimuksissa asetettuja sääntöjä. Tässä harjoituksessa keskitytään ensimmäisenä mainittuun tasoon eli sivustojen itsensä asettamiin sääntöihin.
3. Kysy, onko kukaan osallistujista koskaan luenut käyttämiensä sivustojen sääntöjä. Onko joku heistä hyödyntänyt niitä ja esimerkiksi ilmoittanut sivuston ylläpidolle loukkaavasta kommentista tai julkaisusta, jos sellaiset on kielletty säännöissä? Onko kukaan koskaan miettinyt, voiko niin tehdä tai miten se onnistuu?
4. Selitä, että sivustojen sääntöjä sanotaan yleensä käyttöehdoiksi, ja useimmilla sivustoilla on sellaiset. Käyttöehdot voivat usein olla hyödyllisiä vihapuheen torjumisessa, koska useiden sivustojen säännöt kieltävät vihapuheen. Ongelma on, että ihmiset eivät yleensä hyödynnä sääntöjä tehokkaasti, eivätkä sivustojen omistajat aina valvo niiden sisältöä ja sääntöjen noudattamista.

5. Jaa osallistujat noin neljän hengen ryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle kopio sivujen 95–96 kysymyslomakkeista. Selitä, että ryhmien pitäisi valita joku usein käyttämänsä sivusto ja käydä sitä läpi kysymyslomakkeen avulla. Käy lomakkeen kysymykset tarvittaessa nopeasti läpi varmistaaksesi, että osallistujat tietävät, mitä heidän pitäisi etsiä.
6. Anna ryhmälle noin 20 minuuttia aikaa suorittaa tehtävä, ja kutsu heidät sitten koolle harjoituksen purkua varten.

HARJOITUKSEN PURKU

Aloita käymällä kysymyslomakkeet läpi ja vertailemalla osallistujien löydöksiä.

- Oliko löydöksissänne olennaisia eroja, esimerkiksi siinä, millainen sisältö on sallittua tai miten helppoa tai vaikeaa sisällöstä ilmoittaminen on?
- Löysikö kukaan "täydellistä" esimerkkiä käyttöehdoista?
- Tuliko mikään ryhmä siihen tulokseen, että käyttöehdot olivat täysin riittämättömiä, joko siksi, etteivät ne huomioineet vihapuhetta tai siksi, että säännöt ja ilmoituksentekomenettely olivat liian monimutkaisia?
- Nyt kun olet tutustunut käyttöehtoihin, luuletko että voisit joskus tehdä ilmoituksen verkkosivuilla julkaistusta herjaavasta kommentista? Miksi, tai miksi et?
- Entä jos kukaan ei koskaan julkaisisi herjaavia kommentteja?
- Uskotteko, että pystyisitte sivuston käyttäjinä parantamaan käyttöehtoja tai varmistamaan, että niitä valvotaan tiukemmin? Miten?
- Miten muuten ilmoitusten vaikutusta voisi tehostaa? Onko esimerkiksi sillä merkitystä, ilmoittaako asiattomasta sisällöstä yksi käyttäjä vai 1 000 käyttäjää samaan aikaan? Entä jos sivustolla mainostava yritys uhkaisi lopettaa sivustolla mainostamisen, jos herjaavaa sisältöä ei poisteta?
- Keksittekö ilmoitusten tekemisen lisäksi muita tapoja vastata verkon vihapuheeseen? Milloin muut toimintatavat olisivat mielestänne sopivampia?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Voit katsoa osallistujien kanssa yhtä esimerkksisivustoa, ennen kuin pyydät heitä tekemään oman tutkimuksensa. Valitse jokin sivusto ja näytä, mistä käyttöehdot (englanniksi terms and conditions) löytyvät ja kuinka niiden olennaiset kohdat voi nopeasti silmäillä läpi. Muista, että kaikilla sivustoilla ei ole käyttöehtoja, ja joskus niitä kutsutaan joksikin muuksi, esimerkiksi säännöiksi tai julkaisuohjeiksi (englanniksi esimerkiksi "community guidelines" tai "posting guidelines"). Osallistujien pitäisi merkitä tällaiset tapaukset muistiin.
- Voit päättää etukäteen, mitä sivustoja ryhmät tutkivat, jotta kaikki tutkivat varmasti eri sivustoja. Voit myös antaa osallistujille muutaman minuutin aikaa sivuston valitsemiseen ennen tutkimustyön aloittamista. Pyri valikoimaan kattavasti erilaisia sivustoja, esimerkiksi videonjakopalvelu, sosiaalisen median palvelu, uutis sivusto, pelisivusto.
- Kysymyslomakkeen muihin huomioihin voi merkitä mitä tahansa aiheeseen liittyviä seikkoja, esimerkiksi löytyykö etusivulta linkki, onko sivustolla lomake ilmoituksen tekemistä varten, kerrotaanko sivuilla, missä ajassa ilmoituksiin vastataan, ja niin edelleen.
- Muistuta osallistujia siitä, että jos käyttöehdot ovat pitkät, he voivat etsiä niistä hakutoiminnolla avain-

sanoja kuten ”vihapuhe”, ”herjaaminen”, ”rasismi” tai muut vastaavat sanat ja lauseet.

- Lomakkeiden läpikäynti koko ryhmän voimin voi viedä paljon aikaa ja olla joidenkin osallistujien mielestä tylsää. Kun ryhmät ovat saaneet tutkimuksensa tehtyä, voit antaa niille viisi minuuttia aikaa yhdistää voimansa toisen ryhmän kanssa ja vertailla tuloksia. Ryhmät voivat myös tutustua toistensa lomakkeisiin ennen yhteistä keskustelua.
- Painota osallistujille sitä, että on tärkeää tietää sivustojen säännöt ennen ilmoituksen tekemistä, mutta loukkaavasta sisällöstä voi kuitenkin valittaa, jos sivuston ylläpito ei puutu siihen (tai jos sitä ei ole kielletty käyttöehdoissa). Esimerkkinä voit käyttää Facebookiin kohdistunutta seksisminvastaista kampanjaa (Sexism Campaign against Facebook). Uutisjuttu kampanjasta löytyy osoitteesta (englanniksi): www.bbc.co.uk/news/technology-22689522 ja www.bbc.co.uk/news/technology-22699761.
- Kannattaa myös muistuttaa osallistujia siitä, että verkon vihapuheeseen voi puuttua muutenkin kuin tekemällä siitä ilmoituksen ja että ilmoituksen tekeminen ei välttämättä ole paras puuttumiskeino. Kappaleessa 5 kerrotaan kampanjastrategioista ja muista tavoista puuttua verkon vihapuheeseen.

MUUNNELMIA

Osallistujat voivat käyttää jonkin aikaa vihapuheen etsimiseen valitsemaltaan sivustolta. Näin he saavat käsityksen siitä, miten hyvin käyttöehdot käytännössä toimivat. He voivat etsiä sivustolta sisältöä esimerkiksi hakusanoilla ”neekeri”, ”hintti”, ”huora” tai muilla loukkaavilla ilmauksilla. Tähän menee jonkin verran aikaa, mutta löydöksiä voi hyödyntää sitten, kun asiattomasta sisällöstä tehdään ilmoitus sivustolle.

Asiattomasta sisällöstä ilmoittaminen sivuston ylläpidolle on vain ensimmäinen askel. Toinen askel on ilmoituksen tekeminen suoraan syrjintäasioista vastaaville viranomaisille tai poliisille. Tämän harjoituksen voi toteuttaa myös niin, että ilmoitus verkkosivujen herjaavasta sisällöstä tehdäänkin poliisille tai muulle viranomaistaholle. Myös useille järjestöille voi ilmoittaa sisällöstä. Tutustu esimerkiksi INACHiin tai brittiläiseen True Visioniin: www.report-it.org.uk.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Jos et käytä yllä kuvattua muunnelmaa, voit pyytää osallistujia jatkamaan harjoituksessa tarkastelemiensa sivustojen tutkimista. He voivat analysoida löytämiään esimerkkejä vihapuheesta, tapausten lukumäärää, kohderyhmää ja sitä, kuinka vakavista tapauksista on kyse. Jos esimerkkejä löytyy merkittävä määrä, ehdota jotain seuraavista mahdollisista toimintatavoista sitten, kun osallistujat ovat saaneet analyysinsä valmiiksi:

- Julkaiskaa esimerkit ja niistä tehdyt analyysit Hate Speech Watchin sivustolla (www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch) ja keskustelkaa muiden aktivistien kanssa siitä, mitä niille pitäisi tehdä.
- Ilmoittakaa vakavimmat esimerkit sivuston omistajalle. Liittäkää ilmoitukseen myös analyysinne, ja perustelkaa ilmoitusta sivuston käyttöehdoilla.
- Jos kyseessä on sosiaalisen median palvelu, luokaa sinne oma profiili ja julkaiskaa tuloksenne siinä (esimerkki tällaisesta löytyy täältä: www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch ja en-gb.facebook.com/WOH247).

- Järjestäkää esimerkit niiden vakavuuden mukaan (harjoituksesta ”pahiten sanottu” löytyy ohjeita tähän). Pohtikaa sitten sopivia tapoja toimia erilaisissa tilanteissa. Vastatkaa esimerkiksi sellaisiin julkaisuihin tai sellaisille julkaisijoille, joiden sisältö perustuu väärään tietoon.
- Tutustukaa EULalyzer-verkkotyökaluun (www.brightfort.com/eulalyzer.html), jonka avulla käyttäjät voivat selata käyttöehtoja. EULalyzer korostaa huomionarvoiset lauseet ja termit, sekä sellaiset olennaiset kohdat, joihin käyttäjien pitäisi kiinnittää huomiota.

TASO

INTERNETIN KÄYTTÖÄ SÄÄTELEVÄT LAIT

Iso osa internetistä on yksityisten yritysten omistuksessa. Yksityiset blogitkin toimivat yleensä yksityisten yritysten omistamilla palvelimilla. Palvelimen omistaja voi rajoittaa sitä, millaisia asioita blogissa saa julkaista tai olla asettamatta rajoituksia. Säännöt, joita sivustojen käyttäjien on noudatettava, määrittellään yleensä sivuston käyttöehdoissa. Eri sivustojen käyttöehdot voivat olla erilaisia.

Käyttöehtojen lisäksi internetin käyttäjiä ja sivustojen omistajia koskevia sääntöjä voi olla myös kansallisessa lainsäädännössä. Tällaisia lakeja ovat esimerkiksi yksityisyyttä ja turvallisuutta koskevat lait, sekä äärimmäisen vakavaa vihapuhetta koskevat lait. Vaikka kansallisessa lainsäädännössä ei olisikaan turvattu ihmisten turvallisuutta verkossa, se kuuluu usein kansainvälisten ihmisoikeussopimusten piiriin (katso alla oleva esimerkki).

Suuri osa internetistä muistuttaakin jossain määrin kauppakeskuksia tai yökerhoja. Vaikka laki ei kielläkään farkkujen käyttöä tai epäsiistiä olemusta, ei yökerhoon välttämättä pääse farkuissa, jos ne on yökerhon säännöissä kielletty. Samalla tavoin verkkosivustotkin voivat määrittellä omat sääntönsä, jotka koskevat niiden ”yksityisaluetta” verkossa. Sivustojen sääntöjen on kuitenkin oltava myös kansallisen lainsäädännön mukaisia.

Esimerkki: Hallituksen on suojattava ihmisiä niin verkossa kuin sen ulkopuolellakin

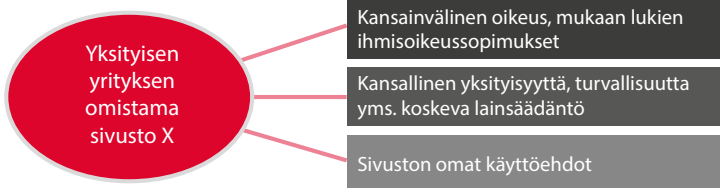
K.U. v. SUOMI

Maaliskuussa 1999 sähköisellä seuranhakupalstalla julkaistiin ilmoitus, jonka väitettiin olevan 12-vuotiaalta pojalta. Ilmoituksessa oli linkki pojan kotisivuille ja siinä kerrottiin hänen etsivän intiimiä suhdetta ikäiseensä poikaan tai vanhempaan mieheen, joka voisi ”opettaa häntä”. Poika sai tietää ilmoituksesta vasta saatuaan sähköpostin ilmoituksesta kiinnostuneelta mieheltä. Palveluntarjoaja vetosi yksityisydensuojaan ja kieltäytyi kertomasta ilmoituksen julkaisijaa. Suomalaisten tuomioistuimien mukaan palveluntarjoajaa ei voitu määrätä antamaan kyseistä tietoa.

Tapaus eteni Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Ihmisoikeustuomioistuin totesi, että Suomen valtio oli epäonnistunut velvollisuudessaan suojella lapsia ja muita haavoittuvaisessa asemassa olevia ihmisiä. Ilmoitus oli tehnyt lapsesta pedofiilien kohteen, eikä hänen oikeuttaan yksityis- ja perhe-elämään ollut suojeltu (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla).

MONISTEET

LAKEJA ERI TASOILLA

KYSYMYSLOMAKE

1. Oliko käyttöehdot helppo löytää?

Erittäin helppo

Aika helppo

Aika vaikea

Erittäin vaikea

Muut huomiot:

2. Oliko käyttöehdot helppo ymmärtää?

Erittäin helppo

Aika helppo

Aika vaikea

Erittäin vaikea

Muut huomiot:

3. Selviääkö sivustolta, miten asiattomasta sisällöstä voi tehdä ilmoituksen?

Erittäin helppo

Aika helppo

Aika vaikea

Erittäin vaikea

Muut huomiot:

4. Selviääkö sivustolta, miten se käsittelee saamansa ilmoitukset?

Erittäin helppo

Aika helppo

Aika vaikea

Erittäin vaikea

Muut huomiot:

MONISTEET

VIHAPUHE

5. Mainitaanko käyttöehdoissa mitään vihapuheeseen liittyvää?

Kyllä

Ei

En ole varma/ jotain muuta

Muut huomiot: *Jos käyttöehdoissa puhutaan muunlaisesta herjaavasta sisällöstä, esimerkiksi rasisista tai homofobisista julkaisuista, merkitse se tähän.*

6. Mainitaanko verkkokiusaaminen?

Kyllä

Ei

En ole varma/ jotain muuta

Muut huomiot:

ASIATON SISÄLTÖ

7. Sanotaanko käyttöehdoissa mitään asiattomasta sisällöstä? Onko esimerkiksi pornografinen sisältö sallittu?

Kyllä

Ei

En ole varma/ jotain muuta

Muut huomiot:

YHTEISÖN SÄÄNNÖT?

8. Kerrotaanko sivustolla mitään muuta siitä, millaista sisältöä siellä halutaan julkaista? Onko siitä esimerkiksi lyhyt kuvaus jossain helposti löydettävässä kohdassa, tai maininta "tietoa meistä" -osiossa, julkaisuohjeissa, tai muualla?

Kyllä

Ei

En ole varma/ jotain muuta

Muut huomiot:

TASO 2

RYHMÄ
12-20AIKA
45'

JUURET JA OKSAT

Osallistujat tutkivat verkon vihapuheen syitä ja seurauksia ongelmapuumenetelmän avulla. Tämä harjoitus sopii hyvin toteutettavaksi Ryhmä X -harjoituksen jälkeen, mutta se voidaan toteuttaa myös itsenäisenä harjoituksena.

TEEMAT	Rasismi ja syrjintä, ihmisoikeudet, kampanjastrategiat
VAATIVUUSTASO	Taso 2
RYHMÄN KOKO	12-20
AIKA	45 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää verkon vihapuheen syitä ja seurauksia • pohtia verkon vihapuheen ja verkon ulkopuolisen käyttäytymisen yhteyksiä • tutkia erilaisia tapoja puuttua verkon vihapuheeseen tarkastelemalla ongelman taustoja
TARVIKKEET	• fläppipaperia ja tusseja
VALMISTELUT	• Kopioi osallistujille sivulla 100 oleva "ongelmapuu", tai piirrä se fläppitaululle

OHJEET

1. Jos tämä on ensimmäinen harjoitus, jonka toteutat ryhmän kanssa, aloita kertomalla lyhyesti verkon vihapuheesta ja Euroopan neuvoston kampanjoinnista vihapuhetta vastaan. Vihapuheeseen liittyvää tietoa löydät "Pahiten sanottu" -harjoituksen kohdista 1 ja 2 (sivulta 101). Kappaleessa 2 kerrotaan Euroopan neuvoston kampanjasta.
2. Selitä osallistujille, että ymmärtääksemme verkossa esiintyvää vihapuhetta ja osataksemme vastata siihen, meidän täytyy katsoa sitä ongelmana, joka on sidoksissa moniin muihin ongelmiin ja verkon ulkopuoliseen reaali maailmaan. Kun siis yritämme torjua verkon vihapuhetta, meidän kannattaa yrittää ymmärtää sen perimmäisiä syitä. Niihin puuttuminen on usein tehokkaampaa, kuin yritykset puuttua yksittäisiin vihapuheen ilmentymiin.
3. Näytä osallistujille "vihapuhepuu" ja kerro, että harjoituksessa pohditaan ryhmissä verkon vihapuheeseen johtavia syitä (puun juuret) ja joitakin vihapuheen seurauksia (oksat).
4. Selitä, kuinka puu toimii. Jokainen puussa oleva laatikko johtaa seuraavaan laatikkoon ja vastaa kysymykseen "miksi". Tämä koskee niin juuria kuin oksiakin. Voit selittää tätä tarkemmin jonkin esimerkin avulla (katso vinkkejä ohjaajille).

- Juuret: Kun osallistujat katsovat puun alaosaa ja siinä olevaa esimerkkiä vihapuheesta, he etsivät vastausta kysymykseen "Miksi näin tapahtuu?". Heidän tehtävänsä on täyttää puun juuret mahdollisimman monilla syillä. Näytä heille esimerkki siitä, miten jokaisella syillä on omat syynsä. Kysy heiltä esimerkiksi, miksi "kaikki" sanovat ikäviä asioita joistakin ihmisryhmistä. Kysy, mistä näihin ryhmiin liittyvät kielteiset käsitykset on opittu (esimerkiksi media, julkisuuden henkilöt, vahvat ennakkoluulot tai yhteiskunnan yleinen välinpitämättömyys).
- Oksat: Osallistujien tehtävä on miettiä alemmilla oksilla olevien asioiden mahdollisia seurauksia. Kysy osallistujilta, mitä voi tapahtua henkilölle tai ryhmälle, joka joutuu vihapuheen kohteeksi. Kysy sitten, mitä sen seurauksena voisi tapahtua.
- Jaa osallistujat ryhmiin ja anna ryhmille fläppipaperia, johon he voivat piirtää omat puunsa. Pyydä heitä kirjoittamaan alla oleva teksti (tai oma esimerkkisi) puun runkoon ja täyttämään sitten mahdollisimman monta oksaa ja juurten haaraa. Pyydä heitä kuvittelemaan, että tämä kommentti olisi julkaistu verkossa: **"[X-ryhmään kuuluvat] ovat saastaisia rikollisia. Ne varastavat, eivätkä ne kuulu tänne. Pakottakaa ne lähtemään!"**
- Anna ryhmille noin 15 minuuttia aikaa täydentää puunsa. Pyydä sitten ryhmiä esittelemään tuloksensa tai kiinnitä puut huoneen seinille, jotta osallistujat voivat kierrellä katselemassa niitä.

HARJOITUKSEN PURKU

- Huomaatko eri ryhmien tekemissä puissa kiinnostavia eroja? Onko sinulla kysyttävää muille ryhmille?
- Oliko mielestäsi vaikeaa miettiä vihapuheen juuria? Millaisia vaikeuksia tai erimielisyyksiä ryhmäsänne oli?
- Ulottuivatko mitkään puunne oksista tai juurista verkon ulkopuoliseen maailmaan? Mitä se kertoo verkon vihapuheesta?
- Auttoiko harjoitus ymmärtämään tätä aihetta paremmin? Kuinka tärkeää mielestäsi on etsiä tapoja pysäyttää vihapuheen leviäminen verkossa?
- Auttaako tämä harjoitus siinä? Kuinka ongelmapuutanne voisi käyttää vähentämään [kohderyhmään] kohdistuvaa vihapuhetta?

Harjoituksesta voi tehdä käytännönläheisemmän nostamalla esiin muutaman juuren ja miettimällä ryhmässä tapoja puuttua niihin. Jos esimerkiksi osallistujat ovat merkinneet ennakkoluulot tai ryhmä X:ään kohdistuvan välinpitämättömyyden vihapuheen perimmäisiksi syiksi, kysy heiltä miten näihin ongelmiin voisi tarttua. Selitä, että kampanjojen suunnittelussa käytetään usein ongelmapuu-menetelmää ongelman avaamisessa ja erilaisten lähestymistapojen etsimisessä.

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Ongelmapuu-menetelmää käytetään yleisesti, kun halutaan ymmärtää jotain asiaa syvällisemmin. Menetelmä on helpompi selittää esimerkin avulla, joten voit käyttää jotain toista kommenttia esitelläksesi puuta, esimerkiksi: "Nuoret ovat veteliä ja itsekkäitä. Ne pitäisi piilottaa yhteiskunnalta, kunnes niistä kasvaa normaaleja ihmisiä".
- Kun osallistujat alkavat valmistella omia puitaan, voit antaa heille A3-kokoisen kopion ongelma-

puu-monisteesta tai pyytää heitä piirtämään oman puunsa fläppipaperille. Jälkimmäinen vaihtoehto tarjoaa paremmat mahdollisuudet kasvattaa oksia ja juuria pidemmälle, mutta saattaa tuntua vaikeammalta kuin valmiiden laatikoiden täyttäminen. Muistuta osallistujia sekä yksilöihin että yhteiskuntaan kohdistuvista vaikutuksista.

- Vaihda esimerkkilauseessa ryhmä X:n tilalle jokin ryhmä, johon kohdistuu usein solvauksia ja syrjintää. Voit myös ottaa esimerkiksi verkkokiusaustapaamistapauksen, jolla on kuvitteellinen, nimetty kohde.
- Jos osallistujilta tuntuu jääneen huomioimatta olennaisia syitä tai seurauksia, voit johdatella heitä miettimään niitä. Voit myös antaa heille alla olevan listan, josta he saavat vihjeitä puunsa piirtämiseen. He voivat miettiä, liittyvätkö listalla olevat erilaiset tekijät tai toimijat mitenkään tähän ongelmaan, ja mihin kohtaa puuta ne sopisivat:
 - media
 - poliitikot, julkisuuden henkilöt
 - vihapuhe verkon ulkopuolella
 - vähäinen vuorovaikutus ryhmä X:n ja muun yhteiskunnan välillä
 - vertaispaine
 - syrjintä työpaikalla
 - taloudelliset tekijät
 - koulut, koulutus.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Osallistajat voivat valita yhden tunnistamansa syyn vihapuheelle ja kehittää tavan, jolla siihen voi puuttua. He voivat valita yhden tavan toimia verkossa ja yhden tavan toimia verkon ulkopuolella, ja toteuttaa nämä ryhmässä.

Hanki lisää tietoa siitä miten voit toimia ihmisoikeuksien puolesta verkossa. Tutustu Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuihin (www.eivihapuheelle.fi ja www.nohatespeechmovement.org) tai ota yhteyttä liikkeen yhteyshenkilöihin Suomessa.

Lisätietoa ihmisoikeuksien puolesta toimimisesta löytyy myös Euroopan neuvoston julkaisusta *Compass, A Manual on Human Rights Education with Young People* (www.coe.int/compass). Yksi kokonainen luku julkaisusta on omistettu toiminnan aloittamiselle.

TASO 1

RYHMÄ
10–25KESTO
45'

PAHITEN SANOTTU

Tämä harjoitus sopii johdannoksi verkon vihapuheen käsittelyyn. Osallistujat järjestävät esimerkkejä homoihin kohdistuvasta vihapuheesta sen mukaan, mikä niistä on heidän mielestään pahin.

TEEMAT	Rasismi ja syrjintä, demokratia ja osallistuminen
VAATIVUUSTASO	Taso 1
RYHMÄN KOKO	10–25
KESTO	45 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää verkon vihapuheen erilaisia muotoja ja arvioida niiden vaikutuksia • keskustella homovastaisista stereotyyppioista ja ennakkoluuloista • miettiä sopivia vastauksia erilaisiin vihapuheen ilmentymiin
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none"> • sivun 105 kortit • pöytä tai lattiatilaa, jolle kortit voi asetella
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none"> • Kopioi kaikille pienryhmille kortit, yhdet kortit kullekin ryhmälle (4–5 henkilöä). • Leikkaa kortit ja valitse niistä 9 tai 12 ryhmien keskusteltavaksi.

OHJEET

1. Kysy osallistujilta, mitä verkon vihapuhe heidän mielestään on. Kysy, onko kukaan heistä nähnyt verkossa joko yksittäiseen henkilöön tai jonkin ryhmän edustajiin (esimerkiksi homot, tummaihoiset, muslimit, juutalaiset, naiset) kohdistuvaa vihapuhetta. Miltä heistä tuntuu, kun he kohtaavat vihapuhetta? Miltä he ajattelevat uhreista tuntuvan?
2. Kerro, että vihapuheella tarkoitetaan monenlaista sisältöä:
 - Ensinnäkin, se voi tarkoittaa paljon muutakin kuin varsinaista puhetta, ja sillä voidaan viitata muihinkin viestintätapoihin, kuten videoihin, kuviin, musiikkiin ja niin edelleen.
 - Toiseksi, vihapuheella voidaan tarkoittaa hyvin herjaavaa ja jopa uhkaavaa käytöstä, mutta myös "vain" hieman loukkaavia kommentteja. Ei ole yleismaailmallista sopimusta siitä, mitä vihapuhe on, mutta on selvää, että se loukkaa ja rikkoo ihmisoikeuksia.
3. Esittele verkon vihapuhetta vastustava Ei vihapuheelle -liike. Kerro, että liike haluaa puuttua kaikkiin vihapuheen muotoihin, kaikkein lievimmistä todella herjaaviin. Selitä, että jotta tietäisi miten vihapuheeseen voi vastata, on usein osattava arvioida, kuinka vakavasta vihapuheesta on kyse. Vaikka kaikki vihapuhe on väärin, jotkut esimerkit ovat pahempia kuin toiset.

4. Jos osallistujat eivät ennestään tunne harjoituksessa käytettävää menetelmää, näytä heille miten se toimii (ohjaajien vinkeissä on kaavio ja selitys). Kerro, että he saavat esimerkkejä homovastaisista verkkokommenteista ja heidän tehtävänsä on yrittää asettaa ne järjestykseen vähiten pahasta pahimpaan. Pahimmat esimerkit ovat niitä, joiden osallistujat toivoisivat kokonaan puuttuvan tulevaisuuden internetistä.
5. Jaa osallistujat ryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle kopio korteista. Korteja on yhteensä 12; ”timanttiin” tarvitaan joko 9 tai 12 korttia.
6. Kerro osallistujille, että heillä on 20 minuuttia aikaa keskustella korteista ja yrittää päästä yhteisymmärrykseen siitä, miten ne pitäisi järjestää. Pyydä osallistujia 20 minuutin kuluttua katsomaan muiden ryhmien ”timantteja” ja kutsu heidät sen jälkeen taas koolle harjoituksen purkua varten.

HARJOITUKSEN PURKU

KYSYMYKSIÄ HARJOITUKSESTA:

- Mitä mieltä olit harjoituksesta? Oliko vaikeaa arvioida erilaisia esimerkkejä?
- Oliko ryhmässänne voimakkaita erimielisyyksiä tai huomaisitko merkittäviä eroja oman timanttinne ja muiden ryhmien timanttien välillä?
- Käyttitkö jonkinlaisia kriteereitä päättäessänne, mitkä olivat pahimpia tapauksia? Ajattelitko esimerkiksi sitä, kuka kommentin teki tai sitä, kuinka moni sen luultavasti näkisi?

KYSYMYKSIÄ SIITÄ, MITEN VERKON VIHAPUHEESEEN PITÄISI VASTATA:

- Pitäisikö tällaiset kommentit mielestäsi sallia verkossa? Mitkä seikat puhuvat sallimisen puolesta tai sitä vastaan?
- Pitäisikö mielestäsi pahimpia vihan ilmauksia varten olla eri säännöt? Pitäisikö ne kieltää kokonaan?
- Jos jotkut ilmaisut pitäisi mielestäsi kieltää, mihin vetäisit rajan?
- Mitä muita tapoja puuttua verkon vihapuheeseen keksit?
- Miten toimisit, jos löytäisit verkosta tällaisia esimerkkejä vihapuheesta?

KYSYMYKSIÄ HOMOFOBIASTA:

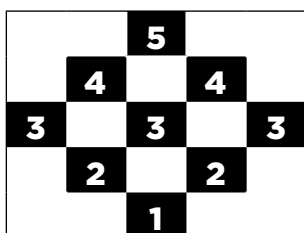
- Miksi homot ovat usein vihapuheen kohteina? Miten homoihin liittyviin ennakkoluuloihin voisi vaikuttaa?
- Onko mielestäsi reilua kohdella ketään näin, riippumatta omista henkilökohtaisista vakaumuksista ja mielipiteistä?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

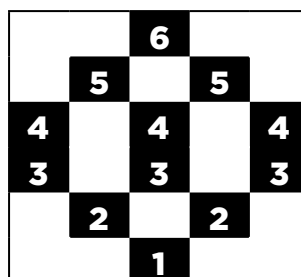
- Ohjaajien on syytä olla tietoisia, jos ryhmässä on voimakkaita homovastaisia asenteita tai osallistujia, joita tämä harjoitus saattaa järkyttää (tai joita muut osallistujat voivat järkyttää). Jos epäilet, että näin saattaisi olla, tee ryhmän kanssa ensin tämän käsikirjan Tarkistetaan faktat -harjoitus. Muita harjoituksia löytyy myös Compass-sivuston *Gender Matters* tai *Education Pack* -osista (www.coe.int/compass).

- Kappaleessa 2 kerrotaan lisää vihapuheen vastaisesta Ei vihapuheelle -liikkeestä ja lisätietoa löytyy myös kampanjan verkkosivuilta (www.eivihapuheelle.fi ja www.nohatespeechmovement.org). Taustatietoa verkon vihapuheesta löytyy kappaleesta 5.
- Timantkestonetelmän avulla voi vertailla eri esimerkitapauksia sen mukaan mikä on paras ja mikä pahin (tai vähiten paha ja pahin). Kortit järjestetään ruudukkoihin alla kuvatulla tavalla:
 - Vähiten paha esimerkki asetetaan ruudukon alariville (rivi 1) ja pahin yläriville (ensimmäisen ruudukon rivi 5, toisen ruudukon rivi 6). Jäljelle jäävät kortit asetetaan muille riveille niin, että pahemmat esimerkit ovat ylemmissä riveissä (rivillä 4 olevat esimerkit ovat pahempia kuin rivillä 3 olevat).

Tavallinen timantti (9 korttia)

Pyöreä timantti (12 korttia)

- Kappaleessa 5 on tietoa verkon vihapuheesta ja kerrotaan joitakin kriteereitä vihapuheen arviointiin. Tällaisia kriteereitä ovat:
 - Ilmaisun sisältö ja sävy. Myös se, millaista kieltä käytetään.
 - Kommentin tekijän aikomus, eli se, oliko hänen tarkoitus loukata jotakuta.
 - Kohderyhmä. Tämä ei oikeastaan koske tätä harjoitusta, koska tässä kohderyhmä on kaikissa esimerkeissä sama (homot).
 - Ilmaisun asyayhteys. Tässä tapauksessa asyayhteys saattaisi olla esimerkiksi homovastaisen lakimuu-
toksen ehdottaminen (kortti 6) tai yhteiskunnassa vallitseva voimakkaasti homovastainen ilmapii-
ri.
 - Vaikutus, eli miten kommentti saattaisi vaikuttaa yksilöihin tai koko yhteiskuntaan.
- Kun keskusteleet ryhmän kanssa siitä, miten esimerkkeihin pitäisi suhtautua, voit halutessasi kertoa myös sananvapaudesta. Taustatietoa siihen löytyy kappaleesta 5.

MUUNNELMIA

Esimerkit voi järjestää myös suoralle viivalle timanttiruudukon sijaan. Silloin jokaisella rivillä on vain yksi kortti. Tämä on jonkin verran vaativampaa ja voi viedä enemmän aikaa.

Voit käyttää kaikki 12 korttia, mutta silloin tarvitaan enemmän aikaa ja timantista tulee hieman epämuodostunut. Vaihtoehtoisesti voit myös valita yhdeksän korttia ja poistaa ne, jotka ovat mielestäsi vähiten olennaisia tai joista olisi vähiten hyötyä ryhmällesi. Yllä olevista ruudukoista näet, miten kortit järjestetään näissä vaihtoehdoissa.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Kun keskustellette keinoista puuttua verkon vihapuheeseen, voit näyttää osallistujille Facebookin "Wipe out homophobia on Facebook" -sivun (en-gb.facebook.com/WOH247), joka vastaa vihapuheeseen huumorin avulla. Tämä sivusto on käynnistänyt verkossa voimakkaan homoja tukevan liikkeen.

Tule mukaan Ei vihapuheelle -liikkeeseen ja raportoi verkosta löytämäsi vihapuhe. Vihapuheen voi ilmoittaa Hate Speech Watchissa liikkeen englanninkielisillä verkkosivuilla: www.nohatespeechmovement.org.

MONISTEET

1. Sanottu kaverille vitsinä yksityisessä sähköpostiviestissä:

Homot pitäisi tappaa!

3. Uusnatsien sivustolla oleva kommentti, josta 576 ihmistä on tykännyt:

Hitler oli oikeassa, kun lähetti homot kaasukammioon.

5. Verkkolehden pääkirjoitus, jossa valitetaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksestä:

Yhteiskunta on sairas, jos se pitää homoseksuaalisuutta luonnollisena.

7. Kommentti artikkeliin, jonka on kirjoittanut homoksi tiedetty toimittaja:

Haista p** ja n**** äitiäsi. Olet sairas p*****.**

9. Julkaistu suositulla sivustolla, joka tuo "homoja kaapista". Julkaisussa on mukana myös kuva ja koulun nimi:

Tämä henkilö on HOMO. Ja hän opettaa lapsia! Tee valitus klikkaamalla tästä.

11. Poliitikon 350 000 seuraajalle tviittaama kommentti:

Minun kouluni homoista kukaan ei ole onnistunut elämässään.

2. Vetoomus, joka on julkaistu Facebook-sivulla, jolla on yli 1000 seuraajaa:

Homoja ei saa päästää julkisuuteen. Kerro tästä poliitikoille allekirjoittamalla tämä vetoomus.

4. Homovastaisen kappaleen kertosäe. Internetissä julkaistu video kappaleesta on katsottu 25 000 kertaa:

Tappakaa homot!

6. Sisäministeri kommentoi haastattelussa uutta lakiehdotusta:

Meidän pitää keskittyä homojen parantamiseen, ei suvaitsemiseen.

8. Kuvateksti tunnetun homon kuvalle jonkun omassa blogissa, jolla ei ole juurikaan lukijoita:

Homo vai jälkeenjäänyt? Useimmat homot ovat jälkeenjääneitä.

10. Homovastainen video, jossa väitetään, että homous on vaarallisempaa kuin tupakointi (aidsin takia):

Kuolet nuorempana.

12. Sarjakuva, jossa esitetään stereotyyppistä homoa, jolla on sarvet ja häntä:

Homoseksuaalit ovat paholaisen riivaamia.

TASO 1

RYHMÄ
12+KESTO
45'

PUHUTAAN ASIAT SELVIKSI

Tässä harjoituksessa käytetään akvaariokeskustelu-menetelmää ja pohditaan tyypillisiä eri ryhmiin kohdistuvia ennakkoluuloja yhteiskunnassamme. Osallistajat arvioivat kriittisesti yleisesti hyväksytyjä käsityksiä ja kehittävät perusteluja vihapuhetta vastaan.

TEEMAT Kampanjastrategiat, rasismi ja syrjintä, internetlukutaito

VAATIVUUSTASO Taso 1

RYHMÄN KOKO 12 tai enemmän

KESTO 45 minuuttia

TAVOITTEET

- arvioida omia ennakkoluuloja ja joihinkin ryhmiin liittyviä negatiivisia stereotyyppioita
- miettiä vastaväitteitä ja tutkia erilaisia tapoja vastata vihapuheeseen verkossa
- lisätä tietoa ja ymmärrystä ja kehittää empatiaa yhteiskunnassa usein väärinymmärrettyjä ryhmiä kohtaan

TARVIKKEET

- kolme tuolia
- riittävästi tilaa, jotta osallistajat mahtuvat istumaan ringissä ja liikkumaan ympäriinsä
- pieniä paperilappuja ja kyniä
- hattu (tai pieni kulho)

VALMISTELUT

- Leikkaa pieniä paperilappuja, noin kaksi jokaiselle osallistujalle (ja muutama varalle).
- Huomioi sellaiset osallistajat, jotka saattavat kuulua johonkin vihapuheen tyypilliseen kohderyhmään. Jos epäilet, että tilanne voi osoittautua vaikeaksi, juttele heidän kanssaan etukäteen ja selitä harjoitus. Kerro heille, että he voivat olla hyvä tietolähde ryhmälle ja varmista, etteivät he tunne oloaan epämukavaksi harjoituksen aikana.
- Voi olla hyödyllistä miettiä etukäteen vastauksia joihinkin tyypillisiin ongelmiin tai harhakäsityksiin, jotka ryhmä luultavasti ottaa puheeksi.

OHJEET

VALINNAINEN ALKUHARJOITUS

1. Kirjoita alla olevat keksityt väittämät fläppitaululle tai kalvolle, josta osallistujat voivat lukea ne. Kirjoita otsikoksi "Tosiasioita". Voit keksiä itse lisää väittämiä.

Tosiasioita:

- Jos kaikki maahanmuuttajat palaisivat kotimaahansa, kaikille riittäisi töitä.
- Tytöt ovat verkkopeleissä huonompia kuin pojat.
- Tieteellisissä tutkimuksissa on osoitettu, että eurooppalaisilla on pienemmät aivot kuin aasialaisilla.
- Homous on vamma, joka voidaan parantaa.

2. Kysy osallistujien reaktioita. Kerro muutaman vastauksen jälkeen, että nämä väittämät ovat täysin keksittyjä. Jokainen niistä on oikeastaan väärä. Pyydä uudestaan kommentteja ja keskustele lyhyesti siitä, miksi osallistujat uskoivat nämä väittämät (jos uskoivat).
3. Kysy osallistujilta, ovatko he koskaan lukeneet verkossa jotain, jonka he joko tietävät olevan väärää tietoa, tai jonka todenperäisyyttä he ovat miettineet. Tekivätkö he asialle mitään?

VARSINAINEN HARJOITUS

4. Selitä, että iso osa vihapuheesta ja rasistisista asenteista johtuu tietämättömyydestä. Ihmiset uskovat – tai heille uskotellaan – asioita muista ihmisistä ja ryhmistä, joita he eivät välttämättä ole edes itse tavanneet. Tai he uskovat jotain kokonaisista yhteisöistä vain yhteen ihmiseen liittyvän tiedon perusteella. Kun näitä käsityksiä toistetaan yleisesti keskusteluissa eikä kyseenalaisteta, niihin aletaan suhtautua tosiasioina. Ihmiset unohtavat, missä kuulivat jotain ja ettei se ehkä ollutkaan totta, tai että se oli vain jonkun toisen ihmisen mielipide, ja alkavat itsekkin uskoa siihen.
5. Kerro osallistujille, että jokainen verkon käyttäjä voi tehdä tärkeää työtä kyseenalaistamalla kohtaan omaan "tosiasioita". Kysymällä miksi tai selittämällä miksi ei, voi kuka tahansa estää väärin tai ilkeämielisten käsitysten leviämisen. Se on myös paras tapa kehittää itse luotettavia mielipiteitä.
6. Selitä, että harjoituksessa käsitellään joihinkin ryhmiin liittyviä negatiivisia "tosiasioita" tai mielipiteitä, joista on tullut yleisesti hyväksytyjä. Osallistujat valmistelevat niille vastaväitteitä ja yrittävät ryhmänsä tietojen ja asiantuntemuksen avulla kumota yleisiä myyttejä. Osallistujille tämä on tilaisuus kasvattaa omaa ymmärrystä, mutta myös jakaa omia tietojaan ja kokemuksiaan.
7. Jaa kullekin osallistujalle kaksi paperilappua. Jätä ylimääräiset laput pinoon, josta osallistujat voivat tarpeen mukaan hakea lisää. Pyydä osallistujia kirjoittamaan lapuille joistakin ryhmistä kuulemiaan kielteisiä mielipiteitä tai väittämiä, joista he haluaisivat keskustella. Anna muutama esimerkki:
 - "Ihmisten pitäisi pysyä omassa maassaan, eikä muuttaa ympäri maailmaa!"
 - "Naisen paikka on kotona. Naisten pitäisi lopettaa työpaikkojen ryövääminen miehiltä."
 - "Romanien täytyy alkaa elää sen maan tapojen mukaan, jossa he ovat."
8. Kerro osallistujille, että heidän ei tarvitse itse uskoa kirjoittamiinsa väittämiin, mutta he voivat halutes-

saan etsiä erilaisia vastauksia yleisiin käsityksiin ja väittämiin. Lappuihin ei kirjoiteta nimiä, ja valmiit laput laitetaan hattuun tai kulhoon.

9. Aseta kolme tuolia puoliympyrään ryhmän eteen. Ainoastaan tuoleilla istuvat voivat osallistua keskusteluun, muut osallistujat seuraavat keskustelua.
10. Selitä, että pyydät aluksi kolme vapaaehtoista mukaan keskusteluun. Jos joku toinen haluaa jossain vaiheessa liittyä keskusteluun, se on mahdollista, mutta koska keskustelussa voi olla vain kolme osallistujaa kerrallaan, on yhden keskustelijan silloin vaihdettava hänen kanssaan paikkaa. Jos joku haluaa mukaan keskusteluun, hänen on mentävä eteen ja koputettava yhtä keskustelijoista varovasti olkapäähän. Nämä kaksi vaihtavat paikkoja, ja alkuperäisestä keskustelijasta tulee tarkkailija.
11. Rohkaise osallistujia ilmaisemaan rohkeasti paitsi omia mielipiteitään myös muita näkemyksiä, joista he eivät välttämättä ole samaa mieltä. Näin myös kiistanalaisia, arveluttavia tai täysin sopimattomia mielipiteitä voidaan tuulettaa ja aihetta käsitellä läpikotaisin useista eri näkökulmista. Ryhmän jäseniin suunnatut loukkaavat tai hyökkäävät kommentit eivät ole sallittuja.
12. Pyydä yhtä vapaaehtoista nostamaan hatusta ensimmäinen kysymys ja aloita keskustelu. Anna keskustelun jatkua, kunnes osallistujat ovat kalunneet aiheen loppuun ja alkavat toistaa samoja asioita. Pyydä kolmea vapaaehtoista sitten keskustelemaan toisesta kysymyksestä, ja käynnistä uusi keskustelukierros samoilla säännöillä kuin edellinenkin.
13. Keskustelkaa niin monesta kysymyksestä kuin ehditte. Jätä loppuun vähän aikaa rauhoittua keskustelun jälkeen ja miettiä harjoitusta kokonaisuutena.

HARJOITUKSEN PURKU

Alla olevien kysymysten avulla osallistujat voivat arvioida, onko harjoitus muuttanut heidän käsityksiään tai antanut heille keinoja vastata ennakkoluuloihin.

- Oppiko joku jotain uutta?
- Onko kenenkään mielipide jostain ryhmästä tai asiasta muuttunut?
- Tuntuuko, että pystyt nyt paremmin keskustelemaan ennakkoluuloisista näkemyksistä? Luuletko, että voisit keskustella niistä joko verkossa tai verkon ulkopuolella? Miksi, tai miksi et?
- Miten vastaavaan keskusteluun voisi osallistua verkossa? Mitkä asiat olisivat silloin samoin? Mikä olisi erilaista?
- Mitä voi tehdä, kun epäilee jotain näkemystä tai väittämää, eikä voi olla varma siitä?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Ohjaajien on syytä tietää ryhmän jäsenten taustoista ja herkistä aiheista ja muistuttaa heitä huomiomaan ne keskusteluissaan.
- Esiin voi tulla sellaisia kysymyksiä tai kommentteja, joihin osallistujat (tai sinä) eivät pysty suoralta kädeltä vastaamaan. Kirjoita ne fläppitaululle ja selvitä ne joko itse ja palaa niihin myöhemmin tai jaa ne osallistujille tutkittaviksi myöhempää keskustelua varten.
- Jos keskustelijakolmikko ei tunnu keksivän vastauksia ennakkoluuloisiin kommentteihin, voit puuttua keskusteluun. Yritä kuitenkin olla puuttumatta kovin usein. Voit myös ajoittain keskeyttää keskustelun

ja kysyä muilta osallistujilta, onko heillä esittää toisenlaisia näkemyksiä.

- On tärkeää, että keskustelu säilyy avoimena ja osallistajat tuntevat voivansa vapaasti ilmaista omia mielipiteitään tai sellaisia kyseenalaisia mielipiteitä, joita usein näkee esitettävän joko mediassa tai yhteiskunnassa muuten. Keskustelu ei saisi kuitenkaan taantua ilkeiden ja epäoikeudenmukaisten negatiivisten stereotyyppien toistelemiseksi. Kannusta osallistujia esittämään kommenttinsa kiinnostuneeseen sävyyn ja muotoilemaan ne mahdollisimman hienovaraisesti, silloinkin kuin niissä esitetään kielteisiä näkemyksiä jostakin ryhmästä. Ehdota heille tarvittaessa muutamia tapoja muotoilla kommenttejaan, esimerkiksi:
 - Olen kuullut, että...
 - Joidenkin mielestä ilmeisesti...
 - Voitko selittää minulle...
 - Miksi tämä väite voisi olla väärä?
- Yritä rohkaista kaikkia osallistumaan jossain vaiheessa keskusteluun.

MUUNNELMIA

Kerättyäsi osallistujilta kysymykset voit antaa heille hetken aikaa etsiä kysymyksiin liittyviä taustatietoja ennen keskustelun aloittamista. Voit jakaa kysymykset ja väittämät osallistujille ja pyytää heitä valmistelemaan niihin lyhyet vastaukset. Tällöin osallistujilla on keskustelussa paremmat yleistiedot.

Tämän harjoituksen voi toteuttaa myös useina erillisinä harjoituksina, jolloin jokaisessa harjoituksessa voi esimerkiksi keskittyä eri ryhmään kohdistuviin ennakkoluuloihin. Voit valmistella itse tai pyytää vapaaehtoisia osallistujia etsimään etukäteen tietoa käsiteltävän ryhmän tilanteesta Suomessa.

Osallistajat voivat tehdä videotietoiskuja, joissa esitetään vaihtoehtoja yleisesti hyväksytyille näkemyksille. Videoita ja viestejä voi julkaista Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa ja tiedottaa siten muillekin todellisuudesta.

IDEOITA JAKOTOIMINTAAN

Osallistujia voi kannustaa tutkimaan asioita, joita ei kunnolla käsitelty keskustelussa ja kertomaan niistä sitten ryhmälle.

Osallistajat voivat aloittaa myytinmurtamislistan kokoamisen. Listalle voi kerätä yleisiä vihapuheen kohteisiin liittyviä ennakkoluuloja, sekä sellaisia asioita, tietoa ja tilastoja, jotka kumoavat nämä ennakkoluulot. Listan voi julkaista Ei vihapuheelle -liikkeen sivuilla tai sosiaalisessa mediassa ja auttaa siten muita verkossa toimivia aktivisteja. Voit myös kerätä ryhmän kanssa listaa vasta-argumenteista, joita voi käyttää, kun näkee verkossa ennakkoluuloista tai rasistista puhetta. On tärkeää keskustella myös siitä, miten nämä vasta-argumentit voi esittää verkossa: esimerkiksi huumorin välityksellä, antamalla tietoa ja jakamalla linkkejä.

TASO 2

RYHMÄ
20-25KESTO
60'

TARINAT, JOITA KERROTAAN

Osallistujat analysoivat pienryhmissä uutisjulkaisuja keskittyen siihen, miten niissä kuvataan maahanmuuttajia ja maahanmuuttoa. Pienryhmien tulokset esitellään kollaaseina.

TEEMAT	Rasismi ja syrjintä, ihmisoikeudet, sananvapaus
VAATIVUUSTASO	Taso 2
RYHMÄN KOKO	20–25
KESTO	60 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• tarkastella sitä, miten maahanmuuttajia kuvataan painetussa mediassa ja keskustella siitä, miten se vaikuttaa yhteiskunnan suhtautumiseen heitä kohtaan• tunnistaa rasismiin vähemmän ilmeisiä muotoja, kuten piiloviestintää, valikoivaa tiedottamista tai kuvien käyttöä ja kiinnittää huomiota siihen, miten nämä ruokkivat vihapuhetta• tutkia maahanmuuttajiin ja maahanmuuttoon liittyviä positiivisia tarinoita ja keskustella niistä
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• noin kolme kappaletta viittä eri sanoma- tai aikakauslehteä (ryhmän koosta riippuen)• fläppipapereita• tusseja, liimaa, saksia• riittävän suuri tila, jossa neljä tai viisi ryhmää mahtuu valmistelemaan isoa kollaasia• internetyhteys (ei välttämätön)
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Kiinnitä jokaista pienryhmää varten neljä fläppipaperia yhteen yhdeksi isoksi paperiksi• Jaa ryhmille tusseja, liimaa, saksia ja valitut sanoma- tai aikakauslehdet• Kopioi kaikille ryhmille sivulla 113 oleva tarkistuslista

OHJEET

1. Kysy osallistujilta, mitä he ymmärtävät seuraavien termien tarkoittavan:
Stereotypia, rasismi, syrjintä

2. Selitä termit lyhyesti (taustatietoa löydät tarvittaessa sivuilta 155–159). Tee selväksi, että:
 - Laajat yleistyksen ihmisryhmistä (stereotyyppit) ovat hyvin harvoin kaikkien osalta totta.
 - Kun sellaiset yleistyksen hyväksytään yleisesti, niillä oikeutetaan usein syrjintää, hyväksikäyttöä, herjaamista ja vielä pahempaa.
3. Kysy, osaavatko osallistujat nimetä mitään ryhmiä, joihin liitetään epäoikeudenmukaisia stereotyyppioita ja jotka ovat usein syrjivien käytäntöjen, häirinnän tai vihapuheen kohteina. Selitä, että tässä harjoituksessa tarkastellaan sitä, miten yksi tällainen ryhmä, eli maahanmuuttajat, kuvataan usein mediassa.
4. Näytä osallistujille valitsemasi julkaisut ja kerro, että heidän tehtävänsä on analysoida ryhmissä sitä, miten maahanmuuttajat kuvataan mediassa. Pyydä heitä arvioimaan, kuvaavatko eri julkaisut maahanmuuttajia
 - yleisesti ottaen positiivisessa valossa
 - yleisesti ottaen negatiivisessa valossa vai
 - neutraaliin tyyliin.
5. Käy sivun 113 tarkistuslista läpi ja varmista, että osallistujat ovat ymmärtäneet, mihin heidän pitäisi kiinnittää huomiota analyysissaan. Kerro, että he voivat hyvin käyttää myös muuta mielestään olennaista tietoa.
6. Jaa osallistujat 5–6 hengen ryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle kaksi tai kolme kappaletta samaa lehteä, isot fläppipaperit, kyniä, liimaa, sakset. Selitä, että tarkistuslistaa on tarkoitus käyttää mahdollisten ennakoasenteiden tunnistamiseen ja että analyysin tulokset esitetään kollaasina. He voivat leikellä lehtiä, kommentoida niitä ja lisätä omia kuviaan tai tekstiä. Kerro, että kaikki kollaasit esitellään muille harjoituksen lopussa.
7. Kun ryhmät ovat saaneet työnsä valmiiksi, aseta kollaasit esille ja anna osallistujille aikaa kierrellä huoneessa katsomassa muiden ryhmien aikaansaannoksia. Pyydä heidät sitten koolle harjoituksen purkua varten.

HARJOITUKSEN PURKU

- Kysy osallistujilta heidän yleisiä tunnelmiaan harjoituksesta. Oliko se heistä hyödyllinen tai yllättävä? Miten maahanmuuttajat heidän mielestään kuvataan yleensä mediassa, ja onko median antama kuva heidän mielestään reilu?
- Jos ryhmät eivät ottaneet tähän kantaa kollaaseissaan, kysy millaisilla ”hyvillä uutisilla” voisi antaa vaihtoehdoisen kuvan maahanmuuttajista. Oliko lehdissä esimerkiksi hyväntahtoisia uutisia ei-maahanmuuttajista?
- Miksi maahanmuuttajat ovat osallistujien mielestä joutuneet syrjinnän, häirinnän ja vihapuheen kohteiksi eri maissa joka puolella maailmaa? Kuinka suuri rooli medialla on negatiivisten stereotyyppien vahvistamisessa?
- Ovatko osallistujat kohdanneet vastaavanlaisia ennakoasenteita tai suvaitsemattomuutta käyttämällä verkkosivustoilla? Pyydä heiltä esimerkkejä.
- Millaisia vaikutuksia voi maahanmuuttajia monista yhteiskunnallisista ongelmista syyttävällä kulttuurilla olla maahanmuuttajiin, heidän perheisiinsä ja lapsiinsa sekä koko yhteiskuntaan? Miten tämä

heijastuu maahanmuuttajiin kohdistuvaan vihapuheeseen?

- Mitä nuoret voisivat tehdä edistääkseen positiivisempaa suhtautumista maahanmuuttajiin? Ovatko osallistajat löytäneet verkkosivustoja, joissa kerrotaan positiivisia uutisia maahanmuuttajista?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Pyri valitsemaan harjoituksessa käytettävät sanoma- ja aikakauslehdet niin, että ne edustavat hyvin erilaisia poliittisia ja kulttuurisia näkemyksiä. Luultavasti maahanmuuttajiin kaikkein myönteisimmin suhtautuvatkaan lehdet eivät yritä haastaa tai tasapainottaa yhteiskunnassa vallitsevia kielteisiä käsityksiä esimerkiksi raportoimalla hyviä uutisia maahanmuuttajayhteisöistä tai -yksilöistä.
- Moni osallistuja jakaa luultavasti julkaisuissa ilmenevät negatiiviset asenteet ja he voivat uskoa niiden olevan oikeutettuja. Kannusta osallistujia ilmaisemaan omat mielipiteensä niin, että koko ryhmä voi keskustella niistä. Kannattaa ehkä etsiä etukäteen jokunen ”hyvä uutinen”, joka olisi voitu julkaista harjoituksessa tutkittavissa julkaisuissa tai selvittää maahanmuuttajien kotimaissa vallitsevia olosuhteita. Pyydä osallistujia vaikkapa kuvittelemaan, että he olisivat nuoria Irakissa tai Afganistanissa, joissa sota on tuhonnut ison osan maata.

MUUNNELMIA

Osallistajat voivat tutkia myös verkkojulkaisuja painettujen julkaisujen sijaan. Voi olla tarpeen rajoittaa mahdollisen materiaalin määrää ehdottamalla joitakin tiettyjä sivuja, esimerkiksi etusivun julkaisut viiden päivän ajalta. Samalla tavalla voi toimia myös tv-uutisten kanssa.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Auta osallistujia luomaan verkkosivu tai perustamaan sosiaalisen median profili, jossa kerrotaan positiivisia uutisia maahanmuuttajista. Osallistajat voivat tutkia jotain oman paikkakuntansa maahanmuuttajayhteisöä, tarkastella heidän kotimaansa tai lähialueen tilannetta, joitain maastamuuttoon johtaneita syitä ja tarinoita maahanmuuttajien arjesta Suomessa. Lähettäkää verkkosivun linkki harjoituksessa käytettyjen lehtien toimittajille ja kertokaa heille, että heidän julkaisujensa antama negatiivinen kuva maahanmuuttajista innoitti teitä luomaan oman sivunne.

Jos käytössänne on internetyhteys, voitte myös tarkastella tärkeimpiä uutissivustoja ja tehdä harjoituksen suoraan verkossa. Tässä tapauksessa voit myös nostaa esille kysymyksen artikkeleihin liittyvien keskustelujen ja kommenttipalstojen merkityksestä. Joskus näillä palstoilla julkaistut kommentit ovat rasistisia. Tässä tapauksessa voit keskustella ryhmän kanssa siitä, ovatko tällaiset keskustelupalstat hyväksyttäviä, ja millä ehdoilla.

Voit myös muunnella harjoitusta vaihtamalla siinä käsiteltävän ryhmän tilanteen ja asiayhteyden mukaan.

MONISTEET

TARKISTUSLISTA RYHMILLE

Oliko julkaisussa maahanmuuttajia kuvaavia valokuvia tai piirroksia?

- Oliko mikään niistä positiivinen?
- Oliko mikään niistä negatiivinen?

Kuinka monta maahanmuuttajiin liittyvää artikkelia lehdessä on?

- Onko lehdessä maahanmuuttajista yhtään "hyvää uutista", jossa heidät näytetään positiivisessa valossa?
- Onko lehdessä negatiivisia tarinoita?

Millä sanoin lehdessä kuvataan maahanmuuttajia?

- Ovatko ne enimmäkseen positiivisia, enimmäkseen negatiivisia vai enimmäkseen neutraaleita?

Onko mukana yhtään avoimen rasistista kannanottoa?

- Jos on, niin onko kommentin tekijä julkisuuden henkilö vai onko kyseessä toimittajan oma mielipide?

Miltä sinusta tuntuisi jos olisit maahanmuuttaja ja lukisit tätä lehteä? Haluaisitko lisätä tai muuttaa jotakin?

TASO 2

RYHMÄ
10–25

KESTO
60'

VIHAPUHEEN YMMÄRTÄMINEN

Osallistujat tarkastelevat esimerkkejä vihapuheesta ja keskustelevat sen mahdollisista seurauksista yksilöille ja yhteiskunnalle.

THEME	Ihmisoikeudet, rasismi ja syrjintä
VAATIVUUSTASO	Taso 2
RYHMÄN KOKO	10–25
KESTO	60 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää vihapuheen erilaisia muotoja verkossa sekä niiden vaikutuksia uhreille ja yhteiskunnalle• tarkastella mahdollisia tapoja vastata verkon vihapuheeseen
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• kopioita vihapuhe-esimerkeistä sivuilta 116–119• paperia ja kyniä• fläppipaperia
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Kopioi esimerkkejä vihapuheesta.• Kirjoita otsikot valmiiksi kahteen fläppipaperiin: toiseen ”Seuraukset uhreille” ja toiseen ”Seuraukset yhteiskunnalle”.

OHJEET

1. Kysy osallistujilta, mitä verkon vihapuhe heidän mielestään on. Kysy, onko kukaan heistä nähnyt verkossa joko yksittäiseen henkilöön tai jonkin ryhmän edustajiin (esimerkiksi homot, tummaihoiset, muslimit, juutalaiset, naiset) kohdistuvaa vihapuhetta. Miltä heistä tuntuu, kun he kohtaavat vihapuhetta? Miltä he ajattelevat uhreista tuntuvan?
Kerro, että vihapuheella tarkoitetaan monenlaista sisältöä:
 - Ensinnäkin, se voi tarkoittaa paljon muutakin kuin varsinaista puhetta, ja sillä voidaan viitata muihin viestintätapoihin, kuten videoihin, kuviin, musiikkiin.
 - Toiseksi, vihapuheella voidaan tarkoittaa hyvin herjaavaa ja jopa uhkaavaa käytöstä, mutta myös ”vain” hieman loukkaavia kommentteja.
2. Selitä osallistujille, että tarkoitus on analysoida todellisia esimerkkejä verkon vihapuheesta ja tarkastella erityisesti sen vaikutuksia uhreihin itseensä ja koko yhteiskuntaan.

3. Jaa osallistujat ryhmiin, ja anna kullekin ryhmälle yksi esimerkki verkon vihapuheesta. Esimerkit löytyvät tapauskuvauksista (sivut 116–119).
4. Pyydä osallistujia keskustelemaan tapauksestaan ja vastaamaan kysymyksiin. Heillä on 15 minuuttia aikaa suorittaa tehtävä.

HARJOITUKSEN PURKU

Käy kaikki esimerkit läpi kyselemällä ryhmien vastauksia. Merkitse vastaukset fläppipaperille. Jos ryhmät antavat samankaltaisia vastauksia, merkitse se fläppipaperille alleviivaamalla ensimmäinen samanlainen vastaus tai kirjoita sen viereen numero ilmaisemaan, että useampi kuin yksi ryhmä päätyi samaan vastaukseen. Kun kaikki ryhmät ovat esitelleet tuloksensa, arvioikaa fläppipapereita ja keskustelkaa ryhmän kanssa harjoituksesta kokonaisuudessaan seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä mieltä olit harjoituksesta? Mitä ajattelit käsittelemästänne esimerkistä?
- Mitä vihapuheen seurauksia ryhmät mainitsivat useimmin?
- Oliko eri esimerkeissä vihapuheen kohteiksi joutuneilla ryhmillä mitään yhteistä?
- Olivatko vihapuheen seuraukset ollenkaan samanlaisia kohderyhmästä riippumatta?
- Millaisia seurauksia tällaisen käytöksen leviämisellä verkossa voi olla, jos kukaan ei puutu siihen mitenkään?
- Millaisilla välineillä tai menetelmillä verkon vihapuheeseen voisi puuttua?
- Mitä voimme tehdä, jos näemme tällaisia esimerkkejä verkossa?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

Lisää tietoa vihapuheen vastaisesta toiminnasta löytyy kappaleesta 2 ja Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuilta (www.eivihapuheelle.fi ja www.nohatespeechmovement.org). Taustatietoa verkon vihapuheesta löytyy kappaleesta 5.

MUUNNELMIA

Jos aikaa jää, voi osallistujia pyytää keksimään tukiviestejä esimerkeissä kuvattujen vihapuheiden kohteille. Esimerkkitapausten avulla voit myös tarkastella vihapuheen ja sananvapauden yhteyksiä. Voit keskustella osallistujien kanssa niistä rajoituksista (tai rajoitusten puutteesta), joita voisi soveltaa kussakin tapauksessa.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Kannusta osallistujia tutustumaan Ei vihapuheelle -liikkeeseen ja liittymään siihen näyttääkseen, että he vastustavat verkon vihapuhetta. He voivat jakaa liikkeen verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa omia näkemyksiään vihapuheen seurauksista ja siitä, kuinka tärkeää on vastustaa sitä ja tukea sen uhreja.

Jos osallistujat ovat kohdanneet vihapuhetta verkossa, ilmoittakaa siitä Hate Speech Watchille Ei vihapuheelle -liikkeen englanninkielisillä verkkosivuilla, ja keskustelkaa siitä muiden käyttäjien kanssa. Voit myös katsoa Hate Speech Watchin sivuja osallistujien kanssa ja keskustella muiden osallistujien julkaisemista esimerkeistä.

Osallistajat voivat laatia verkon vihapuheen vastaisen ohjesäännön omalle koululleen tai nuorisotalolle. He voivat myös järjestää koulussa vihapuheen vastaisen päivän ja hyödyntää muita ihmisoikeuspäiviä tietoisuuden lisäämiseen ongelmasta. Esimerkiksi 21.3. on kansainvälinen rasmin ja syrjinnän vastainen päivä, jolloin osallistajat voivat järjestää tapahtumia verkon vihapuhetta vastaan.

MONISTEET

ESIMERKKI 1:

Nuori mies julkaisee sosiaalisen median profiilissaan jättikokoisen kansallismielisen puolueen lipun, ja julkaisee "Islam ulos maastamme, suojellaan omiamme" -tyyppisiä kommentteja. Hän julkaisee kuvia, joissa kuunsirppi ja tähti on piirretty kieltomerkkiin. Hän levittää näkemyksiään sosiaalisessa mediassa ja omalla verkkosivullaan.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

ESIMERKKI 2:

A julkaisee kirjoituksen, jossa hän väittää, että holokaustia ei koskaan tapahtunut ja esittää herjaavia ja rasistisia näkemyksiä juutalaisista. A jakaa julkaisunsa omassa blogissaan ja useilla juutalaisvas-
taisilla verkkosivustoilla. A lisää kirjoituksensa sisällön myös wiki-sivuille, joissa hän esittelee sen tieteellisenä tutkimustietona holokaustista.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

ESIMERKKI 3:

Tunnetun toimittajan valtuopuuetta lähellä olevassa lehdessä julkaisema artikkeli kutsuu romaneja eläimiksi ja peräänkuuluttaa heidän tuhoamistaan keinolla millä hyvänsä. Artikkelin verkkoversion keskustelupalstalla on useita kommentteja, joissa ollaan yhtä mieltä toimittajan näkemysten kanssa. Lehti ei selitä eikä pyydä anteeksi artikkelissa esitettyjä näkemyksiä. Verkossa ilmestyy muitakin artikkeleita, joissa ilmaistaan samaa näkemystä samaan sävyyn, ja yhä useampi kommentoi asiaa keskustelupalstalla.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

MONISTEET

ESIMERKKI 4:

Verkossa käynnistyy kampanja, jossa väitetään talouskriisin olevan maahanmuuttajien ja pakolaisten syytä. Sosiaalisessa mediassa alkaa kiertää julkaisuja: kuvia, joissa pakolaiset kuvataan aggressiivisina, kuvia pakolaisista nöyryyttävissä tilanteissa ja kommentteja siitä, miten he vievät paikallisilta työt. Sosiaalisen median kautta leviää valtava määrä väärää tietoa, myös väärää tilastoja, joiden mukaan maahanmuuttajat ovat väkivaltaisia ja aiheuttavat ongelmia.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

ESIMERKKI 5:

Useilla uutissivustoilla julkaistaan herjaavia kommentteja, joissa väitetään, ettei ulkomaalaisilla ole oikeutta olla tässä maassa. Osassa kommentteja kannustetaan väkivaltaan ei-valkoihoisia ulkomaalaisia vastaan.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

ESIMERKKI 6:

Verkkoon ilmestyy videoita, joiden mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat hltiq-ihmiset ovat "poikkeavia" ja "sairaita" ja heidät pitäisi sulkea yhteiskunnan ulkopuolelle, koska he tuhoavat kansakunnan perinteet ja jatkuvuuden. Videoissa viitataan tieteelliseen tutkimukseen, mutta lainaukset ovat usein joko väärin tai valikoiden tehtyjä. Osassa videoista näytetään hltiq-perheitä lastensa kanssa.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

MONISTEET

ESIMERKKI 7:

Jalkapallo-ottelu keskeytetään, kun kannattajat huutelevat loukkauksia ja iskulauseita yhtä ”mustana” pidettyä pelaajaa vastaan. Video huutelusta ja pelin keskeyttämisestä ilmestyy verkkoon ja leviää laajalle. Rasistiset kommentit toistuvat useilla verkkosivustoilla. Kun asiasta valitetaan, useat kommenttien kannattajat väittävät joutuneensa sensuurin uhreiksi.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

ESIMERKKI 8:

Verkossa on jonkin aikaa kiertänyt mainos, jossa mainostetaan sinisiä farkkuja. Siinä näytetään miesten ympäröimä nainen. Asetelma on seksuaalisesti vihjaileva, mutta yleisesti ottaen se antaa vaikutelman seksuaalisesta väkivallasta ja raiskauksesta. Yhdessä maassa useat järjestöt valittavat mainoksesta. Tapauksen uutisointi verkossa kirjoittaa runsaasti kommentteja. Useissa kommentteissa vahvistetaan ajatusta, että naiset ovat asioita, joilla miehet voivat leikkiä ja joita he voivat kohdella väkivaltaisesti.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteita tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

ESIMERKKI 9:

Eräs poliitikko väittää muslimien olevan suurin syy tyttöihin kohdistuviin rikoksiin. Hän vetoaa ”yleiseen” tietoon ja kertoo muutaman ”kuvaavan esimerkin”. Artikkeleihin linkitetty video saa paljon kommentteja, joista osa on rasistisia ja väkivaltaisia. Muut samaa näkemystä kannattavat ihmiset lainaavat poliitikon puhetta ja esittelevät sen kunnioitettavana ja hyvin perusteltuna kantana.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

MONISTEET

ESIMERKKI 10:

Kahden valtion välillä aiemmin vallinneita väkivaltaisuuksia kuvaavat videot löytyvät edelleen verkon videopalvelusta. Niihin on tehty useita kommentteja, joissa käytetään rasistisia ilmauksia toisen maan kansalaisista. Rasismi ja loukkaukset näiden kahden yhteisön edustajien välillä ovat jatkuneet jo pitkään.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

ESIMERKKI 11:

Kansallismielinen musiikki leviää verkon musiikkipalvelussa. Osan kappaleista on julkaissut kahden sellaisen etnisen yhteisön jäsenet, joiden välillä on aiemmin ollut väkivaltaisuuksia. Kappaleissa kannustetaan usein väkivaltaan toista etnistä ryhmää vastaan.

- Ketkä ovat vihapuheen kohteena tässä esimerkissä? Mitä vaikutuksia vihapuheella on heihin?
- Mitä seurauksia tämän esimerkin vihapuheella voi olla yhteiskuntaan yleensä ja niihin ihmisiin, jotka tuntevat kuuluvansa niihin yhteisöihin, joissa tämä tapahtuu?

TASO 3

RYHMÄ
12+KESTO
60'

TOIMINTA VERKOSSA

Tässä harjoituksessa on tarkoitus motivoida osallistujia kertomalla aiemmin toteutetuista rasisminvastaisista tempauksista. Osallistuvat miettivät yhdessä, miten he voisivat toteuttaa vastaavia tempauksia verkossa.

TEEMAT	Kampanjastrategiat, rasismi ja syrjintä, ihmisoikeudet
VAATIVUUSTASO	Taso 3
RYHMÄN KOKO	12 tai enemmän
KESTO	60 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää verkon merkitys tilana, jossa nuoret voivat toimia edistääkseen ihmisten kunnioittamista ja vapautta• tiedostaa verkon rajoitukset ja ymmärtää sen yhteydet verkon ulkopuoliseen maailmaan, kun kannustetaan nuoria toimimaan ihmisoikeusarvojen ja -periaatteiden puolesta
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• paperia ja kyniä• internetyhteys (ei välttämätön)
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Tutustu niiden organisaatioiden verkkosivuihin joiden toteuttamiin kampanjoihin osallistujat tutustuvat harjoituksessa. Sivustoilta saat tietoa rasisminvastaisesta nuorisotyöstä.• Kopioi monisteet sivuilta 122–123 osallistujille.

OHJEET

1. Kysy osallistujilta tietävätkö he sellaisia aloitteita tai kansalaistoimintaa, jossa ihmiset ovat ryhtyneet toimimaan rasismia ja muita syrjinnän muotoja vastaan. Keskustelkaa heidän mainitsemistaan esimerkeistä lyhyesti.
2. Kerro osallistujille, että he saavat tutustua muutamiin esimerkkeihin rasisminvastaisesta toiminnasta ja miettiä sitten tapoja muokata niistä verkossa tapahtuvaa toimintaa.
3. Jaa osallistujat pieniin ryhmiin (korkeintaan viisi osallistujaa ryhmässä) ja anna jokaiselle ryhmälle yksi sivujen 122–123 monisteissa olevista esimerkeistä. Pyydä heitä lukemaan esimerkkinsä ja keskustelemaan seuraavista kysymyksistä:
 - Mihin ongelmaan projekti pyrkii tarttumaan?
 - Mikä on projektin tavoite?

- Mitä menetelmiä projektissa käytetään tavoitteen saavuttamiseksi?
- 4. Anna ryhmille noin 10 minuuttia aikaa keskustella kysymyksistä. Anna heille 10 minuutin kuluttua uusi tehtävä: Pyydä heitä keskustelemaan siitä, miten vastaavaan ongelmaan voisi ottaa kantaa verkossa sen sijaan, että työskentelee verkon ulkopuolella. Pyydä heitä keksimään sellaisia toimintamalleja, jotka voisi viedä verkkoon, mutta jotka heijastelisivat esimerkeissä kuvattua toimintaa. Esitä heille seuraavat kysymykset:
 - Mitä menetelmiä he voisivat käyttää verkossa saavuttaakseen päämääränsä?
 - Millaisia rajoituksia liittyy verkon käyttöön tavoitteiden saavuttamiseksi?
- 5. Anna osallistujille noin 20 minuuttia aikaa suorittaa tehtävä, ja kutsu heidät sitten koolle jakamaan ajatuksiaan muiden kanssa.

HARJOITUKSEN PURKU

Käytä harjoituksen purkua työryhmien tulosten arviointiin osallistujien kanssa ja keskustele heidän kanssaan verkon käytön hyödyistä ja haitoista rasismien ja syrjinnän vastaisessa toiminnassa. Käytä apunasi joitakin seuraavista kysymyksistä:

- Voisiko ryhmien ehdotuksia mielestäsi toteuttaa onnistuneesti?
- Luuletko, että ne auttaisivat saavuttamaan projektin tavoitteet?
- Mitä hyötyä on verkon käyttämisestä kampanjointivälineenä?
- Mitä haittapuolia tai rajoituksia verkkokampanjointiin liittyy?
- Tiedätkö muita verkkotyövälineitä tai aloitteita, jotka voisivat tukea sellaisia kampanjoita, joista esimerkeissä kerrottiin?
- Tiedätkö mistään rasismien- ja syrjinnänvastaisista verkkokampanjoista?
- Kuinka verkkoa voisi käyttää rasismien- ja syrjinnänvastaisissa kampanjoissa?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Jos osallistujilla on vain todella perustason tietoa vihapuheesta, rasismista ja syrjinnästä voit aloittaa harjoituksen pohtimalla näitä käsitteitä ryhmässä.
- Jos osallistujilla on vaikeuksia kuvitella esimerkeissä kuvattua toimintaa verkossa, kerro heille muutama esimerkki siitä, miten verkkoa voi hyödyntää käytännön toiminnassa.

MUUNNELMIA

Voit muokata esimerkkitapauksia niin, että ne kuvaavat paikallista todellisuuttanne tai valita muita, ryhmälle paremmin soveltuvia toimintaesimerkkejä. Muista valita useita esimerkkejä, jotta osallistujat näkevät, että toimia voi monella eri tavalla.

Voit myös toteuttaa harjoituksen takaperin: ryhmät voivat ensin arvioida verkossa tapahtuvaa toimintaa, jolloin tehtävänä olisi muokata ne verkon ulkopuoliseksi toiminnaksi.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Ota yhteyttä paikallisiin rasisminvastaista työtä tekeviin järjestöihin ja pyydä heitä kertomaan osallistujille siitä, mitä he tekevät ja miten he työskentelevät.

Keskustele osallistujien kanssa siitä, voisiko jonkun heidän keksimistään ideoista toteuttaa ja kannusta heitä toteuttamaan se! Voit myös perustaa ryhmällesi blogin. Osallistajat voivat julkaista blogissa tietoa usein rasismien kohteiksi joutuvista ryhmistä ja pyrkiä oikaisemaan yleisiä ennakkoluuloja ja lisäämään tietoisuutta niiden vahingollisista vaikutuksista.

Kannusta ryhmää liittymään Ei vihapuheelle -liikkeeseen. Tulemalla mukaan he osoittavat solidaarisuutta verkon vihapuheen uhreille! Liikkeeseen voi liittyä kampanjan verkkosivuilla www.eivihapuheelle.fi ja www.nohatespeechmovement.org tai sosiaalisessa mediassa. Osallistajat voivat julkaista esimerkkejä vihapuheesta ja jakaa esimerkkejä hyvistä käytännöistä muiden, eri maissa toimivien aktivistien kanssa.

MONISTEET

ESIMERKKI 1. RASISMI URHEILUSSA

”Se oli painajaismaista. Ennen kuin kävin siellä, en voinut kuvitellakaan, että se vaikuttaisi minuun niin voimakkaasti.” 22-vuotias jalkapallofani

Saksalaiset jalkapallofanit huutelevat otteluiden aikana usein antisemitistisiä iskulauseita ja lauluja. Dem Ball Ist Egal We Ihn Tritt (”pallolle on sama, kuka sitä potkaisee”) on toiminta-aloite, joka pyrkii puuttumaan tähän perinteeseen viemällä eri jalkapalloseurojen faneja Auschwitzin entiselle keskitysleirille.

Miksi Auschwitziin? Toiminta sai alkunsa, kun fanit lauloivat laulua, jossa laulettiin ”kaivamme tunnelin Mönchengladbachista Auschwitziin”. Tämä Auschwitz-laulu on nyt vakiinnuttanut asemansa kautta maan, ja sen voi kuulla kaikilla jalkapallostadioneilla ja kaikkien seurojen otteluissa koko maassa.

Järjestö halusi herättää syvällistä keskustelua antisemitismistä ja rasismista jalkapallossa, ja käynnisti pilottiprojektin, jossa ryhmä 18–28-vuotiaita faneja eri seuroista osallistui kolmipäiväiselle matkalle kuolemanleireille. Kokemus vaikutti faneihin voimakkaasti ja monet heistä jakoivat kokemansa laajempien yleisöjen kanssa. Seurojen verkkosivuilla julkaistiin aiheesta koottuja lentolehtisiä ja toimintaan liittyi myös laaja kampanja mediassa.

(Amadeu Antonio -järjestön hankkeen innoittama)

www.amadeu-antonio-stiftung.de/eng/we-are-active/topics/against-anti-semitism/football/

ESIMERKKI 2. RASISTISTEN GRAFFITIEIN PEITTÄMINEN

Krakovalainen rasisminvastainen järjestö Never Again järjesti paikallista toimintaa vihagraffiteja vastaan. Kampanjan motto oli ”Maalataan Krakovan seinät!”. Vuoden ajan Never Again työskenteli eri kumppanijärjestöjen kanssa saadakseen mukaan mahdollisimman monta aktivistia ja asukasta:

- Nuoret kokoontuivat poistamaan rasistisia julisteita ja graffiteja, ja maalaamaan niiden päälle.
- Asukkaita kutsuttiin mukaan maalaustalkoisiin.
- Koulujen sisätiloihin maalattiin rasisminvastaisia graffiteja opettajien ja oppilaiden yhteisvoimin.
- Toimittajia pyydettiin raportoimaan kampanjasta ja paikallislehdissä julkaistiin siitä artikkeleita.

Tällä tavoin monesta yksittäisestä tapahtumasta muodostui yksi suuri kampanja, joka onnistui levittämään voimakasta viestiä: ”Puhdistetaan Krakova vihamielisestä graffitista”.

www.unitedagainstracism.org/pages/thema05.htm, www.nigdywiecej.org

MONISTEET

ESIMERKKI 3. ELÄVÄ KIRJASTO

Elävä kirjasto on Euroopan neuvoston kehittämä menetelmä, jonka tavoitteena on kyseenalaistaa ennakkoluuloja ja syrjintää. Elävä kirjasto toimii samoin kuin tavallinenkin kirjasto. Kävijät voivat selailta saatavilla olevia teoksia, valita minkä kirjan haluavat lukea ja lainata sen määräajaksi. Luettuaan kirjan he palauttavat sen kirjastoon, jotta muutkin voivat lukea sen. Halutessaan he voivat lainata jonkin toisen kirjan. Ainoa ero on, että elävän kirjaston kirjat ovat ihmisiä ja lukeminen onkin keskustelua kirjan kanssa.

Elävä kirjasto haastaa ennakkoluuloja mahdollistamalla kahden ihmisen välisiä keskusteluja: kirjojen ja lukijoiden. Kirjat ovat vapaaehtoisia, jotka ovat joko itse kokeneet syrjintää tai jotka edustavat yhteiskunnan sellaisia ryhmiä tai yksilöitä, jotka ovat vaarassa joutua häirinnän, leimaamisen, ennakkoluulojen tai syrjinnän kohteiksi. Kirjoilla on usein omakohtaisia kokemuksia syrjinnästä tai poissulkemisesta sosiaalisissa tilanteissa ja he haluavat jakaa kokemuksensa lukijoiden kanssa. Tärkeintä on se, että kirjat kutsuvat lukijansa vuoropuheluun kanssaan siinä toivossa, että heidän näkökulmansa ja kokemuksensa haastavat yleisiä käsityksiä ja stereotyyppioita, ja voivat siten muokata yhteiskunnassa vallitsevia asenteita ja käyttäytymismalleja.

Don't Judge a Book by its Cover löytyy osoitteesta: eycb.coe.int.

Suomenkielinen *Elävä kirjasto* -sivusto löytyy osoitteesta www.keks.fi/elavakirjasto.

ESIMERKKI 4. RAKASTA MUSIIKKIA, VIHAA RASISMIA

“Musiikimme on elävää todistusaineistoa siitä, että kulttuurit voivat toimia yhdessä, ja toimivatkin.”

Love Music Hate Racism (LMHR) -kampanjan tavoitteena on luoda musiikin avulla valtakunnallinen rasismien- ja fasisminvastainen liike. Kampanja käynnistettiin vuonna 2002 vastauksena lisääntyvälle rasismille ja äärioikeistolaisen British National Party:n (BNP) vaalimenestykselle. Kampanja hyödyntää musiikkimaailman energisyyttä korostaakseen moniarvoisuuden ja erilaisuuden hyviä puolia, innostaakseen ihmisiä mukaan rasismien- ja fasisminvastaiseen toimintaan ja kannustaakseen äänestäjiä äänestämään vaaleissa fasistisia ehdokkaita vastaan.

LMHR on järjestänyt satoja tapahtumia suurista festivaaleista paikallisiin keikkoihin ja kerhoiltoihin. LMHR:n tapahtumissa on esiintynyt huippunimiä, kuten Ms Dynamite, Hard-Fi, Babyshambles, Akala, Get Cape Wear Cape Fly, Estelle, The View, Lethal Bizzle, Roll Deep ja Basement Jaxx. Monet nousevat bändit, DJ:t ja MC:t ovat esiintyneet tilaisuuksissa tai järjestäneet omia paikallisia LMHR-iltojaan.

lovemusichateracism.com/about

TASO 1

RYHMÄ
MIKÄ VAINKESTO
40'

KÄYTÄ JA JAA

Tässä harjoituksessa osallistujat täyttävät kaavion ja esittävät sen avulla, miten he mieluiten jakavat erilaista tietoa verkossa. Ryhmässä keskustellaan siitä, miten voi olla varovaisempi jakaessaan omia tietojaan verkossa.

TEEMAT	Yksityiselämä ja turvallisuus, internetlukutaito, verkkokiusaaminen
VAATIVUUSTASO	Taso 1
RYHMÄN KOKO	Mikä vain
KESTO	40 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none">• keskustella erilaisista yhteyksistä ja suhteista verkossa• määritellä omat säännöt siitä, mitä ja miten jakaa ja viestii verkossa• lisätä osallistujien tietoisuutta yksityisyydensuojasta verkossa ja oppia, miten omaa yksityisyyttä ja ihmisoikeuksia voi suojata verkossa
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none">• kopioita sivun 126 kaaviosta• fläppitaulu ja tusseja
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none">• Kopioi sivun 126 kaavio kaikille osallistujille.

OHJEET

1. Kysy osallistujilta, miten he suojelevat omaa yksityisyyttään tuntemattomilta ihmisiltä esimerkiksi kauppakeskuksessa. Johdattele tarvittaessa kysymyksillä:
 - Käytätkö kauppakeskuksessa samanlaisia vaatteita kuin rannalla?
 - Kirjoitatko puhelinnumerosi otsaasi?
 - Kerrotko muille salasanasi verkkopalveluihin?
2. Selitä, että nämä voivat tosielämässä tuntua itsestään selviltä asioilta, mutta verkossa emme aina ole yhtä varovaisia. Kysy osallistujilta, suojaavatko he omasta mielestään omat tietonsa verkossa yhtä huolellisesti kuin verkon ulkopuolella. Kerro, että tässä harjoituksessa perehdytään siihen, millaista tietoa olemme valmiit jakamaan verkossa muille.
3. Kiinnitä sivun 126 kaavio seinälle (tai piirrä se fläppitaululle) ja näytä muutaman esimerkin avulla osallistujille, miten heidän on tarkoitus lähestyä tehtävänsä. Selitä, että kysymyksiin vastataan itsenäisesti, koska eri ihmiset voivat olla valmiita jakamaan itsestään erilaisia asioita.
4. Anna osallistujille noin 15 minuuttia aikaa suorittaa tehtävä ja pyydä heitä sitten näyttämään oma kaa-

vionsa kahdelle tai kolmelle muulle osallistujalle. Riippuen käytettävissä olevasta ajasta, tilasta ja ryhmän koosta, voivat osallistujat joko kiertää vertailemassa toistensa kaavioita, tai voit jakaa heidät pienryhmiin.

5. Kun he ovat vertailleet kaavioitaan muutaman muun kanssa, kutsu koko ryhmä koolle yhteistä keskustelua varten.

HARJOITUKSEN PURKU

Aloita esittämällä muutamia yleisiä kysymyksiä:

- Oliko kaaviossa joitain asioita, joita et olisi valmis jakamaan kenenkään kanssa? Kysy perusteluja.
- Oliko siinä asioita, jotka olisit valmis jakamaan kaikkien kanssa? Keskustelkaa ryhmän erilaisista näkemyksistä.
- Huomasitko mitään eroja, kun vertailit omaa kaaviotasi muiden kanssa, ja osaatko selittää nämä erot?
- Miksi sinun mielestäsi voisi olla tärkeää olla varovainen, kun jakaa tuntemattomille tietoja itsestään? Millaisia seurauksia sillä voi olla?
- Miksi voisi olla tärkeää olla varovainen silloin, kun jakaa tietoja muista?
- Onko joku joskus jakanut sinusta tietoa, jota et olisi halunnut hänen jakavan? Voisiko se loukata sinun ihmisoikeuksiasi? Voisiko sitä käyttää vihapuheessa verkossa?

Päätä harjoitus kysymällä osallistujilta tiedostavatko he harjoituksen tehtyään paremmin, miten he toimivat verkossa. Aikooko joku muuttaa toimintaansa? Mitä osallistujien mielestä pitäisi aina muistaa ottaa huomioon, ennen kuin jakaa verkossa omia tietojaan?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE:

- Kaikkiin kaaviossa merkittyihin yhteyksiin ja suhteisiin ei välttämättä ole yhtä oikeaa vastausta, vaan ne riippuvat jokaisen omista mielityksistä. On kuitenkin tärkeää varoittaa osallistujia niistä vaaroista, joita liittyy siihen, ettei suojaa yksityisyyttään verkossa. Varoita osallistujia verkkokiusaamisen ja taloudellisen hyväksikäytön riskeistä, jos he eivät itse ota niitä puheeksi. Huolimattomuus oman yksityisyyden ja turvallisuuden suhteen voi lisätä näitä riskejä huomattavasti. Kappaleesta 5 löydät lisää tietoa verkkokiusaamisesta, yksityiselämästä ja turvallisuudesta.
- Jälkipuinnissa voit halutessasi huomauttaa myös, että yksityisyyden suojaaminen verkossa on tärkeää osittain turvallisuuden takia, mutta myös henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja arvokkuuteen liittyvistä syistä. Emme välttämättä joutuisi vaaraan (jos meillä olisi onnea), vaikka kävelisimme ympäröivässä puolialastomina tai huutelisimme hölmöjä tai ilkeitä kommentteja muista, mutta voisimme katua sitä myöhemmin. Verkossa julkaistu sisältö on kuitenkin paljon pysyvämpää kuin tosimaailmassa tehdyt asiat eikä sitä usein ole mahdollista poistaa kokonaan.

MUUNNELMIA

Vaikka harjoitus keskittyykin oman yksityisyyden suojaamiseen, sen avulla voi myös käsitellä muiden ihmisten yksityisyyden kunnioittamiseen liittyviä asioita. Voit esimerkiksi kysyä osallistujilta pyytävätkö he luvan, ennen kuin jakavat tietoa muista ihmisistä, ja miksi se voisi olla tärkeää. Keskustele osallistujien kanssa näihin asioista ihmisoikeuksien kannalta. Kappaleesta 5 löydät yksityiselämästä ja turvallisuudesta tietoa, jota voit hyödyntää keskustelussa.

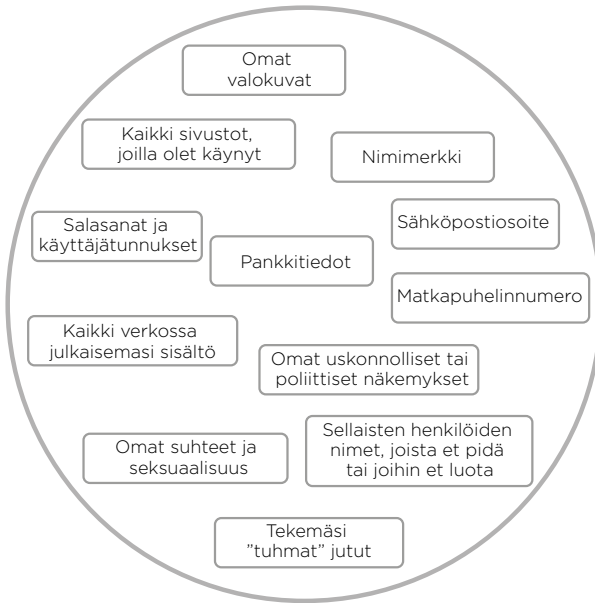
IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Osallistujat voivat pitää kirjaa viikon aikana verkossa jakamistaan asioista: millaista tietoa he jakavat ja kuinka laajalle yleisölle? Heidän ei tarvitse kertoa yksityiskohtaisesti jakamastaan sisällöstä, mutta he voisivat seurata, minkä tyyppisiä asioita he jakoivat kaaviossa mainituille ryhmille (vanhemmat, ystävät, opettajat, jne.). He voivat myös merkitä muistiin, millaista tietoa he jakoivat itsestään, ja mitä he jakoivat muista.

MONISTEET

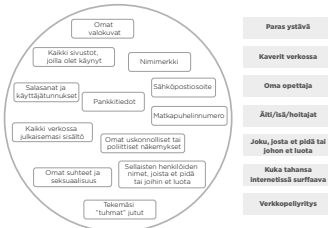
KEIDEN KANSSA JAAT ASIOITA:

KENELLE KERTOISIT?

- Paras ystävä
- Kaverit verkossa
- Oma opettaja
- Äiti/isä/hoitajat
- Joku, josta et pidä tai johon et luota
- Kuka tahansa internetissä surffaava
- Verkkopeliyritys

Yhdistä ympyrän sisällä olevat tekstilaatikot nuolilla oikealla oleviin tekstilaatikoihin. Esimerkiksi näin:

TASO 3

RYHMÄ
10–20KESTO
90'

VERKKOHYÖKKÄYS

Osallistujat suunnittelevat (kuvitteellisen) kampanjasivuston uudelleen niin, että se selviäisi paikalliselta yhteisöltä tulvivista rasisista kommenteista.

TEEMAT	Internetlukutaito, kampanjastrategiat, rasismi ja syrjäntä
VAATIVUUSTASO	Taso 3
RYHMÄN KOKO	10–20
KESTO	90 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • pohtia tärkeimpiä viestejä rasismien vastustamisessa • tarkastella erilaisia tapoja kampanjoida verkossa rasismia ja vihapuhetta vastaan • kehittää esiintymis-, suostuttelu- ja verkkoviestintätaitoja
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none"> • fläppipaperia ja värillisiä kyniä tai tusseja • internetyhteys (ei välttämätön)
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none"> • Kopioi monisteet (sivut 129–130). • Ennen harjoitusta voit pyytää osallistujia mainitsemaan joitakin heidän mielestään parhaita ja joitakin huonoimpia sivustoja (ei välttämätöntä).

OHJEET

1. Selitä, että harjoituksessa suunnitellaan uudestaan koulun käynnistämisen kampanjan verkkosivut. Kerro osallistujille alla olevat taustatiedot:

Koulunne sijaitsee alueella, jossa asuu paljon maahanmuuttajia. Koulu on ylpeä pyrkimyksistään luoda hyvät suhteet etnisten ryhmien välille ja rasismia ilmenee oppilaiden keskuudessa harvoin. Koulun ulkopuolella suhteet ovat kuitenkin hyvin ongelmallisia. Etniset vähemmistöt joutuvat usein "valkoisen" enemmistön solvausten ja väkivallan kohteiksi ja usnatsien suosio kasvaa.

Koulun johtokunta päätti tarttua tähän ongelmaan aloittamalla verkkokampanjan, jonka tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta siitä, miksi on tärkeää ottaa kaikki mukaan yhteisöön. Verkkosivut saatiin nopeasti tehtyä, ja niillä oli myös keskustelupalsta yleisön kommentteja ja kysymyksiä varten. Keskustelupalstalla ei kuitenkaan edellytetty rekisteröitymistä ja pian se tulvi rasisista kommentteja.

2. Näytä osallistujille koulun kampanjasivut ja pyydä heidän kommenttejaan niistä. Johdattele muutamalla kysymyksellä:

- Onko kampanjan viesti selkeä?
 - Mitä mieltä olette sivun yleisilmeestä ja siitä, miten tieto esitetään?
 - Onko se hyvä kampanjasivu? Miksi on tai miksi ei?
3. Selitä, että harjoituksessa suunnitellaan tämä sivusto uudestaan ja tarvittaessa arvioidaan uudestaan myös keskustelupalstan säännöt. Anna osallistujille tehtäväohjeet (sivu 129), ja jaa heidät ryhmiin (korkeintaan kuusi kussakin ryhmässä).
 4. Anna ryhmille noin 20 minuuttia aikaa keskustella kysymyksistä ja jaa sitten ryhmille fläppipaperit ja värikyniä.
 5. Kerro seuraavaksi, että heillä on vielä 15 minuuttia aikaa piirtää luonnos suunnittelemaansa etusivusta. Ehdota, että he jakavat tehtävät niin, että osa ryhmästä keskittyy miettimään sisältöä ja osa ulkoasua (katso vinkkejä ohjaajille).
 6. Kun ryhmät ovat saaneet työnsä valmiiksi, aseta etusivujen luonnokset esille eri puolille huonetta, ja kutsu osallistajat harjoituksen purkuun.

HARJOITUKSEN PURKU

- Oliko tehtävä mielestäsi helppo? Mikä oli vaikeinta, ja mikä sujui ryhmässänne hyvin?
- Olitko tyytyväinen lopputulokseen?
- Kuinka paljon ryhmänne ajatteli kohdeyleisöä sivuston suunnittelussa? Mitä kohderyhmän kiinnostuksen herättämiseksi tehtiin? (Esimerkiksi jonkin kirjoitustyölin käyttö.)
- Keksikö ryhmänne, miten sivuston käyttäjät voisivat osallistua kampanjaan tai toimia interaktiivisesti? Kuinka tärkeää se mielestäsi olisi?
- Vertaile eri ryhmien keskustelupalstojen sääntöjä. Kysy osallistujilta, miten he päätyivät valitsemiinsa sääntöihin. Mitkä asiat heidän mielestään oli tärkeintä huomioida niissä?
- Onko rasismi mielestäsi ongelma omassa yhteisössänne? (Kysy syitä.)
- Oletko koskaan kohdannut rasistista herjaamista verkossa? Tekisitkö jotain, jos kohtaisit sellaista?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Yritä pitää kirjaa siitä, mitä koulun kampanjasivulta osallistujien mielestä puuttuu. Voit kirjoittaa heidän kommenttinsa fläppitalulle. Piirrä keskelle viiva ja kirjaa plussat yhdelle ja miinukset toiselle puolelle paperia.
- Jos osallistujat ovat jostain asiasta eri mieltä, merkitse myös se muistiin. Verkkosivut voivat vedota toisiin ja toisiin ei. Tämän voisi myös mainita silloin, kun osallistujat miettivät kohdeyleisöjään ja suunnittelevat omia sivustojaan.
- Ryhmätyössä lisäajasta voi olla hyötyä. Suunnitteluvaiheessa voit antaa osallistujien tarkastella oikeita verkkosivustoja. Se auttaa heitä arvioimaan, kuinka paljon sisältöä sivulle mahtuu ja miten tiedon voi esittää eri tavoin.
- Kun ryhmät alkavat työskennellä fläppipapereiden parissa, kehota heitä jakamaan tehtävät ryhmän jäsenten kesken. Osa voi esimerkiksi kehittää kampanjan viestiä, osa voi miettiä mille sivustoille (tai sivuille) kampanjasivuilta kannattaisi olla linkit ja osa voi työstää sivuston ulkoasua. Muistuta heitä siitä, että sisältö ja tyyli ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin ulkoasu!

MUUNNELMIA

Voit muokata kampanjaa niin, että se käsittelee johonkin toiseen ryhmään kohdistuvaa vihaa (esimerkiksi naiset, nuoret vammaiset, uskonnolliset vähemmistöt tai romanit).

Jos osallistujilla on hyvät tietotekniset taidot, verkkosivun suunnittelussa voidaan käyttää tekstinkäsitteilyohjelmia tai ilmaisia blogipalveluita kuten Wordpress tai Blogger. Tällöin harjoitukseen on syytä varata enemmän aikaa. Riippuen käytettävissä olevasta ajasta voit myös pyytää osallistujia nimeämään suosikkisivustojaan ja sivustoja, joista he eivät pidä. Tämä saattaa nostaa esiin seikkoja, jotka ovat heidän mielestään tärkeitä kampanjasivuston suunnittelemisessa.

Keskustelu keskustelupalstan säännöistä voidaan aloittaa koko ryhmän voimin, jos aikaa on riittävästi. Voit listata sellaisten sääntöjen hyödyt ja haitat, joissa sallitaan kaikki kommentit, eikä vaadita rekisteröitymistä.

Voit käyttää Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuja ja analysoida harjoituksessa niitä, ikään kuin ryhmäsi vastaisi kampanjan toteutuksesta.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Kerro harjoituksen jälkeen osallistujille Ei vihapuheelle -liikkeestä ja kehota heitä käymään liikkeenverkkosivuilla ja liittymään liikkeeseen.

Ryhmiä tekemiä sivuluonnoksia voi käyttää todellisten kampanjasivustojen perustana. Ideoita kannattaa siinä tapauksessa kehitellä yhdessä, jotta lopputulos on koko ryhmän yhteinen ja osallistujien täytyy myös tuottaa sivustolle sisältöä. Tämä voisi olla pitkän tähtäimen projekti ja osallistujien pitäisi osata julkaista sivustonsa verkossa. He voivat myös avata ryhmälleen sivun sosiaalisessa mediassa.

Osallistajat voivat tutkia eri etnisten ryhmien välisiä suhteita todellisuudessa omassa yhteisössään. Paikalliset järjestöt ovat hyvä paikka aloittaa tutkimustyö.

MONISTEET

TEHTÄVÄOHJEET

Keskustelkaa ryhmässänne seuraavista kysymyksistä:

1. Mikä on tärkein kohdeyleisönne? Esimerkiksi nuoret, kaikki paikalliset, etnisiin vähemmistöihin kuuluvat, "valkoisen" enemmistön jäsenet – koko maailma?
2. Mikä on kampanjanne tavoite ja kuinka ihmiset voivat osallistua siihen?
3. Mikä on käytäntönne kommenttien julkaisemisen suhteen?
 - Pitäisikö ihmisten rekisteröityä, ennen kuin he voivat julkaista kommentteja?
 - Millaiset säännöt keskustelupalstallanne on? Voiko mitä tahansa julkaista vai ovatko jotkut kommentit kiellettyjä?

MONISTEET

KAMPANJASIVU

Poikkipellon yhteiskoulu

Kampanja etnisten ryhmien välisen ymmärryksen ja ihmisoikeuksien edistämiseksi pitkällä tähtäimellä

Keskustelupalsta

*Tällä palstalla voit sanoa mitä vain.
Me kannatamme sananvapautta!*

Suosituimmat keskustelut:

Mitä mieltä olet siitä, mitä me teemme?	7345 vastausta
Siivotaan koulut (allekirjoita vetoomus täällä)	3231 vastausta
Viekää ***** sinne mistä tulittekin	3123 vastausta
Valkoiset sekakouluja vastaan	2898 vastausta
Hyvä, Poikkipelto!	1002 vastausta
Painukaa ***** Kukaan ei pyytänyt teitä tänne	976 vastausta
Miten ilman aivoja voi oppia?	535 vastausta
Vanhempien vetoomus rasismia vastaan	812 vastausta
Tästä pääset osallistumaan keskusteluun!	

Blogimme

Poikkipellon yhteiskoulu painottaa kulttuurien välisen ymmärryksen merkitystä terveessä oppimisympäristössä. [Lue lisää](#)

Poikkipelto julkaisee väliraportin etnisten ryhmien välisen tasa-arvon edistämistoimikunnan viimeisimmästä selvityksestä, joka käsittelee positiivista syrjintää korkea-asteen koulutuksessa. [Lue lisää](#)

Muita aiheita

[Rehtorin lausunto](#)

[Paikallisviranomaisten lausunto](#)

[Virallisia asiakirjoja](#)

[Talousmittareita](#)

[Tilastoja ja perusteluja](#)

Kampanjasta

Kampanjamme on suunniteltu edistämään etnisten ryhmien välistä ymmärrystä koulussa ja paikallisessa yhteisössämme. Toimimme aloitteellisesti kehittääksemme positiivista oppimisympäristöä kaikille oppilaille riippumatta heidän rodustaan, etnisestä taustastaan, uskonnostaan tai kulttuuri-identiteetistään. [Lue lisää](#)

TASO 1

RYHMÄ
10–20KESTO
60'

VERKKOPROFIILIT

Tässä harjoituksessa toimitaan kuvitteellisella verkkokeskustelupalstalla. Osallistujat tervehtivät toisiaan eri ryhmiin liittyvien stereotyyppisten käsitysten mukaisesti. Harjoituksessa osallistujat laativat ohjeet verkossa tapahtuvalle vuorovaikutukselle.

TEEMAT	Rasismi ja syrjintä, internetlukutaito, demokratia ja osallistuminen
VAATIVUUSTASO	Taso 1
RYHMÄN KOKO	10–20
KESTO	Osa 1: 35 minuuttia Osa 2: 25 minuuttia
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • keskustella eri ryhmiin kohdistuvista ennakkoluuloista ja vihapuheesta • arvioida verkossa ja verkon ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen eroja • laatia ohjeet verkossa tapahtuvalle vuorovaikutukselle
TARVIKKEET	<ul style="list-style-type: none"> • teippiä • paperia ja kyniä (ja kirjoituslustoja) • fläppitaulu ja tusseja • tilaa liikkua
VALMISTELUT	<ul style="list-style-type: none"> • Tee riittävästi ”profiileja” kaikille osallistujille (käytä sivulta 135 löytyviä profiileja tai keksi omasi). • Kirjoita profiilit paperille (noin A5-kokoiselle) ja valmistele teippipalasia, joilla ne voi kiinnittää osallistujien selkään. • Kopioi kaikille osallistujille Euroopan neuvoston vihapuheen määritelmä sivulta 137. • Tilaa on oltava riittävästi, jotta osallistujat voivat kävellä ympäriinsä.

OHJEET

OSA I: KESKUSTELUPALSTALLA (15 MINUUTTIA)

1. Pyydä osallistujia kuvittelemaan, että he ovat jalkapalloaiheisella keskustelupalstalla (tai jääkiekkoon tai johonkin muuhun urheilulajiin liittyvällä). Selitä, että jokainen saa uuden profiilin ja heidän tehtävänsä on esittää kyseistä henkilöä. Kukaan ei kuitenkaan itse tiedä, mitä heidän profiilissaan lukee.
2. Kerro osallistujille, että harjoituksessa heidän on tarkoitus esitellä itsensä ja tervehtiä muita. Keskustelut ovat lyhyitä ja osallistujien pitäisi yrittää ehtiä tervehtiä mahdollisimman montaa keskustelupalstan vierailijaa.

3. Selitä, että harjoituksen tarkoitus on tarkastella tyypillisiä ennakoasenteita ja ennakkoluuloja yhteiskunnan eri ryhmiä kohtaan. Kun osallistujat tervehtivät toisiaan, heidän pitäisi miettiä, millaisia asioita ihmiset saattaisivat (verkossa) sanoa kyseiseen ryhmään kuuluvalla henkilölle (esimerkiksi vammaiselle urheiluryhmässä, tummaihoiselle afrikkalaiselle, vanhemmalle naiselle). Osallistujien ei välttämättä tarvitse suhtautua muihin samalla tavalla kuin he tavallisesti omana itsenään suhtautuvat vaan miettiä millaisia mielipiteitä verkossa esitetään ja yrittää matkia niitä. Ilkeät kommentit ovat sallittuja: ketään ei harjoituksen jälkeen rangaista kommenteista, joita he harjoituksen aikana esittivät.
4. Teippaa jokaisen osallistujan selkään jokin profiili, mutta älä näytä sitä hänelle. Anna kaikille kynä ja paperia, johon he voivat kirjoittaa niitä sanoja, joita muut osallistujat käyttävät heistä.
5. Pyydä osallistujia sitten liikkumaan ympäri huonetta. Varaa noin 10 minuuttia kohtaamisille ja tervehdyksille ja pyydä osallistujia merkitsemään muistiin, millä sanoilla toiset heitä tervehtivät. Pyydä 10 minuutin kuluttua osallistujia lopettamaan tervehdykset ja hylkäämään harjoituksessa omaksumansa profiili. Siirry harjoituksen purkuun.

HARJOITUKSEN PURKU (20 MINUUTTIA)

Varmista, että osallistujat ovat päässeet pois rooleistaan ennen harjoituksen purkua. Pyydä heitä aluksi kertomaan oikean nimensä ja yksi asia itsestään. Esitä heille sitten alla olevia kysymyksiä.

- Onnistuiko kukaan arvaamaan mitään omasta profilistaan? Kysy, miksi he niin arvelevat ja millaisia sanoja muut käyttivät tervehtiessään heitä.
- Nauttikko kukaan harjoituksesta? Oliko se kenestäkään epämiellyttävä? Miksi?
- Pyydä osallistujia katsomaan oma profiilinsa.
- Yllättivätkö jotkut tervehdyksien sanavalinnat ketään?
- Olivatko profiilit mielestänne realistisia? Kertoisivatko ihmiset sellaisia asioita julkisessa profiilissa?
- Kuinka helppoa oli sanoa inhottavia asioita muille? Oliko joistakin profiileista helpompi keksiä ilkeitä kommentteja?
- Olisikohan ollut helpompaa sanoa ilkeyksiä verkossa, jos siis kyseinen ihminen ei olisi seissyt vieressä? Miksi sillä on merkitystä?

OSA II: OHJEIDEN LAATIMINEN (25 MINUUTTIA)

1. Kerro osallistujille Ei vihapuheelle -liikkeestä ja anna heille alla oleva vihapuheen määritelmä.

Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat etniseen taustaan perustuvaa vihaa, muukalaisvihamielisyyttä, antisemitismia tai muuta suvaitsemattomuuteen pohjautuvaa vihaa, mukaan lukien hyökkäävänä kansallismielisyytenä tai etnosentrisyytenä ilmenevä suvaitsemattomuus sekä vähemmistöihin, siirtolaisiin ja maahanmuuttajataustaisiin kohdistuva syrjintä ja vihamielisyys.

(Euroopan neuvoston ministerikomitea)

2. Kysy osallistujien mielipiteitä seuraavista asioista ja selitä, että niistä keskustellaan lisää ryhmissä:
 - Pitäisikö vihapuhe mielestäsi sallia verkossa?
 - Miksi jotkut julkaisevat muihin kohdistuvaa vihapuhetta?

- Miten sinä voisit varmistaa, etteivät omat julkaisusi ole muita loukkaavia?
3. Selitä, että osallistujat työskentelevät pienryhmissä (4–5 henkeä). Ryhmien tehtävänä on laatia ohjeet verkossa toimimiseen. Anna ryhmille noin 10 minuuttia aikaa suorittaa tehtävä ja kutsu sitten kaikki ryhmät keskustelemaan toistensa ehdotuksista.

HARJOITUKSEN PURKU

- Miten kommentoisit eri ehdotuksia? Muistivatko muut jotain, joka itseltäsi unohtui?
- Luuletko, että ohjeitasi olisi mahdollista noudattaa?

VINKKEJÄ OHJAAJILLE

- Sopivien profiilien valinta on tässä harjoituksessa tärkeää. Voit halutessasi muokata profiilien nimiä, jotta ne sopisivat ryhmälle paremmin. Kiinnitä huomiota siihen, ettet anna kenellekään sellaista profiilia, joka on lähellä hänen todellista identiteettiään.
- Kun annat osallistujille profiilit, voit halutessasi kertoa niissä olevat nimet. Älä kerro mitään muuta profiilista ja kehota heitä olemaan utelematta muilta, mitä heidän lapussaan lukee.
- Kun kerrot osallistujille keskustelupalstan toiminnasta, pyydä heitä käyttämään negatiivisten kommenttien välissä myös joitakin positiivisia tai neutraaleita tervehdyksiä. Selitä, että kommenttien pitää liittyä ainoastaan profiileihin kirjoitettuihin asioihin, ei siihen, mitä he tietävät kyseisestä ihmisestä todellisuudessa. Ennen harjoituksen aloittamista voit vielä antaa muutaman esimerkin, esimerkiksi:
 - ”Terve, futari!”
 - ”Sori, tämä ei ole teikäläisiä varten!”
 - ”Senkin muukalainen, mitä sinä täällä teet?”
- Varmista harjoituksen jälkeen, ettei kukaan ole omana itsenään loukkaantunut tai pahoittanut mieltään jostain heille harjoituksen aikana sanotusta. Joistain kielteisistä kommentteista voi olla syytä keskustella suoraan. Voit esimerkiksi kysyä, ajatteleeko kukaan loukkaavia tervehdyksiä tehneistä todella niin kyseisestä henkilöstä.
- Muutamasta pöydästä voisi olla hyötyä, jos osallistujien mielestä on hankalaa tehdä muistiinpanojaan kävellessä. Voitte myös sopia, että osa osallistujista ei ole mukana harjoituksessa, vaan keskittyy tekemään muistiinpanoja siitä, mitä ihmiset sanovat (ja heidän reaktioistaan).
- Kun ryhmät ovat laatineet ohjeensa, ne voidaan teipata eri puolille huonetta, jotta muut voivat kiertää tutustumassa niihin.

MUUNNELMIA

Harjoitus voidaan toteuttaa myös kirjoitusharjoituksena. Tällöin tarvitset 3–4 kopiota sivun 135 profiileista, jotka leikataan korteiksi. Kun olet antanut kaikille osallistujille oman profiilin (heidän selkäänsä), anna heille 3–4 sattumanvaraista korttia. He kirjoittavat tervehdyksensä korttien kääntöpuolelle, minkä jälkeen ne jaetaan niille, joiden selässä on kyseinen profiili. Tämä menetelmä heijastelee paremmin verkossa vallitsevaa anonyymiyden tunnetta, mutta sen toteuttamiseen kuluu jonkin verran enemmän aikaa.

IDEOITA JATKOTOIMINTAAN

Osallistajat voivat jatkaa ohjeidensa kehittämistä ja laatia yhdet ohjeet koko ryhmälle. Voit palata ohjeisiin myöhemmin ja kysyä, miten osallistajat ovat onnistuneet noudattamaan niitä. Ohjeet voi jakaa Ei vihapuheelle -liikkeen verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa ja niistä voi myös keskustella muiden nuorten kanssa liikkeen englanninkielisten verkkosivujen keskustelupalstalla: www.nohatespeechmovement.org => "Join the Discussion". Jos huomasit, että ryhmässä on voimakkaita ennakkoluuloja joitain ryhmiä kohtaan, voit halutessasi puuttua niihin jonkin tarkemmin kohdennetun harjoituksen avulla. Tutustu *Compass*- ja *Education Pack* -sivustoihin, joilla esitellään ennakkoluulojen ja syrjinnän vastaisia harjoituksia. Lisätietoja löydät osoitteesta: www.coe.int/compass.

MONISTEET

Alli (N)

Ikä: 19

Lesbo

Panu (M)

Ikä: 9

Pitää verkkopeleistä

Mikael (M)

Ikä: 16

Valtakunnallisen matematiikkakilpailun voittaja

Sebastian (M)

Ikä: 33

Jalkapallovalmentaja

Hugo (M)

Ikä: 21

Kotoisin Venezuelasta

Chris (M)

Ikä: 43

Liikenteenvalvoja

Marjukka (N)

Ikä: 65

Yrittäjä

Amlin (M)

Ikä: 27

Kotoisin Somaliasta

Sonja (N)

Ikä: 33

Työtön

Hanzi (M)

Ikä: 23

Romani

Sven (M)

Ikä: 26

Kampaaja

Liisa (N)

Ikä: 30

Kokki

Rebecca (N)

Ikä: 28

Kärsii oppimisvaikeuksista

Johan (M)

Ikä: 31

Jehovan todistaja

Steffi (N)

Ikä: 12

Kuuro

Lia (N)

Ikä: 13

Pelaa koulun jalkapallojoukkueessa

Ricardo (M)

Ikä: 72

Homo

Samu (M)

Ikä: 21

Ammattitennispelaaja

Daniel (M)

Ikä: 26

Sotaveteraani (vammutunut)

Leon (M)

Ikä: 29

Imaami (muslimien pappi)

Joel (M)

Ikä: 37

Työskentelee hyväntekeväisyysjärjestössä

KAPPALE 5

TAUSTATIETOJA

5.1 Vihapuhe verkossa.....	137
5.2 Ihmisoikeudet.....	144
5.3 Sananvapaus.....	149
5.4 Rasismi ja syrjintä.....	155
5.5 Yksityiselämä ja turvallisuus.....	160
5.6 Demokratia ja osallistuminen.....	163
5.7 Kampanjastrategiat.....	168
5.8 Internetlukutaito.....	171
5.9 Verkkokiusaaminen.....	180
5.10 Euroopan neuvosto ja verkon vihapuhe.....	184

5.1 VIHAPUHE VERKOSSA

[–]termillä ”vihapuhe” tarkoitetaan kaikkia ilmaisumuotoja, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat rotuun perustuvaa vihaa, muukalaisvihamielisyyttä, antisemitismiä tai muuta suvaitsemattomuuteen pohjautuvaa vihaa, mukaan lukien hyökkäävänä kansallismielisyytenä tai etnosentrisyytenä ilmenevä suvaitsemattomuus, sekä vähemmistöihin, siirtolaisiin ja maahanmuuttajataustaisiin kohdistuva syrjintä ja vihamielisyys.

Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus N:o (97) 20

VIHAPUHEEN MÄÄRITTELEMINEN

Vihapuhe on harvemmin mustavalkoinen kysymys, johon voi vastata ”kyllä” tai ”ei”. Näkemyksissä on eroja sekä sen suhteen, miten vihapuhe pitäisi luokitella että sen suhteen, mitä sille pitäisi tehdä. Osasyynä näkemuseroille on se, että nämä asiat liittyvät useimpien mielestä toisiinsa. Jos jokin luokitellaan vihapuheeksi, sille pitäisi tehdä jotain. Jos se taas ei ole vihapuhetta, sen ajatellaan olevan hyväksyttävää tai ainakin jotain sellaista, jota on siedettävä. Näin ollen käyttämämme määritelmä tuntuu kertovan myös, milloin asialle pitäisi tehdä jotain.

Jotkut ovat haluttomia toimimaan vihapuhetta vastaan, koska he näkevät sen epäoikeutettuna sananvapauden rajoittamisena. Siksi he käyttävät termiä ”vihapuhe” viittaamaan vain kaikkein pahimpiin esimerkkeihin, esimerkiksi välittömiin uhkauksiin, joilla uhataan jonkun toisen henkilön henkeä tai turvallisuutta.

Tämä käsikirja perustuu Euroopan neuvoston määritelmään, jossa vihapuhe määritellään huomattavasti laajemmin. Näillä sivuilla kuvattu lähestymistapa myötäilee myös sitä näkemystä, että jotain pitää tehdä kaikelle tämän määritelmän mukaiselle vihapuheelle. On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei se että ”tekee jotain” välttämättä tarkoita sananvapauden rajoittamista tai kieltoja. On monia muita tapoja vastata vihapuheeseen. Kampanjastrategioita koskevista taustatiedoista käsitellään tätä tarkemmin.

Tämän kappaleen viimeisessä osassa tarkastellaan sitä, miten vihapuhetta voi luokitella ja arvioida. Ennen sitä käsittelemme kuitenkin kysymystä siitä, pitääkö verkon vihapuheeseen puuttua. Jotkut uskovat, että internet kyllä selvittää itse ongelmansa, ja että puheen pitäisi antaa polveilla vapaasti, ainakin verkossa.

Euroopan neuvoston vihapuheen määritelmä kattaa ”kaikki ilmaisumuodot” – siis puheen lisäksi myös kuvat, videot tai minkä tahansa verkossa tapahtuvan toiminnan. Siksi verkkoviha on myös vihapuhetta.

MIKSI VERKON VIHAPUHEESEEN PITÄÄ PUUTTUA?

VIHAPUHE SATUTTAA

Sanat satuttavat ja viha satuttaa! Vihapuhe on vakava ongelma, joka voi olla myös ihmisoikeusloukkaus. Vihapuhe ei ole verkossa vähemmän vakavaa kuin verkon ulkopuolella, mutta verkossa sen tunnistaminen ja siihen puuttuminen on usein vaikeampaa.

ASENTEET RUOKKIVAT TEKOJA

Vihapuhe on vaarallista paitsi siksi, että se on itsessään vahingollista myös siksi, että se voi johtaa vakavampiin ihmisoikeusloukkauksiin ja jopa väkivallantekoihin. Jos vihapuhetta ei torjuta, se ruokkii verkon ulkopuolista maailmaa ja lietsoo etnisten ryhmien välisiä jännitteitä ja muita syrjinnän ja häirinnän muotoja. Se, että viha voi levitä verkossa nopeasti, lisää sen mahdollisuuksia aiheuttaa vahinkoa.

VERKON VIHAPUHE ON ENEMMÄN KUIN PELKKIÄ SANOJA

Verkossa voi viestiä nopeasti ja monin eri tavoin, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja verkkopeleissä, ja usein nimettömänä. Verkossa vihaa voi ilmaista videoilla ja valokuvilla sekä tutulla tavalla tekstin muodossa. Visuaaliset ilmaisutavat ja multimedia voivat usein vaikuttaa voimakkaammin niin tietoisiin kuin tiedostamattomiinkin asenteisiin.

Kuinka monella tavalla verkossa voi vihata?

Laulu, video, tviitti, sarjakuva, muokattu kuva...

VIHA KOHDISTUU SEKÄ YKSILÖIHIN ETTÄ RYHMIIN

Verkossa ilmaistu viha voi kohdistua ryhmiin ja usein juuri sellaisiin ryhmiin, jotka ovat jo valmiiksi jollain tapaa haavoittuvaisia, kuten turva-
paikanhakijat, uskonnolliset vähemmistöt tai vammaiset. Kuitenkin myös yksittäiset henkilöt ovat yhä useammin verkkovihan kohteina. Vaikutus voi olla tappava, kuten verkkokiusaamistapauksissa, joista monen tiedetään johtaneen itsemurhaan. Vihapuhe uhkaa myös kaikkien niiden turvallisuutta ja itsetuntoa, jotka samaistuvat vihapuheen kohteisiin.

Oletko sanonut verkossa asioita, joita et sanoisi kasvotusten?

Voisitko ehkä tehdä niin, jos uskoisit, ettei sinua voida tunnistaa?

INTERNETIÄ EI OLE HELPPO VALVOA

Verkossa vihapuhetta siedetään enemmän kuin verkon ulkopuolella ja verkossa sitä myös valvotaan vähemmän. Vihaajien on myös helpompaa (ja vähemmän riskialtista) herjata muita verkossa kuin verkon ulkopuolella, eikä vähiten siitä syystä, että verkossa ihmiset voivat esiintyä tuntemattomina.

VERKON VIHAPUHEEN JUURET ULOTTUVAT SYVÄLLE

Verkon vihapuheen taustalla olevat asenteet ja sosiaaliset jännitteet ovat juurtuneet syväälle yhteiskuntaamme, ja yleisesti ottaen samat asenteet ja jännitteet johtavat vihapuheeseen myös verkon ulkopuolella. Verkon vihapuheeseen puuttumalla voimme vähentää vihapuhetta myös verkon ulkopuolella.

INTERNET EI OLE IRRALLINEN SAAREKE

Verkossa tapahtuva toiminta on valtava ja alati kasvava nyky-yhteiskunnan ilmiö, mutta siihen ei pitäisi suhtautua omana valtakuntanaan, jossa normaalit ihmisten käyttäytymissäännöt eivät päde. Ihmisten elämä verkossa on läheisesti sidottu heidän verkon ulkopuoliseen elämäänsä. Nämä kaksi elämänaluetta eivät ole toisistaan riippumattomia vaan virtuaalisesta maailmasta on yksinkertaisesti tullut tärkeä osa reaali maailmaa. Verkon vihapuheella on usein seurauksia arkielämässä: ihmiset, tunteet, kokemukset ja dynamiikat ovat samat verkossa ja verkon ulkopuolella.

INTERNET ON VIELÄ NUORI!

Virtuaalisen maailman ymmärryksemme on monella tavalla vähemmän edistynyttä kuin ei-virtuaalisen maailman. Sama pätee myös niihin lakeihin ja sääntöihin, jotka säätelevät sitä, mitä pidetään yleisesti hyväksyttävänä tai ei-hyväksyttävänä. Verkossa tapahtuvaa toimintaa pitäisi tarkastella samojen yleisten arvojen kautta, jotka ohjaavat toimintaamme verkon ulkopuolella. Samojen lakien pitää päteä verkossakin, erityisesti olemassa olevan ihmisoikeuslainsäädännön tulee säännellä myös verkossa tapahtuvaa toimintaa.

INTERNET VOI OLLA PAREMPI!

Internet ei ole enempää tai vähempää kuin se, miksi ihmiset sen tekevät. Samoin kuin tosielämänkin yhteiskunnissa, toimintatavat alkavat vallita, jos ne hyväksytään yleisesti – jos niistä tulee normeja. Meillä pitää olla näkemys siitä, millaisten toimintatapojen tulee mielestämme olla verkossa hyväksyttäviä. Ja mikä tärkeintä, meidän on tehtävä työtä, jotta niistä tulisi yleisesti hyväksytyjä tapoja toimia, ei muista toimintatavoista. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän, kansalaisina ja eri ikäisinä nuorina, täytyy kiinnittää huomiota siihen, miten verkko hallinnoidaan ja miksi toiset asiat ovat sallittuja ja toiset eivät.

Joillain foorumeilla tai verkkosivuille on oma kulttuurinsa.

Kuinka nuoret voivat auttaa luomaan hyvänä pitämäänsä verkkokulttuuria?

NIMETTÖMYYDEN JA RANKAISEMATTOMUUDEN MYYTIT

Vihapuheen leviämistä ja voimistumista verkossa edistää se, että sen tuhoiset vaikutukset ihmisiin aliarvioidaan ja se, että verkkovuorovaikutukseen liittyy nimettömyyden ja rankaisemattomuuden myytit. Kaiken verkossa tehdyn kirjoittaja tai tekijä on viime kädessä mahdollista jäljittää, riippuen siitä kuinka pitkälle lainvalvojat haluavat mennä. Käsitys siitä, että verkossa voi julkaista tai jakaa vihapuhetta jälkiä jättämättä, saa vihapuheen ilmaisemisen kuitenkin tuntumaan helpommalta kuin jos tekijä tietäisi kaikkien näkevän hänen nimensä.

Nimettömyyden tunnetta seuraa tunne rankaisemattomuudesta. Vihapuheeseen syyllistyvät saattavat tietää, että heidän tekonsa ovat laittomia, epäoikeudenmukaisia tai moraalittomia, mutta uskovat, ettei heille kuitenkaan tapahdu mitään. Rankaisemattomuus on kuitenkin myytti, koska vihapuhe voi tosiasiaa johtaa syytteisiin monissa maissa. Nimettömyyden ja rankaisemattomuuden myytteihin täytyy puuttua ja ne täytyy purkaa ja tehdä ymmärrettäviksi.

VIHAPUHEEN LUOKITTELEMINEN

PAHAA VIHAA, PAHEMPAA VIHAA

Vihapuheeseen vastattaessa on tunnistettava se, että vihaa on monenlaista ja monen asteista. Vaikka kaikki vihan ilmaisut olisivatkin jossain määrin pahoja, voi yksi tapaus olla toista pahempi. Se voi esimerkiksi olla loukkaavampi, vaikuttaa useampaan ihmiseen, olla räjähdysalttiimpaa, aiheuttaa todennäköisemmin enemmän vahinkoa. Jokaisessa yrityksessä vastata vihapuheeseen täytyy huomioida tämä, koska ilmaisun vihan aste vaikuttaa siihen, miten siihen kannattaa vastata. Sopiva vastaus vihapuheeseen ei rajoita sananvapautta liiallisesti vaan pyrkii huomioimaan ja kiinnittämään huomiota vihapuheen aiheuttamaan vahinkoon (tai mahdolliseen vahinkoon). Seuraavassa listassa on mainittu joitain seikkoja, joihin kannattaa kiinnittää huomiota, kun arvioi yksittäisiä vihapuheen ilmentymiä.

SISÄLTÖ JA SÄVY

Jotkut vihan ilmaisut ovat muita äärimmäisempiä, niissä käytetään loukkaavampia sanoja tai jopa kannustetaan muita toimintaan. Asteikon toisessa päässä ovat lievät loukkaukset tai laajat yleistyksiset, jotka kuvaavat jotkin ryhmät tai yksilöt huonossa valossa (ja jotka voivat olla väärää tietoa).

Lisätietoa sananvapaudesta ja sen laillisesta rajoittamisesta löytyy sivulta 146.

Pelkästään sisällön ja sävyn perusteella seuraavat ilmaisut voisi alustavasti luokitella pahasta vielä pahempaan näin:

Maahanmuuttajilla on kautta historian ollut paha vaikutus.

Vammaiset ovat yhteiskunnan pummeja.

Neekeri ei ole ihminen, vaan se on eläin.

V**** huora, raiskaan sinut huomenna.

Yhä loukkaavampia tai uhkaavampia

Käytännössä on vaikeaa erottaa sisältö tai sävy *asiayhteydestään*. Muiden tekijöiden huomioiminen (katso alla) saattaisikin muuttaa näiden kommenttien järjestystä. Esimerkiksi maahanmuuttajiin liittyvä kommentti voisikin olla huomattavasti vahingollisempi juuri siksi, että siinä käytetty kieli on maltillisempaa.

ILMAISUN TEKIJÄN TAI SANOJAN AIKOMUS

Ihmiset sanovat asioita pohtimatta niitä ensin kunnolla, etenkin verkossa. Voimme usein loukata tahattomasti ja katua sitä sitten ja jopa perua sanamme. Seuraavat kaksi esimerkkiä ovat kumpikin suvaitsemattomia ja ilkeitä, mutta vain toisen tarkoitus on loukata. Näihin kahteen tapaukseen pitäisi ainakin vastata eri tavoin.

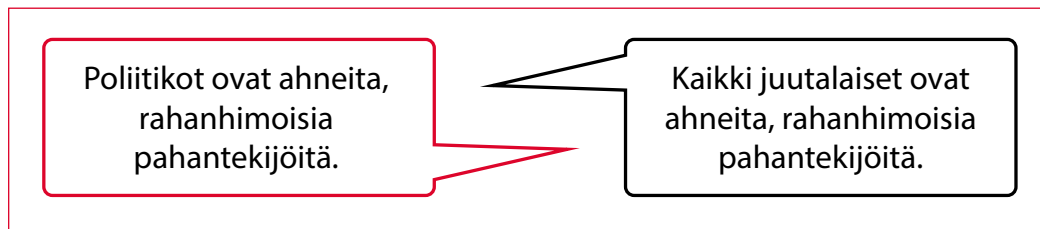

KOhteet tai mahdolliset kohteet

Jotkut ryhmät tai yksilöt voivat olla muita haavoittuvaisempia tiettyjen kommenttien tai arvostelun suhteen. Tämä voi johtua siitä, miten heihin yleensä suhtaudutaan yhteiskunnassa tai siitä, miten media heidät esittää tai siitä, että heidän on tilanteestaan johtuen vaikeampi puolustautua. Esimerkiksi muslimeihin kohdistuva herjaaminen on luultavasti paljon vahingollisempaa maassa, jossa valtaenemmistö on ei-muslimeita ja kristityt voivat tuntea itsensä uhatummiksi siellä, missä he ovat vähemmistö.

Ryhmät, joihin vihapuhe useimmiten kohdistuu, on mainittu tämän kappaleen alussa olevassa vihapuheen määritelmässä. Kuka tahansa voi kuitenkin joutua vihapuheen kohteeksi, vaikka ei kuuluisikaan mihinkään määritelmässä mainituista suvaitsemattomuuden kohteista.

Seuraava esimerkki kuvaa sitä, miten samalla ilmaisulla voi olla hyvin erilainen vaikutus riippuen siitä, mihin ryhmään se kohdistuu. Jälkimmäinen esimerkki on oletettavasti huomattavasti vahingollisempi.

Asiayhteys

Tietyn vihan ilmaisun asiayhteyden muodostavat siihen liittyvät kulttuuriset seikat ja historialliset olosuhteet. Asiayhteyteen saattaa kuulua myös muita tekijöitä, kuten ilmaisuväline ja todennäköinen kohderyhmä, olemassa olevat jännitteet ja ennakkoluulot, ilmaisun tekijän arvovalta.

16-vuotiaan omassa blogissaan julkaisema kommentti, jonka hyvin harva on lukenut.

Pääministerin podcast, joka on julkaistu kaikilla tärkeimmillä uutissivustoilla.

Maahanmuuttajilla on kautta historian ollut paha vaikutus.

Maahanmuuttajilla on kautta historian ollut paha vaikutus.

Paha

Pahempi

VAIKUTUS TAI MAHDOLLINEN VAIKUTUS

Ilmauksen todellinen tai mahdollinen vaikutus yksilöihin, ryhmiin tai koko yhteiskuntaan on yksi tärkeimmistä huomioitavista asioista, kun arvioidaan vihan ilmauksia ja punnitaan omaa vastausta niihin. Se, kuinka vihapuhe tosiasiaa vaikuttaa yksilöön tai ryhmään, on usein tärkeämpää kuin se, miten sen ulkopuolisten mielestä olisi *pitänyt* heihin vaikuttaa. Jos esimerkiksi muiden ystävällisiksi väitetyt kommentit ahdistavat lasta, on lapsen todellinen paha olo luultavasti tärkeämpi seikka kuin se, että muut saavat ilmaista mielipiteitään vapaasti.

VIHA, VERKKOVIHA JA KANSAINVÄLINEN OIKEUS

Vaikka tässä käsikirjassa ei välttämättä painoteta oikeudellisten keinojen käyttöä, on joitakin vihapuheen kieltäviä kansainvälisiä sopimuksia kuitenkin syytä mainita.

Lisätietoa ihmisoikeuksista ja ihmisoikeuslainsäädännöstä löytyy kappaleesta 5.2.

- Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 20 artiklassa todetaan näin: "Kaikki kansallisen, rotu- tai uskonnollisen vihan puoltaminen, joka merkitsee yllytystä syrjintään, vihollisuuksiin tai väkivaltaan, on kiellettävä lailla."
- Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 4 artiklassa todetaan, että kaikki rotusyrjintään kannustava tai sitä lietsova aatteiden levittäminen on kiellettävä lailla.
- Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artikla suojaa sananvapautta, mutta sallii sen rajoittamisen, jos se on välttämätöntä "muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi" sekä joistakin muista syistä. Tämä artikla antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden kieltää tietynlainen vihapuhe omassa lainsäädännössään.
- Euroopan ihmisoikeussopimuksen 17 artikla kieltää kaiken sellaisen toiminnan, "jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus". Tätä artiklaa on käytetty oikeuttamaan hallitusten asettamia vihapuhetta koskevia rajoituksia.

Tiedätkö mitkä vihapuheen muodot on kielletty Suomessa?

Myös Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus ("Budapestin sopimus", 2001) on tärkeä kansainvälisen oikeuden väline ja ainoa sitova kansainvälinen sopimus tästä aiheesta. Se toimii ohjenuorana maille, joka kehittävät kattavaa kansallista lainsäädäntöä tietoverkkorikollisuutta vastaan ja luo säännöt kansainväliselle, sopimuksen osapuolten väliselle yhteistyölle.

Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen tietojärjestelmien välityksellä tehtyjen, luonteeltaan rasististen ja muukalaisvihamielisten tekojen kriminalisointia koskeva pöytäkirja (2003), on valinnainen pöytäkirja, jonka sopimuksen osapuolet voivat allekirjoittaa. Sen mukaan "rasistisella ja muukalaisvihamielisellä aineistolla tarkoitetaan kirjoitettua aineistoa, kuvaa tai muuta sellaisten ideoiden tai teorioiden esittämistä, jotka puolustavat tai kannattavat vihaa, syrjintää tai väkivaltaa taikka sellaiseen yllyttävät sellaista yksilöä tai yksilöistä koostuvaa ryhmää vastaan, joka perustuu rotuun, ihonväriin, syntyperään tai kansalliseen tai etniseen alkuperään taikka uskontoon, jos sitä käytetään tekosyynä jonkin tällaisen piirteen sijasta". Tämä pöytäkirja velvoittaa jäsenvaltioita toiminaan rasististen ja muukalaisvihamielisten tekojen kieltämiseksi ja rangaistavaksi säätämiseksi. Tietoverkkorikollisuutta käsittelevä komitea kutsuu sopimusosapuolten edustajat konsultaatioon sopimuksen voimaansaattamisesta jäsenmaissa sekä tarvittavista tukitoimista.

5.2 IHMISOIKEUDET

Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan.

1 artikla, Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

Ihmisoikeudet liittyvät vihapuheeseen monin tavoin. Oikeudellisesta näkökulmasta jotkut ihmisoikeudet voivat liittyä sekä joihinkin vihapuheen ilmentymiin että pyrkimykseen kieltää tai rajoittaa sitä. Asenteiden ja arvojen näkökulmasta taas lähes kaikki vihapuhe juontuu rasistisista tai syrjivistä asenteista, jotka ovat ihmisoikeusongelmia. Koulutuksen ja kasvatuksen näkökulmasta ihmisoikeudet muodostavat yhden tehokkaimmista viitekehysistä verkon vihapuheen ymmärtämiselle ja siihen puuttumiselle.

Tässä kappaleessa kerrotaan perustietoa ihmisoikeuseriaatteista, ihmisoikeuslainsäädännöstä ja siitä, miten ihmisoikeudet liittyvät verkon vihapuheeseen. Osa verkon vihapuheen kannalta olennaisimmista ihmisoikeuksista käsitellään muissa kappaleissa.

MITÄ IHMISOIKEUDET OVAT?

Keskeiset asiat

- Ihmisoikeudet ovat kansainvälisissä sopimuksissa määriteltyjä standardeja, jotka perustuvat yleismaailmallisiin arvoihin, jotka kaikki hallitukset ympäri maailmaa ovat hyväksyneet.
- Ihmisoikeudet perustuvat ajatukseen, että jokaiselle ihmiselle kuuluu ihmisarvo, eikä kenenkään pitäisi joutua kokemaan *epäinhimillisiä* kärsimyksiä, jotka loukkaavat heidän ihmisarvoaan. Kaikki ihmiset ovat tässä suhteessa *samanarvoisia* ja heidän *ihmisarvoonsa* pitää suhtautua perustavanlaatuisena arvona.
- Ihmisoikeudet sisältyvät *kansainvälisiin sopimuksiin* ja ne muodostavat eri maiden hallituksille velvoitteita. Hallituksilla on velvollisuus huolehtia siitä, että jokaisen yksilön perustarpeet turvataan, mukaan lukien ihmisarvoisen kohtelun tarve.
- Ihmisoikeudet eivät takaa loisteliasta elämää, jossa kivuille tai vaikeuksille ei ole sijaa. Ihmisoikeudet muodostavat perustason, *minimistandardit*, jotka määrittävät mitä ihmiset tarvitsevat voidakseen elää ihmisarvoisen elämän.
- Suurinta osaa ihmisoikeuksista voidaan joissain tilanteissa rajoittaa, jos se on välttämätöntä muiden yksilöiden oikeuksien tai koko yhteiskunnan turvaamiseksi. Joitakin ihmisoikeuksia ei voi missään tilanteessa rajoittaa. Tällaisia ovat esimerkiksi oikeus elämään sekä epäinhimillisen ja halventavan kohtelun kieltö.

IHMISOIKEUDET JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Ihmisoikeudet on sisällytetty useisiin oikeudellisiin järjestelmiin, jotka muodostavat kansallisille hallituksille eritasoisia velvoitteita. Tärkeimmät ihmisoikeuksiin liittyvät sopimukset ja toimijat sekä joitakin niihin sisältyviä oikeuksia, on kuvattu sivun 146 kaaviossa.

IHMISOIKEUDET KANSAINVÄLISELLÄ TASOLLA

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) jäsenet ovat neuvotelleet useita ihmisoikeussopimuksia, jotka määrittävät hallitusten velvollisuuksia yksilöitä kohtaan. Tärkeimmät niistä ovat:

- **YK:n ihmisoikeuksien yleismaailminen julistus**, joka laadittiin vuonna 1948, pian toisen maailmansodan jälkeen. Sen ovat hyväksyneet kaikki hallitukset ympäri maailmaa ja siinä määritellään perusoikeudet ja perustavanlaatuiset periaatteet, jotka löytyvät kaikista sen jälkeen tehdyistä ihmisoikeussopimuksista.
- **Kansalaisyhteisöjen ja poliittisten oikeuksien koskeva kansainvälinen yleissopimus** (KP-sopimus), jonka YK:n yleiskokous hyväksyi vuonna 1966. Tarkentaa useita yleismaailmallisessa julistuksessa asetettuja oikeuksia.
- **Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus** (TSS-sopimus) hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa samaan aikaan kuin KP-sopimuskin. Kattaa loput yleismaailmallisessa julistuksessa asetetuista oikeuksista.

Kaikkien Euroopan maiden hallitukset ovat sopineet kunnioittavansa, suojaavansa ja toteuttavansa näiden sopimusten ja julistuksen sisältämiä oikeuksia. Ne ovat sitoutuneet myös useisiin muihin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten YK:n yleissopimukseen lapsen oikeuksista.

IHMISOIKEUDET ALUEELLISELLÄ TASOLLA

Eurooppalaiset ihmisoikeuksia koskevat periaatteet on luonut ja niitä valvoo Euroopan neuvosto sekä jossain määrin Euroopan unioni.

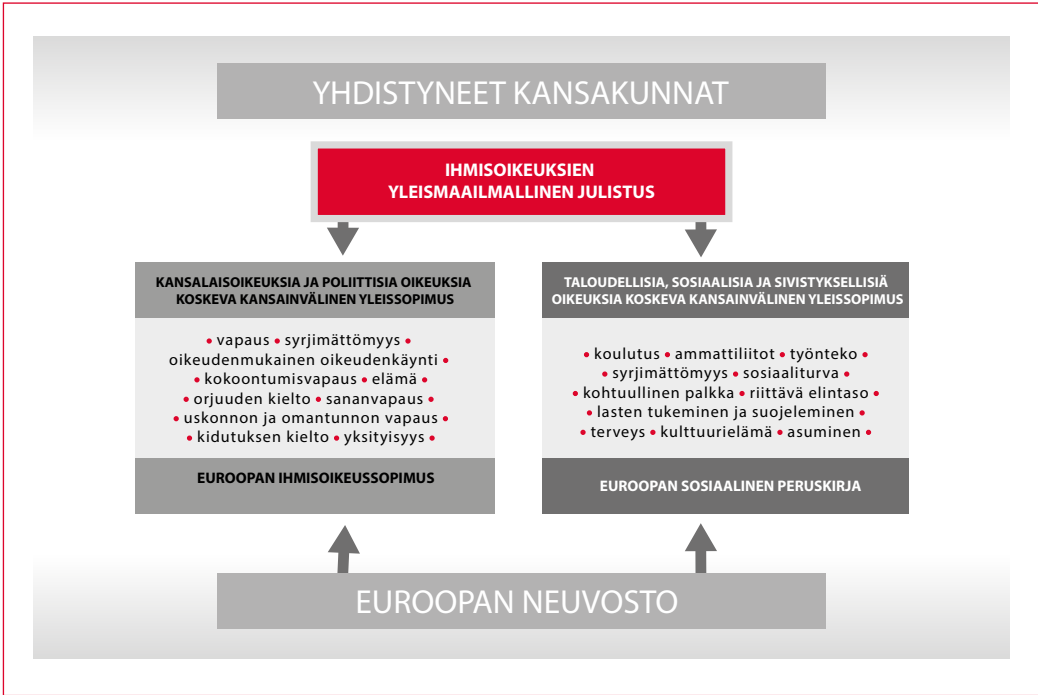
Eurooppalaisella tasolla on kaksi keskeistä sopimusta, jotka kattavat ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa asetetut oikeudet samaan tapaan kuin yllä mainitut KP- ja TSS-sopimus, vaikkakin eurooppalaiset sopimukset hyväksyttiin aiemmin.

- **Euroopan ihmisoikeussopimus** astui voimaan vuonna 1953. Se sisältää lähes samat oikeudet kuin KP-sopimus. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin perustettiin vuonna 1959 valvomaan Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden sopimuksen noudattamista.
- **Euroopan sosiaalinen peruskirja** allekirjoitettiin vuonna 1961. Se sisältää lähes samat oikeudet kuin TSS-sopimus. Näiden oikeuksien toteutumista valvoo Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea, joka arvioi hallitusten raportteja (ja joskus muiden toimijoiden, kuten ammattiliittojen tai muiden kansalaisjärjestöjen tekemiä kanteluita).

IHMISOIKEUDET KANSALLISELLÄ TASOLLA

Useissa maissa ihmisoikeudet on suojattu myös kansallisessa lainsäädännössä. Silloin mahdolliset ihmisoikeusloukkaukset voidaan tutkia kansallisissa tuomioistuimissa.

MITÄ OIKEUKSIA MEILLÄ ON?

IHMISOIKEUDET JA VIHAPUHE

Ihmisoikeudet liittyvät vihapuheeseen monilla eri tasoilla:

SYYT VIHAPUHEEN TAUSTALLA

Vihapuhe juontuu negatiivisista stereotyyppioista, joiden mukaan jotkut ryhmät tai yksilöt ovat alempiarvoisia, erilaisia ja vähemmän arvokkaita. Ihmisoikeuksien mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia suhteessa ihmisoikeuksiin ja yhtä arvokkaita. Syrjimättömyys on perustavanlaatuinen periaate. Lisäämällä ihmisoikeuksien kunnioittamista voidaan varmistaa, etteivät vihapuhetta ruokkivat asenteet saa kukoistaa.

VÄLITTÖMÄT VAIKUTUKSET

Pahimmat vihapuheen ilmaukset ovat itsessään yksi syrjinnän muoto ja ihmisoikeusloukkaus. Vihapuhe vieraannuttaa, marginalisoi ja kyseenalaistaa yksilön ihmisarvon ja kohdistuu usein juuri niihin, jotka ovat jo valmiiksi muilla tavoin haavoittuvaisia. Jos vihapuheen kohde on yksilöity, esimerkiksi verkkokiusaamistapauksissa, vihapuhe saattaa loukata myös oikeutta yksityiselämään ja sitä voidaan jopa pitää epäinhimillisenä ja halventavana kohteluna. Vihapuhe uhkaa kuitenkin myös *kaikkien* kohteeksi joutuneisiin ryhmiin kuuluvien itseluottamusta, ihmisarvoa ja turvallisuutta.

VIHAPUHEEN SEURAUKSET

Jos vihapuheeseen ei puututa, se johtaa vakavampiin ihmisoikeusrikkomuksiin: negatiiviset stereotyyptit leviävät koko yhteiskuntaan, ryhmät marginalisoituvat ja eristäytyvät yhä enemmän, ristiriidat ja kahtiajako lisääntyä ja loukkaukset ja uhkaukset lisääntyvät, kun uusia rajoja koetellaan. Pahimmassa tapauksessa ”pelkkä” ilmaisu voi alkaa muuttua fyysiseksi väkivallaksi. Vihapuhe voi johtaa viharikoksiin, joita koskevat henkilökohtaiseen turvallisuuteen liittyvät ihmisoikeudet. Viharikoksiin, mukaan lukien kansanmurha, liittyy aina vihapuhetta. Kaikki vihapuhe ei johda viharikoksiin, mutta viharikoksissa on aina mukana myös vihapuhetta.

SANANVAPAAUS?

Vihapuheeseen kohdistetut toimenpiteet saattavat myös rikkoa joitakin ihmisoikeuksia, koska sananvapaus on perustavanlaatuinen ihmisoikeus, samoin kuin ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus. Vihan lietsomisesta syytetyt vetoavat usein *näihin* oikeuksiin.

Hyvä ihmisoikeuksien tuntemus voi auttaa tämän ristiriidan ratkaisemisessa. Yksi vihapuheen vastaisen työn suurimmista haasteista on löytää oikea tasapaino sananvapauden sallimisen ja niiden muiden oikeuksien turvaamisen välillä, joita vihapuheen väkivaltaisemmat muodot uhkaavat.

VIHAPUHEESEEN PUUTTUMINEN IHMISOIKEUKSIEN AVULLA

Ihmisoikeuskasvatus tarjoaa tehokkaita välineitä puuttua verkon vihapuheeseen. Sen avulla voidaan kehittää nuorten tietoja, taitoja ja asenteita niin, että he pystyvät torjumaan vihapuhetta ihmisoikeuksiin perustuen. Ihmisoikeusnäkökulma paitsi auttaa kehittämään empatiaa ja kunnioitusta muita kohtaan, myös kannustaa osallistumaan aktiivisesti ja ymmärtämään yksilön toiminnan merkityksen.

Lisää tietoa ihmisoikeuksista löytyy *Compass*-julkaisun kappaleesta 4 (englanniksi): www.coe.int/compass.

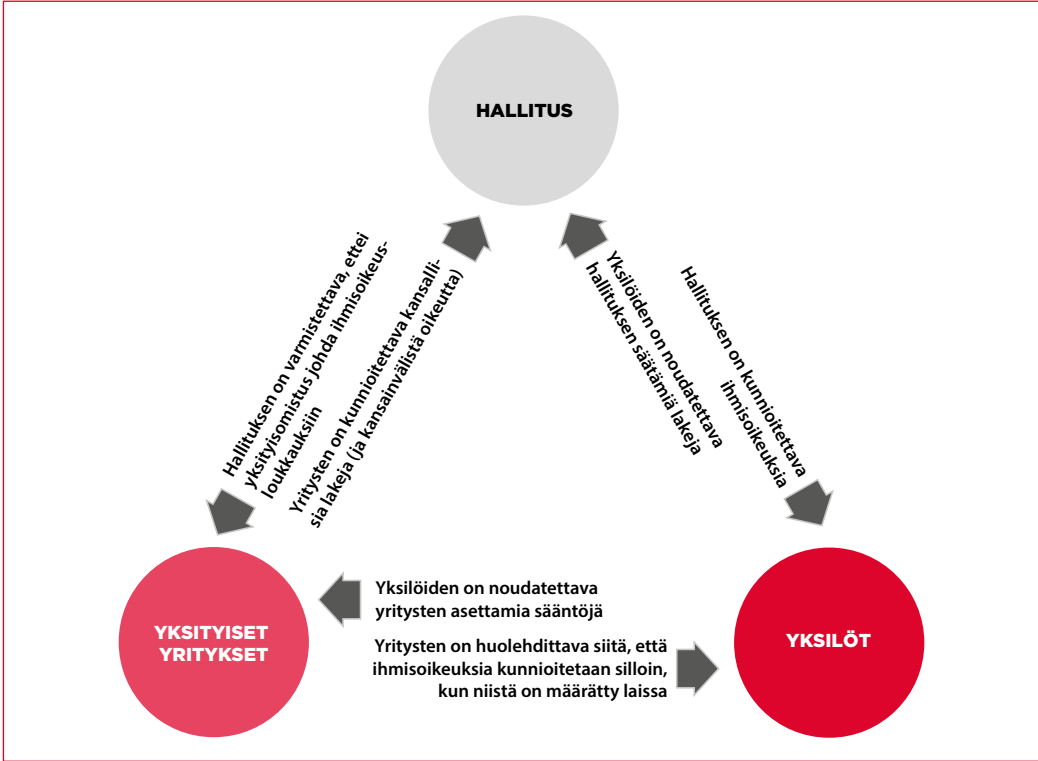
IHMISOIKEUDET JA INTERNET

Internet on enimmäkseen yksityisten yritysten omistama ja valvoma. Tämä vaikeuttaa ihmisoikeuksien suojelemista, koska ihmisoikeudet ovat hallitukseen kohdistuvia sääntöjä, eivätkä ne oikeastaan kohdistu yksityisiin yrityksiin. Ilmaisen vapautteen ei voi vedota, jos esimerkiksi jokin kauppakeskus tai yksityinen yökerho haluaa kieltää farkkujen käytön, mielenilmaukset tai muita yrityksiä koskevan tiedon levittämisen, vaikka ne ovatkin tapoja ilmaista itseä. Kauppakeskusta tai yökerhoa ei myöskään voi viedä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Yksityiset yritykset voivat pääsääntöisesti määrittellä myös ne säännöt, joita ihmisten on noudatettava käyttäessään niiden omistamia osia internetistä. Jos ihmiset eivät ole tyytyväisiä sääntöihin, he voivat valittaa, mutta siitä koituva seuraamus on yksinkertaisesti se, että ihmiset eivät käytä palvelua.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ihmisoikeudet eivät koskisi yksityisten yritysten omistamia osia maailmasta ja internetistä. Ihmisoikeudet asettavat (ainakin) kahdenlaisia velvoitteita hallituksille:

1. Ne rajoittavat sitä, mitä hallitukset saavat aktiivisesti tehdä. Hallitukset eivät saa esimerkiksi kieltää kaikkea poliittista toisinajattelua, osallistua kidutukseen, tai riistää joltakulta vapautta ilman kunnollista syytä.

2. Ne velvoittavat hallituksia toimimaan sen varmistamiseksi, että ihmisoikeudet on asianmukaisesti turvattu. Tämä voi tarkoittaa syrjinnän kieltäviä lakeja, väkivaltaisten tekojen tuomista oikeuteen (ja rankaisemista) tai uhrien riittävästä suojelusta huolehtimista.

Hallitusten on toisin sanoen varmistettava myös, ettei yksityisten tilojen olemassaolo johda ihmisoikeusloukkauksiin. Teoriassa ihmisten turvallisuusverkon "yksityisissä tiloissa" on yhtä lailla hallitusten vastuulla kuin missä tahansa tosimaailman tilassa. Käytännössä hallitukset kuitenkin puuttuvat verkon virtuaalimaailmoihin huomattavasti vähemmän kuin reaali maailmaan.

Myös yksityisen ja julkisen tilan raja on epäselvä ja kaipaa keskustelua. Kaikki verkkosivustot eivät ole yksityisomistuksessa, ja kysymys julkisesta vastuusta on joka tapauksessa olennainen. Voiko 500 miljoonaa ihmistä yhdistävä sosiaalinen verkosto olla puhtaasti yksityinen yritys?

Ei vihapuheelte-liike pyrkii Euroopan neuvoston nuorisoedustajien aloitteesta suhtautumaan verkkoon julkisena tilana, johon liittyvät ongelmat ja tavoitteet ovat osa paljon verkossa toimivia yrityksiä suurempaa kokonaisuutta.

Muista: Vaikka verkossa tapahtuvaa ilmaisua koskevia lakeja on suhteellisen vähän, ei ihmisiä kuitenkaan kannusteta sanomaan ja tekemään siellä mitä tahansa! Internetistä tulee sellainen, millaiseksi käyttäjät päättävät sen muokata ja nuorilla on yhtä hyvät mahdollisuudet vaikuttaa siihen kuin kenellä tahansa muulla!

5.3 SANANVAPAAUS

Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.

19 artikla, Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

SANANVAPAAUS JA VIHAPUHE

Sananvapaus on keskeisessä asemassa kaikessa ihmisoikeustyössä ja vihapuheeseen puuttumisessa. Vaikka kaikki herjaamisen ja vihan muodot ovat epämiellyttäviä ja monet niistä voivat olla rasistisia, kaikissa pyrkimyksissä rajoittaa vihan ilmauksia on huomioitava kummankin osapuolen oikeudet. Tämä käsittää myös vihan ilmaisijan oikeudet. Tämä voi vaikuttaa kummalliselta, mutta ihmisoikeuksien kunnioittaminen on lähes aina tasapainottelua eri oikeuksiin kohdistuvien vaatimusten välillä. Riippumatta siitä, kuinka paljon inhoisimme herjaajia, rikollisia tai niitä, jotka vahingoittavat muita sanoillaan, myös heidän ihmisoikeuksiaan on kunnioitettava.

Oikeutta puhua tai ilmaista itseään vapaasti pidetään perustavanlaatuisena ihmisoikeutena kahdesta keskeisestä syystä: ensinnäkin, koska se on yksilöille tärkeä ja toiseksi, koska se on yhteiskunnalle tärkeä. Sananvapaus on yksi ihmisarvoon liittyvistä perustarpeista ja se on keskeisessä asemassa demokraattisessa yhteiskunnassa. Demokratia ei voi toimia ilman sananvapautta, ja ilman demokratiaa ihmisoikeuksia ei voida suojata.

Sananvapaus on yksi demokraattisen yhteiskunnan välttämättömistä peruskivistä, se on perusedellytys demokration edistymiselle ja ihmisyyksilöiden kehitykselle.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin: Tapaus Handyside v. Yhdistynyt kuningaskunta

Arkikielessä viitataan usein ihmisten oikeuteen puhua vapaasti. Tosiasiassa sananvapaus kattaa kaikki inhimillisen ilmaisun muodot, mukaan lukien kirjoitetun sanan, kuvat, näytelmät, videot, musiikin ja niin edelleen. Siksi se liittyy olennaisesti myös verkossa tapahtuvaan toimintaan: kaikki verkossa oleva on jokin ilmaisu, jota sananvapaus voi siis koskea.

MIKSI SANANVAPAAUS ON TÄRKEÄ?

OSA IHMISYYTTÄ!

Ihmisten ajatukset, mielipiteet ja uskomukset ovat tärkeä osa heidän identiteettiään. Jos ihmisiä estetään ilmaisemasta itseään, se rajoittaa heidän persoonallisuuttaan ja heikentää heidän identiteettiään. Ihmisoikeudet liittyvät pitkälti itsemääräämisoikeuden säilyttämiseen, mahdollisuuksiin päättää itse omasta elämästä.

Sananvapauden rajoittaminen rajoittaa myös mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Osallistuminen itsessään on keskeinen ihmisoikeus, sekä osana sosiaalista vuorovaikutusta, että keinona vaikuttaa meitä koskevaan päätöksentekoon. Osallistuminen on keskeinen osa demokratiaa ja kansalaisuutta.

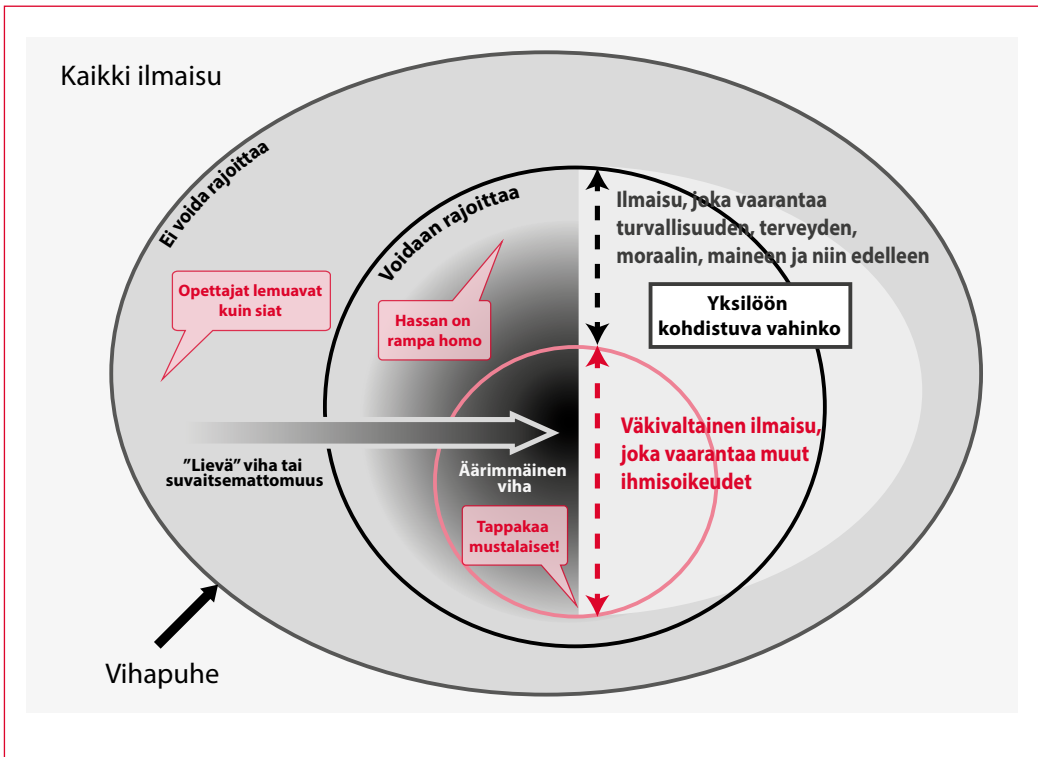
TÄRKEÄ DEMOKRATIALLE

Väittely ja keskustelu ovat olennainen osa demokraattista yhteiskuntaa. Ideat syntyvät, kun niitä jaetaan muiden kanssa, hiotaan, yhdistetään muiden ajatuksiin ja vertaillaan muihin tulkintoihin. Luovuus ja "to-tuus" ovat riippuvaisia ajatustenvaihdosta, ja vapaa ajatustenvaihto rikastuttaa yhteiskuntaan. Väittelyn ja keskustelun avulla voidaan myös parantaa ihmisten välistä vuorovaikutusta. Ymmärrämme muita, kun kuulemme heidän ajatuksiaan. Voimme olla heidän kanssaan eri mieltä, mutta löytää kuitenkin kummallekin osapuolelle sopivan tavan olla yhdessä ja elää rinnakkain. Sekin on eheän yhteiskunnan kannalta tärkeää.

Sananvapaus on siis tärkeää siksi, että se sallii yhteiskunnan kehittyä ja kukoistaa ja siksi, että se sallii yksilöiden kehittyä ja kukoistaa. Ilmaisun rajoittamista pidetään asiana, johon pitää olla erittäin hyvä syy.

MITÄ LAISSA SANOTAAN

SANANVAPAUDEN RAJOITUKSET

Yllä olevassa kaaviossa esitetään, millaisia ilmaisun muotoja voidaan rajoittaa tai pitää kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaan rajoittaa. Oletko yhtä mieltä näistä rajoista ja rajoituksista? Pitäisikö ilmaisua mielestäsi rajoittaa enemmän (tai vähemmän)?

Vaikka sananvapauden suojaamiseen on painavat syyt, ihmisoikeussopimuksissa huomioidaan myös se, että puhe itsessään on teko, joka voi vahingoittaa muita tai uhata jopa koko yhteiskuntaa. Tästä syystä sananvapaus on yksi niistä ihmisoikeuksista, joita voidaan joissain tilanteissa rajoittaa ja jota pitäisi ajoittain rajoittaa. Ihmisillä on oikeus ilmaista sisimmät ajatuksensa, mutta tämän oikeuden on oltava tasapainossa muiden ihmisten oikeuksien kanssa, jotta se ei vaaranna muita oikeuksia tai aiheuta yhteiskunnalle vahinkoa.

Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 19 artikla ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artikla suojaavat sananvapautta. 10 artiklassa määritellään ne ehdot, joiden on täyttyvä, jotta hallitus voisi rajoittaa sananvapautta tai rangaista sopimattomasta ilmaisusta. Jos nämä ehdot eivät täyty, kaikkea sananvapauden rajoittamista pidetään ihmisoikeusloukkauksena. Ehtojen tulkinnassa on kuitenkin jonkin verran joustoa ja olosuhteita voidaan tulkita niin, että eri maat voivat puuttua ongelmiin mahdollisimman asianmukaisesti.

Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta.
10 artiklan 1 kohta, Euroopan ihmisoikeussopimus

MITÄ EUROOPAN IHMISOIKEUSSOPIMUKSESSA SANOTAAN?

Ensinnäkin, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa todetaan, että sananvapaus on tärkeä ja sitä on suojeltava. Toiseksi, sopimuksessa määritellään sananvapaus niin, että siihen sisältyy:

- vapaus pitää mielipiteitä
- vapaus vastaanottaa tietoja "viranomaisten siihen puuttumatta"
- vapaus levittää tietoja "viranomaisten siihen puuttumatta".

Kolmanneksi, sopimuksen 10 artikla sallii sananvapauden rajoittamisen joissain olosuhteissa, jos se on yhteiskunnallisesti välttämätöntä. Kaikkien rajoitusten on kuitenkin oltava tarpeellisia jonkin yhteiskunnallisen tarpeen täyttämiseksi, ja rajoituksen on oltava suhteessa kyseiseen tarpeeseen. Rajoittaminen ei toisin sanoen saa olla liiallista.

10 ARTIKLA

Féret v. Belgia

Vaalikampanjan aikana Belgiassa jaettiin erilaisia lentolehtisiä, joiden iskulauseita olivat muun muassa "Vastustakaa Belgian islamisoitumista", "Pysäyttäkää kotouttamispolitiikkahuijauksia" ja "Lähetäkää ei-eurooppalaiset työnhakijat kotiin". Niiden takia Belgian parlamentin jäsen ja Front National/ Nationaal Front -puolueen puheenjohtaja tuomittiin rasistiseen syrjintään yllyttämisestä.

Hän valitti tuomiosta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle väittäen, että hänen sananvapauttaan oli loukattu. Tuomioistuimen mielestä sananvapautta ei ollut loukattu. Tuomioistuin totesi myös, että hänen vaalien yhteydessä ilmaistut viestinsä olivat selkeästi rasistiseen vihaan yllyttämistä.

Tämä suhteellisuuden vaatimus merkitsee sitä, että sensuuri yleisenä rajoituksena ei sovi yhteen ihmisten sananvapauden kanssa. Tapaukset on arvioitava niihin liittyvien erityisten seikkojen perusteella, ja ilmaisu pitäisi aina mahdollisuuksien mukaan sallia ja etsiä vaihtoehtoisia keinoja suojella niitä, joihin ilmaisu saattaisi vaikuttaa.

EUROOPAN IHMISOIKEUSSOPIMUKSEN 17 ARTIKLA

Sananvapauden lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksessa on myös artikla, jossa kielletään kaikki sellainen toiminta, ”jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus”. Tämä voi kattaa vihapuheen äärimmäiset ilmentymät (ja verkon vihapuheen).

17 artikla tarkoittaa sitä, että kukaan, joka kannustaa väkivaltaiseen toimintaan jotain ryhmää vastaan, ei voi vedota sananvapauteen. Ei ole oikeutta kannustaa ketään hyökkäämään ihmisiä vastaan tai tappamaan.

17 ARTIKLA

Norwood v. Yhdistynyt kuningaskunta

Britannian kansalainen tuomittiin Yhdistyneissä kuningaskunnissa vihamielisydestä uskonnollista ryhmää kohtaan. Hän oli kiinnittänyt ikkunaan suuren BNP:n (Britannian kansallismielinen puolue British National Party) julisteen, jossa oli kuva liekehtivistä WTC-torneista, teksti ”Islam pois Britanniasta – suojelkaa brittejä”, sekä kieltomerkin sisään piirretty kuunsirppi ja tähti. Hän valitti tuomiosta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle väittäen, että hänen sananvapauttaan oli loukattu. Tuomioistuin ei hyväksynyt hänen vaatimustaan ja totesi, että tämän kaltainen yleinen, kiivas hyökkäys uskonnollista ryhmää vastaan ja kyseisen ryhmän yhdistäminen vakavaan terroritekoon eivät noudata ihmisoikeussopimuksessa julistettuja ja turvattuja arvoja, erityisesti suvaitsevuutta, yhteiskuntarauhaa ja syrjimättömyyttä, eikä hakija siksi voinut vedota 10 artiklan mukaiseen sananvapauden suojaan.

Garaudy v. Ranska

Nyky-Israelin perustamisen taustat kyseenalaistavan kirjan ”*Les Mythes fondateurs de la politique israélienne*” kirjoittaja tuomittiin Ranskassa siitä, että hän oli kiistänyt ihmiskuntaa vastaan tehtyjä rikoksia, herjannut julkisesti ihmisryhmää, tässä tapauksessa juutalaisyhteisöä, ja yllyttänyt etnisyyteen perustuvaan vihaan. Hän väitti, että hänen sananvapauttaan oli loukattu. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei hyväksynyt hänen vaatimustaan ja totesi, että hän kommentissaan kielsi holokaustin ja ettei selkeästi todettujen historiallisten tapahtumien kieltäminen ole tieteellistä tai historiallista tutkimusta, vaan että todellinen tarkoitus oli palauttaa kansallissosialistisen hallinnon kunnia ja syyttää sen uhreja historian vääristelystä. Koska kyseiset teot ovat ilmiselvästi ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määriteltyjen perusarvojen kanssa, totesi tuomioistuin 17 artiklan (oikeuksien väärinkäytön kieltö) perusteella, ettei hakija voinut vedota 10 artiklaan (sananvapaus).

KUKA KÄYTTÄÄ 10 ARTIKLAA?

Vaikka hallituksilla on velvollisuus rajoittaa sananvapautta silloin, kun ilmaisu aiheuttaisi todennäköisesti vahinkoa, eivät Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen viedyt tapaukset yleensä liity siihen, että hallitukset eivät olisi toimineet. Sen sijaan ne koskevat hankalia tilanteita, joissa hallitus on rajoittanut sananvapautta mahdollisesti suojellakseen jotakin ryhmää tai yksilöitä, ja joissa sananvapauden rajoittamista on pidetty

liiallisena. Sananvapaus on vihapuheen kannalta olennainen asia, koska se auttaa ymmärtämään, miksi joitakin (lieviä) suvaitsemattomuuden muotoja on suvaittava demokraattisessa yhteiskunnassa, ja asettaa toisaalta rajoja sille, mitä ihmisten pitäisi voida sanoa.

Vihapuheen uhrien on yleensä vedottava muihin artikloihin, kuten syrjinnän kieltoon tai yksityiselämän suojaan.

SANANVAPAAUS JA INTERNET

Ihmisoikeuksien suojeleminen verkossa kehittyy vielä, ja verkon vihapuhe lisää asian kiireellisyyttä. Ihmisoikeuksia ja internetiä käsittelevästä kappaleesta (s. 147–148) löytyy lisää tietoa siitä, kuinka ihmisoikeussopimuksia voidaan soveltaa verkossa. Sananvapauden kannalta keskeisistä asioista kerrotaan alla.

INTERNETIN MAANTIETEESTÄ RIIPPUMATON LUONNE

Useat palveluntarjoajat ja monet suosituimmista yhteisöpalveluista ja hakukoneyrityksistä sijaitsevat Yhdysvalloissa tai muissa sellaisissa maissa, joissa on rajalliset mahdollisuudet nostaa syytteitä. Yhdysvaltojen näkemys sananvapaudesta eroaa eurooppalaisten ihmisoikeussopimusten määritelmistä ja erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tavasta tulkita niitä. Yhdysvaltojen lakien mukaan sananvapauden rajoittaminen on huomattavasti vaikeampaa silloinkin, kun ilmaisu on avoimen rasistinen tai siinä peräänkuulutetaan väkivaltaa. Tämä johtaa siihen, että Yhdysvalloissa olevilla palvelimilla toimivia vihasivustoja on vaikea poistaa, eikä vihan puolestapuhujia välttämättä saada syytteeseen.

VERKON VALVOMISEN VAIKEUS

Verkko on valtava, pitkälti käyttäjien ohjailema tila, jolla ei ole ulkopuolista valvontaa tai hallintoa. Vaikka jonkin sivuston poistamiseen olisi hyvä syy, esimerkiksi jos siinä kannatetaan johonkin yhteisöön kohdistuvaa väkivaltaa, voivat sivuston omistajat suhteellisen helposti avata sivuston uudessa sijainnissa ja julkaista alkuperäisen sisällön siellä.

VERKON HYÖTYJEN SÄILYTTÄMISEN TARVE

Monen mielestä se helppous, jolla ihmiset voivat verkossa viestiä toistensa kanssa, on yksi internetin suurimmista vahvuuksista. Tiukempi valvonta ja sensuuri voisivat onnistua vähentämään vihapuheen määrää verkossa, mutta sellaisen järjestelmän käynnistäminen olisi huomattava takaisku sille, miten ihmiset ovat tottuneet käyttämään verkkoa. Se vähentäisi verkon merkitystä vapaan keskustelun ja väittelyn foorumina.

OMISTAJUUS: YKSITYISTEN YRITYSTEN ROOLI

Useimmat sivustot ovat yksityisten ihmisten tai yritysten ”omaisuutta”. Tämä tarkoittaa sitä, että ilman lakeja, joissa määritellään miten sivustojen pitäisi suhtautua vihaan tai väkivallan lietsomiseen, ne voivat suhteellisen vapaasti sallia mitä tahansa sisältöä. Ihmisoikeussopimukset velvoittavat hallituksia, mutta yksityisten yritysten on noudatettava ainoastaan hallitusten tarpeellisiksi katsomia lakeja.

Yksityiset yrityksetkin noudattavat toki markkinoiden lainalaisuuksia, ja usein yritysten palveluita käyttävien painostus onkin tehokkain tapa saada ne muuttamaan toimintatapojaan. Tästä syystä on erityisen tärkeää, että nuoret kertovat vihapuhetta koskevista näkemyksistään verkossa niille, jotka vastaavat heidän käyttämistään verkkopalveluista. Onnistuneet verkkokampanjat kiinnittävät kuitenkin huomion siihen, että verkossa raja yksityisen ja julkisen tilan välillä on yhä häilyvämpi. Esimerkki tällaisesta kampanjasta on eri kansalaisjärjestöjen vuonna 2013 toteuttama kampanja, jonka tavoitteena oli poistaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa oikeuttava sisältö Facebookista. Tällaiset kampanjat osoittavat myös, etteivät valtiot voi luottaa itsesääntelyyn verkossa. Verkko on myös julkinen tila.

5.4 RASISMI JA SYRJINTÄ

Tässä yleissopimuksessa tarkoittaa käsite "rotusyrjintä" kaikkea rotuun, ihonväriin, syntyperään tai kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaa erottelua, poissulkemista tai etuoikeutta, jonka tarkoituksena tai seurauksena on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tasapuolisen tunnustamisen, nauttimisen tai harjoittamisen mitätöiminen tai rajoittaminen poliittisella, taloudellisella, sosiaalisella, sivistyksellisellä tai jollakin muulla julkisen elämän alalla.

1 artikla, Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus

YHTEYS VIHAPUHEESEEN

Vihapuhe on lähes aina seuraus rasisista tai syrjivistä asenteista. Lähes aina se on myös itsessään syrjivää. Syrjintää on parasta tarkastella yhdenvertaisuuden vastakohtana. Ihmisoikeuksien mukaan ihmisillä on yhdenvertaiset oikeudet. Kun jonkun oikeuksia heikennetään johtuen ainoastaan siitä, miten muut ihmiset hänet näkevät tai miten hän näkee itsensä, on kyse syrjinnästä. Syrjintää on myös jonkun loukkaaminen verkossa tai verkon ulkopuolella siksi, että häntä pidetään ulkomaalaisena, vammaisena tai homona tai muusta vastaavasta syystä. Syrjintä on usein luonteeltaan rasisista. Kun vihapuhe kohdistuu johonkukaan hänen kansallisen tai etnisen taustansa takia, on kyse sekä syrjinnästä että rasismista.

ASENTEET JA TOIMINTA

Vihapuheeseen on puututtava paitsi silloin, kun se on näkyvää, myös sen taustoihin. Toisin sanoen vihapuheeseen on puututtava myös asenteiden tasolla. Vihapuhe saa voimaa rasisista asenteista ja negatiivisista stereotyyppioista, joita se puolestaan vahvistaa. Jos siihen ei puututa, se vaikuttaa yhteiskuntaan, vahvistaa stereotyyppioita ja lisää herjaamisen ja joissain tapauksissa jopa fyysisen väkivallan todennäköisyyttä tulevaisuudessa. Massiivisia ihmisoikeusloukkauksia, kuten kansanmurhia ja etnisiä puhdistuksia, edeltää tai myötäilee aina vihapuhe.

MÄÄRITELMIÄ

STEREOTYPIAT

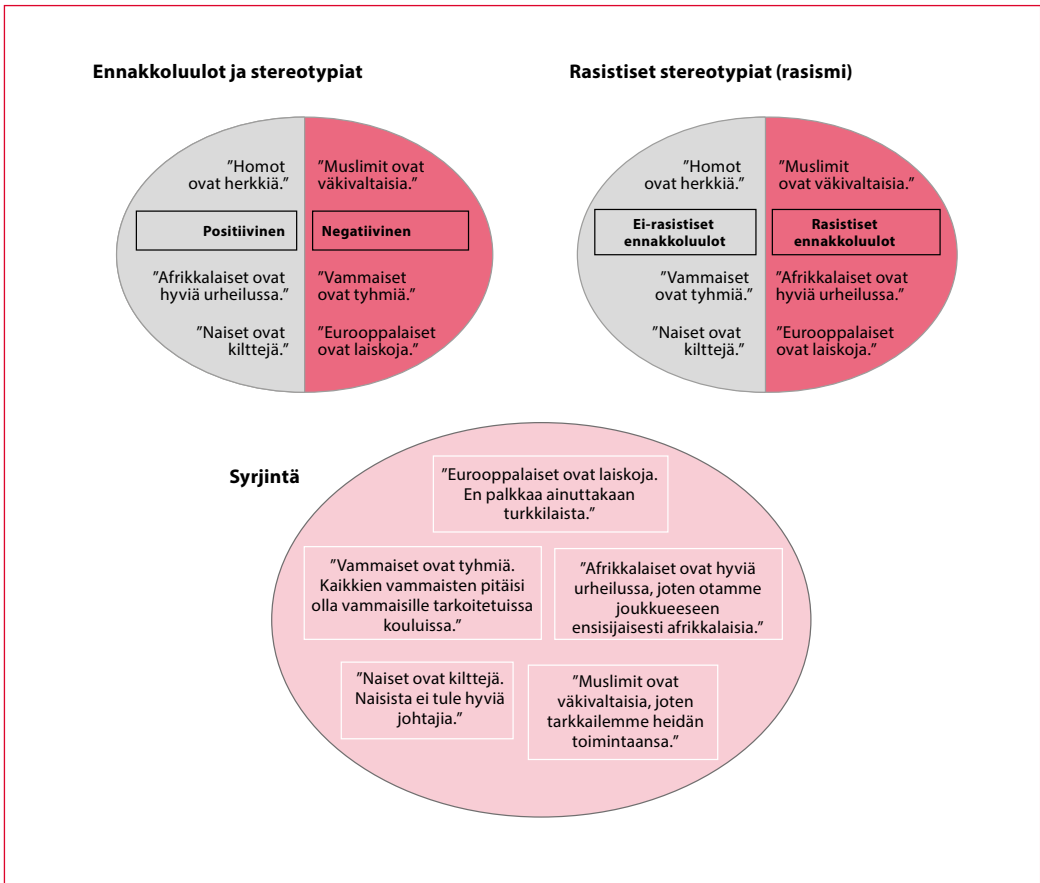
Stereotyyppiat ovat yleisiä ajatuksia tai käsityksiä jostakin ryhmästä ja ne voivat olla positiivisia tai negatiivisia (tai neutraaleja). Vaikka stereotyyppiat voivat olla hyödyllisiäkin, niistä tulee vahingollisia silloin, kun niitä sovelletaan tiukasti yksilöihin ja käytetään perusteina erilaiselle käyttäytymiselle tai kohtelulle. Stereotyyppiat ovat yleistyksiä, eivätkä ne kaikkien kohdalla ole välttämättä totta!

Esimerkkejä stereotyyppioista ovat esimerkiksi ajatus, että "miehet ovat vahvempia kuin naiset", "jalkapalloilijat juoksevat muita nopeammin" tai "kaikki joutsenet ovat valkoisia".

ENNAKKOLUULOT

Ennakkoluulo on stereotyyppiä, joka sisältää arvion tai arvostelun. Monet neutraaleiltakin vaikuttavat stereotyyppiä sisältävät jonkinlaista arvostelua. Esimerkiksi ”naiset eivät ole hyviä tietokonepeleissä” vaikuttaa tosiseikan toteamiselta, mutta oikeastaan siinä arvioidaan naisten teknisiä kykyjä.

Silloinkin kun stereotyyppiä tai ennakkoluuloa vaikuttavat positiivisilta, niihin liittyy miltei aina jotakin negatiivista. Väite, että ”australialaiset ovat maailman anteliaimpia ihmisiä” on positiivinen väite australialaisista, mutta sisältää arvion, että muiden maiden kansalaiset ovat vähemmän anteliaita. Väite, että ”afrikkalaiset ovat hyviä urheilussa” voidaan tulkita niin, että ”afrikkalaiset ovat hyviä ainoastaan urheilussa”. Kansallisuusaate ja isänmaallisuus saattavat vaikuttaa positiivisilta, mutta ne muuttuvat helposti rasismiksi.

RASISMI

Kun stereotypia tai ennakkoluulo perustuu ihonväriin tai kansalliseen tai etniseen alkuperään, se on luultavasti rasistinen riippumatta siitä, onko se positiivinen vai negatiivinen. Rasismi on ideologia, johon liittyy ihmisiin kohdistuvaa syrjivää tai loukkaavaa käytöstä tai hyväksikäyttöä sen perusteella, että heitä pidetään alempiarvoisina. On tärkeää ymmärtää, että ”rotua” pidetään nykyään yhteiskunnallisena luokituksena, ei biologisena. Ei ole löytynyt mitään fyysisiä tai perinnöllisiä piirteitä, jotka olisivat yhdessä ”rodussa” yleisiä ja joita ei löytyisi toisesta.

SYRJINTÄ

Kun negatiiviset asenteet jotakin ryhmää kohtaan johtavat siihen, ettei kyseinen ryhmä voi täysin – tai ollenkaan – nauttia ihmisoikeuksistaan, on kyse syrjinnästä. Syrjintä itsessään on ihmisoikeusloukkaus ja voi olla seurausta joko rasistisista asenteista tai muista ennakkoluuloista, jotka eivät ole rasistisia, mutta joiden vaikutukset niiden kohteiksi joutuneille uhreille ja koko yhteiskunnalle ovat yhtä negatiivisia.

KÄSITTEIDEN YHDISTÄMINEN

VIHARIKOS on laitton teko, joka kohdistuu johonkin ryhmään tai yksilöön, ja jonka perusteena on heidän oletettuun identiteettiinsä liittyvät ennakkoluulot.

VIHAPUHE on negatiivinen ilmaisu jostakin yksilöstä tai ryhmästä. Se perustuu usein ennakkoluuloille ja levittää, lietsoo, edistää ja oikeuttaa rasistista vihaa ja suvaitsemattomuutta. Vihapuhe voi joissain tapauksissa olla rikos, riippuen asiayhteydestä ja kansallisesta lainsäädännöstä.

SYRJINTÄ on epäoikeudenmukaista kohtelua, joka on seurausta mistä tahansa ennakkoluulosta, muustakin kuin rasistisesta ennakkoluulosta.

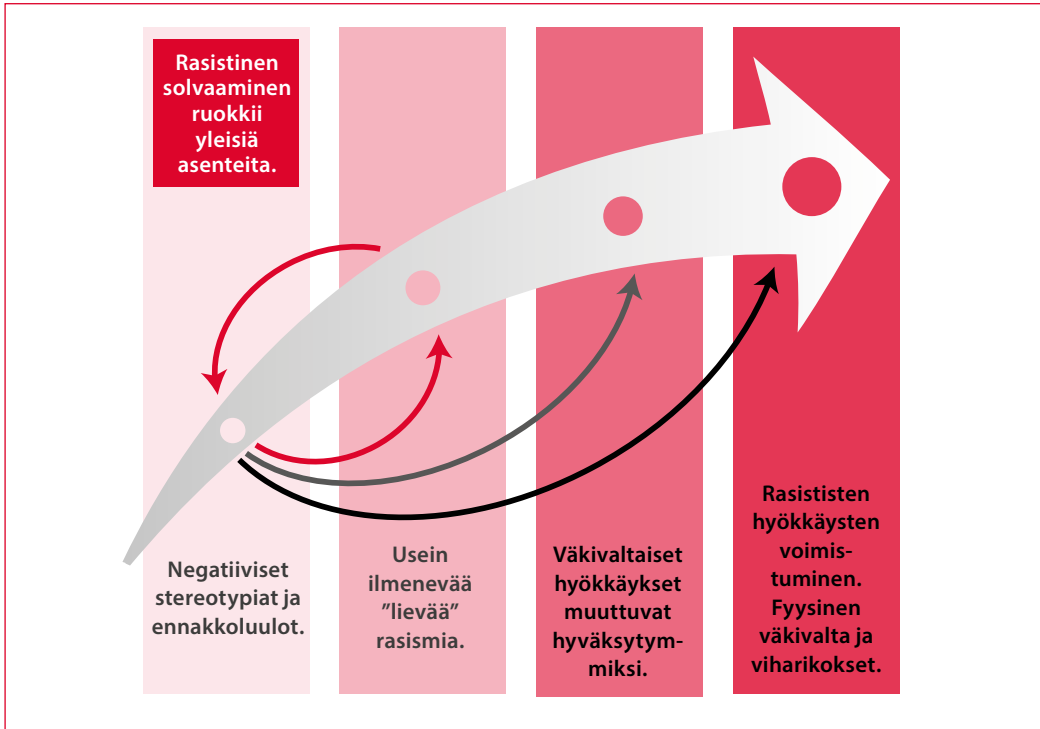
RASISMI on ennakkoluuloisuutta, joka perustuu käsityksille etnisestä taustasta tai jostain siihen liittyvästä ominaisuudesta. Se johtaa usein jonkun henkilön epäoikeudenmukaiseen kohteluun.

ENNAKKOLUULOT ovat yleistyksiä, jotka sisältävät muihin ihmisiin tai ihmisryhmiin kohdistuvaa, yleensä negatiivista arvostelua.

STEREOTYPIAT ovat muihin ihmisryhmiin liittyviä yleistyksiä, jotka saattavat sisältää tai olla sisältämättä arvioita tai arvostelua.

IHMISOIKEUDET JA SYRJINTÄ

[– –] ihmiskunnan kaikkien jäsenten luonnollisen arvon ja heidän yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksiensa tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perustana maailmassa [– –]
Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen johdanto

Jokainen on oikeutettu kaikkiin tässä julistuksessa esitettyihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvaa erotusta.
2 artikla, Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

Syrjintä on ihmisoikeusloukkaus, ja se on kielletty lähestulkoon kaikissa tärkeimmissä ihmisoikeusasiakirjoissa, samoin kuin rasismikin. Jotkut ryhmät on suojattu syrjintää vastaan erikseen kansallisissa lainsäädännössä tai kansainvälisissä sopimuksissa.

- Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artikla kieltää mihinkään muuhun oikeuteen liittyvän syrjinnän. Tämä sitoo kaikkia Euroopan neuvoston jäsenmaita.
- Useat jäsenmaat ovat myös hyväksyneet kattavamman syrjinnän kiellon, joka sisältyy Euroopan ihmisoikeussopimuksen (valinnai-

Mitä syrjinnän vastaisia lakeja Suomessa on? Onko Suomi allekirjoittanut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. pöytäkirjan?

seen) pöytäkirjaan (12. pöytäkirja). Tämä pöytäkirja kieltää syrjinnän suhteessa kaikkiin lakeihin, ei ainoastaan suhteessa ihmisoikeussopimuksessa määriteltyihin oikeuksiin.

- On muitakin ihmisoikeussopimuksia, sekä Euroopan että YK:n tasolla, joissa puututaan tiettyihin erityisen haavoittuvaisiin ryhmiin kohdistuvaan syrjintään. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi naiset, lapset, vammaiset ja eri kansallisten ja etnisten ryhmien edustajat.
- Monilla valtioilla on myös kansallisia lakeja, jotka suojaavat erityisryhmiä, tai mitä tahansa ryhmää, syrjinnältä.

5.5 YKSITYISELÄMÄ JA TURVALLISUUS

YHTEYS VIHAPUHEESEEN

Vihapuhetta ilmenee vain silloin, kun ihmiset luulevat tietävänsä jotain jostakin ryhmästä tai yksilöstä. Täysin tuntemattomat, nimettömät henkilöt tai identiteetit eivät joudu vihapuheen kohteiksi, paitsi ehkä siinä tapauksessa, että ”nimettömyys” aletaan yhdistää joihinkin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Olennaisten asioiden paljastaminen ryhmän identiteetistä voi helposti johtaa siihen, että ryhmä joutuu vihapuheen kohteeksi. Näin käy usein esimerkiksi naisille, vammaisille tai etnisille vähemmistöille. Jos kuuluu johonkin tällaiseen kohderyhmään, voi omien tietojen paljastaminen verkossa tai verkkoidentiteetin yhdistäminen *verkon ulkopuoliseen* identiteettiin olla jopa turvallisuusriski.

Yksityiset tai henkilökohtaiset tiedot voivat muodostua riskiksi erityisesti verkkokiusaamistapauksissa ja verkon vihapuheen yhteydessä. Monet julkaisevat verkossa tietoja itsestään, mukaan lukien valokuvia, tietoa henkilökohtaisista suhteista tai yksityiskohtia opiskelu- ja asuinpaikoista. Jos he joutuvat verkkokiusaamisen kohteiksi, voidaan näitä tietoja käyttää heidän vahingoittamiseensa.

YKSITYISYYS VERKOSSA

Internet on julkinen tila. Se on samalla tavalla julkinen kuin kadut tai kauppakeskukset, joissa ympärillä on muita ihmisiä, jotka näkevät mitä teemme. Verkossa on kuitenkin erityisiä ominaisuuksia, joiden takia yksityisyys on siellä suurempi huolenaihe kuin kaduilla liikkuessa.

Kaduilla olemme yleensä tietoisia siitä, että muut ihmiset näkevät meidät – tai voisivat halutessaan nähdä. Verkossa olemme paljon vähemmän tietoisia siitä, mitä ylipäättään merkitsee se, että muut ”katsovat” meitä ja vielä vähemmän tiedämme siitä, kuinka voimme suojautua muiden katseilta. Tämä tietoisuuden puute voi jättää ihmiset alttiiksi uhille tai hyväksikäytölle, sekä fyysiselle että henkiselle. Niiden, jotka haluavat kiusata, piinata tai uhkailla muita tai käyttää heitä hyväksi, on paljon helpompaa tehdä niin, jos heillä on tietoa uhreistaan. Yksityisyyteen liittyvät seikat ovat siksi erityisen tärkeitä verkkokiusaamiseen liittyen.

TÄRKEIMMÄT VIESTIT

- Nuorten pitäisi muistaa, että verkko on julkinen tila, jossa muut ihmiset näkevät mitä teemme ja millaisia olemme silloinkin, kun luulemme, ettei meitä voi nähdä.
- Verkossa on vaaransa. Siellä on ihmisiä, jotka saattavat yrittää käyttää muiden henkilökohtaisia tietoja aiheuttaakseen haittaa tai vahinkoa. Nuorten pitäisi pyrkiä suojautumaan tätä vastaan tekemällä tarvittavia varotoimenpiteitä.
- Kaikki verkossa julkaistu pysyy siellä! Nuorten täytyy tiedostaa tämä ja miettiä, katuisivatko he ehkä myöhemmin jotain, mitä voisivat nyt julkaista itsestään.
- Nuorten pitäisi muistaa kunnioittaa muiden yksityiselämää ja turvallisuutta. Tämä merkitsee paitsi sitä, etteivät he itse osallistu vahingolliseen tai loukkaavaan käyttäytymiseen, myös sitä, että muita ihmisiä koskevan tiedon jakamiseen pitää suhtautua varoen, jottei sitä voida käyttää heidän vahin-

goittamiseensa.

- Jotkut ihmisoikeudet koskevat tapauksia, joissa muut joko käyttävät meitä koskevaa tietoa ilman meidän lupaamme tai joissa verkossa julkaistaan meitä koskevaa tietoa, joka loukkaa henkilökohtaista koskemattomuuttamme.
- Monet järjestöt ja viranomaiset tarjoavat apua tällaisissa tilanteissa, erityisesti jos kyseessä on nuori. Nuorten pitäisi rohkaistua ilmoittamaan tapauksista, joissa heitä kiusataan tai käytetään hyväksi verkossa.
- Nimettömyyttä ei todellisuudessa ole. Kaikki verkossa tehty voidaan yhdistää julkaisijaansa. Myöskään rankaisemattomuus ei ole totta. Monet vihapuheen muodot ja verkkokiusaaminen on kielletty laissa.

YKSITYISELÄMÄ JA IHMISOIKEUDET

Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.

8 artiklan 1 kohta, Euroopan ihmisoikeussopimus

1. Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai mainettansa saa laittomasti halventaa.
2. Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta.

16 artikla, YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista

OIKEUS YKSITYISELÄMÄÄN

Oikeus yksityiselämään on suojattu useissa ihmisoikeussopimuksissa. Ihmisoikeussopimuksissa yksityiselämä kattaa huomattavasti enemmän kuin pelkän *yksityisyyden*. Se sisältää ne ihmisen henkilökohtaisen elämän osa-alueet, jotka ovat identiteetin ja omanarvontunnon kannalta tärkeimmät. Valtion viranomaisten ei kuuluisi puuttua näihin elämänalueisiin, ja valtion pitäisi myös suojella meitä siltä, etteivät muut ihmiset puutu niihin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien soveltaa monesti ajatusta ihmisen fyysisestä ja henkisestä koskemattomuudesta arvioidessaan kanteita, joissa vedotaan 8 artiklaan.

Hallitusten pitäisi huolehtia siitä, että ihmiset voivat elää normaalia elämää omien mieltymystensä mukaan ilman, että muut joko pakottavat heidät johonkin yleiseen muottiin tai vainoavat heitä heidän erilaisten tarpeidensa vuoksi. Sillä on merkitystä, miten valtion tekemät toimenpiteet – tai tekemättä jättämiset – vaikuttavat yksilöihin. Elämä on henkilökohtainen asia!

Oikeus yksityiselämään ei kuitenkaan ole absoluuttinen, rajoittamaton oikeus. Toisin sanoen valtion viranomaisten on löydettävä tasapaino yksittäisten ihmisten yksityiselämän oikeuden ja yhteiskunnan tai toisten ihmisten tarpeiden ja vaatimusten välillä. Joskus harvoin voi olla oikeutettua, että valtio tutkii ihmisten henkilökohtaisia tietoja esimerkiksi suojellakseen muita. Joskus valtio voi myös päättää olla suojelematta yksittäisen henkilön yksityisyyttä joko siksi, ettei kyseiseen henkilöön kohdistuva uhka ole riittävän vakava tai siksi, että siitä aiheutuisi muille kohtuuttomasti haittaa.

Tasapainon löytäminen näiden asioiden välillä ei aina ole helppoa. Tapauksessa *Copland v. Yhdistynyt kuningaskunta* Euroopan ihmisoikeustuomioistuin arvioi, oliko 8 artiklaa rikottu, kun eräs korkeakoulu oli valvonut työntekijöidensä kaikkia sähköposteja ja puhelinkeskusteluja. Tuomioistuin päätti, että yksityiselämän suojaa oli rikottu.

Tapauksessa *K.U. v. Suomi* tuomioistuin päätti, että alaikäisen yksityiselämän ja turvallisuuden suojaaminen oli tärkeämpää kuin sellaisen henkilön yksityiselämän suojaaminen, joka oli julkaissut hänen nimissään valheellisen ilmoituksen verkossa.

Yleisesti ottaen tähän pätee sama kuin kaikkiin ihmisoikeuksiin eli valtion viranomaisilla on velvollisuus huolehtia siitä, ettei valtio tai kukaan muu loukkaa ihmisten yksityiselämää tai kunniaa. Tämä pätee yhtä lailla verkossa kuin verkon ulkopuolellakin.

YKSITYISYYS JA IHMISOIKEUDET

Yksityisyys on osa yksityiselämää, ja myös se on suojattu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa. Yksityisyyteen kuuluvat sellaiset fyysisen, sosiaalisen tai tunne-elämän asiat, joita emme halua jakaa julkisesti. Jos haluamme pitää jonkin asian yksityisenä, se pitäisi myös pitää yksityisenä, elleimme nimenomaan anna lupaa toimia toisin tai ellei ole erittäin painavia, toisten oikeuksien turvaamiseen liittyviä syitä puuttua yksityisyyteemme. Kenelläkään, eikä millään organisaatiolla, ole oikeutta tietää yksityiselämästämme asioita, joita emme halua heidän tietävän.

Monien keskustelufoorumien tai verkkopalvelujen oletusasetukset eivät kuitenkaan aina ole helppoja ymmärtää, eikä niitä aina ole suunniteltu ensisijaisesti suojaamaan käyttäjien yksityisyyttä. Jotta yksityiset asiat ja henkilötiedot pysyisivät yksityisinä, tarvitaan huolellisuutta ja tarkkuutta sekä yleistä ymmärrystä mahdollisista vaaroista.

Yksityisyyteen liittyvät asiat voivat liittyä olennaisesti myös sisällön jakamiseen verkossa. Nuorten pitäisi muistaa, että muiden yksityisyys on yhtä lailla tärkeää kuin heidän omansa. Valokuvien, videoiden, viestien tai muun tiedon jakamisen helppous voi johtaa varomattomuuteen ja aiheuttaa joskus vahinkoa muille. Tärkeintä nuorten olisi muistaa, että jotakuta toista suoraan koskevaa sisältöä ei pitäisi jakaa, ellei se ole jo muutenkin julkisesti saatavilla (eikä ole vahingollista tai loukkaavaa), tai jos kyseinen henkilö on antanut luvan sen jakamiseen.

On syytä muistaa myös, että yleensä verkkoviestinnässä jaettu sisältö ei oikeastaan koskaan ole todella yksityistä. Muiden ihmisten on lähes aina mahdollista päästä käsiksi sähköpostiviesteihin ja kaikkeen verkossa julkaistuu. Mitään verkossa julkaistua ei myöskään koskaan saa sieltä kokonaan pois.

Heikot salasanat tai turvallisuuden riittämätön huomioiminen mahdollistavat muiden ihmisten pääsyn myös profilien yksityisiin osiin tai sähköposteihin ja niihin tallennettuun tietoon. Vahvakaan salasana ei takaa täydellistä suojaa hakkereilta tai valtioiden turvallisuusviranomaisilta.

Nuorten on syytä tiedostaa nämä riskit ja toimia varovaisesti ja vastuullisesti suojatakseen sellaisia oman elämänsä yksityiskohtia, joita he eivät halua muiden tietävän. Heidän on myös hyvä tietää, että jos he tekevät asianmukaiset varotoimet, mutta joku onnistuu kuitenkin pääsemään käsiksi heidän yksityisiin tietoihinsa, on teko erittäin todennäköisesti laitton ja loukkaa heidän yksityisyyttään.

Verkkokiusaamista käsittelevässä kappaleessa kerrotaan varotoimista, joita nuoret voivat tehdä estääkseen yksityisiä tietojensa valumasta julkisuuteen.

5.6 DEMOKRATIA JA OSALLISTUMINEN

YHTEYS VIHAPUHEESEEN

SANANVAPAAUS JA DEMOKRAATTINEN VUOROPUHELU

Demokratian ja vihapuheen suhdetta voi tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Yhdeltä kannalta katsottuna demokratian voi ajatella lisäävän vihapuheen todennäköisyyttä tai tekevän siitä vaikeammin torjuttavan. Helpoiten tämän voi ymmärtää ajattelemalla epädemokraattista yhteiskuntaa, jossa harjoitetaan tiukkaa sensuuria: sellaisessa yhteiskunnassa vihapuheen (ja verkon vihapuheen) voisi teoriassa poistaa kokonaan. Silloin voitaisiin kieltää kaikki, jonka arvioidaan loukkaavan muita, ja kaikkia tätä kieltoa rikkovia voitaisiin rangaista ankarasti. Sellaisessa yhteiskunnassa olisi kuitenkin paljon varjopuolia, koska siellä ei olisi sananvapautta.

Koska ihmiset ovat demokratiassa vapaita ilmaisemaan omia mielipiteitään, joudumme todennäköisesti kuuntelemaan sellaisiakin näkökulmia, joista olemme eri mieltä. Osa niistä on ärsyttäviä, osa voi vaikuttaa tulyilyä ja jotkut voivat ylittää rajan ja olla syvästi loukkaavia tai jopa vaarallisia. Pieni osa vihapuheesta voi olla välttämätön seuraus siitä, että saamme ilmaista mielipiteitämme vapaasti ja tulla kuulluiksi. Mikään demokratia ei ole täydellinen!

OSALLISUUS JA OSALLISTUMINEN

Yksi demokratian ja sananvapauden hyödyistä on kuitenkin se, että ne antavat meille välineet puuttua vihapuheeseen, mahdollisesti tehokkaammalla ja ehdottomasti muut vapaudet paremmin turvaavalla tavalla. Toiselta kannalta katsottuna siis demokratia itse antaa eniten toivoa vihapuheen torjumisesta suojaten kuitenkin edelleen ihmisoikeuksia.

Kunnolla toimivassa demokratiassa, jossa ihmiset aktiivisesti osallistuvat kaikkien arvostamien oikeuksien ja vapauksien suojaamiseen, yhteiskunta voi puolustautua vihapuhetta vastaan paljon hienovaraisemmin ja mahdollisesti myös paljon kattavammin kuin tiukassa sensuurissa. Jos emme pidä vihapuheen valvontaa ja pahimpiin tapauksiin puuttumista ainoastaan hallitusten tai ”internetpoliisien” tehtävänä ja jos valvomme sekä omaa että muiden käyttäytymistä, sananvapautta pitäisi voida varjella samalla varmistuen, että yksilöitä suojataan herjaamiselta ja kaltoin kohtelulta.

Tehokas vastaus vihapuheeseen on riippuvainen demokraattisen yhteiskunnan hyötyjen, haasteiden ja vaatimusten ymmärtämisestä sekä niiden ihmisten aktiivisesta osallistumisesta, jotka muodostavat yhteiskunnan. Monet demokratian tehokkaaseen toimintaan tarvittavat taidot ovat myös vihapuheen torjumisessa tarvittavia taitoja, ja erilaisuuden ja demokraattisen keskustelun arvon ymmärtäminen voi antaa osallistujille valmiuksia reagoida vihan tai suvaitsemattomuuden ilmentymiin.

DEMOKRATIA, OSALLISTUMINEN JA IHMISOIKEUDET

1. Jokaisella on oikeus osallistua maansa hallitsemiseen joko välittömästi tai vapaasti valittujen edustajien välityksellä.
2. Kansan tahto on hallitusvallan perusta [– –].

21 artikla, Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat järjestämään kohtuullisin väliajoin vapaat ja salaiset vaalit olosuhteissa, jotka takaavat kansalaisten vapaan mielipiteen ilmaisun lainsäädäntöelintä valittaessa.

1. pöytäkirjan 3 artikla, Euroopan ihmisoikeussopimus

Ihmisoikeudet muodostavat samanlaisia veloitteita kaikille maailman hallituksille, mutta se ei tarkoita, että kaikkien lakien ja hallinnon muotojen pitäisi olla kaikkialla samanlaiset. Ihmisoikeudet sallivat monia erilaisia järjestelmiä ja erilaisia tapoja varmistaa, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan.

Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 21 artiklassa (ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen valinnaisessa 1. pöytäkirjassa) todetaan kuitenkin, ettei mikä tahansa hallinnon muoto ole hyväksyttävä. Valtiolla on velvollisuus varmistaa, että lainsäätäjät edustavat ”kansalaisten tahtoa”. Toisin sanoen ainoastaan demokraattinen järjestelmä on ihmisoikeuksien periaatteiden mukainen. Tämä johtuu muun muassa itsemääräämisoikeuden ja osallistumisen merkityksestä perustavanlaatuisina ihmisoikeuksina.

DEMOKRATIAAN LIITTYVÄT VELVOLLISUUDET

Demokraattinen hallinto antaa niille, jotka eivät ole valta-asemassa, jonkin verran mahdollisuuksia vaikuttaa lakeihin, joita heidän odotetaan noudattavan. Tämän yhteys ihmisoikeuksiin on helppo ymmärtää, koska ihmisoikeudet liittyvät pitkälti oikeuteen määrätä itse omasta toiminnastaan, toisin sanoen siihen, ettei toimintaamme puututa sattumanvaraisesti tai ettemme joudu elämään järjestelmässä, joka ei huomioi perustarpeitamme.

Lukuisista hyvistä puolistaan huolimatta demokratia on joillain tavoin vaativampi hallinnon muoto kuin muut vaihtoehdot. Demokratia asettaa vaatimuksia sekä sen suhteen, mitä meidän pitäisi tehdä, että sen suhteen mitä meidän pitäisi suvaita tai miten meidän tulisi käyttäytyä silloin kun olemme eri mieltä päätöksistä tai näkemyksistä. Tämä pätee yhtä lailla viranomaisten päätöksiin tai toimiin kuin muiden yksilöiden käytökseenkin. Demokratiassa kaikki ovat jossain määrin vastuussa siitä, miten järjestelmä toimii.

Alla kuvataan keskeiset taidot tai asiat, joiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta demokratia toimii tehokkaasti. Jokainen alla kuvatuista asioista on tärkeä myös vihapuheeseen puuttumisessa.

AKTIIVINEN OSALLISTUMINEN

Hallitusvalta ei voi edustaa kansalaisten tahtoa, jos kansalaiset eivät ilmaise tahtoaan! Hallitukset voivat edustaa kansaa vain, jos kaikki ilmaisevat toiveensa. Tämä ei toki tarkoita ainoastaan sitä, että äänestää vaaleissa. Se tarkoittaa myös sitä, että ihmiset kommentoivat uusia aloitteita, ilmaisevat

tarpeen tullen kansanedustajille tai viranomaisille tyytymättömyytensä asioiden tilaan, ehdottavat muutoksia, puhuvat paremman suojelun puolesta, vaativat enemmän avoimuutta, ja niin edelleen. Kun kansalaisten osallistuminen on olennainen osa demokratiaa, on hallituksen velvollisuus varmistaa, että ihmisten näkemyksiä kuullaan. Tästä syystä sananvapaus on taattava, ainakin niin kauan kuin se ei vaaranna muita perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia tai uhkaa ihmisryhmiä tai yksilöitä.

TIEDONSAANTIOIKEUS

Jotta ihmiset pystyisivät reagoimaan ja vastaamaan heidän puolestaan tehtyihin päätöksiin, heidän täytyy saada tietoa näistä päätöksistä ja siitä, miten he voivat saada äänensä kuuluville. Tämä asettaa vaatimuksia sekä yksilöille että hallituksille. Hallitusten täytyy huolehtia siitä, että tieto on saatavilla, ja siksi tiedonsaantioikeus on tärkeä osa sananvapautta. Yksilöiden täytyy puolestaan huolehtia siitä, että he hankkivat tietoa ja painostavat valta-asemassa olevia julkaisemaan nekin seikat, joita ei vielä ole julkaistu.

Yksi tärkeä alue, jossa tiedostavat kansalaiset ovat olennaisen keskeisessä roolissa, on tietoisuus ihmisoikeuksista. Ihmisoikeuksien valvonta ei ole asia, jonka voi jättää ”ammattimaisten” ihmisoikeusaktivistien tehtäväksi eikä myöskään pidä luottaa siihen, että hallitukset kunnioittaisivat niitä aina. Jokaisen yksilön on syytä olla tietoinen perustavanlaatuisista ihmisoikeuksista ja pyrkiä osaltaan varmistamaan, että niitä kunnioitetaan.

SUVAITSEVAISUUS

Vaikka hallitus edustaakin kansaa, jokaisen yksilön kaikkia vaatimuksia ja toiveita voidaan tuskin täyttää. Ihmisoikeuksien tarkoitus on varmistaa, että jokaisen ihmisen perustarpeet täytetään, mutta muiden tarpeiden täyttämistä ja siitä, mikä on paras tapa huolehtia perustarpeista, on monenlaisia mielipiteitä. Erilaiset mielipiteet ovat vääjäämättä osa demokraattista yhteiskuntaa.

Ei ole helppoa määritellä, kuinka paljon meidän pitäisi suvaita sellaisia päätöksiä, joista olemme eri mieltä. Kun jonkun ihmisoikeudet ovat uhattuina, ei suvaitsevaisuus ole toivottavaa ja on ensiarvoisen tärkeää, että syylliset joutuvat vastaamaan teoistaan. On kuitenkin myös lukuisia asioita ja useita julkisuuksissa ilmaistuja mielipiteitä, joista me emme pidä, mutta joiden kanssa joudumme lopulta elämään, ja joita joudumme suvaitsemaan. Tätä tasapainoa käsitellään tarkemmin sananvapautta koskevassa kappaleessa.

INTERNETIN HALLINNOINTI

Elämäämme hallinnoidaan eritasoisilla säännöillä ja laeilla. Työpaikoilla ja yksityisten yritysten omistamis- ja tiloissa on omat sääntönsä, ja paikalliset ja kansalliset hallitukset asettavat omat sääntönsä ja lakinsa. Lisäksi kansainväliset ja alueelliset järjestöt, kuten YK tai Euroopan neuvosto, ovat sopineet säännöistä, joita hallitusten tulee noudattaa.

Kun ihmiset toimivat yhä enemmän verkossa, herää kysymyksiä siitä, mitkä säännöt sitä toimintaa koskevat. Kaikilla verkkosivustoilla on omat sääntönsä tai ohjeensa, samoin palvelujen tarjoajilla. Näitä sääntöjä voidaan verrata yksityisalueiden sääntöihin verkon ulkopuolisessa maailmassa. Joissain maissa on verkossa tapahtuvaa toimintaa koskevia lakeja, ja jotkut kansainväliset sopimukset, erityisesti ihmisoikeuksia

suojaavat sopimukset, pätevät myös verkossa. Nyt on kuitenkin enenevässä määrin alettu tunnistaa tarve yleisille periaatteille ja säännöille, jotka suojaisivat internetin käyttäjiä heidän toimiessaan verkossa. Sitä, mitä tällaisten periaatteiden ja sääntöjen pitäisi sisältää ja kuinka ne pitäisi toteuttaa, sanotaan verkon hallinnoinniksi.

Verkon hallinnointi on erityisen tärkeää vihapuheeseen liittyen, koska joissain maissa, erityisesti Yhdysvalloissa, on sananvapauden suoja erittäin vahva. Kun monet verkkosivustot toimivat Yhdysvalloissa sijaitsevilla palvelimilla, voi kaikkein väkivaltaisimpaan ja solvaavimpaankin vihapuheeseen olla vaikea puuttua.

EUROOPAN NEUVOSTON VERKON HALLINNOINTIIN LIITTYVÄ TYÖSKENTELY

Verkon suojaaminen ja säilyttäminen 'olemalla aiheuttamatta haittaa' sen toiminnalle on [- -] ensiarvoisen tärkeää Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 ja 11 artiklan toteutumiselle verkossa. Samalla tähän vapauteen liittyy kuitenkin kansalaisten tarve saada riittävästi tietoa, jotta he pystyvät käyttämään verkossa tarjottavia palveluita vastuullisesti. Jotta ihmiset voivat luottaa internetiin, on henkilökohtaisten tietojen suojaaminen ja yksityisyyden kunnioittaminen verkossa välttämätöntä [- -].

Euroopan neuvoston verkon hallinnointia koskeva strategia

Euroopan neuvosto on ottanut kysymyksen internetin hallinnoinnista asiakseen. Vuonna 2007 ministerikomitea antoi suosituksen, jossa viitattiin siihen, että ihmiset odottavat oikeutetusti verkon palveluiden olevan saatavilla, kohtuuhintaisia, turvallisia, luotettavia ja jatkuvia (CM/Rec (2007)16In). Vuonna 2012 Euroopan neuvoston 47 jäsenvaltiota hyväksyi strategian verkon hallinnoinnista ihmisoikeuksien, laillisuuden ja verkon demokratian suojaamiseksi ja edistämiseksi. Strategiassa luodaan puitteet jäsenmaiden yhteistyölle, jonka tavoitteena on säilyttää maailmanlaajuinen, vakaa ja avoin Internet, joka turvaa sananvapauden ja tiedonsaannin.

Strategian yksi osa on omistettu kokonaan lasten ja nuorten suojaamiselle ja voimaannuttamiselle. Lasten ja nuorten turvallisuuden, arvokkuuden ja yksityisyyden verkossa korostetaan olevan ensiarvoisen tärkeää.

Euroopan neuvosto valmistelee parhaillaan (tämän kirjoittamisajankohtana) yhteenvetoa verkonkäyttäjien oikeuksista. Se käsittelee muun muassa verkon palvelujen saatavuuteen, kohtuuhintaisuuteen, turvallisuuteen, luotettavuuteen ja jatkuvuuteen liittyviä odotuksia. Myös käyttäjien paremman ihmisoikeustuntemuksen ja ihmisoikeuksien toteutumisen verkossa pitäisi sisältyä tähän, samoin kuin tehokkaiden oikeussuojakeinojenkin.

KÄYTTÄJIEN ROOLI

Käyttäjien itsensä rooli on sekin keskeinen sille, miten verkko toimii. Demokraattinen internet tarvitsee käyttäjiä, jotka ovat "verkkokansalaisia" ja osallistuvat viestinnän normien ja sääntöjen luomiseen ja vaikuttavat siihen, miten internetin pitäisi toimia. Esimerkki tällaisesta toiminnasta nähtiin, kun kansalaisjärjestöt ja kansalaisliikkeet estivät Euroopan parlamenttia hyväksymästä ACTA-sopimusta, joka olisi vahvistanut immateriaalioikeuksia. Sopimusta vastustettiin sen perusteella, että se olisi uhannut useita kansalaisvapauksia ja ihmisoikeuksia.

VIESTEJÄ NUORILLE

Seuraavat periaatteet ovat tärkeitä, kun kannustetaan nuoria vaikuttamaan aktiivisesti verkkokulttuuriin.

- Internetin käyttäjät ovat muutakin kuin kuluttajia! Heillä on vaikutusvaltaa ja he voivat käyttää valtaansa pyrkimällä aktiivisemmin vaikuttamaan siihen, miten internetin pitäisi turvata ihmisoikeuksia. Vaikuttaa voi paitsi kampanjoimalla, myös sen kautta, miten nuoret verkkokäyttäjät kohtelevat toisiaan verkossa.
- Käyttäjien ihmisoikeuksia on suojeltava verkossa. Omien oikeuksien tunteminen ja loukkauksiin puuttuminen ovat tärkeitä tapoja varmistaa, että niin tapahtuu.
- Internetin rakenne ja muoto muuttuvat jatkuvasti, ja se on vielä vakiintumatonta maaperää. Se voi mahdollistaa ihmisoikeusloukkaukset, mutta sen avulla voidaan myös saada ihmiset toimimaan ihmisoikeuksien turvaamiseksi.
- Lapset ja nuoret – ja muutkin käyttäjät – tarvitsevat tukea ja koulutusohjelmia, jotka auttavat kehittämään internetin tehokkaassa käytössä tarvittavia taitoja ja ymmärrystä.
- Vaikka internetin muokkaantumiseen vaikuttavatkin vahvat taloudelliset ja poliittiset voimat, sen käyttäjien pitäisi puolustaa oikeuttaan tehdä verkosta julkinen tila, jossa pätevät ihmisoikeusperiaatteet, arvot ja käytännöt.
- Lasten ja nuorten pitäisi saada tietää ja oppia, miten verkkoa hallinnoidaan ja kuka sitä hallinnoi. Sen pitäisi olla osa demokraattisesta kansalaisuudesta oppimista. Verkon hallinnoinnin läpinäkyvyys ja vastuullisuus ovat niin tärkeitä, samoin kuin ne tavat, joilla nuoret voivat tehokkaasti vaikuttaa verkon hallintointiin, ainakin siihen julkiseen tilaan, joka myös on osa internetiä.

5.7 KAMPANJASTRATEGIAT

Euroopan neuvoston kampanjointi verkon vihapuhetta vastaan on riippuvaista mahdollisimman monen nuoren osallistumisesta. Sinä ja ystäväsi voitte toimia vihapuhetta vastaan ja osallistua Ei vihapuheelle -liikkeeseen monilla eri tavoilla. Tässä kappaleessa kerrotaan joitakin näistä tavoista. Kappale on jaettu seuraaviin osiin:

1. Kasvatus, koulutus ja tietoisuuden lisääminen
2. Verkossa jo olevaan vihapuheeseen puuttuminen
3. Muiden innostaminen toimintaan
4. Solidaarisuuden ilmaiseminen uhreille tai tyypillisille kohderyhmille
5. Pidemmän tähtäimen strategiat

Nämä aihealueet ovat usein osittain päällekkäisiä ja silloinkin kun ne eivät ole, voi yhtä kokonaisuutta vahvistaa lisäämällä siihen osia jostain muusta alueesta.

Esimerkiksi:

- Puuttumalla vihapuheeseen välittömästi tarjoamalla vaihtoehtoinen versio tapahtuneesta on myös kasvatuksellisesti merkittävää. Jos vaihtoehtoinen kuvaus tai vuoropuhelu julkaistaan sosiaalisessa mediassa, se voi innostaa myös muita toimimaan.
- Tietoisuutta lisäävä toiminta, jonka tarkoituksena on jakaa tietoa verkon vihapuheesta, on myös voimakas solidaarisuuden osoitus vihapuheen kohteille. Sen avulla voi saada lisää allekirjoittajia vetoomukseen, jolla yritetään saada poliitikkoja puuttumaan ongelmaan.
- Ilmoituksen tekeminen vihapuheesta ja kyseisen sivuston ylläpitäjien vastauksesta bloggaaminen voi kannustaa muita kiinnittämään huomiota vastaaviin esimerkkeihin ja tekemään niistä itse ilmoituksia.

Alla oleva luettelo ei ole täydellinen, ja se on tarkoitettu ainoastaan antamaan ideoita toimintaan. Ryhmänne keksii varmasti muitakin tapoja toimia!

Kaikki ehdotukset eivät välttämättä sovellu kaikkiin tilanteisiin. Esimerkiksi ilmoituksen tekeminen kommentista tai julkaisusta voi joskus olla liioittelua. Saattaa esimerkiksi olla helpompi ottaa yhteyttä alkuperäisen julkaisun kirjoittajaan ja katsoa, muuttaako hän sitten kielenkäyttöään tai peruu kommenttinsa. Toisissa tapauksissa taas suora yhteydenpito loukkaavan kommentin tekijän kanssa voi olla sopimatonta. Aina on arvioitava huolella, mikä on sopivin tai tehokkain tapa toimia.

Voit yhdistää alla olevia toimintaehdotuksia tämän käsikirjan harjoituksiin ja kannustaa ystäviäsi tai ryhmääsi tulemaan mukaan Ei vihapuheelle -liikkeeseen.

- Muista ottaa ystäväsi mukaan jo siinä vaiheessa, kun valitset ja suunnittelet toimintaa. He osallistuvat luultavasti innokkaammin, jos ovat itse olleet valitsemassa toiminnan kohdetta ja menetelmiä!
- Muistuta ystäviäsi siitä, että luova toiminta saa luultavasti enemmän huomiota. Ihmisten huomion kiinnittäminen verkossa on kuin yrittäisi erottaa väkijoukosta!
- Muistuta heitä siitä, että tietoa voi jakaa myös kuvien, videoiden ja musiikin avulla, samoin kuin pelkästään sanoja käyttämällä. Menetelmä voi olla yhtä tärkeä kuin itse viesti.
- Tutustu myös Ei vihapuheelle -liikkeen sivuihin (www.eivihapuheelle.fi ja www.nohatespeechmovement.org)! Sivuilta löydät tietoa muista tavoista osallistua kampanjaan.

TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIA

KASVATUS, KOULUTUS JA TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN

- Kerro ihmisille blogeissa ja sosiaalisessa mediassa, mitä he voivat tehdä kohdatessaan vihapuhetta tai joutuessaan itse sen kohteiksi.
- Käytä ihmisoikeuskieltä: jaa tietoa niistä oikeuksista, jotka suojaavat meitä verkossa ja siitä, miten ihmisoikeudet liittyvät verkon vihapuheeseen.
- Laadi myytinmurtamislista ryhmistä, joihin vihapuhe usein kohdistuu. Julkaise se sosiaalisessa mediassa tai tee lentolehtisiä ja jaa niitä.
- Jaa verkossa sivustoja ja julkaisuja, joissa korostetaan vihapuheen tavallisten kohderyhmien positiivisia puolia.
- Kerro ihmisistä, jotka ovat joutuneet vihapuheen kohteiksi verkossa. Jaa kertomusten avulla tietoa ongelmasta ja kasvata myötätuntoa vihapuheen kohteita kohtaan.
- Luo oma verkkosivu tai profili sosiaalisessa mediassa. Käytä sitä vaihtoehtoisen, asianmukaisin lähdetiedoin varustetun tiedon jakamiseksi yleisimmistä kohderyhmistä.
- Järjestä toimintaa verkon ulkopuolella, esimerkiksi koulutuksia tai tapahtumia, joissa pyritään lisäämään ihmisten tietoisuutta. Näissä voi käsitellä:
 - verkon vihapuhetta yleensä
 - johonkin kohderyhmään liittyviä ennakkoluuloja
 - tapoja suhtautua vihapuheeseen
 - vihapuheen vaikutuksia
 - ihmisten vastuuta paitsi omista tekemisistään, myös muiden toiminnasta
 - muiden nuorten aloitteita ja toimintaa, mukaan lukien Ei vihapuheelle -liike
 - jotain muuta!

VERKOSSA JO OLEVAAN VIHAPUHEESEEN TAI ENNAKKOLUULOIHIN PUUTTUMINEN

- Muokkaa Wikipedian artikkeleita tai muita vapaan sisällön sivustoja, joissa on väärää tietoa vihapuheen tyypillisistä kohderyhmistä.
- Julkaise kommentteja sivustoilla, joilla on väärää, asenteellista tai rasistista sisältöä. Lähetä syrjivien tai rasististen julkaisujen kirjoittajille kysymyksiä tai valituksia.
- Keskustele loukkaavaa kieltä käyttävien henkilöiden kanssa. Yritä näyttää heille, millainen vaikutus heidän käytöksellään on muihin.
- Kannusta muitakin jättämään "trollit" huomiotta, jos heidän toimintansa on loukkaavaa.
- Käytä verkon ilmoitus- ja valitusmahdollisuuksia kiinnittääksesi sivustojen ylläpitäjien huomion vihapuheen ilmentymiin.
- Raportoi havaitsemastasi vihapuheesta vihapuheen parissa työskenteleville järjestöille tai Hate Speech Watchiin.
- Boikotoi vihasivustoja ja kannusta muitakin boikotoimaan niitä. Raportoi sivustoista viranomaisille tai järjestöille, esimerkiksi INACHille (the International Network Against Cyber Hate).
- Kerää tietoa suomalaisista vihasivustoista. Lähetä tietosi kansanedustajille.

MUIDEN INNOSTAMINEN TOIMINTAAN

- Pyydä muita tuomitsemaan verkon vihapuhe tai tekemään siitä ilmoituksia, ilmaisemaan solidaarisuutta vihapuheen uhreille, tai osallistumaan muuhun toimintaan.
- Käytä sosiaalista mediaa houkuttelemaan seuraajia hyödyllisille sivustoille tai kiinnostaville kampanjoille.
- Julkaise tietoa tapauksista, joissa vihapuhe on saatu poistettua joiltakin verkkosivuilta.
- Jaa tietoa Ei vihapuheelle -liikkeestä. Linkitä se sosiaalisen median profiiliisi tai lisää liikkeen logo sähköpostisi allekirjoitukseen.
- Järjestä koulutuksia tai tiedonjakotilaisuuksia vihapuheen tyypillisten kohderyhmien kanssa. Kerro heille kuinka he voivat suojautua itse ja suojata muita osallistumalla liikkeeseen.
- Julkaise tietoa muihin tämän listan aiheisiin liittyvästä toiminnastasi verkossa ja verkon ulkopuolella!

SOLIDAARISUUDEN ILMAISEMINEN UHREILLE TAI TYYPILLISILLE KOHDERYHMILLE

- Lähetä yksityisviestejä ihmisille, joihin kohdistuu julkista vihapuhetta. Ilmaise solidaarisuutesi ja kerro heille, mitä he voivat tehdä.
- Auta kumoamaan tyypillisiin kohderyhmiin liittyviä ennakkoluuloja tai vääriä oletuksia. Muotoile vaihtoehtoinen versio tapauksesta ja julkaise se missä vain pystyt.
- Kerro nuorille heidän oikeuksistaan ja siitä, miten he voivat suojella itseään.
- Järjestä avoin tapahtuma vihapuheen kohderyhmien tueksi.
- Julkaise esimerkkejä poliitikkojen, median edustajien tai julkisuuden henkilöiden rasistisista tai syrjivistä ilmaisuista. Vaadi heitä tilille sanoistaan!
- Työskentele vihapuheen tyypillisten kohderyhmien kanssa. Kannusta heitä osallistumaan kampanjaan.

PIDEMMÄN TÄHTÄIMEN STRATEGIAT

- Järjestä oma kampanja kotipaikkakunnallasi tai verkossa. Tee esimerkiksi kampanjavideo tai -laulu ja julkaise se verkossa.
- Aloita verkkovetoisuus verkon vihapuhetta vastaan tai jonkin verkkosivuston verkon vihapuheeseen liittyviä sääntöjä vastaan.
- Ota yhteyttä verkossa toimiviin, verkon vihapuheen parissa työskenteleviin järjestöihin. Kerro mitä itse teet ja kysy, miten voit osallistua heidän toimintaansa.
- Ota yhteyttä paikallisiin rasmin- ja syrjinnänvastaista työtä tekeviin tai muiden vastaavien aiheiden parissa työskenteleviin järjestöihin. Kerro niille verkon vihapuheesta ja kutsu niitä mukaan kampanjaan.
- Seuraa vihapuhetta joko jollain tietyllä sivustolla tai sen kannalta, miten se vaikuttaa joihinkin ryhmiin. Lähetä tutkimuksesi tulokset Hate Speech Watchiin, vihapuheen parissa työskenteleville järjestöille, poliitikoille tai muille vaikutusvaltaisille ihmisille.
- Vetoa viranomaisiin, että ne puuttuisivat tähän ongelmaan. Ota yhteyttä kansanedustajiin.

5.8 INTERNETLUKUTAITO

Internetlukutaito on kyky etsiä, ymmärtää, arvioida ja luoda tietoa ja viestinnän sisältöä verkossa.

*Sonia Livingstone, 'Internet Literacy: Young People's Negotiation of New Online Opportunities.'*¹

INTERNETLUKUTAITOJA TARVITAAN

Verkko on luultavasti monen eurooppalaisnuoren tärkein tietolähde. Joskus sitä käytetään varsinaiseen tiedonhakuun ja joskus sieltä haetaan tietoa sosiaalisten tilanteiden tai muiden toimien lomassa. Kummassakin tapauksessa on tärkeää, että käyttäjät ymmärtävät, analysoivat, arvioivat ja vahvistavat sekä varsinaisen sisällön, että siihen liittyvät epäsuorat viestit. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun kyseessä on vihan ilmausten kohtaaminen.

Internetiin liittyvät osaaminen ja taidot ovat yksi mediataitojen osa-alueista. Nuoret tarvitsevat näitä taitoja etsiessään ja käsitellessään tietoa. Valmennettaessa nuoria puuttumaan verkon vihapuheeseen tarvitaan myös teknistä verkko-osaamista sekä taitoja tiedon julkaisemiseen ja jakamiseen.

TEKEMÄLLÄ OPPIMINEN

Yleisesti ottaen kuka tahansa verkkoa käyttävä oppii verkossa toimimisessa tarvittavat menetelmät ja säännöt tekemällä. Hänestä tulee siis riittävän internetlukutaitoinen osatakseen liikkuu verkossa ja täyttääkseen enimmäkseen tarpeensa. Syväisempää internetlukutaitoa tarvitaan kuitenkin, jos nuorten ei haluta vain toistavan verkon vihapuheeseen johtavia huonoja asioita ja huonoja tapoja ja etenkin jos nuorten toivotaan oppivan haastamaan vihapuhetta. Tähän kappaleeseen on kerätty joitakin vihapuheen haastamisen kannalta olennaisia taitoja ja tietoja.

ERI VÄLINEET ERI TEHTÄVIIN

On tärkeää muistaa, että vihapuheeseen liittyen nuoret voivat eri tilanteissa löytää itsensä erilaisista rooleista. Kukin rooli edellyttää erilaisia taitoja, mikä on syytä muistaa kaikessa koulutus- ja kasvatustyössä.

SIVUSTAKATSOJAT/ TARKKAILIJAT

Aina kun kohtaamme verkossa sisältöä, joka on muille jossain määrin vahingollista, olemme osallisina siinä keskustelussa. Voimme olla kiinnittämättä siihen huomiota, voimme levittää sitä edelleen jakamalla tai voimme päättää nousta vastustamaan sitä. Monien tämän käsikirjan harjoitusten tavoitteena on saada nuoret siirtymään passiivisesta "näkee, muttei toimi"-roolistaan rooliin, jossa he puuttuvat ongelmaan tilanteeseen sopivimmalla tavalla. Siihen tarvitaan arviointikykyä ja kriittistä analyysiä sekä tietoa mahdollisista toimintatavoista.

¹ *Digital Youth, Innovation, and the Unexpected (2008), MIT Press*

KOhteet

Ihmiset, jotka ovat joko suoraan vihapuheen kohteina tai kuuluvat loukkaavien tai rasististen kommenttien tai verkkokiusaamisen yleisimpiin kohderyhmiin, tarvitsevat strategioita itsensä suojelemiseksi ja tietoa siitä, miten he voivat suhtautua vihan ilmauksiin. He tarvitsevat myös tietoa ja taitoja, joiden avulla puuttua ongelmaan esimerkiksi vaatimalla syyllisiä vastuuseen teoistaan, tekemällä häirinnästä ilmoituksen, kannustamalla muita ottamaan kantaa.

VIHAAJAT JA POTENTIALISET VIHAAJAT

Tähän ryhmään kuuluvat ne, jotka levittävät vihaa verkossa tai joiden tekisi mieli tehdä niin, joko luomalla omaa sisältöä tai jakamalla muiden julkaisuja. On syytä muistaa, että jotkut vihapuheen muodot ovat muita pahempia, ja samoin joidenkin ihmisten rooli vihaajana voi olla enemmän tai vähemmän vahingollinen. Ne, jotka jakavat lievästi rasistista sisältöä, tuovat oman lisänsä yleiseen ongelmaan, vaikkei heidän toimintansa olisikaan laitonta, ja vaikkei se suoranaisesti yllyttäisi muita väkivaltaan. Se on kuitenkin ensimmäinen askel vahingollisten ilmaisujen ketjussa.

Monesti ihmiset osallistuvat vihapuheen levittämiseen verkossa yksinkertaisesti jakamalla sisältöä, jonka he eivät ymmärrä olevan vahingollista, loukkaavaa tai virheellistä. Tämän välttämiseen tarvitaan kyky hahmottaa ennakkoluuloja tai ennakoasenteita verkon sisällössä sekä enemmän vastuullisuutta sisällön luomisessa ja jakamisessa.

AKTIVISTIT JA KAMPANJOIJAT

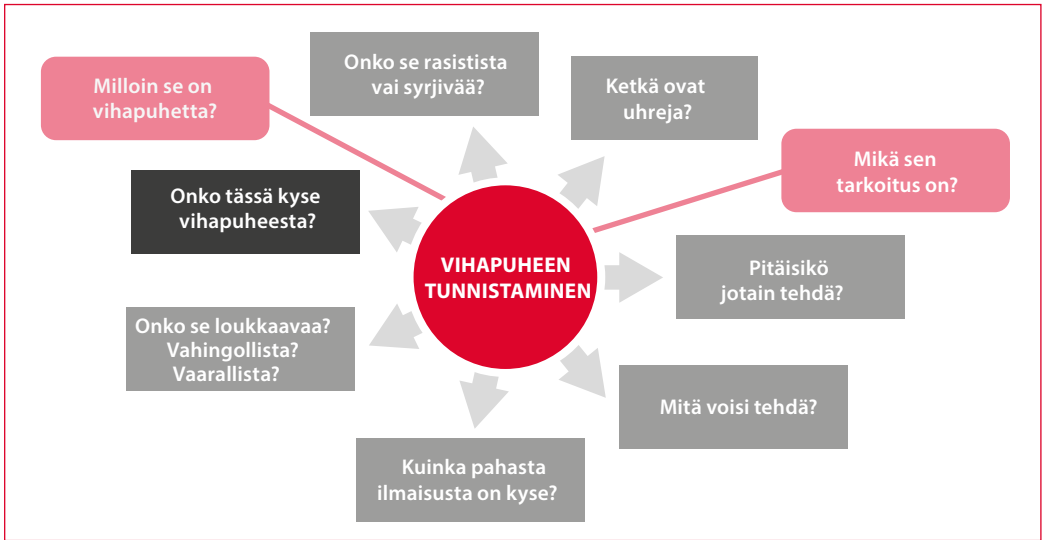
Ei vihapuheelle -liike näkee kaikki nuoret – ja kaikki verkkokäyttäjät – mahdollisina aktivisteina! Yksi liikkeen tavoite on kannustaa vihapuheen sivustakatsot vastustamaan siihen ja tulemaan mukaan liikkeeseen, jossa ihmiset eri puolilta maailmaa nousevat vastustamaan vihapuhetta. Verkossa kampanjoiminen vaatii erityisosaamista kuten julkaisutaitoja, markkinointiosaamista ja kykyä kerätä kannattajia ja muotoilla erilaisia viestejä ja tarinoita.

INTERNETIN KÄYTTÄMINEN VERKON VIHAPUHETTA VASTAAN

Alla olevassa listassa luetellaan joitakin keskeisiä internetlukutaidon osa-alueita, jotka liittyvät tämän käsikirjan harjoituksiin ja liikkeeseen yleensä. Näiden osa-alueiden syvempi ymmärrys auttaa nuoria osallistumaan tehokkaammin liikkeeseen. Se auttaa heitä myös muuttamaan omaa käyttäytymistään verkossa.

VERKON VIHAPUHEEN TUNNISTAMINEN

Ensimmäinen askel taistelussa verkon vihapuhetta vastaan on sen tunnistaminen silloin kun sitä kohtaa. Tämä edellyttää tietoa siitä, mitä vihapuhe on ja kykyä arvioida sen mahdollisia vaikutuksia, mutta voi edellyttää myös syvällisempää ymmärrystä pinnan alla kytevistä viesteistä ja kykyä havaita asenteellisuutta ja ennakkoluuloja silloinkin, kun ne on ilmaistu vain epäsuorasti.

KRIITTINEN AJATTELU JA TIEDON KÄSITTELEMINEN

Verkossa on valtavasti tietoa, ja nuoret tarvitsevat kykyä ymmärtää, ettei kaikki aina ole sitä miltä se näyttää. Tämä koskee erityisesti virheellistä tai puutteellisiin lähdetietoihin perustuvaa tietoa, joka ruokkii ennakkoluuloja tiettyjä ryhmiä kohtaan. Käyttäjien täytyy osata tunnistaa mahdolliset virheet esitetyissä väitteissä ja ymmärtää tosiseikkojen tarkistamisen ja toisenkin osapuolen kuulemisen tärkeys ainakin tilanteissa, joissa joku voi loukkaantua.

Vinkkejä väitteiden tarkistamiseen

- Onko väitteiden lähdetiedot kerrottu vai perustuvatko väitteet "maalaisjärkeen"?
- Onko lähteet nimetty ja ovatko he aiheen asiantuntijoita?
- Ovatko perustelut yksiselitteisiä vai voisiko niitä tulkita toisinkin?
- Perustuvatko väitteet tosiseikkoihin vai vetoavatko ne tunteisiin, "perinteisiin" käsityksiin tai pelkästään *mahdollisiin* seurauksiin?
- Onko esitettyjä tosiasioita tai väittämiä mahdollista testata?
- Tehtiinkö joistain yksilöistä tai ryhmistä yleistyksiä?
- Olivatko jotkut yleistykset rasistisia tai syrjiviä?
- Olisivatko muut näkökulmat mahdollisia ja vääristäisivätkö ne esitettyjä väitteitä?
- Käytetäänkö perusteluissa ad hominem -väitteitä? Toisin sanoen, hyökätäänkö väitteillä toista osapuolta vastaan sen perusteella keitä he ovat, ei sen perusteella, mitä he sanovat?
- Onko esitettyjä väitteitä tehostettu *esitystyylillä*, esimerkiksi huomiota herättävillä kuvilla tai multimedialla?

TIEDON LÖYTÄMINEN

Muiden lähteiden etsiminen ja tehokkaan tiedonhaun hallitseminen ovat tosiseikkojen tarkistamista ja toisen osapuolen kuulemista. Useimmat osaavat käyttää hakukoneita, mutta yleisesti ottaen vähemmän tiedetään siitä, miten hakukoneet toimivat ja mitä muita työkaluja voidaan käyttää hakujen tarkentamiseen ja erilaisten hakutulosten saamiseen.

Vinkkejä tiedonhakuun

- Käytä useita hakukoneita, älä jää yhden hakukoneen varaan.
- Poista evästeet ja tyhjennä historia ennen haun tekemistä! Se vaikuttaa yleensä hakutuloksiin, koska monet hakukoneet näyttävät tuloksia, joita ne uskovat käyttäjän haluavan nähdä (sen perusteella mitä ne tietävät käyttäjästä).
- Tee useita hakuja eri hakusanoilla, vaikka tutkisit vain yhtä aihetta.
- Tee tarkennettuja hakuja. Etsi esimerkiksi vain yhdeltä sivustolta, jätä joitakin termejä sisältävät sisällöt haun ulkopuolelle tai käytä ja-ehtoa varmistaaksesi, että hakutulokset sisältävät kaikki termit. Hakukoneiden ohjeissa kerrotaan, miten tarkennettuja hakuja voi tehdä.
- Tarkista sivuston luotettavuus ennen kuin käytät hakutuloksien sisältöä.
- Varo valesivustoja. Hakukoneet luulevat niitä joksikin, mihin niiden sisältö ei todellisuudessa liity mitenkään. Valesivustojen tarkoitus on usein johtaa käyttäjiä harhaan ja tarjota tiedoksi väitettyä sisältöä, joka on todellisuudessa ideologista ja ennakoasenteiden värittämää.

LUOTETTAVUUDEN TARKISTAMINEN

Kuka tahansa voi julkaista verkossa melkein mitä tahansa! Kun ottaa huomioon kuinka valtavasti sisältöä internetissä on ja kuinka sääntelemätön se suurelta osin on, on siellä kohtalaisen helppoa esittää mielipiteitä totuuskina ja antaa väärää tietoa ilman, että kukaan kyseenalaistaa sitä. Iso osa vihapuheesta saattaa satun-

naisen tarkkailijan silmiin näyttää hyvin vakuuttavalta ja asianmukaisesti perustellulta. Kriittisen ajattelun ja tosiseikkojen ja perustelujen tarkistamisen lisäksi myös sivuston tyyppin sekä julkaisijan asiantuntijuuden ja luotettavuuden arvioiminen voivat auttaa nuoria huomaamaan vihapuheen mahdollisuuden.

Rasismien ja syrjinnän edistämiseksi on omistettu tuhansia sivustoja. Tällaiset vihasivustot on usein linkitetty toisiinsa, ja ne voivat käyttää muita vihasivustoja tukemaan ja todistelemaan rasistisia väittämiä. Monet rasistiset sivustot ovat nykyään kohtalaisen hillittyjä ja voivat jopa peitellä rasismiaan väittämällä esimerkiksi kannattavansa ”kansallisia arvoja” julkaistessaan rasistisia kommentteja. Sivustojen luotettavuutta voi selvittää muutamilla yksinkertaisilla keinoilla.

Vinkkejä luotettavuuden tarkistamiseen

- Onko sivusto yleisesti tunnettu ja pidetäänkö sitä luotettavana tiedon tai näkemysten lähteenä? Onko sitä linkitetty muilta sivustoilta?
- Löytyvätkö sivustolta tiedot sen omistajista ja kirjoittajista? Miksi niihin pitäisi luottaa?
- Mitä sivusto kertoo tavoitteikseen?
- Onko luultavaa, että sivustolla esitetyt näkemykset ovat puolueellisia tai asenteellisia johtuen sen sijainnista, kirjoittajista tai siitä mitä se ilmoittaa tavoitteekseen?
- Annetaanko sivustolla useita näkökulmia vai vain yksi?
- Kuinka usein sivustoa päivitetään? Onko siellä tuoretta sisältöä?
- Löydätkö samankaltaista sisältöä muilta (luotettavilta) sivustoilta?
- Onko sivustolla mahdollisia eturistiriitoja liittyen esimerkiksi kaupallisiin intresseihin tai poliittisiin yhteyksiin?
- Onko sivustolla kerrottu sisällön lähteet ja tehty lähdeviittaukset?
- Onko sivustolla toimintaohje rasistisen tai syrjivän sisällön suhteen?
- Miten sivusto suhtautuu rasistiseen tai syrjivään sisältöön, ja miten se vastaa siitä tehtyihin ilmoituksiin?

SISÄLLÖN TUOTTAMINEN JA JAKAMINEN

Mahdollisuus tuottaa verkkoon sisältöä, johon kuka tahansa voi helposti tutustua, on avannut monia uusia mahdollisuuksia tavallisille käyttäjille, mutta tuonut mukanaan myös tiettyjä velvollisuuksia. Erityisesti suhteessa vihapuheeseen verkkojulkaisemisen velvollisuudet ja yleinen varovaisuus ovat erityisen tärkeitä. Verkossa käyttäjät voivat helposti osallistua vihan levittämiseen, joko tarkoituksella tai tahattomasti.

Verkkokampanjoinnissa on sisällön julkaisemisessa syytä kiinnittää huomioita muihinkin tärkeisiin asioihin. Onnistunut kampanja tarvitsee vahvoja viestejä, jotka vetoavat laajaan yleisöön ja ovat helppoja ymmärtää. Nuorten on hyvä tietää erilaisista teknisistä ratkaisuista, joiden avulla voi tavoittaa paljon ihmisiä erityisesti sosiaalisessa mediassa ja heidän täytyy opetella muotoilemaan viestinsä niin, että ne ovat muiden mielestä vakuuttavia ja niitä halutaan levittää eteenpäin. Multimedian avulla voi muotoilla vakavankin viestin niin, että se vetoaa ihmisiin paremmin.

Vinkkejä sisällön jakamiseen

- Varmista, ettei mikään jakamasi sisältö ole asenteellista, ennakkoluuloista tai rasistista tai sisällä vihan ilmauksia.
- Varmista, että jakamasi tieto on luotettavaa, ettet levitä väärää tietoa.
- Älä jaa mitään muihin henkilöihin liittyvää, joka voisi vaarantaa heidän yksityisyytensä tai turvallisuutensa. Kysy aina ensin, jos et ole varma!
- Varo tekijänoikeuksien suojatun sisällön uudelleenjulkaisemista.
- Lue sivuston käyttöehdot, ennen kuin julkaiset siellä mitään. Sivustoilla voi olla julkaistavan sisällön rajoituksia ja ne voivat ottaa oikeudet julkaisemaasi sisältöön tai yksityisiin tietoihisi liittyen.
- Mieti, olisiko julkaisemaasi tietoa mahdollista käyttää väärin. Voisiko sen avulla muodostaa valheellisia käsityksiä tai vahingoittaa muita? Varmista, ettei julkaisemasi sisältö ole kovin tulkinnanvaraista.
- Muista, että verkossa julkaistu sisältö voidaan helposti ymmärtää väärin ja se voi helposti loukata muita, jos sitä ei ole muotoiltu huolella. Yritä tarkastella julkaisemaasi sisältöä myös toisten silmin.

SÄÄNTÖJEN YMMÄRTÄMINEN

Internetiä ja siellä toimimista koskevien lakien ja sääntöjen ymmärtäminen voi auttaa käyttäjiä säätelemään omaa käytöstään, ja se on välttämätöntä taistelussa vihapuhetta vastaan. Tieto verkon hallinnointiin liittyvistä prosesseista ja osallistuminen niihin sekä ymmärrys siitä, miten ne vaikuttavat käyttäjiin, onkin osa internetlukutaitoa ja demokraattisen kansalaisuuden oppimista. Internet muokkaa nykyaikaisia kansalaisuuden muotoja ja tapoja osallistua, eikä verkon hallinnointiin liittyviä kysymyksiä voi jättää ainoastaan yritysten ja alan asiantuntijoiden käsiin.

SÄÄNTÖJÄ JA LAKEJA ERI TASOILLA

Suurin osa internetistä on yksityisten yritysten omistuksessa. Yksityishenkilöiden pitämät blogitkin toimivat useimmiten yksityisten palveluntarjoajien palvelimilla. Palvelimen omistaja voi rajoittaa sitä, millaista sisältöä blogissa saa julkaista, mutta se voi myös päättää olla puuttumatta sisältöön.

Sivustojen käyttäjien täytyy noudattaa sivuston sääntöjä, jotka kerrotaan yleensä käyttöehdoissa. Eri sivustojen käyttöehdot voivat olla hyvinkin erilaisia. Käyttöehtojen lisäksi verkkokäyttäjiä ja sivustojen omistajia voivat koskea myös hallitusten säätämät lait, esimerkiksi yksityisyyttä ja turvallisuutta tai äärimmäistä vihapuhetta koskevat säädökset. Vaikka hallitukset eivät olisi säätäneet erityisiä lakeja suojaamaan ihmisten turvallisuutta verkossa, se sisältyy yleensä kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten alla kerrotussa esimerkissä.

Esimerkki: Hallitusten on suojeltava ihmisiä verkossa ja verkon ulkopuolella

K.U. v. Suomi

Maaliskuussa 1999 sähköisellä seuranhakupalstalla julkaistiin ilmoitus, jonka väitettiin olevan 12-vuotiaalta pojalta. Ilmoituksessa oli linkki pojan kotisivuille ja siinä kerrottiin hänen etsivän intiimiä suhdetta ikäiseensä poikaan tai vanhempaan mieheen, joka voisi "opettaa häntä". Poika sai tietää ilmoituksesta vasta saatuaan sähköpostin ilmoituksesta kiinnostuneelta mieheltä. Palveluntarjoaja vetosi yksityisyydensuojaan ja kieltäytyi kertomaan ilmoituksen julkaisijaa. Suomalaisten tuomioistuimien mukaan palveluntarjoajaa ei voitu määrätä antamaan kyseistä tietoa.

Tapaus eteni Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Ihmisoikeustuomioistuin totesi, että Suomen valtio oli epäonnistunut velvollisuudessaan suojella lapsia ja muita haavoittuvaisessa asemassa olevia ihmisiä. Ilmoitus oli tehnyt lapsesta pedofiilien kohteen, eikä hänen oikeuttaan yksityis- ja perhe-elämään ollut suojeltu.

(Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla)

Verkko muistuttaakin jossain määrin kauppakeskusta tai yökerhoa. Vaikka laki ei kielläkään käyttämästä siellä farkkuja tai näyttämästä siivottomalta, ei yökerhoon välttämättä pääse farkuissa, jos ne on yökerhon säännöissä kielletty. Samalla tavoin verkkosivustotkin voivat määritellä omat sääntönsä, jotka koskevat niiden "yksityisaluetta" Internetissä. Sivustojen sääntöjen on kuitenkin oltava myös kansallisen lainsäädännön mukaisia.

Mitä tämä merkitsee käyttäjille

Nuorten pitäisi tuntea käyttämiään sivustoja koskevat lait ja säännöt, erityisesti sellaiset säännöt, jotka liittyvät verkon vihapuheeseen. Usein vihapuheeseen voi puuttua sivuston omien käyttöehtojen perusteella ja ilmoittamalla siitä sivustolle. Jos käyttöehdoissa tai ilmoittamismahdollisuuksissa on puutteita, voivat käyttäjät kyseenalaistaa itse säännöt!

LOUKKAAVASTA KÄYTTÄYTYMISESTÄ ILMOITTAMINEN

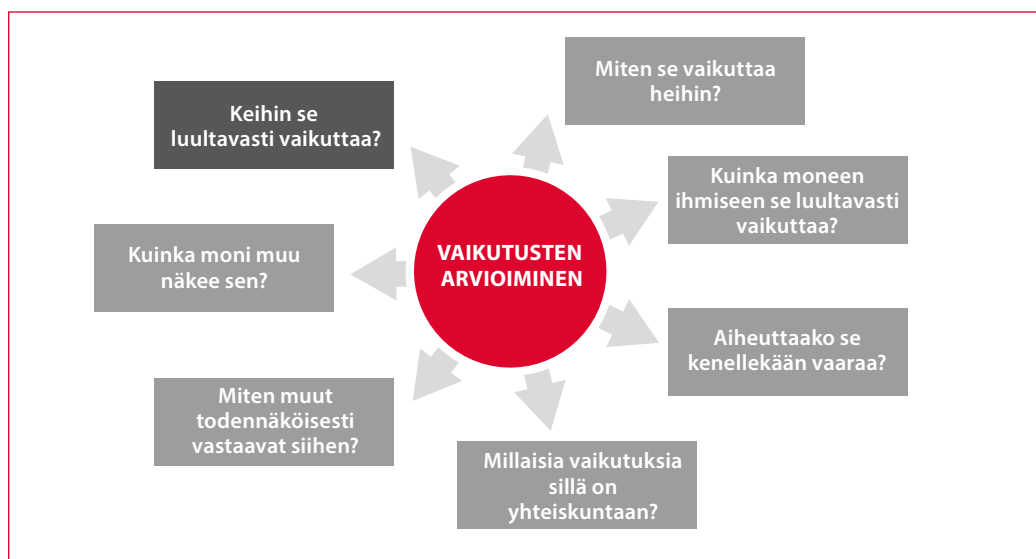
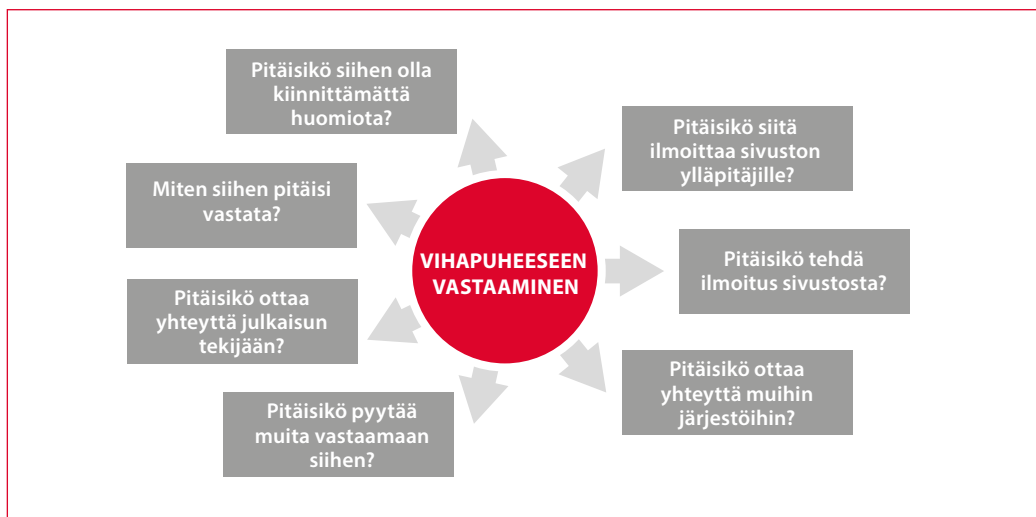

KAMPANJOINTI JA VIHAPUHEESEEN VASTAAMINEN

Ilmoituksen tekeminen vihapuheesta ei ole ainoa tapa toimia sellaista kohdatessaan. On tärkeää, että nuoret tietävät muistakin tavoista lähestyä ongelmaa, ja että he osaavat arvioida mikä toimintatapa sopii parhaiten eri tilanteisiin.

Alla olevista kaavioista ensimmäinen esittelee muutamia mahdollisia tapoja vastata yksittäiseen vihapuheeseen. Kampanjointistrategioita käsittelevässä kappaleessa on lisää esimerkkejä erilaisista tavoista lähestyä ongelmaa kokonaisuutena. Eri tilanteisiin parhaiten sopiva strategia tai vastaus riippuu usein tapauksen vakavuudesta. Lievään asenteellisuuteen tai ennakkoluuloihin kannattaa usein puuttua lähestymällä julkaisun tekijää suoraan ja kertomalla hänelle millaista vahinkoa se voi aiheuttaa. Tavallinen "trollaaminen" vihapuheen vastustajien käyttämällä sivustolla taas kannattaa ehkä jättää kokonaan huomiotta. Asteikon toisessa päässä on vihasivusto, joka yllyttää väkivaltaan joitakin ryhmiä vastaan ja siitä voi olla syytä ilmoittaa poliisille.

Yksi tärkeimmistä sopivimman toimintatavan valinnassa huomioitavista asioista on kyseisen ilmaisun tai koko sivuston todennäköiset vaikutukset kokonaisuudessaan. Toisessa alla olevassa kaaviossa esitetään kysymyksiä, joiden avulla näitä vaikutuksia voi arvioida.

OMASTA TURVALLISUUDESTA HUOLEHTIMINEN

Nuorten on syytä tiedostaa verkossa vaanivat vaarat ja tietää, millaisin varotoimin he voivat suojata omaa yksityisyyttään. Myös verkkokiusaamisen kohteeksi joutumisen riskiä voi vähentää erilaisilla toimenpiteillä. Näistä kerrotaan verkkokiusaamista käsittelevässä kappaleessa.

5.9 VERKKOKIUSAAMINEN

[– –] verkkokiusaaminen tarkoittaa kaikkea elektronista viestintää mukaan lukien (muttei ainoastaan) viestintä, jota motivoi opiskelijan todellinen tai oletettu ihonväri, uskonto, kansallinen alkuperä, etninen tausta tai syntyperä, seksuaalinen suuntaus, fyysinen, henkinen tai tunne-elämän vamma, oppimisvaikeudet, sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja sen ilmaisu, tai jokin muu tunnusomainen ominaisuus, tai joka liittyy yllä kuvattuihin henkilöihin, silloin kun kirjoitetun, sanotun tai fyysisen teon tai elektronisen viestinnän tarkoitus on:

- I. Vahingoittaa opiskelijaa fyysisesti tai vahingoittaa hänen omaisuuttaan, tai
- II. Puuttua merkittävästi opiskelijan koulutus- tai oppimismahdollisuuksiin, tai
- III. Olla niin rajua, jatkuvaa tai kokonaisvaltaista, että se luo pelottavan tai uhkaavan oppimisympäristön, tai
- IV. Häiritä merkittävästi koulun järjestyksenmukaista toimintaa.

Responding to Cyberhate, Toolkit for Action (Anti-Defamation League)

Kiusaaminen on sitä, kun yksi ihminen tai ihmisryhmä kohtelee tarkoituksellisesti toista ihmistä vihamielisesti tai loukkaavasti. Yleensä kiusaaminen jatkuu pidemmän aikaa ja uhria kiusataan jatkuvasti.

Verkkokiusaamisessa uhria kiusataan verkossa, elektronisesti. Verkkokiusaamisessa hyödynnetään sähköpostia, pikaviestejä, keskustelupalstoja, hakulaitteita ja puhelimia tai muita informaatioteknologian menetelmiä. Verkkokiusaaminen vaikuttaa uhuriin yhtä lailla kuin kiusaaminen verkon ulkopuolella: verkkokiusaaminen on yksi kiusaamisen muoto.

Verkkokiusaamiseen voi olla erityisen vaikea puuttua, koska verkossa voi helpommin esiintyä nimetömänä kuin verkon ulkopuolella. Verkkokiusaaminen voi myös olla tungettelevampaa tai jatkua yhtämitaisemmin, koska se voi jatkua silloinkin, kun kiusaaja ei ole fyysisesti läsnä. Kun kiusaaja on saanut selville, miten hän tavoittaa uhrinsa, voi kiusaaminen olla jatkuvaa ja vaikeaa välttää. Tästä syystä on tärkeää, että nuoret ymmärtävät ne vaarat, joita liittyy omien tietojen jakamiseen verkossa.

VERKKOKIUSAAMISEN LAAJUUS

Verkkokiusaaminen on vakava ja sitkeä ongelma nuorten keskuudessa. Se voi aiheuttaa pitkäkestoista vahinkoa ja on johtanut itsemurhiin. Useissa eri tutkimuksissa on todettu, että verkkokiusaaminen koskee suurta osaa teini-ikäisistä. Alla kerrotut luvut koskevat Yhdysvaltoja, mutta tutkimusten ja kokemuksen myötä on havaittu, että ongelma on yhtä vakava myös Euroopassa.

- Yli puolet nuorista on kokenut verkossa kiusaamista ja jotakuinkin yhtä moni on osallistunut verkkokiusaamiseen.

- Useampi kuin yksi kolmesta nuoresta on kokenut verkossa uhkailua.
- Yli 25 % nuorista on kokenut toistuvaa kiusaamista matkapuhelintensa välityksellä tai verkossa.
- Huomattavasti yli puolet nuorista ei kerro verkkokiusaamisesta vanhemmilleen.

Source: *i-SAFE Inc., 'Cyber Bullying: Statistics and Tips'*

VERKKOKIUSAAMINEN JA IHMISOIKEUDET

Sekä kiusaaminen että verkkokiusaaminen ovat kaltoin kohtelun muotoja, ja useissa kiusaamistapauksissa loukataan myös eri ihmisoikeuksia. Lievemmat tapaukset liittyvät yksityiselämän suojaan, jota rikotaan varsin usein. Vakavammissa tapauksissa saatetaan rikkoa myös epäinhimillisen ja halventavan kohtelun kieltoa tai jopa oikeutta elämään. Epäinhimillinen ja halventava kohtelu voi olla esimerkiksi seksuaalista hyväksikäyttöä, henkistä väkivaltaa tai muuta hyväksikäyttöä. Oikeus elämään voi olla uhattuna tapauksissa, joissa kiusaaminen verkon ulkopuolella aiheuttaa uhrille fyysisen vaaran tai jos kiusaaminen aiheuttaa niin voimakasta kärsimystä, että uhri harkitsee itsemurhaa. Jos henkilöä ei onnistuta suojelemaan tällaiselta vaaralta, loukataan silloin todennäköisesti hänen oikeuttaan elämään.

MIKÄ ON VERKKOKIUSAAMISEN JA VIHAPUHEEN YHTEYS?

Verkkokiusaaminen on valtasuhde, joka kohdistuu jotakuta henkilöä vastaan, kun taas vihapuhe kannustaa yleensä vihamielisyyteen ja väkivaltaan koko ihmisryhmää vastaan. Uhrien kannalta kummassakin on kuitenkin kyse väkivallasta ja nöyryytyksestä. Vihapuhe ja verkkokiusaaminen käyttävät verkossa samoja kanavia. Kumpikin kohdistuu usein ihmisiin, joita pidetään erilaisina joko heidän taustansa, vammansa tai etnisyytensä takia tai jostain muusta syystä. Kummassakin käytetään loukkaavaa ja häiritsevää viestintää. Monessa tapauksessa verkkokiusaaminen ja vihapuhe liittyvät toisiinsa, jolloin esimerkiksi kiusaamisessa voidaan käyttää hyväksi uhrien sukupuoli-identiteettiä, seksuaalista suuntautumista tai etnistä taustaa, mikä voi olla kohderyhmille tai yksilöille hyvin vahingollista.

Toisaalta samalla kun kehitetään nuorten kykyä vastustaa vihapuhetta, voidaan vahvistaa myös heidän kykyään suhtautua verkkokiusaamiseen, ja toisin päin. Internetlukutaito tukee nuorten voimaannuttamista ja sitä, että nuoret ymmärtävät verkonkäytön vaaroja ja oppivat suojaamaan itseään tai reagoimaan kaltoin kohteluun sitä kohdatessaan.

ITSENSÄ SUOJAAMINEN VERKOSSA

Nuoret on saatava ymmärtämään, että alla kuvatut käyttäytymismallit eivät ole hyväksyttäviä eivätkä luultavasti laillisiakaan. Yksittäinenkin tapaus voi käynnistää pitkän kampanjan tai olla alkusoittoa vakavammille kaltoin kohtelun muodoille. Nuorten on opittava havaitsemaan varoitusmerkkejä, käyttämään arvostelukykyään tunnistaakseen parhaan tavan reagoida yksittäisiin tapauksiin ja tiedettävä mihin varotoimiin he voivat ryhtyä, jos uhka vaikuttaa todelliselta. Heille pitäisi myös kertoa, että useat järjestöt tarjoavat tukea ja neuvoja ja auttavat tilanteissa, joissa tarvitaan virallisia tai jopa oikeudellisia toimenpiteitä. Myös osa Ei vihapuheelle -liikkeen kansallisista kampanjoista antaa tietoa tahoista, jotka auttavat rikosilmoituksen tekemisessä. InSafe-verkoston sivuilta löytyy vinkkejä ilmoituksen tekemiseen, sekä nuorille suunnattujen

auttavien tahojen yhteystietoja: www.saferinternet.org. InSafe on osa Euroschoolnet-projektia, joka tekee Euroopassa yhteistyötä Ei vihapuheelle -liikkeen kanssa.

ESIMERKKEJÄ VERKKOKIUSAAMISESTA

- uhkausten, provosoivien loukkausten, tai rasististen tai etnisten solvausten lähettäminen
- homojen haukkuminen, sukupuoleen kohdistuvat herjat, tai muut syrjinnän muodot
- yritykset tartuttaa uhrin tietokoneeseen virus
- sähköpostilaatikon täyttäminen loukkaavilla viesteillä
- virheellisen tiedon levittäminen henkilöstä, kun tarkoituksena on vahingoittaa kyseistä henkilöä tai hänen mainettaan
- jonkun sulkeminen ulkopuolelle ja muiden houkuttelemine hyökkäämään häntä vastaan tai pilailemaan hänen kustannuksellaan
- teeskennellä olevansa joku muu, jotta näyttäisi siltä, että kyseinen henkilö on sanonut asioita, joihin hän ei usko tai jotka eivät hänen tapauksessaan ole totta
- toista henkilöä esittävien kuvien jakaminen ilman lupaa, erityisesti jos hän on kuvissa kiusallisessa tilanteessa
- sähköpostien lähettäminen edelleen ilman kirjoittajan lupaa
- muiden painostaminen sulkemaan joku ryhmän ulkopuolelle (joko verkossa tai verkon ulkopuolella)
- inhottavien, ilkeämielisten ja loukkaavien viestien jatkuva lähettely

TURVALLISUUS VERKOSSA: MUISTILISTA NUORILLE

Keinoja vähentää kiusaamisen riskiä

- Tarkista sosiaalisessa mediassa omat yksityisyysasetuksesi säännöllisesti ja päivitä niitä tarpeen mukaan.
- Älä kerro omia tietojasi, esimerkiksi puhelinnumeroasi, sähköpostiosoitettasi tai kotiosoitettasi kenellekään, ellet tunne kyseistä henkilöä ja luota häneen.
- Älä jaa omia tietojasi ihmisille, joita et tunne (esimerkiksi verkon keskustelupalstoilla, joilla kohtaat luultavasti tuntemattomia).
- Arvioi käyttämäsi ”tilaa”, siellä hyväksytyjä käyttäytymistapoja ja sitä, millaiset ihmiset myös käyttävät sitä. Verkon ulkopuolellakin jotkut paikat ovat muita vaarallisempia; samaan tapaan myös verkossa pitäisi reagoida asioihin tilanteen ja asiayhteyden mukaan.
- Kunnioita ”netiketä”: Kohtele verkossa muita niin kuin toivoisit itseäsi kohdeltavan.
- Ole varovainen ja suojaa oma profiilisi ja sähköpostiosoitteesi. Kirjautu ulos yleisessä käytössä olevilta tietokoneilta ja vaihda salasanasasi säännöllisesti.
- Ilmoita sivuston ylläpitäjille näkemästäsi tai kokemastasi kiusaamisesta, tai ole tarvittaessa yhteydessä poliisiin tai muihin viranomaisiin. (Vinkkejä ilmoitusten tekemiseen löydät osoitteesta: www.saferinternet.org.)

Jos saat uhkauksia tai sinua kiusataan

Alla on listattu erilaisia toimintamahdollisuuksia. Mieti, sopisiko joku niistä tilanteeseesi. Jokainen tapaus on erilainen ja onkin tärkeää, että nuoret oppivat käyttämään omaa arvostelukykyyään ja harkitsemaan toimenpiteitään tarkoin. Tapauksesta olisi aina hyvä keskustella jonkun luotettavan henkilön kanssa.

- Älä vastaa mitään! Usein kiusaaja toivookin juuri vastausta. Älä koskaan kosta, koska se vain pahentaa tilannetta.
- Kerro ongelmasta jollekulle, johon luostat, ja pyydä häneltä neuvoja.
- Ilmoita asiasta jollekin nuorten verkkoturvallisuuden parissa työskentelevälle järjestölle (lisätietoa sivuilla 190–191).
- Ilmoita tapauksesta sivuston omistajalle tai ylläpitäjälle tai palvelujen tarjoajalle.
- Estä ei-toivotut yhteydenotot ja asiattomasti käyttäytyvät henkilöt, tai tee niistä ilmoitus.
- Vaihda sähköpostiosoitteesi tai puhelinnumerosi, jos niitä käytetään kiusaamiseen.
- Tee tarvittaessa poliisille rikosilmoitus tai ota yhteyttä asianajajaan. **Verkkokiusaaminen on laitonta, jos sillä on vakavia vaikutuksia henkilön terveyteen, turvallisuuteen tai henkiin hyvinvointiin.**
- Säilytä aina todisteet saamistasi loukkaavista viesteistä. Säilytä myös viestien lähettäjän sähköpostiosoite tai profiili. Niitä voidaan tarvita, jos rikosilmoituksen tekeminen tulee tarpeelliseksi.

TURVALLISUUS VERKOSSA: MUISTILISTA KASVATTAJILLE JA KOULUTTAJILLE

Kasvattajat, kouluttajat, vanhemmat ja yleisesti ottaen kaikki nuorten kanssa tekemisissä olevat voivat suojata nuoria verkkokiusaamisen vaaroilta esimerkiksi näin:

- Ole aloitteellinen. Keskustele verkkokiusaamisen vaaroista nuorten kanssa ja auta heitä välttämään sitä mahdollisuuksien mukaan. Ole avoin keskustelulle. Käytä esimerkkejä, äläkä välttele näiden asioiden käsittelemistä. Tue koulussasi yhtenäisiä tapoja toimia verkkokiusaamista vastaan.
- Tiedosta verkossa tapahtuvan ja verkon ulkopuolisen vihapuheen yhteys. Ne kulkevat usein käsi kädessä!
- Voimaannuta lapsia jakamalla heille tietoa ja keskustelemalla heidän kanssaan näistä asioista. Jos epäilet, ettei oma osaamisesi riitä tähän, voit ottaa yhteyttä eri järjestöihin ja uhreja tukeviin tahoihin. Kerro nuorille, mihin he voivat ottaa yhteyttä tarvittaessa apua.
- Voimaannuta vanhempia. Heidän on syytä tiedostaa verkkokiusaamisen olemassaolo ja ymmärtää, miten sitä voi vastustaa.

5.10 EUROOPAN NEUVOSTO JA VERKON VIHAPUHE

Euroopan neuvoston verkon vihapuheen vastainen työ on painottunut neljään keskeiseen alueeseen:

1. Oikeudelliset keinot puuttua ongelmaan. Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön hyödyntäminen.
2. Poliittiset keinot. Verkon hallinnointiin liittyvä työ, lausuntoja ja suosituksia Euroopan neuvoston jäsenvaltioille.
3. Valvontaan liittyvä toiminta. Euroopan rasismien ja syrjinnän vastaisen komission ja ihmisoikeuskomissaarin työskentely.
4. Koulutus ja ennaltaehkäisy. Yhteiskunnallisten toimijoiden, kuten toimittajien, kansalaisjärjestöaktiivien, opettajien ja nuorten valmiuksien lisääminen.

Verkon vihapuhe liittyy tiiviisti moniin muihin ongelmiin, joten sitä on käsitelty myös muihin aiheisiin liittyvien aloitteiden yhteydessä. Tällaisia ovat esimerkiksi:

Lasten oikeudet	Vähemmistöjen suojeleminen	Tuomareiden kouluttaminen
Verkkorikollisuuden torjuminen	Verkkokiusaamisen vastustaminen ja lasten suojeleminen	Medialukutaito
Sananvapaus	Moniarvoisen yhteiskunnan edistäminen	Mediakasvatus
Rasisminvastaiset käytännöt	Kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen	Opettajien kouluttaminen
Nuorisopolitiikka	Nuorison osallistuminen	Virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuva koulutus ja nuorisotyö

Tämä pitkä lista kuvaa sitä, miten monenlaiset ongelmat ja aiheet liittyvät jollain tavoin verkon vihapuheeseen. Se antaa myös viitteitä siitä, että ongelmaa voidaan lähestyä lukuisista eri näkökulmista ja että käytettävissä on valtava määrä erilaisia menetelmiä.

Seuraavassa kuvataan lyhyesti vihapuheen kannalta merkittävimpiä tai siihen läheisimmin liittyviä työskentelyalueita.

OIKEUDELLISET KEINOT

- Kaikki Euroopan neuvoston jäsenmaat ovat hyväksyneet Euroopan ihmisoikeussopimuksen. Se turvaa useita kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia, kuten oikeutta yksityiselämään ja turvallisuuteen sekä suojaa epäinhimilliseltä ja alentavalta kohtelulta. Vaikka sopimus suojelee myös sananvapautta, voidaan

sananvapautta rajoittaa silloin, kun jokin ilmaisu aiheuttaisi todennäköisesti muille ihmisille vaaraa tai vahingoittaisi koko yhteiskuntaa.

- Euroopan ihmisoikeustuomioistuin valvoo Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määriteltyjen oikeuksien toteutumista. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisusta on muodostunut vihapuheen tulkinta, jonka mukaan sananvapaus ei suojaa pahimmanlaatuista vihapuhetta.
- Euroopan neuvoston Tietoverkkokorkeuslainsäädäntöä koskeva yleissopimus lisäpöytäkirjoineen on ainoa sitova kansainvälinen sopimus tähän aiheeseen liittyen. Tämä sopimus tuli voimaan heinäkuussa 2004 ja siinä määritellään kaikille hallituksille ohjeet, joiden mukaan voidaan kehittää verkkokorkeuslainsäädäntöä.

STRATEGIA JA POLIITTISET KEINOT

- Euroopan neuvoston verkon hallinnointiin liittyvässä strategiassa (2001) on määritelty keskeiset alueet, jotka on huomioitava verkon kehittämisessä turvalliseksi tilaksi, joka suojelee sananvapautta ja takaa vapaan tiedonsaannin.
- Vihapuheen torjumiseen liittyviä suosituksia on tehty Euroopan neuvoston ministerikomiteassa ja parlamentaarisessa yleiskokouksessa. Esimerkiksi ministerikomitean suositus CM/Rec(2009)5 sisältää toimenpiteitä lasten suojaamiseksi vahingolliselta sisällöltä ja käyttäytymiseltä ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi verkkomaailmassa.

VALVONTAMENETELMÄT

- Euroopan rasmin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio (ECRI) on Euroopan neuvoston ihmisoikeuksista vastaava elin. Se koostuu riippumattomista asiantuntijoista ja julkaisee valvontaraportteja, myös liittyen vihapuheeseen. ECRI on puuttunut vihapuheeseen myös suosituksessaan, jossa käsitellään keinoja torjua rasistisen, muukalaisvihamielisen ja juutalaisvastaisen materiaalin levittämistä verkossa (Policy Recommendation 6). ECRI seuraa tätä ongelmaa maakohtaisen valvontatyön ja eri teemoja käsittelevien raporttien avulla.
- Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari on kiinnittänyt huomiota vihapuheeseen ihmisoikeusongelmana (esimerkiksi romaneihin, pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin liittyen). Ihmisoikeuskomissaari on myös peräänkuuluttanut toimenpiteitä vihapuhetta vastaan.

KOULUTTAMINEN, ENNALTAEHKÄISY JA VALMIUKSIEN LISÄÄMINEN

- Euroopan neuvoston Pestalozzi-ohjelma on suunniteltu ammattikasvattajille ja sisältää mediakasvatukseen ja monikulttuuriseen oppimiseen liittyviä osia.
- Lapsille tarkoitettu Wild Web Woods -verkkopeli auttaa opettelemaan turvallisen verkossa toimimisen perusteita.
- *Internet Literacy Handbook* on verkko-oppimisväline vanhemmille, opettajille ja nuorille. Sen avulla voi kehittää omia verkon käyttötaitojaan.
- Euroopan neuvoston nuorisoasioista vastaava osasto järjestää ihmisoikeuskasvatusta

nuorisojärjestöille ja aktivisteille. Rasisminvastainen työ ja kulttuurien välinen vuoropuhelu ovat siinä tärkeässä roolissa. Kansainvälisiä ja paikallisia koulutuksia järjestetään aktivisteille ja ihmisoikeuskasvataville, ja monenlaista koulutusmateriaalia on julkaistu. Esimerkkejä näistä ovat *Compass*, *Compassito* ja *Gender Matters*.

MUUTA NUORISO-OSASTON TOIMINTAA VERKON VIHAPUHEEN TORJUMISEKSI

- Verkon vihapuheen tutkiminen ja julkaisu Starting Points for Combating Hate Speech Online, jossa käsitellään vihapuheen todellisuutta nuorten näkökulmasta ja kuvataan useita vihapuhetta vastustavia projekteja ja kampanjoita.
- Nuorten kyselytutkimus vihapuheesta. Tutkimus toteutettiin vuonna 2012, ja sen tavoitteena oli selvittää sitä, miten nuoret näkevät vihapuheen ja miten se vaikuttaa heihin.
- Euroopan nuorisosäätiö on rahoittanut nuorisojärjestöjen vihapuheen torjumiseen tähtääviä projekteja.
- Koulutusta verkossa toimiville aktivisteille.
- Työpajoja ja seminaareja kampanjoiden järjestäjille ja aktivisteille.
- Opiskelutapahtumia kansainvälisten nuorisojärjestöjen kanssa.

MISTÄ LÖYTYY LISÄTIETOA?

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vihapuheeseen liittyviä tapauksia:

www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Press/Information+sheets/Factsheets/

http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ENG.pdf

Ministerikomitean mediaan ja viestintään liittyviä suosituksia, ratkaisuja ja julistuksia:

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/H-Inf%282008%29009_en.pdf

Pestalozzi-ohjelma:

www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/documentation_centre/ML_resources_en.asp

Wild Web Woods:

www.wildwebwoods.org

Compass – A Manual on Human Rights Education with Young People:

www.coe.int/compass

Internet Literacy handbook:

www.coe.int/t/dghl/standardsetting/internetliteracy/source/Lit_handbook_3rd_en.swf

Anne Weber, Manual on Hate Speech, Euroopan neuvosto, Strasbourg 2009

KAPPALE 6

LIITTEET

6.1 Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (tiivistelmä)	188
6.2 Euroopan ihmisoikeussopimus ja sen lisäpöytäkirjat (tiivistelmä)	189
6.3 Muita verkon vihapuheen torjumiseen liittyviä tietolähteitä	191

6.1 IHMISOIKEUKSIEN YLEISMAAILMALLINEN JULISTUS (TIIVISTELMÄ)

1. Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan.
2. Jokaisella on oikeus tulla kohdelluksi samoin, riippumatta rodusta, väristä, sukupuolesta, kielestä, uskonnosta, poliittisesta mielipiteestä, omaisuudesta, syntyperästä tai muusta tekijästä.
3. Jokaisella on oikeus elämään, vapautteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.
4. Ketään ei saa pitää orjana tai orjuutettuna, kaikki orjuuden muodot on kiellettävä.
5. Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella epäinhimillisesti tai alentavasti.
6. Jokaisella on oikeus siihen, että hänet henkilönä tunnustetaan lain edessä.
7. Laki on kaikille sama, ja sitä pitää soveltaa kaikkiin samalla tavalla.
8. Jokaisella on oikeus tehokkaaseen hyvitykseen, jos hänen oikeuksiaan on loukattu.
9. Ketään ei saa mielivaltaisesti pidättää, vangita tai ajaa maanpakoon.
10. Jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin.
11. Jokaisen edellytetään olevan syytön siihen asti kunnes hänen syyllisyytensä on todistettu.
12. Jokaisella on oikeus yksityiselämään, perheeseen ja kotiin.
13. Jokaisella on oikeus liikkua vapaasti ja valita asuinpaikkansa kunkin valtion sisällä.
14. Jokaisella vainon kohteeksi joutuneella on oikeus hakea ja nauttia turvapaikkaa muissa maissa.
15. Jokaisella on oikeus kansalaisuuteen.
16. Jokaisella on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe.
17. Jokaisella on oikeus omistaa omaisuutta.
18. Jokaisella ihmisellä on oikeus ajatella ja uskoa mitä haluavat (mukaan lukien uskonnot).
19. Jokaisella on oikeus sanoa mitä ajattelee ja vastaanottaa ja levittää tietoja vapaasti.
20. Jokaisella on oikeus liittyä järjestöihin ja kokoontua muiden kanssa rauhanomaisesti.
21. Jokaisella on oikeus osallistua maansa hallitsemiseen joko välittömästi tai vapaasti valittujen edustajien välityksellä.
22. Jokaisella on oikeus sosiaaliturvaan.
23. Jokaisella on oikeus työhön, kohtuulliseen palkkaan ja oikeudenmukaisiin työehtoihin, ja jokainen saa liittyä ammattiyhdistyksiin.
24. Jokaisella on oikeus lepoon ja vapaa-aikaan.
25. Jokaisella on oikeus elintasoon, joka on riittävä turvaamaan hänen ja hänen perheensä terveyden ja hyvinvoinnin, ravinnon, vaatetuksen, asunnon, lääkintähuollon ja välttämättömän yhteiskunnallisen huollon osalta.
26. Jokaisella on oikeus saada opetusta. Opetuksen on oltava ainakin alkeis- ja perusopetuksen osalta maksutonta.
27. Jokaisella on oikeus vapaasti osallistua yhteiskunnan sivistys- ja kulttuurielämään.
28. Jokaisella on oikeus sellaiseen yhteiskunnalliseen ja kansainväliseen järjestykseen, jonka puitteissa tässä julistuksessa esitetyt oikeudet ja velvollisuudet voivat täysin toteutua.
29. Jokaisen on kunnioitettava toisten oikeuksia ja vapauksia, sekä yhteiskunnan julkista järjestystä ja yleistä hyvinvointia.
30. Kenelläkään ei ole oikeutta mitätöidä tässä julistuksessa määriteltyjä oikeuksia ja vapauksia.

6.2 EUROOPAN IHMISOIKEUSSOPIMUS JA SEN LISÄPÖYTÄKIRJAT

YKSINKERTAISTETTU VERSIO VALIKOIDUISTA ARTIKLOISTA

TIIVISTELMÄ JOHDANNOSTA

Tämän yleissopimuksen allekirjoittaneet hallitukset, jotka ovat Euroopan neuvoston jäseniä, vakuuttavat vankkaa uskoaan ihmisoikeuksiin ja oikeudenmukaisuuden ja maailmanrauhan perustana oleviin perusvapauksiin. Tällä sopimuksella ne ovat päättäneet ottaa ensiaskeleet eräiden Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa mainittujen oikeuksien voimaansaattamiseksi.

1 ARTIKLA: VELVOLLISUUS KUNNIOITTAÄ IHMISOIKEUKSIA

Valtioiden velvollisuus on huolehtia siitä, että jokaisella on tässä yleissopimuksessa määritellyt oikeudet ja vapaudet.

2 ARTIKLA: OIKEUS ELÄMÄÄN

Jokaisella on oikeus elämään.

3 ARTIKLA: KIDUTUKSEN KIELTO

Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla. Tämä pätee myös vankeudessa.

4 ARTIKLA: ORJUUDEN JA PAKKOTYÖN KIELTO

Ketään ei saa pitää orjuudessa tai vaatia tekemään pakkotyötä.

5 ARTIKLA: OIKEUS VAPAUTEEN JA TURVALLISUUTEEN

Jokaisella on oikeus vapauteen. Pidätetylle on ilmoitettava pidätyksen perusteet ja häneen mahdollisesti kohdistetut syytteet. Pidätetyllä on oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa tai oikeus tulla vapautetuksi oikeudenkäyntiin asti.

6 ARTIKLA: OIKEUS OIKEUDENMUKAISEEN OIKEUDENKÄYNTIIN

Jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa. Jokaista rikoksesta syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on todistettu. Jokaisella on oikeus oikeudenkäyntiavustajaan, ja jos hän ei pysty maksamaan oikeusavusta, hänen on saatava se korvauksetta.

7 ARTIKLA: EI RANGAISTUSTA ILMAN LAKIA

Ketään ei voi pitää syyllisenä rikokseen, joka ei ollut tekohekellä rikos.

8 ARTIKLA: OIKEUS NAUTTIA YKSITYIS- JA PERHE-ELÄMÄÄN KUNNIOITUSTA

Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.

9 ARTIKLA: AJATUKSEN-, OMANTUNNON- JA USKONNONVAPAUS

Jokaisella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa ja vapauden tunnustaa uskontoaan julkisesti tai yksityisesti.

10 ARTIKLA: SANANVAPAAUS

Jokaisella on oikeus sanoa ja kirjoittaa mitä ajattelee, sekä vastaanottaa ja levittää tietoja vastuullisesti. Lehdistönvapaus sisältyy sananvapauteen.

11 ARTIKLA: KOKOONTUMIS- JA YHDISTYMISVAPAAUS

Jokaisella on oikeus kokoontua rauhanomaisesti ja liittyä järjestöihin, myös ammattiyhdistyksiin.

12 ARTIKLA: OIKEUS AVIOLIITTOON

Avioliittoiässä olevilla miehillä ja naisilla on oikeus mennä avioliittoon ja perustaa perhe.

13 ARTIKLA: OIKEUS TEHOKKAASEEN OIKEUSSUOJAKEINOON

Jokaisella, jonka oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oikeus valittaa siitä virallisesti tuomioistuimille tai muille viranomaisille.

14 ARTIKLA: SYRJINNÄN KIELTO

Nämä oikeudet ja vapaudet koskevat kaikkia riippumatta sukupuolesta, ihonväristä, kielestä, uskonnosta, poliittisista mielipiteistä, tai syntyperästä.

15 ARTIKLA: SOPIMUSVELVOITTEISTA POIKKEAMINEN HÄTÄTILAN AIKANA

Sodan tai muun yleisen hätätilan aikana hallitukset voivat ryhtyä toimiin, jotka merkitsevät poikkeamista tässä sopimuksessa määritellyistä oikeuksista, jos tilanne sitä välttämättä vaatii. Silloinkaan hallitukset eivät saa esimerkiksi kiduttaa tai tappaa sattumanvaraisesti.

16 ARTIKLA: ULKOMAALAISTEN POLIITTISEN TOIMINNAN RAJOITTAMINEN

Hallitukset voivat rajoittaa ulkomaalaisten poliittista toimintaa, vaikka se olisikin ristiriidassa 10, 11 ja 14 artiklan kanssa.

17 ARTIKLA: OIKEUKSIEN VÄÄRINKÄYTÖN KIELTO

Mitään tässä yleissopimuksessa ei saa käyttää tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien vahingoittamiseen.

18 ARTIKLA: OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVIEN RAJOITUSTEN RAJOITTAMINEN

Useimpia tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia voidaan rajoittaa yleisellä, kaikkia koskevalla lailla. Sellaiset rajoitukset ovat sallittuja ainoastaan, jos ne ovat ehdottoman välttämättömiä.

19–51 ARTIKLAT

Näissä artikloissa selitetään, kuinka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin toimii.

34 ARTIKLA: YKSILÖVALITUKSET

Jos yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksiasi on loukattu jossain jäsenmaassa, tulee valitus asiasta tehdä ensin kaikille päätösvaltaisille kansallisille viranomaisille. Jos ongelma ei siten ratkea, voi sen viedä suoraan Strasbourgissa toimivan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaistavaksi.

52 ARTIKLA: PÄÄSIHTEERIN TIEDUSTELUT

Hallitusten on Euroopan neuvoston pääsihteerin pyynnöstä annettava selvitys siitä, kuinka kansallinen lainsäädäntö suojaa tässä yleissopimuksessa määriteltyjä oikeuksia ja vapauksia.

SOPIMUKSEN PÖYTÄKIRJAT

ENSIMMÄISEN PÄYTÄKIRJAN 1 ARTIKLA: OMAISUUDEN SUOJA

Jokaisella on oikeus nauttia rauhassa omaisuudestaan.

ENSIMMÄISEN PÖYTÄKIRJAN 2 ARTIKLA: OIKEUS KOULUTUKSEEN

Kaikilla on oikeus koulutukseen.

ENSIMMÄISEN PÖYTÄKIRJAN 3 ARTIKLA: OIKEUS VAPAISIIN VAALEHIHIN

Jokaisella on oikeus äänestää oman maansa hallitsemisesta vapaissa ja salaisissa vaaleissa.

NELJÄNNEN PÖYTÄKIRJAN 2 ARTIKLA: LIIKKUMISVAPAAUS

Jokaisella, joka on laillisesti jonkin valtion alueella, on oikeus liikkua siellä vapaasti ja valita asuinpaikkansa.

KUUDENNEN PÖYTÄKIRJAN 1 ARTIKLA: KUOLEMANRANGAISTUKSEN POISTAMINEN

Ketään ei saa tuomita kuolemanrangaistukseen, eikä tällaista rangaistusta saa panna täytäntöön.

SEITSEMÄNNEN PÖYTÄKIRJAN 2 ARTIKLA: MUUTOKSENHAKU RIKOSASIOISSA

Jokaisella rikoksesta tuomitulla on oikeus viedä asiansa ylempään tuomioistuimeen.

SEITSEMÄNNEN PÖYTÄKIRJAN 3 ARTIKLA: VAHINGONKORVUSUS VÄÄRÄN TUOMION JOHDOSTA

Mikäli henkilö on tuomittu rikoksesta ja tuomio osoittautuu myöhemmin vääräksi, on hänellä oikeus vahingonkorvaukseen.

KAHDENNENTOISTA PÄYTÄKIRJAN 1 ARTIKLA: KAIKKINAISEN SYRJINNÄN KIELTO

Viranomaiset eivät saa syrjiä ketään esimerkiksi sukupuolen, ihonvärin, kielen, uskonnon, poliittisten mielipiteiden tai alkuperän perusteella.

6.3 MUITA VERKON VIHAPUHEEN TORJUMISEEN LIITTYVIÄ TIETOLÄHTEITÄ

Jos sinulla on aikaa ja kiinnostusta oppia lisää verkon vihapuheesta ja tutustua muihin aiheeseen liittyviin harjoituksiin, joita voit tehdä ryhmäsi kanssa, alla oleva lista auttaa sinut alkuun. Lista ei ole täydellinen, mutta sen avulla pääset eteenpäin!

EUROOPAN NEUVOSTO

- **Compass** – A Manual on Human Rights Education with Young People ja **Compasito** – A Manual on Human Rights Education for Children. Sivustolta löytyy muitakin koulutusmateriaaleja nuorille suunnattuun ihmisoikeus- ja rasisminvastaiseen kasvatukseen:
 - www.coe.int/compass
 - **Compasito** – lasten ihmisoikeuskasvatuksen käsikirjan suomenkielinen versio löytyy osoitteesta: www.unicef.fi/files/unicef/Koulut/Compasito_SU_pdf nettiversio.pdf tai www.lapsiasia.fi/julkaisut/julkaisu/-/view/1805765
- **Internet Literacy Handbook** on vanhemmille, opettajille ja nuorille tarkoitettu verkko-oppimismateriaali verkon käyttötaitojen kehittämiseen:
 - www.coe.int/t/dghl/standardsetting/internetliteracy/source/Lit_handbook_3rd_en.swf
- **Wild Web Woods** on lapsille suunnattu peli, jonka avulla voi opetella perusasioita Internetin turvallisuudesta:
 - www.wildwebwoods.org
- Anne Weberin **Manual on Hate Speech**, Euroopan neuvoston julkaisu, Strasbourg 2009
- Gavan Titleyn, Ellie Keenin ja László Földin **Starting Points for Combating Hate Speech Online**, Euroopan neuvoston julkaisu, Strasbourg 2012. Kolme tutkimusta verkon vihapuheesta ja siihen puuttumisesta.
- **Euroopan neuvoston mediaa ja sananvapautta käsittelevät sivut:**
 - www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Themes/Education_en.asp
- **Euroopan neuvoston Pestalozzi-ohjelman medialukutaitoon liittyvät sivut:**
 - www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/documentation_centre/ML_resources_en.asp
- **Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tiedotteita eri aihepiireistä (mukaan lukien vihapuhe):**
 - www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Press/Information+sheets/Factsheets
- **Ministerikomitean mediaan liittyviä suosituksia, ratkaisuja ja julistuksia:**
- http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/H-Inf%282008%29009_en.pdf

MUITA LÄHTEITÄ JA SIVUSTOJA

- **Insafe** on eurooppalainen tiedotuskeskusten verkosto, joka pyrkii edistämään nuorten turvallista ja vastuullista Internetin ja mobiililaitteiden käyttöä.
 - www.saferinternet.org/home

- **Insafe Good Practice Guide**, kartoitus nuorille suunnatuista resursseista:
 - www.saferinternet.org/c/document_library/get_file?uuid=eb60c451-5826-459e-a89f-d8aa6aa33440&groupId=10137
- **Teachtoday**-portaalista löytyy kouluille tarkoitettua tietoa positiivisesta, vastuullisesta ja turvallisesta uusien teknologioiden käytöstä:
 - www.teachtoday.eu
- **MediaSmarts**-sivustolla on erilaisia harjoituksia, taustatietoa ja välineitä Internetin käyttöön liittyen:
 - www.mediasmarts.ca
- Childnet Internationalin **Chatdanger** on nuorille tarkoitettu sivusto, jossa voi opetella turvallista verkossa viestimistä ja viestintäpalvelujen käyttöä (esimerkiksi keskustelupalstat, pikaviestit, verkkopelit, sähköposti, ja matkapuhelimet):
 - www.chatdanger.com
- **Web We Want** on 13–16-vuotiaille tarkoitettu Internet-lukutaitoa käsittelevä opas, joka on kehitetty nuorten toimesta ja nuorten kanssa:
 - <http://webwewant.eu>
- **European Schoolnet** on 30 eurooppalaisen opetusministeriön verkosto, joka tarjoaa opettajille ja oppilaille tietoyhteiskuntaan ja Internetin käyttöön liittyvää tietoa ja aineistoa:
 - www.eun.org
- **European Wergeland Centre** tarjoaa runsaasti ihmisoikeuskasvatukseen liittyvää opetusmateriaalia ja tietoa:
 - www.theewc.org
- **The Anti-Defamation Leaguen** työkalupakki sisältää toimintaehdotuksia verkossa ilmaistua vihaa vastaan:
 - www.adl.org/assets/pdf/combating-hate/ADL-Responding-to-Cyberhate-Toolkit.pdf
- **INACH – International Network Against CyberHate** tuo eri järjestöt yhteen ja tukee niiden pyrkimyksiä edistää kunnioitusta, vastuullisuutta ja kansalaisuutta Internetissä taistelemalla verkkovihaa vastaan ja lisäämällä yleistä tietoisuutta verkossa tapahtuvasta syrjinnästä:
 - www.inach.net
- **INHOPE Hotlines** tarjoaa mahdollisuuden tehdä nimettömänä ilmoituksen Internetin sisällöstä, mukaan lukien lasten seksuaalista hyväksikäyttöä sisältävä materiaali, joka voi olla laitonta:
 - www.inhope.org/gns/home.aspx

EUROOPAN NEUVOSTON JULKAISUJEN JÄLLEENMYYJÄT

BELGIA

La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
B-1040 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 231 04 35
Fax: +32 (0)2 735 08 60
E-mail: order@libeurop.be
http://www.libeurop.be

Jean De Lannoy/ DL Services
Avenue du Roi 202 Koningslaan
B-1190 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 538 43 08
Fax: +32 (0)2 538 08 41
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

BOSNIA JA HERTSEGOVINA

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/V
BA-71000 SARAJEVO
Tel. + 387 33 640 818
Fax: + 387 33 640 818

KANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: +1 613 745 2665
Fax: +1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

KROATIA

Robert's Plus d.o.o
Marasovičeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: +385 21 315 800, 801, 802, 803
E-mail: robertplus@robertplus.hr

TŠEKKI

Suweco CZ, s.r.o.
Klečakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: +420 2 424 59 204
Fax: +420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

TANSKA

GAD
Vimmelskafte 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: +45 77 66 60 00
Fax: +45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
http://www.gad.dk

SUOMI

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FIN-00100 HELSINKI
Tel.: +358 (0)9 121 4430
Fax: +358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

RANSKA

Ottakaa yhteys suoraan Euroopan neuvoston:
Council of Europe Publishing
Editions du Conseil de l'Europe
FR-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (+)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
http://book.coe.int

Librairie Kléber
1 rue des Francs Bourgeois
FR-67000 STRASBOURG
Tel.: +33 (0)3 88 15 78 88
Fax: +33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kleber@coe.int
http://www.librairie-kleber.com

KREIKKA

Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINAI
Tel.: +30 210 32 55 321
Fax.: +30 210 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

UNKARI

Euro Info Service
Pannónia u. 58
PF. 1039
H-1136 BUDAPEST
Tel.: +36 1 329 2170
Fax: +36 1 349 2053
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

ITALIA

Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
IT-50125 FIRENZE
Tel.: +39 0556 483215
Fax: +39 0556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

NORJA

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: +47 2 218 8100
Fax: +47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
http://www.akademika.no

PUOLA

Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: +48 (0)22 509 86 00
Fax: +48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

PORTUGALI

Marka Lda
Rua dos Correios 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel.: +351 21 3224040
Fax: +351 21 3224044
E-mail: apoio.clientes@marka.pt
http://www.marka.pt

VENÄJÄ

Ves Mir
17b, Butlerova ul. – Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel.: +7 495 739 0971
Fax: +7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

SVEITSI

Planetis Säril
16 chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: +41 22 366 51 77
Fax: +41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAIWAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel.: 886 2 8712 8886
Fax: 886 2 8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

ISO-BRITANNIA

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: +44 (0)870 600 5522
Fax: +44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tso.co.uk

YHDYSVALLAT JA KANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel.: +1 914 472 4650
Fax: +1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Council of Europe Publishing/ Euroopan neuvosto

FR-67075 STRASBOURG Cedex

Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – http://book.coe.int

Euroopan neuvoston demokratiatyö perustuu vahvasti kasvatukseen ja koulutukseen: kouluissa tapahtuvaan oppimiseen ja koko elämän jatkuvaan demokraattisen toiminnan oppimiseen myös virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Ihmisoikeuskasvatus ja demokraattiseen kansalaisyhteisyyden kasvattaminen ovat keskeisessä asemassa demokratian jatkuvuuden turvaamisessa. Vihapuhe on yksi rasmin ja syrjinnän huolestuttavimmista muodoista. Sitä ilmenee kaikkialla Euroopassa ja se vahvistuu verkossa ja sosiaalisessa mediassa. Verkon vihapuhe on suvaitsemattomuuden ja etnosentrismien ulospäin näkyvä jäävuoren huippu. Nuoret ovat suoraan osallisia verkossa tapahtuviin ihmisoikeusloukkauksiin, joko tekijöinä tai kohteina. Eurooppa tarvitsee nuoria huolehtimaan ihmisoikeuksista, koska ihmisoikeudet ovat demokratian henkivakuutus. Kirjanmerkit-käsikirja on julkaistu osana Ei vihapuheelle -liikettä, joka on Euroopan neuvoston käynnistämä liike ihmisoikeuksien puolesta verkossa. Käsikirja tukee opettajia ja kouluttajia, jotka haluavat käsitellä verkon vihapuhetta ihmisoikeusnäkökulmasta, niin virallisen koulutusjärjestelmän sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Se on suunniteltu 13–18-vuotiaiden kanssa työskentelemiseen, mutta sen harjoituksia voi muokata muillekin ikäryhmille sopiviksi.

www.coe.int

Euroopan neuvosto on maanosan tärkein ihmisoikeusjärjestö. Sillä on 47 jäsenvaltiota, joista 28 on Euroopan unionin jäseniä. Kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot ovat hyväksyneet Euroopan ihmisoikeussopimuksen, jonka tarkoitus on suojata ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltion periaatteita. Euroopan ihmisoikeustuomioistuinin valvoo jäsenvaltioiden ihmisoikeussopimuksen noudattamista.

www.eivihapuheelle.fi
www.nohatespeechmovement.org

EI
VIHAPUHEELLE

9 789287 178404

Council of Europe Publishing

<http://book.coe.int>

€ 15 / US\$ 30

ISBN 978-92-871-7840-4

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE